

Bret Harte

SURCHINUTII DIN POKER FLAT

COLECȚIA WESTERN

BRET HARTE

SURGHIUNIȚII DIN POKER FLAT

V.1.0

În românește de
TICU ARHIP

Prefața de F. BRUNEA-FOX
EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ
BUCUREȘTI 1965

STORIES AND POEMS by
Bret Harte Humphrey Milford,
OXFORD UNIVERSITY PRESS

COLECTIA WESTERN

PREFAȚĂ.

Scriitorul american Francis Bret Harte s-a născut la 25 august 1836 în orașul Albany, capitala statului New York, situat în partea de nord-vest a coastei atlantice, pe râul Hudson. Nu e lipsit de interes biografic să menționăm că teritoriul sus-amintit a furnizat

literaturii americane ne referim la epoca în care a trăit autorul nuvelor selecționate în volumul de față o abundentă galerie de scriitori. Dintre aceștia sunt de reținut cei doi înaintași de seamă: Washington Irving (1788-1859) și James Fenimore Cooper (1789-1851), eu ale căror povestiri și romane inspirate din istoria descoperirii și colonizării Americii, din viața indienilor băștinași, s-a desfășurat copilăria lui Bret Haite. El a avut prilejul să-i cunoască și aieva, în came și oase cum se spune, pe acești scriitori de seamă, cu care Nathaniel Bret Harte, tatăl său, profesor de limbă greacă la un colegiu din Albany „de asemenea mare consumator de hârtie și cerneală” întreținea calde și prietenești legături literare.

Rămas pretimpuriu orfan de tată, Bret Harte s-a văzut, la o vârstă fragedă, în fața unor grele probleme de existență, cărora maică-sa, lipsită de experiență, era incapabilă să le găsească o soluție practică. Astfel a început pentru amândoi acea viață de bejenie, marcată de multe și variate popasuri de-a lungul și de-a latul Americii, în căutarea vreunui rost menit să le asigure pâinea de toate zilele și să cheazășuiască băiatului o carieră, o profesiune trainică. În 1851, deci la etatea de 15 ani, folosind cunoștințele „didactice” însușite în casa părintească și la colegiu, îl întâlnim învățător într-o școală din Sonora, târgușor situat în celălalt capăt al țării, pe

coasta Pacificului, în California. E lesne de închipuit că nici vârsta, nici „prestigiul profesoral” nu puteau impune unor elevi veniți din preriile străbătute de cai sălbatici, sau din așezările risipite de-a lungul drumului jalonat de atâția și atâția căutători de aur. În nuvelele sale regăsim ecoul acelei perioade pedagogice, pigmentate de pocnetele pistoalelor și de chiotele școlarilor care intrau călare în sala de clasă. Tânărul dascăl a trebuit să-și împacheteze manualele de greacă moștenite de la taică-său, cele optsprezece volume ale vieții lui Cristofor Columb (Life of Columbus), „Cucerirea Granadei” și „Aventurile căpitanului Bonnevillie” – scrise de W. Irving, „Pionierii”, „Pilotul”, „Ultimul mohican”, celebrele romane ale lui Fenimore Cooper și s-o pornească din nou în pribegie, „într-o diligență trasă de opt bidivii focoși, peste spinarea cărora șuiera o biciușcă lungă de șapte metri, totuși nu suficient de îmbolditoare, după socoteala surugiilor, care îi completau plesnetul descărcându-și tot drumul, până la San Francisco, pistoalele”.

Ce perspective temeinice putea oferi acest mare și agitat oraș californian unui adolescent dezorientat, un pic visător, cu înclinații livrești și care mai avea și grija unei mame iubitoare, „dar foarte puțin dibace dincolo de acul de cârpit găurile pantalonilor, de tigaia de prăjit clătitele din mălai și de romanțele cântate cu dulcea ei voce”? Era tocmai vremea când irezistibila febră a aurului răscolea orașul San Francisco. Mulți dintre locuitorii orașului, momiți de mirajul pepitelor, al prețioasei pulberi strălucitoare smulse din munții nordului de șuvoaiele turbate și cărate în albia nisipoasă, își părăseau vetrele, nevasta, copiii, zorind după steaua norocului. Era un iureș neconținut de oameni veniți și din alte locuri cea mai mare parte dintre ei părăsindu-și meleagurile natale unde nu-și mai puteau afla posibilități de existență; goneau toți, în grupuri sau solitari, atrași de mirajul aurului. Această lume de aventurieri, de declasați, oameni aprigi, impulsivi, călăuziți de o morală simplistă, redusă la principiul elementar al binelui și al răului, al instinctelor primare temperate de o justiție sumară, Bret

Harte a cunoscut-o îndeaproape. Nu ca spectator, ci ca „prospector”, căci, cuprinși și el și maică-sa, de frigurile aurului, au plecat echipați cu un ciur pentru strecurat nisipul aurifer și cu o cratiță în care să-și gătească mâncarea, la Sacramento, în Sierra Nevada, potopită de toți oropsiții Americii. Aur n-a găsit, dar în schimb lumea cu care a venit în contact acolo, în ținuturile sălbatice, i-a fost filonul de preț din care a extras mai târziu materialul uman atât de veridic, de pitoresc, de dramatic al romanelor și nuvelelor sale.

A revenit la San Francisco, după o bucată de timp care i-a istovit, o dată cu puterile trupești și bruma de economii investite în iluzoria întreprindere. Nu s-a întors cu nici un săculeț de aur. A strâns însă în memorie o extrem de bogată colecție de imagini, din care-și va alimenta, până-n ultimii ani ai vieții, creațiile literare, chiar când, departe de sursele originare – în 1885 s-a stabilit la Londra tot – la ele va apela din nou cu fervoare, renunțând la temele europene, care nu-i aduseseră succes.

Până a aborda cariera de scriitor, Bret Haite a mai încercat și alte meserii. A fost și zețar la o tipografie din San Francisco, fii cărei proprietar edita un ziar. În coloanele acestei publicații i-au apărut primele versuri, căci Bret Harte a debutat ca poet. Producția sa lirico-satirică a trecut neobservată, deși nu era lipsită de trăsături personale, care marcau verva poetică și subliniau umorul metaforei.

Dar autentica strună a talentului său s-a manifestat în originalitatea prozei, remarcată chiar de la întâia nuvelă, apărută de asemenea în ziarul pomenit (1859) și intitulată *The Luck of Roaring Camp* („Norocul din Roaring Camp”). Ceea ce a atras imediat atenția cititorilor a fost noutatea subiectului, căci până la Bret Harte nimeni nu zugrăvisese încă acea societate pestriță care viețuia în regiunile aurifere. Într-adevăr, ceea ce caracterizase până atunci proza americană fusese inspirația etico-religioasă, eroii fiind aproape întotdeauna personaje ale bisericii protestante, pentru care

temelia familiei, a societății, a individului era morala biblică. De-abia cu Washington Irving și cu Fenimore Cooper începe să se lărgască aria inspirației obiective, introducându-se în orbita ei oameni și peisaje din realitate, însă dintr-o realitate selecționată, în care pitorescul geografic și uman – pădurea, preria, râurile, vânătorii, pescarii, navigatorii, indienii – erau învăluiți într-o atmosferă artificială de idealizare și legendă. Abia cu Edgar Poe, cu Herman Melville, celebrul autor al romanelor Moby Dick și Typee, cu Nathaniel Hawthorne – omul devine o temă de cercetare și aprofundare psihologică.

Literatura americană a primelor decenii din veacul trecut se adapă din evenimentele istorice contemporane războiul pentru independență, aventura mereu prezentă a pionieratului sau își deplasează cadrul de pe uscat pe ocean, descriind în maniera lui Walter Scott viața pirăților, aventurile corsarilor.

Între timp, în structura socială și economică a Statelor Unite se conturau prefaceri importante. Romanul de tip vechi nu se mai acorda cu condițiile de viață schimbate și nici nesfârșitele discuții de ordin teologico-filozofic, cu care personajele epopeilor piraterești își tapisau pauzele dintre aventuri, dintre două atacuri sângeroase și de care publicului cititor i se făcuse lehamite. Așa se explică succesul nuvelor lui Bret Harte. Scrise cu un deosebit meșteșug artistic, ele aduceau un suflu de viață, de adevăr, de culoare și de umor, care a surprins pe lector. Oamenii din „Roaring Camp” trebăluiau, se dondăneau și se încăierau, se bețiveau și își iroseau timpul în jocuri de noroc, zi de zi, sub ochii captivați ai acelor oare citeau proza succulentă a lui Bret Harte. Se dădeau chiar numele modelelor care l-au inspirat pe scriitor.

În sfârșit, Bret Harte își găsisese drumul. A renunțat la tipografie, consacându-se exclusiv literaturii. În 1868 devine conducătorul unei reviste lunare, căreia îi va închina întregul său efort creator. E inepuizabil. California îi va furniza tot atâta materie romanescă valoroasă câte pepite de aur va dărui minerilor pricepuți în a le extrage din straturile de rocă,

din nisipul torentelor. Rând pe rând, el dă la iveală o sumedenie de nuvele și schițe, care îl consacră ca pe un remarcabil povestitor, cu o originală notă de omenie, umor și duioșie.

În 1871, când se stabilește la New York pentru a conduce publicația „Atlantic Monthly”, el este scriitorul cel mai popular din Statele Unite. Criticii britanici elogiau precizia limbii sale, puritatea stilului și-l invitau să treacă oceanul pentru a-și consacra talentul în capitala Angliei. A refuzat. Europa îi ispita totuși. În 1878 acceptă numirea sa în funcția de consul la Krefeld (Germania), de unde e transferat peste doi ani la Glasgow (Anglia). Demisionează în 1885 pentru a se fixa la Londra și a se dedica până la sfârșitul vieții numai literaturii. A închis ochii la 5 mai 1902.

Ceea ce caracterizează scrisul lui Bret Harte este profundul său umanism, optimismul și nestrămutata lui încredere în om. Această trăsătură se desprinde din întreaga sa operă și chiar din restrânsa culegere de nuvele traduse în volumul de față. Atitudinea sa față de lumea pe care o zugrăvește, lumea celor umili, a celor înfrânți, striviți de orânduirea burgheză, este plină de înțelegere și de dragoste, căci el își dă seama că oamenii aceștia sunt un produs al condițiilor sociale și economice în care trăiesc, al educației rudimentare, al împrejurărilor în care sunt nevoiți să lupte și să-și apere dreptul la pâine. Ei nu sunt fundamental răi, neadaptați normelor de viață civilizată – cum susțineau predicatorii puritani și sociologii burghezi – ci, dimpotrivă, când se ivește prilejul, se dovedesc a fi înzestrați cu sentimente alese. Așa-zișii „declasați” din povestirile cuprinse în volumul de față sunt capabili de admirabile fapte de eroism, capabili de un devotament nețărmurit, de gingașă afecțiune față de copii, într-un cuvânt, ei sunt aceia care știu de fapt ce este „omenia”.

O altă trăsătură progresistă a scriitorului, care merită a fi relevată, este atitudinea sa față de populațiile conlocuitoare de altă rasă. Ca publicist și ca scriitor, Bret Harte s-a ridicat

întotdeauna împotriva tuturor reacționarilor și obscuranțiștilor. El și-a rostit răspicat cuvântul, cu sarcasm și cu umor când a fost cazul, înfierând comportarea inumană față de „populația de culoare”.

Suntem încredințați că traducerea în limba română a acestui volum se va bucura de o caldă primire în rândurile cititorilor.

F. BRUNEA-FOX.

SURGHIUNIȚII DIN POKER FLAT.

Când în dimineața zilei de 23 noiembrie 1850, domnul John Oakhurst, de profesiune jucător de cărți, a pășit pe Strada Mare din Poker Flat și-a dat seama că în atmosfera morală a străzii se schimbase ceva peste noapte. Doi-trei bărbați, vorbind cu gravitate între ei, s-au oprit la apropierea lui și l-au privit cu tâlc.

Plutea în aer un iz de duminică, lucru ce părea de rău augur într-o așezare care nu ținea seamă de duminici.

Fața chipeșă și liniștită a domnului Oakhurst nu trădă mare interes pentru atare prevestiri. Dar dacă era sau nu conștient de cele ce se întâmplau, asta era cu totul altceva.

— Sigur că vânează pe careva, s-a gândit el. Și cred că pe mine...

Și-a pus la loc în buzunar batista cu care ștersese praful roșu din Poker Flat de pe ghetetele-i îngrijite și nu s-a mai gândit la ce-o să fie.

Într-adevăr, Poker Flat „vâna pe cineva”. Suferise în ultima vreme pierderea câtorva mii de dolari, a doi cai de rasă și a unui cetățean de vază. Iar acum trecea printr-o criză de reacție virtuoasă, la fel de în afara legii și de necontrolată ca oricare din faptele care o pricinuiseră. Un comitet secret luase hotărârea să curețe orașul de nepoftiți. Curățire care avea să fie făcută pentru vecie, cu doi bărbați ce atârnavu spânzurați într-o râpă de crengile unui sicomor și temporară, prin izgonirea din oraș a unor persoane deocheate, îmi pare rău s-o spun, dar unele dintre acestea erau doamne. Având în vedere sexul, se cuvine să adăugăm, totuși, că incorectitudinea lor era de ordin profesional și că cei din Poker Flat se încumetau să judece numai acest soi de delict, ușor de stabilit.

Domnul Oakhurst avea dreptate gândind că era vorba și de persoana lui. Câțiva din comitet ceruseră să fie spânzurat, drept pildă și ca unic mijloc de a se despăgubi din

buzunarele lui de sumele pe care le pierduseră.

— E-mpotriva dreptății, zicea Jim Wheeler, să-l lăsăm pe insul ăsta din Roaring Câmp, un venetic sadea, s-o șteargă cu banii noștri!...

Dar un simțământ adânc de echitate, sălășluind în pieptul acelor care fuseseră destul de norocoși ca să câștige de la domnul Oakhurst, a biruit asupra acestei înguste prejudecăți locale.

Domnul Oakhurst și-a primit sentința cu calm filosofic și fatalism, căci își dădea seama de șovăiala judecătorilor săi. Prea era jucător mare, ca să nu se plece în fața destinului. Pentru el viața era, în cel mai bun caz, un joc riscant și recunoștea obișnuitul avantaj al celui ce împărțea cărțile.

O gardă de oameni înarmați i-a dus pe păcătoșii surghiuniți din Poker Flat până la marginea așezării. În afară de domnul Oakhurst, cunoscut ca un om plin de îndrăzneală și pentru a cărui intimidare se folosisse paza armată, grupul de proscriși era alcătuit dintr-o femeie tânără, așa-numita „Ducesa”, o alta care-și câștigase porecla de „Maica Shipton” și din „Unchiul Billy” bănuat spărgător și bețiv dovedit.

Cavalcada n-a stârnit nici un comentariu din partea privitorilor, iar escorta n-a scos tot timpul nici un cuvânt. Numai când au ajuns la râpa din cea mai depărtată margine a așezării, conducătorul gărzii înarmate le-a spus, scurt și cuprinzător: surghiuniții nu se puteau întoarce decât cu prețul vieții.

Când garda a pierit din ochii lor, simțămintele până atunci stăpânite s-au descărcat în câteva lacrimi isterice ale Ducesei, în câteva sudălmii ale Maicii Shipton și într-o improșcătură de înjurături din partea Unchiului Billy. Numai Oakhurst, filosof, tăcea chitic. O ascultă liniștit pe Maica Shipton exprimându-și dorința de a spurca pe careva, nu spuse nimic la neîncetatele văicăreli ale Ducesei că va muri în drum și la blestemele tunătoare ce păreau să țâșnească din Unchiul Billy care călărea în frunte. Cu bonomia nepăsătoare, caracteristică tagmei lui, a stăruit să-și schimbe calul de călărie care răspundea la numele ide „Cinci pete” cu

măgărița nenorocită călărită de Ducesa. Dar nici gestul acesta nu i-a unit mai strâns pe surghiuniți.

Cu o urmă de cochetărie, tânăra femeie își potrivea penele oarecum răvășite ale pălăriei, Maica Shipton privi chiorăș la stăpânul lui „Cinci pete”, iar Unchiul Billy îi vârî pe toți într-o înjurătură de mama focului.

Drumul către Sandy Bar – o așezare ce nu se molipsise încă de suflul regenerator din Poker Flat și îi îmbia pe pribegi – se întindea peste un lanț de munți prăpăstioși, la depărtare de o zi bună de drum.. Cum toamna era pe sfârșite, grupul a urcat repede din regiunea umedă și temperată de la poalele dealurilor în aerul uscat, rece și înviorător al Sierrelor. Poteca era îngustă și suia pieptiș.

Către prânz, Ducesa s-a rostogolit din șa la pământ și a declarat că nu poate merge mai departe, așa că grupul s-a oprit.

Locul, neînchipuit de sălbatic, era de-a dreptul impresionant. Un amfiteatru împădurit, înconjurat pe trei laturi de stânci prăpăstioase din granit golaș, aluneca ușor către creasta altei prăpăstii, care domina valea. Era, fără îndoială, cel mai potrivit loc de popas, dacă popasul ar fi fost de dorit. Dar domnul Oakhurst știa că făcuseră abia jumătate din drumul până la Sandy Bar, iar grupul nu era nici echipat și nici aprovizionat pentru a zăbovi. Le-a atras și celorlalți pe scurt atenția asupra acestui lucru, adăugind un comentariu filosofic asupra nebuniei de a „zvârli cărțile înainte de sfârșitul partidei”. Dar aveau la ei o băutură spirtoasă care, în acele momente grele, le ținea loc de hrană, căldură, odihnă și înțelepciune... în ciuda obiecțiunilor sale, grupul se afla destul de curând mai mult sau mai puțin sub influența alcoolului: Unchiul Billy trecuse fulgerător de la o stare războinică la una de tembelism, Ducesa începuse să lăcrimeze, iar Maica Shipton sforăia. Numai domnul Oakhurst rămăsese în picioare și, rezemat de o stâncă, îi veghea liniștit.

Domnul Oakhurst nu bea. Din pricina profesiei sale care cerea sânge rece, stăpânire de sine și prezență de spirit, el –

după propria-i expresie – „nu-și putea îngădui acest lux!” Și pe când se uita la tovarășii de surghiun întinși pe jos, s-a simțit, pentru întâia oară, copleșit de singurătatea indeletnicirii lui de paria, de viața-i de toate zilele și chiar de viciile lui. Atunci s-a apucat să-și scuture hainele negre, să-și spele mâinile și obrazul și să facă toate acele treburi mărunte care-i câștigaseră faima de bărbat dichisit, așa că a uitat pentru o clipă de necazuri. Fapt este că nici nu i-a trecut prin minte să-și părăsească tovarășii mai slabi, mai prăpădiți.

Dar simțea, fără să vrea, lipsa emoțiilor care, destul de paradoxal, îl duceau către acea liniște imperturbabilă care-l făcuse celebru. A privit spre pereții mohorâți ce se înălțau la o mie de picioare deasupra pinilor înconjurători; spre cerul innourat ca un blestem; spre hăul de la picioarele lor, care se cufunda în umbră și-atunci, deodată, s-a auzit strigat pe nume.

Un călăreț se apropia pe cărare. Chipul proaspăt și deschis al noului-venit i-a amintit domnului Oakhurst de Tom Simson, zis și „Nevinovatul”, din Sandy Bar.

Îl întâlnise cu câteva luni înainte la „unul mic” și câștigase cu o liniște desăvârșită întregul avut al acestui tânăr neprihănit – vreo patruzeci de dolari. După ce sfârșiseră partida, domnul Oakhurst îl trăsese pe tânărul jucător în dosul unei uși și-i vorbise astfel:

— Ascultă, Tommy, ești un puști de treabă, dar nu știi să joci! Să nu mai încerci niciodată!

Îi dăduse apoi banii îndărăt, îl împinsese ușurel pe ușă afară și făcuse astfel din Tom Simson sclavul său devotat.

În salutul copilăresc și entuziast al tânărului era ca o amintire din toate acestea. Pornise, spunea el, spre Poker Flat, ca să-și caute norocul.

— Singur?

Nu, nu chiar singur! De fapt (și aici scoase un chicotit) fugise cu Piney Woods. Nu-și amintea domnul Oakhurst de Piney? De fata care servea masa la „Hotelul Temperanța”?... Se logodiseră de mult, dar bătrânul Jack Woods se

împotriva, așa că fugiseră împreună și se duceau la Poker Flat să se căsătorească și... iată-i aci!... Erau însă tare osteniți de dram!... Ce bine că găsiseră un loc de popas, ba încă și tovărășie!

Toate acestea, „Nevinovatul” le-a spus dintr-o suflare, în timp ce Piney, o domnișoară de vreo cincisprezece ani, drăgălașă și plinuță, apărea călare de după pini, îmbujorată toată și se apropia de logodnicul ei.

Pe domnul Oakhurst îl interesau rareori sentimentele și, cu atât mai puțin, buna-cuviință; avea însă o vagă impresie că situația grupului lor nu era prea fericită. Și-a păstrat totuși destulă prezență de spirit încât să-i tragă un picior Unchiului Billy, care tocmai se pregătea să spună ceva, iar acesta era destul de treaz ca să simtă în lovitura primită o putere ce nu trebuia nesocotită. A încercat apoi să-l hotărască pe Tom Simson să nu-și amine plecarea, dar în zadar! I-a spus chiar răspicat că nu aveau provizii și nici cele necesare pentru un popas... Din nefericire, „Nevinovatul” n-a luat în seamă împotrivirea, ba i-a asigurat chiar că avea el o asină încărcată cu provizii și că descoperise și un fel de cabană de bârne lângă cărăruie.

— Piney poate să stea cu doamna Oakhurst, a spus „Nevinovatul”, arătând spre Ducesă; cât despre mine, mă descurc eu...

Numai piciorul vajnic al domnului Oakhurst l-a împiedicat pe Unchiul Billy să izbucnească în hohote de râs. Urmarea e că acesta s-a simțit îmboldit s-o ia în sus pe canion, ca să-și poată recăpăta seriozitatea. Acolo a împărtășit pinilor uriași hazul împrejurării, dând din picioare, strâmbându-se de râs și slobozind obișnuitele sudălmi. Când s-a întors, i-a găsit pe ceilalți vorbind, pare-se prietenește, în jurul unui foc, căci aerul se făcuse neașteptat de rece, iar pe cer se îngrămădeau nori. Piney sporovăia aprins, copilărește, întoarsă spre Ducesă și aceasta o asculta cu un interes și o bunăvoință pe care nu le mai arătase de multă vreme. „Nevinovatul” îi ținea hangul, cam cu același efect, în fața domnului Oakhurst și a Maicii Shipton, care se topea acum de amabilitate.

— Da' ce-i aici? Un afurisit de picnic?... a exclamat Unchiul Billy cu dispreț, privind spre grupul așezat în mijlocul pădurii, spre vâlvătaia focului și animalele priponite în apropiere.

Deodată, prin capu-i amețit de alcool a trecut un gând; și se pare că era un gând plin de haz, căci omul s-a simțit iarăși ispitit să izbească cu piciorul și să-și îndese pumnul în gură.

În timp ce umbrele se-ntindeau încet pe munte, un vânt ușor prinse să legene creștetul pinilor, gemând prin golurile ramurilor mari și mohorâte. Dărăpănătura de cabană, cârpăcită, acoperită cu crengi de pin, a fost lăsată pentru doamne. La culcare, logodnicii au schimbat un sărut atât de firesc, de cinstit și sincer, încât a putut fi auzit pe deasupra pinilor fremătători. Delicata Ducesă și răutăcioasa Maică Shipton au fost, pare-se, prea năucite, ca să mai spună ceva despre această ultimă dovadă de naivitate și s-au îndreptat fără un cuvânt spre cabană. Bărbații au ațâțat focul și, întinzându-se pe jos în fața ușii, au adormit într-o clipă.

Domnul Oakhurst avea somnul ușor. S-a trezit spre dimineată, amortit și înfrigurat. Și în timp ce răscolea focul aproape stins, vântul care se întetise i-a zvârlit în față ceva... ceva ce-i alungă sângele din obraz: zăpadă!

A sărit în sus ca ars, gata să-i trezească și pe cei ce mai dormeau, căci nu era vreme de pierdut! Dar, întorcându-se spre locul unde trebuia să fie Unchiul Billy, a văzut că acesta nu mai era! I-a fulgerat atunci prin minte o bănuială și de pe buze i-a izbucnit o înjurătură. S-a repezit spre locul unde priponiseră caii și măgarii: nici ei nu mai erau! Iar poteca se acoperea, văzând cu ochii, de zăpadă...

Tulburarea din prima clipă i-a trecut pe dată și s-a întors spre foc, la fel de liniștit cum îi era felul. N-a trezit pe nimeni. „Nevinovatul” moțăia împăcat, cu o fluturare de zâmbet pe chipu-i blajin și plin de pistrui; Piney dormea feciorelnic și dulce lângă „surorile” ei, de parcă ar fi ocrotit-o cerul, așa că domnul Oakhurst și-a tras pătura peste umeri și, mângâindu-și mustața, a așteptat să se crape de ziuă. Zorile

au venit încet, într-un vârtej cețos de fulgi albi care-l amețeau și-i orbeau ochii. Ce se mai putea zări jur împrejur se schimbaseră ca prin farmec!... A privit lung în jos peste vale și a rezumat prezentul și viitorul într-un singur cuvânt: „în-ză-pe-ziți” ...

Un inventar minuțios al proviziilor pe care, din fericire, le opriseră de cu seară, înăuntrul cabanei, scăpând astfel de mâinile hulpave ale Unchiului Billy, a dovedit că ele ar fi putut ține, cu grijă și măsură, încă vreo zece zile.

— Și asta, a spus domnul Oakhurst *sotto voce*¹ către „Nevinovatul”, în caz că ai dori să ne ajuți și pe noi. Dacă nu și cred că ar fi mai bine, vom aștepta până ce Unchiul Billy s-o întoarce cu provizii.

Din anume pricini tainice, domnul Oakhurst nu se putea hotărî să dezvăluie ticăloșia Unchiului Billy, așa că a lăsat să se înțeleagă că acesta se rătăcise de tabără și că, cine știe cum, pusese animalele pe fugă...

A strecurat, de asemenea, câteva cuvinte Ducesei și Maicii Shipton, care nu aveau nici o îndoială că celălalt spălase putina.

— O să afle ei adevărul despre noi toți... dac-or mai afla vreodată ceva, a adăugat el cu înțeles și n-are nici un rost să-i speriem acum.

Nu numai că Tom Simson a pus la dispoziția domnului Oakhurst toate proviziile, dar părea că se și bucură de perspectiva acelei izolări silite.

— O să facem aici un popas pe cînste vreo săptămână, pe urmă zăpada o să se topească și o să pornim îndărăt cu toții.

Și parcă și ceilalți s-au molipsit de voioșia tânărului și de calmul domnului Oakhurst. Cu ajutorul unor crengi de pin, „Nevinovatul” a meșterit în pripă un acoperiș pentru cabană, în vreme ce Ducesa o îndruma pe Piney cum să aranjeze înăuntru, cu un gust și un tact care o făceau pe fetișcana aceea sălbăticuță să caște mari ochii ei albaștri.

— Vad că v-ați deprins, acolo-n Poker Flat, tot cu lucruri

¹ Cu glas scăzut, în șoaptă (ital.).

alese, i-a spus Piney.

Ducesa s-a întors brusc ca să ascundă ceva ce-i colora obrajii peste nuanța lor profesională, iar Maica Shipton a poftit-o pe Piney să termine cu „flecăreala”. Și pe când domnul Oakhurst se înapoia, după ce căutase în zadar poteca, a auzit ecoul unor hohote vesele, răsfrânte de stânci. S-a oprit cam surprins, gândul zburându-i, firește, la sticlele cu whisky pe care din prudență, le ascunsese.

„Și totuși, parcă n-ar suna ca de whisky” și-a spus jucătorul de cărți.

Numai când a zărit, prin vifornița încă orbitoare, pălălaia focului și grupul din jur, a ajuns la convingerea că petrecerea era dintre cele mai nevinovate.

N-aș putea spune dacă domnul Oakhurst își ascunsese, odată cu băutura și cărțile de joc ca pe ceva ce ar fi fost oprit în acea comunitate. Sigur este însă că, în seara aceea, ca să vorbim ca Maica Shipton, „n-a pomenit o dată de cărți”! Din fericire, timpul a trecut repede, amăgit de un acordeon pe care Tom Simson l-a scos, fălindu-se, din calabălăcul său. În ciuda anumitor dificultăți în stăpânirea instrumentului, Piney Woods a izbutit să smulgă de pe clape câteva melodii rebele, în acompaniamentul unei perechi de castaniete din os, mânuite de „Nevinovatul”. Dar încununarea acestei seri a fost momentul când îndrăgostiții au început să cânte, mână în mână, cu foc și cât puteau mai tare, un cântec de tabără. Mă tem că nu atât tendința cucernică, cât tonul oarecum cutezător și vigoarea legământului din refren, i-au cucerit imediat pe ceilalți, așa că, până la urmă și-au unit cu toții glasurile în refrenul:

*„Sunt mândru să slujesc pe Domnul,
Și jur să mor în oastea lui”...*

Pinii se legănau, vifornița se învârtejea pe deasupra bieților oameni, iar flăcările focului se înălțau spre cer, ca un simbol al legământului făcut.

La miezul nopții vântul s-a mai potolit, vălătucii norilor s-

au destrămat, iar stelele au prins să sclipească sticloase peste tabăra adormită. Domnul Oakhurst, a cărui îndeletnicire îl silise să trăiască aproape fără să doarmă, a împărțit veghea cu „Nevinovatul”, luând asupra-și cea mai mare parte a sarcinii. Și, ca un fel de scuză, i-a spus „Nevinovatului” că petrecuse adesea și o săptămână fără să închidă ochii.

— Da ce făceai? l-a întrebat Tom.

— Pocher, i-a răspuns domnul Oakhurst, sentențios. Când un om dă de un filon de noroc, de un noroc porcesc, nu obosește. Norocul este cel care obosește primul. Norocul, a urmat apoi gânditor jucătorul de cărți, e ceva tare ciudat. Singurul lucru pe care-l știi despre el e că se schimbă. Totul e să simți când se schimbă și atunci ești om făcut!... De când am plecat din Poker Flat, am tot avut ghinion... acum vii și dumneata și... pac! Intri la apă!... Dacă ai carte bună, până la urmă ești salvat. Pentru că, a adăugat jucătorul de cărți, nerușinat de vesel:

*„Sunt mândru să slujesc pe Domnul
Și jur să mor în oastea lui”...*

Când a venit ziua a treia, prin perdeaua de omăt soarele i-a văzut pe surghiuniți luându-și prânzul de dimineață din proviziile tot mai puține. Și, ca o ciudățenie a acelui climat de munte, razele sale împrăstiau o căldură milostivă peste întinsul iernatic, parcă părăndu-i rău de cele întâmplare. Dar ceea ce se dezvăluia vederii erau nămeții de zăpadă, troieniți în jurul cabanei: o mare albă fără speranță, fără sfârșit, fără ieșire, ce se întindea până deval, sub malurile stâncoase de care surghiuniții se mai agățau încă. Iar prin aerul de cristal, se vedea înălțându-se fumul în satul pastoral Poker Flat, departe, atât de departe... Maica Shipton l-a zărit și, din vârful înalt al fortăreței sale stâncoase, a aruncat într-acolo cel din urmă blestem. Era ultima ei încercare ticăloasă și, poate că din pricina asta, a fost investită cu o scânteie de sublim. Asta i-a făcut bine, a mărturisit ea în taină Ducei:

— Du-te colo afară, înjură ș-o să vezi!...

S-a gândit apoi s-o distreze puțin pe fetiță, cum le plăcea, ei și Ducesei, s-o cheme pe Piney. Fata nu era o găsculiță, iar cele două „doamne” se bucurau și se mângâiau la gândul că nu înjură și nu e necuviincioasă.

Când noaptea s-a furișat din nou printre creste, sunetele tremurânde ale acordeonului s-au înălțat și s-au stins capricioase, în lungi oftaturi lângă focul pâlpâind. Dar muzica nu mai putea umple golul dureros lăsat de o hrană insuficientă, așa că Piney le-a propus să-și treacă timpul altfel cu povestiri. Cum nici domnului Oakhurst și nici femeilor de acolo nu le-ar fi plăcut să-și povestească viața și acest plan ar fi căzut baltă dacă n-ar fi fost „Nevinovatul”. Cu câteva luni înainte, dăduse peste o copie rătăcită a Iliadei în traducerea iscusită a lui Pope². S-a oferit deci să le povestească întâmplările mai însemnate din acel poem, căci le cunoștea bine cuprinsul, deși uitase o seamă de cuvinte în iureșul dialectului local din Sandy Bar. Și astfel, cât a fost noaptea de lungă, semizeii lui Homer au colindat din nou pe pământ. În șuietul vântului, troieni vânjoși și greci șireți se luptau corp la corp, iar pinii uriași din canion păreau că se înclină în fața mâniei fiului lui Peleu.

Domnul Oakhurst asculta recules și liniștit. Îl interesa mai cu osebire soarta lui „Acilea”, cum îl numea mereu „Nevinovatul” pe Achile „cel iute de picior”.

Și-așa, cu hrană puțină, dar cu mult Homer și acordeon, peste surghiuniți a trecut o săptămână întreagă. Soarele uitase iarăși de ei și iarăși fulgi de zăpadă se cerneau din cerul de plumb, jos pe pământ. Zi de zi, brâul de zăpadă se strângea tot mai tare împrejur, până când, la urmă, au început să privească dinlăuntru închisorii peste ziduri orbitor de albe, ce se înălțau sus, sus de tot, deasupra capetelor lor. Era din ce în ce mai greu să întrețină focul, chiar din copacii prăbușiți lângă ei și pe jumătate îngropați în

² Alexander Pope (1688-1744) scriitor englez, reprezentant al clasicismului.

troiene. Și totuși, nici unul nu se văita. Îndrăgostiții își întorceau privirea de la peisajul cumplit, se uitau unul în ochii altuia și erau fericiți. Domnul Oakhurst rămânea calm în fața partidei pierdute. Ducea, mai voioasă ca înainte, luase asupra ei grija tinerei Piney. Numai Maica Shipton odinioară cea mai tare dintre toți părea să pălească, să se stingă. În a zecea zi, la miezul nopții, l-a chemat pe Oakhurst lângă ea.

— Eu mă duc, i-a zis cu glas scăzut și morocănos, dar nu le spune nimic... Nu trezi copiii! Ia legătura de sub capul meu și desfă-o...

Domnul Oakhurst a făcut întocmai. Înăuntru erau porțile Maicii Shipton din ultima săptămână, neatînse.

— Dă-le fetiței, a șoptit ea, arătând spre Piney, care dormea.

— Te-ai lăsat să mori de foame, i-a spus jucătorul de cărți.

— Cred că așa se cheamă, i-a răspuns ea arțăgoasă, în timp ce se întindea iar; s-a întors apoi cu fața la perete și și-a dat liniștită duhul.

În ziua aceea, acordeonul și castanietele au fost lăsate la o parte, iar Homer dat uitării. După ce trupul Maicii Shipton a fost încredințat zăpezii, domnul Oakhurst l-a luat pe „Nevinovatul” deoparte și i-a arătat o pereche de cizme pe care le meșterise din vechiul samar.

— S-ar mai putea, doar unul la sută, s-o salvezi, l-a sfătuit el, arătând-o pe Piney... Dar într-acolo, a adăugat, făcând semn spre Poker Flat. Dacă poți s-ajungi în două zile, e salvată!...

— Și dumneata? l-a întrebat Tom Simson.

— Eu rămân aici, a răspuns el, tăios.

Îndrăgostiții s-au despărțit cu o lungă îmbrățișare.

— Nu cumva pleci și dumneata? a întrebat Ducea, văzând că domnul Oakhurst se pregătea să-l însoțească pe logodnic.

— Numai până la canion, a fost răspunsul.

S-a întors deodată și a sărutat-o, lăsând-o cu chipul, de obicei palid, în flăcări și cu picioarele tremurând, înțepenite de uimire.

Noaptea a venit, dar domnul Oakhurst nu; și o dată cu noaptea, vifornița s-a întetit. Apoi Ducesa a căutat să atâțe focul și a descoperit că cineva îngrămădisise pe furiș lângă cabană vreascuri, ca să le ajungă câteva zile. I s-au umplut ochii de lacrimi, dar și i-a ascuns de Piney.

Femeile abia dacă au ațipit. Când s-au privit dis-dimineată și-au citit soarta pe chip. Nici una n-a scos un cuvânt; socotindu-se însă cea mai tare, Piney s-a apropiat și a îmbrățișat-o strâns pe Ducesă. Au rămas așa toată ziua. Peste noapte viscolul s-a dezlănțuit mai cumplit ca oricând și, sfărtecând pinii ocrotitori, a pătruns în inima cabanei.

Spre dimineată, nu s-au mai simțit în stare să atâțe focul, care se stingea cu încetul. Și, în vreme ce jarul se înnegrea văzând cu ochii, Ducesa s-a ghemuit mai strâns lângă Piney și a rupt tăcerea lungă de ceasuri:

— Piney, știi să te rogi?

— Nu, draga mea, a răspuns Piney simplu.

Fără să știe de ce, Ducesa s-a simțit ușurată și, rezemându-și capul pe umărul fetei, n-a mai spus nimic. Și, așa cum stăteau, cea tânără și neprihănită cu capul surorii păcătoase pe sânul-i virgin, au adormit.

Vântul prinse să doinească un cântec de leagăn, parcă temându-se să nu le trezească. Zăpada pufoasă, scuturată de pe crengile lungi de pin, zbură asemenea unor păsări albe și se lăsa în jurul femeilor adormite. Iar printre norii destrămați, luna privea jos, la ceea ce fusese tabăra lor. Orice păcătoșenie omenească, orice urmă de chin pământesc zăcea sub mantia fără pată, zvârlită mărinimos din înălțimi.

Și au rămas așa adormite toată ziua aceea și ziua următoare și nu s-au trezit nici când glasuri și pași de oameni au spart liniștea taberei. Iar când mâini milostive au spulberat zăpada de pe chipurile lor de ceară, pe care se așternuse seninătatea, cu greu s-ar fi putut spune care era cea păcătoasă. Până și legea din Poker Flat a recunoscut asta și le-a lăsat așa, înțeleștate una în brațele celeilalte.

La capătul prăpastiei au găsit însă un doi de treflă ținut cu un șis într-unul din pinii cei mai înalți; purta, scrise cu

creionul de o mână sigură, următoarele:

*Sub acest copac
zace trupul lui:
JOHN OAKHURST.
Pe care l-a lovit ghinionul
în ziua de 23 noiembrie 1850
și care a etalat cărțile
în ziua de 7 decembrie 1850.*

Așa zăcea înțepenit și fără suflare sub zăpadă, cu un pistol alături și un glonț în inimă, calm însă ca și în viață, acela care a fost odată cel mai puternic și totuși cel mai slab dintre surghiuniții din Poker Flat.

NOROCUL DIN ROARING CAMP.

Se iscase zarvă mare în Roaring Camp! Nu putea fi vorba de vreo păruială, căci prin 1850 asta n-ar fi fost o noutate care sa strângă buluc întreaga așezare. Nu numai săpăturile și concesiunile se goliseră de oameni, ci și „Cafeneaua Tuttle” își dăduse partea sa de cartofoari, care să nu uităm nu-și întrerupseseră jocul nici măcar în ziua când French Pete și Kanaka Joe se împușcaseră unul pe altul peste tejgheaua barului. Toată așezarea era strânsă la ieșirea din luminiș, în fața unei colibe rudimentare. Și, cu toate că oamenii vorbeau pe șoptite, se auzea mereu numele unei femei. Era un nume destul de cunoscut în așezare: Gherokee Sal. Dar... cu cât mai puțin despre ea, cu atât mai bine!...

Era o femeie din topor și, tare mă tem, o mare păcătoasă. Era totuși singura femeie în Roaring Camp și se chinuia acum în dureri cumplite, tocmai când ar fi avut mare nevoie de un ajutor femeiesc! Desfrânată, părăsită, aproape pierdută, îndura un martiriu greu de îndurat chiar și atunci când milostenia femeiască îl mai îmblânzește și care trebuie să fi fost cu osebite năprasnic în singurătatea de aici. Blestemul strămoșesc căzuse asupra ei în acea așezare izolată, făcându-i atât de cumplită osânda primului păcat. Era poate și un soi de ispășire în lipsa oricărei duioșii umane și îngrijiri femeiești în ceasul acela, când nu vedea în fața ei decât chipul disprețuitor al bărbaților ortacii ei. Și totuși, câțiva dintre cei de acolo se simțeau pare-se mișcați de chinurile femeii. Sandy Tipton gândea că „era lată cu Sal” și, uitându-se lung la ea, s-a ridicat câteva clipe deasupra faptului că avea în mână un as și doi valetii.

Trebuie să se țină seamă însă că întâmplarea era cu totul nouă. În Roaring Camp moartea nu era de loc o raritate; nașterea însă, da. Mulți oameni părăsiseră așezarea pe vecie, fără a se mai întoarce, dar pentru prima oară cineva intra

acolo *ab initio*³. De aici și toată zarva!...

— Du-te tu înăuntru, Stumpy! a strigat un cetățean mai răsărit, zis și Kentuck, către unul dintre acei gură-cască. Du-te, mă și vezi ce poți face! Că tu te pricepi la d-alde astea...

Poate că alegerea făcută își avea tâlcul ei. Stumpy fusese, sub alte ceruri, șeful putativ⁴ a două familii; și, datorită unor vicii de formă, cetățuia celor certați cu legea, care era Roaring Camp, îi adăpostea acum făptura. Gloata găsi alegerea nimerită, iar Stumpy era destul de înțelept ca să se plece în fața majorității. Ușa s-a închis în urma acestei moașe improvizate, laicei din Roaring Camp s-au așezat pe jos, afară, trăgând din pipă în așteptarea celor ce aveau să urmeze.

Gloata număra cam vreo sută de bărbați. Unul-doi dintre ei erau adevărați fugari care se ascundeau de frica legii, câțiva erau criminali și cu toții... lipsiți de scrupule. Înfațișarea lor nu trăda însă nimic din viața pe care o duseseră și nici din caracterul lor. Cel mai mare ticălos avea un chip de Rafael, cu o cunună de păr auriu; Oakhurst, cartoforul, avea aerul melancolic și adânc îngândurat al unui Hamlet; cel mai cu sânge rece și mai cutezător dintre ei era scund de statură, cu un glas firav și o purtare sfioasă, stângace. Termenul de „neciopliți” li se putea aplica mai curând pentru a-i deosebi, decât pentru a-i defini. Poate că în privința micilor amănunte ca: degetele de la mâini și de la picioare, urechile, etc., membrii așezării să fi lăsat de dorit, dar tot atât de adevărat este că aceste lipsuri nu-i micșorau puterea de coeziune. Cel mai voinic dintre bărbați avea la mâna dreaptă numai trei degete; cel mai bun țințaș numai un ochi.

Aceasta era înfațișarea bărbaților răspândiți în jurul colibei. Așezarea se întindea într-o vale triunghiulară, strânsă între două dealuri și un râu. Singurul drum de acces era o cărare care urca pieptiș spre vârful dealului din fața

³ De la bun început (lat.).

⁴ Adică în cadrul unei căsătorii lipsite de valabilitate legală.

colibei, cărare luminată acum de luna ce se ridica. De pe laița pe care zăcea, femeia în durerile facerii ar fi putut vedea cum se colăcește cărarea ca un fir de argint, până se pierde sus, printre stele.

Un foc de cetine uscate de brad strângea și mai abitir gloata de acolo. Încet, încet, spiritul ușuratic, înscăunat în Roaring Camp, ieșea iar la iveală. Se făceau și se încheiau rămășaguri în privința deznodământului. Trei contra cinci că „Sal o s-o scoată la capăt” și chiar că noul-născut va trăi; alte rămășaguri priveau sexul și culoarea pielii veneticului... În toiul unei asemenea discuții aprinse, din grupul de lângă ușă s-a auzit un strigăt, iar așezarea a încremenit în ascultare. Peste freamătul și zbuciumul pinilor, peste goana vijelioasă a râului și trosnetul focului, s-a înălțat un țipăt ascuțit, tânguitor un țipăt cum nu se mai auzise nicicând în așezare! Pinii și-au oprit freamătul, râul și-a încetat goana și focul și-a potolit trosnetul. Era ca și cum toată firea s-ar fi oprit să asculte... Așezarea s-a ridicat în picioare ca un singur om. Cineva a propus să se dea foc unui butoiș cu praf de pușcă, dar, din pricina stării în care se afla mama, au învins sfaturile mai cuminți și s-au descărcat doar câteva pistoale. Cherokee Sal, însă, fie datorită asistenței rudimentare din așezare, fie din altă pricină, se stingea văzând cu ochii. În răstimp de un ceas urcase ca să zicem așa drumul acela colțuros ce ducea spre stele, plecând astfel pe vecie din Roaring Camp, cu păcatul și cu rușinea ei!... Nu cred ca vestea să fi stârnit mare tulburare afară doar cu privire la soarta copilului...

— O să poată oare trăi? l-au întrebat pe Stumpy.

Răspunsul a fost îndoielnic. Singura faptură din așezare de același sex cu Cherokee Sal și în aceeași condiție de maternitate era o măgăriță. S-au ivit discuții în privința eficacității, socotindu-se însă până la urmă că încercarea trebuia făcută... A fost mai puțin problematică decât străvechiul alăptat al lui Romulus și Remus, dar, pare-se, cu același succes!

După ce s-au hotărât amănuntele, care au mai răpit încă o

oră, ușa s-a deschis și toți acești bărbați nerăbdători, care se și așezaseră la rând, au intrat înăuntru unul câte unul. Lângă laița scundă, pe care se contura sub o pătură trupul înțepenit al mamei, se afla o masă de brad. Pe masă era o cutie de lumânări și în cutie, înfășat într-o flanelă roșie, se odihnea ultimul sosit în Roaring Camp. Lângă cutia de lumânări fusese pusă o pălărie, al cărei scop a fost dat curând la iveală.

— Domnii, a început Stumpy, cu un amestec ciudat de autoritate și mândrie *ex officio*, sunt poftiți să intre pe ușa din față, să înainteze pe lângă masă și să iasă pe ușa din fund. Ai de vor să dea ceva pentru orfan or să găsească o pălărie la-ndemână.

Primul bărbat a intrat cu capul acoperit; s-a descoperit însă pe când privea în jur și a dat astfel, fără să vrea, pildă celorlalți. În comunități de soiul acesta, faptele bune sau rele sunt molipsitoare. În timp ce alaiul se perinda, se auzeau comentarii fel de fel de păreri critice, adresate pesemne lui Stumpy, în calitatea lui de crainic prezentator:

— Åsta-i åla?...

— Un boț de eșantion pe cinstel!...

— Uite, mă, că și lucește!...

— Nu-i mai mare decât un pistolaș!...

Darurile au fost la fel de caracteristice: o tabacheră de argint, o peseta spaniolă, un pistol marinăresc montat în argint, un lingou de aur, o batistă de damă minunat brodată (de la Oakhurst, jucătorul de cărți), un ac de cravată cu un diamant, un inel cu diamant (darul fiind sugerat de acul de cravată și însoțit de remarca: „Cum am văzut caro-ul, am relansat”), un box de fier, o biblie (donatorul neidentificat), un pinten aurit, o linguriță de argint (îmi pare rău s-o spun, dar inițialele nu erau ale donatorului), o foarfecă chirurgicală, o lanțetă, o bancnotă de 5 lire și vreo 200 de dolari în pulbere de aur și bănuți de argint.

În tot timpul acesta, Stumpy a păstrat o liniște la fel de neclintită ca și a moartei din stânga sa și o gravitate la fel de nepătrunsă ca și a noului-născut aflat la dreapta. Monotonia

ciudatei procesiuni a fost întreruptă doar de un mic incident: pe când Kentuck se apleca, oarecum curios, peste cutia de lumânări, copilul s-a sucit și, apucat de o crampă, a prins degetul care-l cerceta și l-a strâns o clipă cât a putut de tare. Kentuck a părut tare fisticii și zăpăcit... În obrajii lui bătuti de vreme, un fel de rumeneală dădu să se aprindă:

— Pezevenghiul naibii! A spus pe când își trăgea degetul, cu mai multă duioșie și grijă decât s-ar fi crezut că putea să aibă.

Și pe când ieșea, își ținea degetul acela mai depărtat și-l cerceta cu luare-aminte. Cercetarea aceasta i-a adus pe buze aceleași cuvinte ciudate cu privire la copil. Părea într-adevăr că se bucură spunând același lucru:

— Mi-a înșfăcat degetul, i-a repetat lui Tipton ținându-și degetul în sus, pezevenghiul naibii!

Se făcuse ora patru când așezarea și-a găsit, în sfârșit, odihna. În coliba unde câțiva rămăseseră să privegheze ardea lumina. În noaptea aceea Stumpy nu s-a culcat; nici Kentuck. A băut după pofta inimii și a povestit cu mare foc întâmplarea, sfârșind de fiecare dată cu aceeași exclamație în privința noului-născut. Părea încredințat că nu va fi astfel învinuit c-ar fi sentimental, căci avea și Kentuck slăbiciunile sexului tare!...

Când toți ceilalți au plecat la culcare, el a luat-o de vale, spre râu, fluierând îngândurat. Apoi a pornit în susul râpei, dincolo de colibă, tot fluierând, ca dinadins, de unul singur. Când a ajuns lângă o matahală de pin roșu, s-a oprit, a făcut cale-ntoarsă și a trecut iar pe lângă colibă. La jumătatea drumului în jos, spre malul apei, s-a oprit iar și pe urmă s-a întors și a bătut la ușă.

A deschis Stumpy.

— Cum merge?... a întrebat Kentuck, căutând cu ochii dincolo de Stumpy către cutia de lumânări.

— În ordine, a răspuns Stumpy.

— Nimic nou?

— Nimic.

A urmat o tăcere stânjenitoare. Stumpy stătea în ușă.

Atunci Kentuck și-a amintit iar de degetul său și l-a ridicat sub nasul celuilalt.

— Mi l-a înșfăcat, pezevenghiul naibii i-a spus și a plecat.

A doua zi, Cherokee Sal a avut parte de o înmormântare de mântuială, așa cum se răcea în Roaring Camp. După ce au îngropat-o pe coasta dealului, așezarea a ținut sfat în toată legea, pentru a chibzui ce era de făcut cu pruncul. Hotărârea de a-l adopta a fost luată în unanimitate, cu mult entuziasm. Dar s-a iscat discuție aprinsă cu privire la felul cum i se va purta de grijă copilului. Și era lucru de mirare că discuția n-a stârnit împotrivirea nimănui, cum se întâmpla de obicei în dezbaterile din Roaring Camp. Tipton a propus să se trimită copilul în Red Dog, la o depărtare de vreo patruzeci de mile, unde să-l poată îngriji o femeie, idee nefericită care a întâmpinat o împotrivire unanimă și înverșunată. Era vădit că nu ar fi fost acceptat nici un plan care ar fi însemnat o despărțire de noua lor achiziție.

— Și-apoi, a adăugat Tom Ryder, ăia din Red Dog ar putea să ni-l șterpească și să pună altul în loc...

În Roaring Camp, la fel ca în alte așezări, domnea o mare neîncredere în cinstea celorlalți.

Tot cu o vie împotrivire a fost întâmpinată și ideea de a se aduce o doică în așezare. Pricina era, spuneau ei, că nici o femeie cumsecade nu s-ar fi lăsat convinsă să se statornicească în Roaring Camp; iar pe de altă parte, vorbitorul amintise că ei nu doreau să mai aibă acolo „vreuna din alea”...

Această aluzie cu totul lipsită de delicateță la adresa răposatei oricât de crudă ar părea era prima lor pornire spre cuviință, primul simptom de regenerare a așezării. Stumpy tăcea chitic. S-ar părea că simțea oarecare sfială să se amestece într-o discuție în care urma să i se găsească un succesor la creșterea copilului. Întrebat totuși, a susținut sus și tare că el și cu Jinny măgărița amintită mai sus se simțeau în stare să crească noul-născut. Era în planul acesta ceva straniu, independent și eroic, care a plăcut așezării. Și a primit încuviințarea.

S-a trimis apoi la Sacramento după anumite lucruri.

— Ia seama, a recomandat casierul pe când îndesa o pungă cu pulbere de aur în mâna trimisului, să iei tot ce găsești mai bun... dantelă, știi și chestii d-alea cu zorzoane și marafeturi... dă-l dracului de preț!

Și lucru ciudat, copilașul creștea voinic!

Pesemne că aerul sănătos al așezării de munte înlocuia neajunsurile materiale. Natura luase la sânu-i mărinimos grija bietului copil din flori. În atmosfera sănătoasă de la poalele dealurilor, în aerul acela încărcat de miresme, întăritor și plăcut totodată, copilul a găsit, poate, hrană sau o chimie subtilă ce prefăcea laptele de măgăriță în calciu și fosfor. Stumpy înclina să creadă că asta era pricina: chimia. Și, bineînțeles, buna îngrijire!

— Eu și cu măgărița aia, spunea el, îi suntem și tată și mamă. Și adăuga apoi, apostrofând boțul în scutece din fața lui: Nu cumva să te-ntorci vreodată împotriva noastră!...

Când plodul a împlinit o lună, oamenii au simțit nevoia să-i dea un nume.

Până atunci i se zicea „Puștiul”, „Țâncul lui Stumpy”, „Coiotul” (asta era o aluzie la posibilitățile lui vocale) și chiar „Pezevenghiul naibii”, cum îl alinta Kentuck. Dar cum numele acestea erau prea vagi și nesatisfăcătoare, în cele din urmă le-au înlăturat, minați de altă idee. Se știe că jucătorii de cărți și aventurierii sunt îndeobște superstițioși și; într-o zi, Oakhurst a mărturisit că plodul le adusese „noroc” în Roaring Camp. Nu încăpea îndoială că, într-adevăr, de câțva timp îi mergea în plin. I-au dat deci numele de: Norocel, împreună cu cel de Tommy. Căci așa se cuvenea. Despre mamă nu se pomenea o vorbă, iar tatăl era necunoscut.

— E bine, a cugetat filosofic Oakhurst, să pornești în viață cu dreptul. Hai să-i zicem Norocel și... să-i fie de bine!...

Așa că au hotărât și o zi pentru botez. Ce însemna pentru ei această ceremonie, cititorul și-o poate închipui singur, după ce și-a făcut o idee despre lipsa de ținută din Roaring Camp, Maestru de ceremonii era un anume Boston, un ins tare mucalit și prilejul părea nimerit pentru cele mai

năstrușnice șolticării. Era tare hazliu din fire și pregătise vreme de două zile o mascaradă de slujbă religioasă, cu fel de fel de aluzii pipărate. Corul fusese rânduit cum se cuvenea, iar Sandy Tipton urma să fie nașul. Dar după ce alaiul ajunsese cu cântece și prapuri în dumbravă și copilul fu așezat în fața unei parodii de altar, Stumpy păși în fața gloatei în așteptare.

— Nu-i în firea mea să vă stric cheful, mă fraților, a zis răspicat omul acela mărunțel, privind în jur. Da' eu zic așa... că lucru ăsta nu merge... că nu prea se cade să-ți bați joc de plodu' ăsta mic și neștiutor... Și-apoi, dacă-i vorba să fie careva pe-aci naș, aș vrea să-l văd și eu p-ăla cu mai mare drept ca mine!

După aceste cuvinte, ceilalți n-au mai zis nimic. Și, cinstit e să mărturisim, spre lauda tagmei mucaliților, că primul care a recunoscut dreptatea celor spuse a fost chiar glumețul împiedicat de la șolticăria lui.

— Dar, a urmat repede Stumpy, folosind autoritatea câștigată, noi ne-am strâns aci pentru un botez, așa că o să facem botezul. În numele legilor Statelor Unite și ale statului California, eu te declar Thomas Norocel! Așa să-mi ajute Dumnezeu!...

Era pentru întâia oară când în această așezare numele divinității fusese rostit altfel decât în deșert. Ceremonia botezului a fost poate mai caraghioasă decât o concepute șugubățul nostru, dar, lucru ciudat, nimeni n-a băgat nimic de seamă, nimeni n-a râs... Și micul Tommy a fost botezat cu tot atâta seriozitate ca și sub oricare acoperiș creștin și a tipat și a fost alintat după obiceiul din bătrâni.

Și așa, în Roaring Camp a început să adie la orizont un vânt de însănătoșire morală. Aproape pe nesimțite, ceva se schimba în așezare. Coliba în care trăia Tommy Norocel, sau Norocel pur și simplu cum era numit mai des, a dat prima semne de îmbunătățire. Strălucea de curată și de văruiță ce era. Fusese căptușită cu scânduri și tapetată. Leagănul, din lemn de trandafir, adus pe catâr de la o depărtare de optzeci de mile, făcuse – după spusa lui Stumpy – de rușine mobilele

celelalte. Și astfel, transformarea colibei devenise o necesitate. Bărbații, care se învățaseră să se abată pe la Stumpy ca să vadă cum îi mai merge lui Norocel, păreau să prețuiască schimbarea și, ca să nu rămână mai prejos, „Cafeneaua Tuttle” s-a grăbit să-și aducă un covor și niște oglinzi. Drept urmare, în Roaring Camp s-a ivit o înclinare spre obiceiuri de igienă personală, Stumpy a mai impus și un soi de carantină celor care aspirau la cinstea și la privilegiul de a-l lua în brațe pe Norocel și ce crudă umilire pentru Kentuck să fie îndepărtat de la acest privilegiu, în numele unor măsuri de carantină! Căci, datorită nepăsării unei făpturi trupeșe și deprinderilor unei vieți la margine de lume, Kentuck privea orice îmbrăcăminte ca pe o a doua piele, care avea să se cojească la fel ca la șarpe. Și totuși, atât era de mare influența aceluia suflu înnoitor, încât Kentuck începuse să apară în fiecă după-amiază cu o cămașă curată și cu o față strălucind încă de atâta spălat. Nici normele morale și nici cele social-sanitare nu erau trecute cu vederea. Încredințați, pare-se, că micul Tommy își va petrece toată viața într-o odihnă neîncetată, ei căutau să nu-l tulbure cu nici un zgomot. Strigătele și urletele, cărora își datora așezarea numele-i nefericit⁵, nu mai erau îngăduite la distanță de o poștă de coliba lui Stumpy. Oamenii vorbeau în șoaptă sau fumau cu gravitatea pieilor Roșii. În chip tacit, se lăsaseră de înjurături în acel cuprins sacru, iar în toată așezarea, ocările obișnuite – de pildă: „Dă-l dracului de noroc!” sau „Afurisit noroc” – au fost cu totul părăsite, putând avea acum un alt ecou. Muzica vocală nu era interzisă, socotindu-se că ar avea însușiri liniștitoare, de alint, iar cântecul „Ostașului Jacik”, în care erau povestite pățaniile aceluia marinar englez din coloniile australiene ale Majestății Sale, devenise un soi de cântec de leagăn tare popular. De fapt, era o înșiruire lugubră de isprăvi ale vasului „Arethusa, Șaptezeci-și-patru”, care erau șoptite pe un ton înăbușit, minor și se sfârșeau prelung, în surdină, cu

⁵ Roaring Camp înseamnă Tabăra Urletelor.

același refren la fiecare vers:

„*Pe bo-o-o-rdul Arethusei*”...

Le era drag tuturor să-l vadă pe Jack cu copilașul la piept, legănându-se dintr-o parte în alta, de parcă ar fi fost pe corabie și îngânând de zor cântecul marinăresc!... Și, fie din pricina acelui legământ, fie a lungimii cântecului avea nouăzeci de strofe și era dus cinstit și vitejește până la sfârșitu-i amar! Dar cântecul de leagăn avea mai totdeauna efectul dorit! În timpul acesta, bărbații se întindeau cât erau de lungi pe sub copaci, trăgând din pipă și dând pe gât câte o dușcă, totul în lumina amurgului molcom de vară și în acompaniamentul melopeii adormitoare. Și în așezare se înfiripa ideea vagă că aceasta era pe lume fericirea pastorală!

Cockney Simmons spunea, sprijinindu-se gânditor în coate:

— Pai toate astea... e ceva înălțător...

Îi aduceau aminte de Anglia!

În zilele lungi de vară, Norocel era dus de obicei la râpa de unde se scotea minereul aurifer în Roaring Camp. Stătea acolo pe o pătură, întinsă peste cetina de brad, în vreme ce oamenii munceau jos, în șanțuri. Se obișnuiseră să-i împodobească cuibul cu flori și mlădițe frumos mirositoare; se găsea mereu câte unul care-i aducea un mănunchi de caprifoi sălbatic, de azalee sau fel și fel de flori ciudate. Oamenii descopereau deodată ce frumusețe și ce sens adânc se ascundea în nimicurile astea, pe care ei, nepăsători, le călcase în picioare atâta amar de vreme! O foiță sclipitoare de mică, o frântură de cuarț rar, o pietricică lucioasă din albia pârâului toate le apăreau acum frumoase ochilor lor înseninați și dornici de bucurii, așa că erau puse deoparte pentru Norocel. Era de neînchipuit câte comori dăruiau pădurea și coastele dealului comori „numai bune pentru plod”. Înconjurat de jucării, de care un copil numai în Țara minunilor ar fi avut parte, micul Tommy era să sperăm mulțumit. Părea să fie pe deplin fericit, cu toate că avea în toată ființa lui un soi de gravitate infantilă, iar în ochii rotunzi și cenușii o lumină visătoare care-l neliniștea uneori

pe Stumpy. Era cuminte și blând și se povestea că, odată, după ce se târâse dincolo de ȧarcul lui, un gărduleț de cetină care-i înconjura pătucul a căzut de pe mal cu capul în pământul moale și a rămas așa, cu piciorușele-i dolofane în aer, vreo cinci minute, într-o liniște deplină. Și până a fost ridicat de acolo, n-a scos uri scâncet. Mă codesc să mai depăn și alte pilde de cumințenie, care se bizuie, din păcate, pe spusele unor prieteni părtinitori. Unele din povestiri nu erau chiar lipsite de o undă de superstiție:

— Tocmai mă cățărasem pe mal, spunea într-o zi Kentuck abia suflând de tulburat ce era și pe viața mea! Dacă nu gângurea c-o gaiță ce-i ședea în poală! Iac-așa, amândoi colo de capu' lor, prietenoși cum nu se mai poate și nas în nas ca doi sâmburi într-o cireășă!...

Și, pasămite, fie că se târa peste crengile de brad, fie că se lungea alene pe spate, clipind spre frunzișul de deasupra, lui îi cântau păsările, lui îi vorbeau veverițele guralive, lui i se dăruiau florile. Natura îi era și doică și tovarăș de joacă. Lăsa, de dragul lui, să lunece printre frunze săgeți aurite de soare, care-i mângâiau trupșorul; îi trimitea în solie zefir călător cu arome de dafin și de rășină; peste el, înalții pini roșietici își plecau părintește vârfurile somnoroase; și tot pentru el zumzăiau albinele, iar ciorile croncăneau un ison adormitor.

Așa era vara de aur în Roaring Camp. Se bucurau cu toții de „vremuri bune” și Norocel era cu ei. Plângerile scăzuseră simțitor. Așezarea era geloasă de câștigurile sale și privea neîncrezătoare la străini. Imigrarea nu era încurajată și, ca să-și facă izolarea mai desăvârșită, oamenii și-au asigurat legal dreptul de preemțiune asupra pământului, de o parte și de alta a culmilor abrupte din jurul taberei. Faptul acesta, ca și faima dibăciei lor la trasul cu pistolul, au asigurat liniștea așezării. Omul de legătură – singura verigă de contact cu lumea înconjurătoare – povestea câteodată minunății despre Roaring Camp. Spunea:

— E și o stradă acolo în Roaring Camp, care întrece orice stradă din Red Dog. Au pus viță și flori în jurul caselor. Și se

spală de două ori pe zi. Da-s tare porniți împotriva străinilor și se-nchină la un spiriduș.

O dată cu prosperitatea, a pătruns în așezare și dorința de viitoare îmbunătățiri. Își puseseră în gând să clădească în primăvara următoare un hotel și să poftească vreo două-trei familii de treabă să locuiască acolo – de dragul lui Norocel, care ar fi profitat astfel de o vecinătate femeiască. La drept vorbind, erau cumplit de sceptici în privința virtuții și a folosului de pe urma sexului feminin și concesia ce-o făceau era mai degrabă o jertfă; nu putea fi pusă decât pe seama dragostei lor pentru Tommy. Câțiva chiar s-au. Împotrivit. Dar cum proiectul acesta nu putea fi adus la îndeplinire decât după vreo trei luni, minoritatea s-a plecat supusă, nădăjduind că se va întâmpla ceva care să-l împiedice. Așa a și fost.

Iarnă anului 1851 va fi multă vreme pomenită la poalele dealurilor. Zăpada se grămădise troiene pe Sierre, fiecare gărlă se prefăcuse în râu și fiecare râu, într-un iezer! Pe locurile unde fusese înainte surpătură, sau o râpă, se rostogoleau acum la vale torente tumultuoase, smulgând copaci uriași și împrăștiind cioturi și epave peste câmpii. În Red Dog apele se revărsaseră în două rânduri, iar Roaring Camp era amenințat.

— Apa a vârat auru-n cele râpe, a grăit Stumpy. A fost aci cândva și aci va fi din nou!...

Și peste noapte, apele râului North Fork s-au rostogolit deodată peste maluri și au potopit valea triumfiulară a așezării Roaring Camp. În panica stârnită de apele ce năvăleau, de copacii ce se prăvăleau, de colibele ce trosneau și de întunericul ce părea să curgă o dată cu apa, ca să șteargă de pe fața pământului valea aceea încântătoare, prea puțin se mai putea face pentru a strânge tabăra împrăștiată. Când s-a crăpat de ziuă, coliba lui Stumpy, care se înălțase chiar pe malul râului, pierise. Mai sus de râpă, oamenii au găsit trupul nefericitului locatar; dar fala, nădejdea și bucuria lor, Norocel din Roaring Camp, nu era nicăieri!

Și pe când se întorceau cu inimile întristate, un strigăt de

pe mal i-a trezit. Era o barcă de salvare din josul râului. Pescuiseră, ziceau ei, un om și un copilăș, aproape sfârșiți, la vreo două mile de vale. Îi cunoștea oare cineva? Erau cumva de pe acolo?

A fost de ajuns o singură privire și l-au recunoscut pe Kentuck: zăcea strivit, tot numai o rană, dar strângând încă la piept pe Norocel din Roaring Camp. Când s-au aplecat peste acea pereche stranie și-au dat seama că bietul copil era rece, fără suflare.

— E mort, a spus careva.

Kentuck a deschis ochii:

— Mort? a întrebat el în șoaptă.

— Da, mă omule și ești și tu pe ducă!...

Un zâmbet a luminat ochii muribundului.

— Pe ducă... a repetat Kentuck... mă ia cu el... Spuneți băieților că Norocel e acum cu mine...

Și agățându-se de pruncul firav, așa cum zice-se – un înecat – se agață de un fir de pai, voinicul s-a lăsat târât de râul întunecat, ale cărui ape merg să se unească pe vecie cu Marea cea Necunoscută.

REVERIE IDILICĂ ÎN MONTE FLAT.

*(Cum, s-a dus
moș Plunkett acasă).*

Cred că ne era drag tuturor. Chiar după ce a încurcat afacerile Companiei „Amity Ditch”, tot mai țineam la el, deși cei mai mulți dintre noi fusesem acționari și pierdusem din gros. Mi-aduc aminte că meșterul fierar a mers până într-acolo, încât a spus: „Ai de-au pus așa răspundere pe umerii bătrânului trebuie linșați”. Fierarul nu făcea însă parte dintre acționari și cuvintele lui n-au fost luate în seamă, fiind socotite doar o aiureală nevinovată din partea firii inimoase ce se ascundea în acea namilă de om. Cel puțin, așa s-a găsit de cuviință că e bine. Și mai cred că oamenilor le părea rău că năpasta aceea îl va stânjeni pe bătrân în planul pe care-l îndrăgea de atâta amar de vreme, de a pleca acasă.

Căci erau vreo zece ani de când omul tot pleca „acasă”. Avea să plece acasă după ce va mai sta șase luni în Monte Flat. Avea să plece acasă după primele ploii. Pe urmă, după ce se vor opri ploile. După ce va tăia buștenii de pe dealul Buckeye... când va crește pășunea pe Dow’s Flat, când va da de glam⁶ pe dealul Eureka și când „Amity Ditch” va plăti primele dividende și când se vor isprăvi alegerile și când va primi răspuns de la nevastă-sa...

Și-așa s-au scurs anii: ploile de primăvară au venit și au trecut, pădurile de pe dealul Buckeye fuseseră tăiate, pășunea pe Dow’s Flat se veștejise și se uscase, dealul Eureka își dăruise glamul și își împotmolise proprietarul, primele dividende ale companiei „Amity” fuseseră plătite din buzunarul acționarilor, se înscăunase o nouă oficialitate în Monte Flat, răspunsul soției lui se schimbase într-o întrebare stăruitoare, dar moș Plunkett nu se urnea din loc.

⁶ Mâl aurifer, indicând existența unor zăcămintе.

Este totuși cinstit să spunem că încercase în câteva rânduri să plece. Cu cinci ani în urmă își luase rămas bun de la Monte Hill, copleșit de emoție și strângând mâini în dreapta și-n stânga. Dar n-a ajuns mai departe de orașul vecin. Acolo, cineva l-a convins să schimbe mînzul roib pe care călărea cu o iapă murgă – tranzacție ce a deschis deodată în fața imaginației lui bogate un orizont de vaste speculații fericite. Cîteva zile mai târziu, Abner Dean, de loc din Angel, a primit de la el o scrisoare în care-i spunea că pleacă la Visalia să cumpere cai.

„Sunt mulțumit – scria Plunkett în stilul emfatic pe care-l folosea în corespondență – sunt mulțumit că ne dăm, în sfârșit, seama de adevăratele bogății ale Californiei! Lumea întreagă va socoti Dow's Flat ca un mare centru de creștere a vitelor. Ținând seama de avantajele implicate, mi-am amânat plecarea cu o lună.”

Au trecut două și-apoi s-a întors iar printre noi, fără nici o lăascaie. După șase luni, a plecat din nou spre ținuturile din răsărit, ajungând de data asta până la San Francisco. Am în fața mea o scrisoare pe care am primit-o la cîteva zile după ce a sosit acolo, din care mă încumet să reproduc un fragment:

„După câte știi, dragă băiete, eu am avut totdeauna credința că jocul de cărți, așa cum e numit în chip absurd, e încă la începuturile sale în California. Am susținut totdeauna că s-ar putea inventa un sistem prin care pocherul să asigure jucătorului inteligent un anumit procentaj. Nu-mi pot îngădui în prezent să dezvălui sistemul meu, dar, înainte de a părăsi acest oraș, am de gând să-l perfecționez.”

Se pare că așa a și făcut și s-a întors în Monte Flat cu doi dolari și treizeci și șapte de cenți – ultima rămășiță a capitalului său, după perfecționarea jocului de cărți.

În fine, în 1868 izbutise, pare-se, să plece, în sfârșit, acasă. A ales drumul pe uscat, un drum care, ne-a declarat el, îi va da prilejul deosebit de a descoperi resurse nefructificate. Ultima lui scrisoare era datată din orașul Virginia. A lipsit trei ani. Și iată că, la sfârșitul unei zile

fierbinți de vară, a coborât din poștalionul de Wingdam, cu părul și cu barba albite de colb și ani. Avea, în felul de a saluta, un soi de sficiune foarte diferită de cutezanța-i obișnuită și totuși nu ne-a făcut impresia că s-ar fi schimbat într-un fel.

Timp de câteva zile a vorbit prea puțin despre vizita pe care o făcuse acasă; se mulțumea să amintească, mai mult sau mai puțin țănoș: „Am spus mereu c-o să mă duc acasă și iată că m-am dus!”...

Mai târziu, a început să fie mai comunicativ și să vorbească deschis, criticând deprinderile și apucăturile din New York și Boston, comentând schimbările sociale petrecute în răstimpul cât lipsise și mi-aduc aminte ce pornit era împotriva a ceea ce socotea a fi smintelile pe care le aduce un înalt grad de civilizație.

S-a apucat, apoi, a pomeni scârbit despre slăbiciunile morale ale înaltei societăți americane din est, iar peste puțină vreme a smuls tot vâlul și ne-a destăinuit stricăciunea vieții sociale din New York, într-un fel care mă face și acum să mă cutremur când mă gândesc. Beția, pare-se, era ceva obișnuit printre doamnele din înalta societate a orașului; vicii, pe care abia de îndrăzne să le numească, erau practicate zi de zi de către rafinații de ambele sexe; iar zgârcenia și lăcomia erau metehnele obișnuite ale bogătaşilor.

— Am susținut totdeauna, adăuga el, că acolo unde se întronează luxul și bogăția, iar capitalul nu e folosit pentru dezvoltarea resurselor naturale ale țării, acolo domnește fără doar și poate corupția!... Mulțumesc, beau ceai fără zahăr!...

Se prea poate ca unele din aceste amănunte dureroase să se fi strecurat și în presa locală. Îmi amintesc de un articol de fond din Monte Flat Monitor, intitulat: „Estul secătuit”, în care se vorbea amănunțit despre fatala decădere a New Yorkului și a Noii Anglii, iar California era propusă ca mijloc de mântuire firească. „Poate că – scria în Monitor – ar trebui să mai adăugăm că ținutul Calaveras oferă atracții de seamă turistului răsăritean care posedă capital.”

Cu vremea, a început să povestească despre familia lui.

Fata, pe care o lăsase copil, era acum o doamnă de toată frumusețea, băiatul crescuse mai înalt și mai voinic decât taică-su și, într-o trântă în joacă, „pungașul ăla mucos” – spunea Plunkett cu un glas în care vibra mândria părintească și ca un fel de haz de necaz – îl aruncase de două ori la pământ pe îngăduitoru-i părinte. Cel mai mult vorbea însă despre fata lui. Îmbiat poate de interesul vădit al bărbaților din Monte Flat pentru frumusețea feminină, Plunkett nu mai contenea descriindu-i farmecul și perfecțiunea, până ce la urmă le-a arătat și fotografia ei – era într-adevăr o fată tare frumoasă, care i-ar fi băgat pe toți în păcat. Dar felul cum povestea prima lui întâlnire cu fata era atât de original, încât mă simt silit să vi-l redau cu mijloacele povestitorului, care sunt, poate, mai puțin precise și elegante decât înfloriturile sale de stil.

— Vedeți, măi băieți, eu am fost totdeauna de părere că un om trebuie să fie-n stare să recunoască din instinct sângele și carnea lui! Sunt zece ani de când n-am mai văzut-o pe Melindy – avea pe-atunci numai șapte ani și era numa-atâtica. Și-așa, cum am ajuns la New York, ce credeți c-am făcut?... M-am dus drept acasă ca oricare, să-ntreb de nevastă și de fată?... Nu, dom'le!... M-am travestit în negustor ambulant, da, da, în negustor ambulant și am sunat... Când a venit servitorul la ușă, eu voiam, vedeți dumneavoastră, să arăt doamnelor niște marafeturi... Și-am auzit un glas din susul scării: „Nu vrem nimic, dă-l afară!” „Niște dantelă frumoasă, cucoană, de contrabandă”, zic eu, privind în sus. „Hai, șterge-o, mă pârlitule”, zice ea. I-am cunoscut vocea, mă băieți: era nevastă-mea, sută la sută! Nu încăpea nici un instinct în căzu' ăsta... „Poate că domnișoarele vor ceva”, zic eu. „N-ai auzit ce-am spus?” zice ea și se repede în jos pe scări, iar eu am și șters-o! Sunt zece ani, mă băieți, de când n-am mai văzut-o, dar nu știu cum, când s-a repezit în jos, am și tulit-o afară!

Ca de obicei, tot timpul cât a vorbit a stat lângă tejghea dar, ajuns la acest punct, s-a întors pe jumătate către ascultători, cu o privire foarte grăitoare. Și într-adevăr, cei

câțiva care dăduseră semne de neîncredere și lipsă de interes părăură deodată încântați și foarte atenți, în vreme ce povestirea se depăna mai departe:

— Și-așa, tot învărtindu-mă pe-acolo o zi-două, am aflat că-n săptămâna următoare era ziua de naștere a fiicei mele Melindy și c-or să aibă o petrecere mare... Da' ce să vă spun, mă băieți, nu era, știți, o petrecere oarecare. Toată casa era numai flori și strălucea de lumini și ploua cu servitori și mâncări și gustări și ce nu era... ce?...

— Nene Joel!

— Da...

— De unde au luat banii?

Plunkett și-a înfruntat interlocutorul cu o privire aspră:

— Am spus tot timpu', a răspuns el, răspicat, că înainte să plec acasă, am să trimit un cec de zece mii de dolari! Am spus tot timpu' asta, sau nu?... Ai?... Am spus c-o să plec acasă și am fost acasă!... Nu-i așa?... Ai?...

Fie că era ceva strașnic de convingător în această logică, fie că dorința de a auzi restul povestirii lui Plunkett era mai tare, dar n-a mai fost nici o întrerupere... El și-a recăpătat iute buna dispoziție de totdeauna și a urmat cu un chicotit ușurel:

— M-am dus la cel mai mare bijutier din oraș și am cumpărat o pereche de cercei cu briliante, i-am pus în buzunar și-am pornit spre casă. „Numele dumneavoastră?” zice ăl de mi-a deschis; arăta ca o corcitură între chelner și pastor. „Skeesicks”, zic eu. Mă pofteste înăuntru și, curând de tot, apare și nevastă-mea în salon și zice: „Iertați-mă, vă rog, dar nu-mi aduc aminte de numele dumneavoastră”. Era tare politicoasă, că eu îmi pusesem o perucă roșie și favoriți! „Un prieten de-al soțului dumneavoastră, doamnă, zic eu. Vin din California, cu un dar pentru fiica dumneavoastră, domnișoara”... Și m-am făcut că i-am uitat numele. Dar iată că aud deodată un glas spunând: „Asta-i prea de tot!” și hop! Că apare, cine credeți?... Melindy! „E prea de tot, tată, să te faci că ai uitat numele fetei tale, nu crezi?... Ce mai faci, babacule?”... Și zicând asta, îmi smulge peruca și favoriții și-

și zvârle brațele în jurul gâtului! Instinctul, dom'le, instinctul... și nimic altceva!...

Înconjurat de hohotele de râs cu care a fost primită povestea despre explozia de dragoste filială, Plunkett a repetat iarăși vorbele ei, cu mai mult sau mai puține amănunte, răsâd laolaltă cu ceilalți; și, încântat de râsul pe care-l provoca, a povestit de câteva ori în seara aceea întâmplarea, mai mult sau mai puțin legat.

Și astfel, la epoci diferite și în locuri diferite – dar mai cu osebire în cârciumi – acest Ulise din Monte Flat depăna povestea pribegiilor lui. Erau multe nepotriviri în expunere, uneori amănunte cu nemiluita, alteori schimbări de roluri și decor; o dată sau de două ori a schimbat chiar „deznodământul”, dar faptul de a-și fi văzut soția și copiii rămânea neschimbat. Desigur că într-o comunitate sceptică cum era cea din Monte Flat – o comunitate obișnuită, cu nădejdi mari și realizări mici, o comunitate unde, după dialectul local, „se dădea de piatră seacă” mai des decât în orice așezare minieră într-o asemenea comunitate nu se punea mare temeii pe isprăvile lui Plunkett. Exista totuși în neîncrederea generală și o excepție: Henry York din Sandy Bar. El era ascultătorul cel mai binevoitor; din punga lui firavă îi pusese lui Plunkett la îndemână mijloacele cu care să-și urmeze speculațiile-i fără noimă; el era cel căruia moșul îi povestea și răspovestea despre farmecul fetei lui, Melindy; el era cel care a păstrat câțva timp fotografia ei și el era cel care, stând într-o noapte singur în colibă, a sărutat fotografia până ce chipul lui cinstit și frumos a prins a străluci ca para în lumina focului...

Era pe atunci în Monte Flat tare multă prăfărie!... Tot ce rămăsese din lungul anotimp secetos se pulveriza; pretutindeni, vara pe ducă își cernuse, de două palme grosime, cenușa roșie și își dădea ultima suflare într-un nor sângieriu, pe deasupra drumurilor vânzolite de vânturi. Tufișurile de bumbac și aninii înșirați de-a lungul gârlelor erau potopiți de pulbere, de parcă ar fi avut rădăcinile înfipite

în aer; pietrele sclipitoare din albia râurilor secate păreau niște oase uscate într-o vale a morții. Apusul prăfuit așternea uneori peste coastele dealurilor depărtate o nuanță ștearsă, arămie; alteori, conurile vulcanice ale șirului de înălțimi din zare erau încununate de un nimb vag și ciudat, ca înainte de cutremur; și iarăși fumul rășinos și înțepător din lemnăria aprinsă pe dealul Heavytree ustura ochii și înăbușea orice suflare și iarăși o pală năprasnică de vânt aducea parcă în față totul – întreaga vară pârjolită, ca pe o biată frunză moartă, măturând coastele Sierrelor și gonindu-i pe localnici în colibe lor, pentru a le arăta la geam volburile sale roșietice!...

Pe o noapte ca asta – când colbul părea să fi oprit în loc roțile oricărui progres în Monte Flat cei mai mulți dintre localnici se strânseseră, lipsiți de vlagă, în salonul poleit al „Hotelului Moquelumne” și, scuipând în tăcere pe soba încinsă care mai domolea puțin frigul munților, așteptau ploaia.

Toate soiurile de distracție cunoscute în Flat, oamenii le încercaseră ca să-și omoare timpul până la venirea ploilor. E drept că nu prea erau distracții, ele mărginindu-se mai ales la forma aceea de glumă populară, denumită farsă; și chiar și farsa căpătase o anumită seriozitate. Tommy Roy, care își pierduse două ore cu săpatul unui șanț în fața ușii lui – în care câțiva prieteni căzuseră pe înserat – arăta plictisit și nemulțumit. Cei patru cetățeni de vază care, deghizați în tâlhari, îl atacaseră pe casierul regional în drum spre Wingdam, erau istoviți de eforturile lor glumețe a doua zi dimineata. Doctorul și avocatul, oamenii cei mai vestiți din Monte Flat, care intraseră într-o conspirație pentru a-l sili pe șeriful din Calaveras și al său „posse⁷” să semneze ordinul de expulzare al unui urs cenușiu cam transparent deghizat sub numele de „Maiorul Ursus” fiindcă hăituia crângurile de pe dealul Heavytree, aveau o căutătură resemnată, lipsită de orice chef. Chiar editorul ziarului *Monte Flat Monitor*, care în

⁷ Posse (Comitatus) – Comitetul executiv, subordonat șerifului.

dimineata aceea scrisese pentru desfatarea cititorilor din est o dare de seamă pasionantă asupra bătăliei cu „Indienii Wipneck”, chiar și el părea grav și obosit. Când, la urmă, Abner Dean din Angel, care făcuse o călătorie în San Francisco, a intrat în încăpere, a fost și el, desigur, victimă în același fel: i s-au pus două-trei întrebări ce păreau serioase și la care a sfârșit prin a răspunde; și apoi, spre marea lui rușine și buimăceală, a căzut în capcană cu o altă întrebare... dar asta a fost tot! Nimeni n-a mai râs și Abner, deși victimă, a rămas în toane bune. S-a întors liniștit spre călăii lui și le-a spus:

— Am eu una mai dihai ca asta!... Îl știți pe moș Plunkett, nu?

Toți au scuipat în același timp pe sobă și au încuviințat din cap.

— Știți că s-a dus acasă acum trei ani?

Doi-trei și-au mișcat picioarele pe spătarul diferitelor scaune și careva a spus: „Da”.

— I-a mers bine acasă?

Toți s-au uitat prudenți la cel care zisese „Da”, iar acesta, luându-și din nou răspunderea, a spus „Da”, cu inima cât un purice, apoi a răsuflat adânc.

— Și și-a văzut nevasta și copilul... fata aia mișto?... a urmat Abner, domol.

— Da, a răspuns îndărătnic omul.

— I-oi fi văzut și poza... ai? a urmat Abner Dean, calm.

Omul a privit îngrijorat împrejur, după ajutor. Cei doi-trei inși care stăteau lângă el și-l încurajaseră din ochi îl părăsiră fără rușine, întorcându-și privirea în altă parte. Henry York, căci el era omul, s-a îmbujorat puțin la față și și-a plecat ochii căprui. S-a codit o clipă, apoi, cu un zâmbet silit care voia să dea celorlalți impresia că știe foarte bine despre ce e vorba și că face doar haz de toate astea, dintr-un spirit de înțelegere umană, a trântit un alt: „Da”.

— C-a trimis acasă... ia să vedem... zece mii de dolari, nu? A urmat Abner Dean.

— Da, a întărit celălalt, cu același zâmbet.

— Zău! Așa am crezut și eu, a urmat Abner, liniștit, dar, de fapt, vedeți, Plunkett n-a fost niciodată acasă – nici atâta!...

Uluiți, arzând de curiozitate, oamenii se zgâiau la Abner, care-i întărită cu liniștea și cu încetineala vorbei lui:

— Vedeți, am vorbit cu unul de fel din Frisco⁸... îl știa pe Plunkett și l-a văzut el, în Sonora, trei ani în șir... Păzea oile sau vitele... și făcea tot timpul speculații și n-avea para chioară! Așa că adevăru-i ăsta: Plunkett n-a trecut de Rocky Mountains din '49!...

Râsul, pe care Abner Dean era în drept să-l aștepte cu încredere, a izbucnit, dar era un râs amar, batjocoritor! S-ar fi zis că ascultătorii clocoteau în sinea lor de indignare. Se simțea, pentru întâia oară, că și farsa avea o margine. Păcăleala asta se întinsese vreme de un an și, cum compromitea perspicacitatea localnicilor, merita cea mai aspră dezaprobare. Desigur, nimeni nu-l crezuse pe Plunkett, dar gândul că în așezările vecine s-ar fi putut crede că *ei îl crezuseră* le turna fiere și venin în suflet! Avocatul socotea că Plunkett ar putea fi încriminat de obținere de bani pe temeieri mincinoase; doctorul îl bănuise de multă vreme că nu era teafăr și se întreba de nu cumva trebuie internat. Cei patru negustori de vază gândeau că interesele comerciale din Monte Flat cereau să se facă ceva!... În mijlocul discuției aprinse și mânioase, ușa s-a deschis încet și moș Plunkett a intrat împleticindu-se în odaie.

Se schimbaseră mult în ultimele șase luni și arăta într-adevăr jalnic. Părul era de un cenușiu-gălbui, murdar ca lutul de pe dealul Heavytree; obrazul îi era alb ca de ceară, vântat și puhav pe sub ochi; hainele, soioase și jerpelitate, purtau urmele prânzurilor luate în picioare, la iuțeală, iar pe spate îi atârnavă scame de lână și păr de prin culcușurile unde se aciua peste noapte. Ascultând de acea lege ciudată, după care omul e cu atât mai puțin ispitit să se despartă de hainele lui, cu cât ele sunt mai murdare și mai ponosite,

⁸ Prescurtare de la San Francisco.

chiar și în acel răstimp din scurgerea celor douăzeci și patru de ore când veșmântul e socotit cel mai puțin necesar, hainele lui Plunkett luau pe-ncetul înfățișarea unui soi de scoarță de copac sau a ceva ce creștea din el și de care nu era prea vinovat. Totuși, când a intrat în odaie, a încercat să-și încheie haina peste cămașa-i soioasă și și-a trecut degetele, cu un gest mecanic, peste barba presărată cu firimituri, îmboldit parcă de un simțământ de bună-cuviință. În același timp însă, urma de surâs i-a pierit de pe buze, iar mâna, care băjbâise zadarnic după un nasture, i-a căzut moale în jos. Căci, în timp ce-și sprijinea spatele de tejghea și-și întorcea fața spre oamenii strânși acolo, moș Plunkett a priceput că toți îl țintuiau cu privirea afară de unul singur. Și, străfulgerat de o bănuială, i-a trecut prin minte adevărul... Sărmana sa taină plutea goală-goluță până și-n aerul din jur! Cu o ultimă nădejde a aruncat o privire desperată spre Henry York, dar fața îmbujorată a acestuia era întoarsă spre fereastră.

Nimeni n-a spus o vorbă. Patronul a împins înaintea lui Plunkett o carafă infundată și un pahar, iar el a luat de pe o farfurie un pesmet și a început a-l morfoli cu prefăcută nepăsare. A tot lungit-o cu băutura până când tăria ei i-a biciuit puțin moleșeala și i-a mai tocit puțin ascuțișul temerii; atunci, deodată a privit împrejur.

— Păi, eu nu cred să cadă strop de ploaie, înainte de Crăciun, a spus el cu o ușurință sfidătoare.

Nimeni n-a răspuns nimic.

— E taman ca-n '52 și p-urmă iar, în '60. Eu am fost totdeauna de părere că timpu' ăsta secetos sosește, nu iartă! Am mai spus-o și 'nainte... Ș-o zic din nou... îi așa cum ziceam cu dusu' acasă... știți, nu? a adăugat el cu o îndrăzneală desperată.

— E unul aici, a răspuns Abner Dean, tacticos, care zice că n-ai fost niciodată acasă... E unul care zice c-ai stat trei ani în Sonora... Zice că nu ți-ai văzut nevasta și fata din '49... Zice că de șase luni îți bați joc de așezarea asta!...

A urmat o tăcere de moarte. Apoi un glas a rostit la fel de

liniștit:

— Omu' ăla minte.

Nu era glasul bătrânului. S-au întors cu toții spre Henry York, în vreme ce acesta s-a ridicat pe îndelete cât era de lung și, scuturându-și de pe piept cenușa căzută din pipă, s-a așezat sfidător lângă moș Plunkett, înfruntând adunarea.

— Omu' ăla nu-i aci, a urmat Abner Dean cu glas potolit și cu grijă pentru ținuta-i cuviincioasă, pe când dădea să-și rezeme mâna dreaptă de șold, lângă pistol. Omul ăla nu-i aci, da' dacă vreți cumva să-ntăresc spusele lui, păi... nu mă dau în lături!

S-au ridicat cu toții când cei doi bărbați care păreau mai puțin tulburați decât toți ceilalți s-au apropiat unul de altul. Avocatul a pășit între ei:

— Poate că e o neînțelegere la mijloc. York, dumneata *știi* că bătrânul a fost acasă?

— Da!

— De unde știi?

York și-a pironit ochii luminoși, cinstiți și dreپți asupra celui alt și, fără un tremur în glas, a rostit singura minciună și ce mai minciună sfruntată! Din viața lui:

— Pentru că l-am văzut *eu* acolo!...

Răspunsul era categoric. Se știa că York fusese în est cam în vremea când lipsise bătrânul.

În focul discuției, toți uitaseră de Plunkett, care, palid și fără suflare, se holba la apărătoru-i neașteptat. Și când s-a întors iarăși către inchișitorii lui, avea în ochi o căutătură care i-a făcut pe cei din preajmă să se dea înapoi, iar celor mai îndrăzneți și mai necruțători li s-a încreștit pielea pe ei. Când a făcut și un pas înainte, doctorul a ridicat brațul aproape fără voie, atrăgându-le celorlalți atenția: cu ochii țintă la soba încinsă și cu un zâmbet straniu jucându-i pe buze, moș Plunkett începuse a bâigui:

— Da, da... vezi bine că m-ai văzut!... Cine zice că nu?... Nu-i nici o minciună! Am zis că mă duc acasă și m-am dus... Nu?... Ei, drace! Am fost... Cine zice c-am mințit?... Cine zice că visez?... E adevărat!... De ce nu spuneți nici o vorbă? E

adevăru' adevărat!... Spui că m-ai văzut acolo, de ce nu mai spui o dată?... Spune, spune!... E adevărat?... Mi se-nvârtește capul... Doamne Dumnezeule, iar mi se-nvârtește... se-nvârtește, scăpați-mă...

Și cu un țipăt crunt, a căzut leșinat jos pe podea.

Când și-a venit în simțire, bătrânul s-a trezit în cabana lui York. Vălvătaia unui foc din cetină de brad lumina bârnele grosolane și o fotografie frumos înrămată în conuri de brad, ce atârna deasupra culcușului de crengi pe care zăcea bătrânul.

Era portretul unei tinere fete și privirea bătrânului căzu mai întâi asupra ei dar îi trezi în minte ceva atât de dureros, încât tresări și se uită repede împrejur. Ochii lui întâlneau doar ochii lui York căprui, luminoși, muștrători, dar îngăduitori și se plecară iarăși.

— Spune-mi, moșule, a întrebat York, blând, dar în glas cu aceeași limpezime rece, spune-mi, *asta* e tot o minciună? Și-a arătat către portret.

Bătrânul a închis ochii și n-a răspuns nimic. Cu două ceasuri înainte ar fi fost ispitit să ocolească întrebarea sau s-o înfrunte. Dar revelația pe care i-o aduseseră vorbele lui York și tonul glasului său erau acum ca o ușurare pentru bătrân, în starea jalnică în care se afla.

Era limpede chiar și pentru mintea lui rătăcită că York mințise când îi luase apărarea, era limpede și pentru el că nu fusese niciodată acasă și că nu-și pierduse mințile, așa cum îi fusese teamă. Era o ușurare atât de mare, încât, flușturistic din fire și-a recăpătat cutezanța și sminteala. A început să chicotească și-apoi să se tăvălească de râs.

Cu ochii încă țintă la bătrân, York și-a retras mâna de pe mâna lui.

— Așa-i că i-am dus frumos de tot, mă Yorky! Ha! Ha! Ha! Cea mai strașnică șolțicărie făcută vreodată p-acil!... Totdeauna am zis c-o să le-o fac eu lor într-o bună zi... și le-am făcut-o vreme de șase luni! Nu-i grozav?... Nu-i ăsta ăla mai grozav lucru pe care l-ai văzut vreodată? Ai văzut mutra lui Abner când trâncănea despre ăla de m-a văzut în Sonora!...

Faină glumă! De artist, Yorky!... Să crăpi de răs, nu alta!...

Și, plesnindu-se peste coapse cu palma, a căzut aproape din pat într-un hohot de răs care părea a fi totuși pe jumătate sincer, pe jumătate prefăcut.

— Fotografia aia e a fetei?... l-a întrebat York după un timp, cu glas coborât.

— A ei?... Nu-ul!... Aia e o actriță din San Francisco... Hi! Hi!... Nu vezi?... Am cumpărat-o pe nimic într-o librărie. N-aș fi crezut în viața mea c-or s-o înghită și *p-asta!* Da' au înghițit-o!... Și uite că moșulică le-o făcu de data asta... așa-i?...

Și privea iscoditor chipul lui York.

— Da și mi-ai făcut-o și *mie*, a răspuns York, pironindu-și privirea în ochii bătrânului.

— Da, vezi bine, i-a retezat Plunkett vorba, dar știi, mă Yorky, că te-ai descurcat grozav!... Că le-ai făcut-o și tu!... Amândoi i-am tras pe sfoară, tu cu mine și-acu' trebuie să rămânem alături!... Că bine i-ai mai dus, Yorky, bine i-ai mai dus, băiete!... Zău, când le-ai spus că m-ai văzut în York City, al dracului să fiu dacă n-am...

— Dacă n-ai ce?... a întrebat York, blajin, căci bătrânul se oprise palid la față și cu privirea rătăcită.

— Ai?...

— Ziceai că atunci când am spus că te-am văzut în New York, ai crezut...

— Minți, s-a repezit bătrânul, aprig, eu n-am zis c-am crezut ceva... De ce-ncerci să te dai la mine? Hai?... S-a ridicat bodogănind din pat, ca să se ducă spre vatră și mâinile îi tremurau. Adă-ncoa' ceva rachiou, a urmat și lasă gura! Trebuie, oricum, să faci cinste... Și ai de-aseară ar fi trebuit să faci cinste... Așa sau altfel, eu tot le-aș fi dat ghes, numai că am căzut jos lat...

York a pus băutura și o căniță de tinichea pe masă și, ducându-se spre ușă, a întors spatele oaspetelui și a privit afară în noapte. Deși luna își revărsa din plin lumina, locurile atât de cunoscute nu i se păruseră nicicând mai mohorâte. Întinderea înțelenită a drumului larg spre Wingdam nu i se

păruse născând atât de searbădă, la fel ca zilele pe care le trăise și le va mai trăi, la fel ca bătrânul cu gândul lui de a se duce cândva acasă, fără a se fi dus vreodată!... S-a întors și, îndreptându-se spre Plunkett și-a pus mâna pe umărul lui și i-a spus:

— Aș vrea să-mi răspunzi cinstit, deschis, la o întrebare...

Rachiul părea că încălzise sângele înghețat în vinele bătrânului și-i înmuiase asprimea, căci chipul îndreptat spre York se mai îmblânzise; avea o căutătură gânditoare când a rostit:

— Spune, fiule...

— Ai într-adevăr o nevastă și... o fată?

— Pe Dumnezeuul meu că am!

Cei doi bărbați au tăcut o clipă, cu privirea pironită în foc. Apoi Plunkett s-a apucat să-și frece încetișor genunchii:

— Nevastă-mea, dacă e s-o spun, nu-i cine știe ce, a început el, domol, e cam într-o parte, știi... și-i lipsește, ca să zic așa, o educație californiană liberă, ceea ce face, îți dai seama, o amestecătură proastă!... Am fost totdeauna de părere că alta mai rea nu există!... Apoi, ea-i gata să tragă cu gura ca Abner Dean cu pistolul, cu singura deosebire că ea trage din principiu, cum zice ea, iar urmarea-i că se leagă mereu de om... Estul decadent, fiule, asta o nenorocește... Ideile alea pe care le ia din New York și Boston, asta ne-a făcut, pe ea și pe mine, ceea ce suntem... Și puțin mi-ar păsa că le are, dacă n-ar trage în om!... Dar cu înclinarea asta, principiile alea n-ar trebui lăsate așa, slobode... la fel ca și armele de foc!

— Dar fata dumitale? a întrebat York.

La aceste vorbe, bătrânul și-a dus mâinile la ochi, apoi brațele și capul i-au căzut pe masă:

— Nu-mi vorbi nimic de ea, băiete, nu mă-ntreba acu'! Și-a ascuns ochii cu o mână, iar cu cealaltă băjbăia prin buzunare după batistă... zadarnic însă!... Poate că din pricina asta s-a ținut să nu plângă și când și-a dat mâna la o parte, ochii îi erau uscați. Pe urmă a prins iarăși glas: E o fată tare frumoasă, tare frumoasă, cu toate că asta o spun

eu; și ai s-o vezi, fiule, sigur c-ai s-o vezi! Am și aranjat eu lucrurile... Planul meu pentru reducerea minereului o să fie gata într-o zi-două și-am și primit propuneri de la toate topitoriile de-aci. Zicând acestea, a scos la iuțeală un teanc de hârtii care au căzut pe podea. Și-o să trimit după ele; am aici hârtii care-mi asigură până-ntr-o lună zece mii de dolari net, a mai adăugat el, în timp ce se străduia să-și strângă iar documentele prețioase. O să le-aduc aci până-n Crăciun și, dacă o să trăiesc, o să iei masa de Crăciun cu mine, dragă băiete... neapărat!...

Cu limba dezlegată de băutură și de perspectiva uriașă a planurilor sale, Plunkett îndruga de zor, mai mult fără șir, născocind și dezvoltându-și proiectele, vorbind câteodată despre ele ca și cum s-ar fi și împlinit, până când luna s-a ridicat sus pe cer și York l-a culcat iar în pat. Bătrânul a stat câțva timp întins, mormăind ceva de unul singur, până ce a căzut într-un somn adânc. Când York s-a încredințat că doarme, a luat binișor rama cu fotografia și, ducându-se spre vatră, le-a zvârlit în jarul ce se stinge și s-a așezat ca să le vadă arzând.

Conurile de brad au izbucnit îndată în flăcări; apoi trăsăturile acelui chip ce vrăjise seară de seară pe spectatorii din San Francisco s-au aprins vâlvătaie și au pierit – așa cum sunt menite să piară toate lucrurile pe lumea asta; a pălit apoi și zâmbetul amar de pe buzele lui York. O lumină neașteptată a fulgerat din jarul ce s-a prăbușit deodată grămadă și, la lumina asta, York a văzut pe podea o hârtie. Era una din hârtiile căzute din buzunarul bătrânului. A ridicat-o nepăsător de jos și din îndoitură a lunecat o fotografie. Era portretul unei fetișcane și pe dos o mână scrisese neîndemânatic: „Tatălui meu, Melindy”.

Era, în cel mai bun caz, o fotografie ieftină, dar, vai!... tare mă tem că până și rafinamentul celei mai desăvârșite arte n-ar fi putut îndulci grosolănia acelei siluete, vulgaritatea-i îngâmfată, găteala ieftină, urâtenia lipsită de expresie! York n-a mai privit-o a doua oară.

A deschis apoi scrisoarea.

Era plină de greșeli, fără nici o punctuație, aproape de necitit, certăreață ca ton și egoistă ca simțire. Și nu era, mă tem, măcar originală în depănarea of-urilor ei, ci doar o înșiruire cruntă de mizerii, de bănuieli, de expediente și compromisuri meschine, de necazuri mărunte și doruri și mai mărunte, de dureri înjositoare și de o măhnire jalnică! Și totuși sinceră, printr-un fel de dorință vagă de a fi aproape de omul decăzut căruia îi era adresată printr-o afecțiune ce aducea mai curând a instinct decât a sentiment.

York a împăturit hârtia grijuliu și a vârât-o sub perna bătrânului. Apoi s-a întors din nou lângă foc. Zâmbetul ce-i jucase pe obraz, adâncindu-i câteva cute pe sub mustăți și întinzându-se încet-încet peste ochii lui căprui, se stinsese acum cu totul. Ultima-i fluturare îi pierise din ochi, lăsând acolo – destul de ciudat pentru cei ce-l cunoșteau – o lacrimă.

York a rămas acolo multă vreme, aplecat înainte, cu capul în mâini. Vântul, care se războise cu acoperișul de mucava, i-a ridicat deodată marginile și o rază de lună s-a furișat înăuntru, zăbovind o clipă, ca o spadă sclipitoare, pe umărul tânărului, înnobilat de această atingere, Henry York cel simplu s-a ridicat dintr-o dată – falnic, încrezător, cu fruntea sus, sigur de sine.

.....

În sfârșit, veniseră și ploile! Coastele dealului Heavytree prinseră să înverzească, iar fâșia lungă și albă a drumului spre Wingdam se pierdea într-un șir de bălți și de băltoace, pe vreo cinci sute de metri dincolo de Monte Flat. Apele albiilor secătuite, ale căror schelete albe se târau pe câmpie în linii șerpuitoare asemenea vertebrelor unor dinozauri uitați, se umflaseră iarăși, în săpături era bucurie, iar în coloanele ziarului *Monte Flat Monitor* o scuzabilă exuberanță: „Nu s-a pomenit nicicând în istoria ținutului o producție atât de îmbucurătoare! Colegul nostru de la gazeta *Hillside Beacon*, care făcea ieri o aluzie ironică la faptul (?) că cei mai buni dintre cetățenii noștri părăsesc orașul cu „pirogile” din pricina revărsărilor, va fi fericit să afle că distinsul nostru

concețean, dl. Henry York, actualmente în drum spre est pentru a-și vizita rudele, a luat cu sine în „piroga” domniei-sale modesta sumă de cincizeci de mii de dolari, rezultatul unei munci de o săptămână. Credem urma ziarul pe același ton spiritual că în acest anotimp o asemenea nenorocire nu pare să amenințe în nici un caz localitatea Hillside. Și totuși, ziaristului de la *Beacon* i-ar trebui o cale ferată!”

Câteva ziare s-au manifestat poetic. Operatorul de la *Simpson's Crossing* a telegrafiat celui de la *Universe* în Sacramento: „Ziua întreagă, norii grei și-au scuturat încărcătura lor bogată!”

Un ziar din San Francisco a izbucnit chiar în versuri, abia deghizate sub forma unui articol editorial: „Te bucură! Ploaia cea dulce veni. Lucie ca mărgăritarul, își scutură pe colnice darul și-l cerne și pe câmpii! Te bucură” ... etc... etc...

De fapt, doar unuia singur ploaia nu-i adusese nici un dar: lui Plunkett!

Într-un chip oarecum misterios și obscur, ploaia se amestecase în desăvârșirea noii sale metode de reducere a minereului și întârziase cu încă un sezon apariția invenției! Îl trimisese pe Plunkett din nou la locul lui din salonul-bar, unde să stea și să pălăvrăgească despre est și despre familia sa, în fața unor inși care nu-l ascultau.

Nimeni nu se mai lega de el. Se zvonise că patronul primise niște bani de la un necunoscut sau de la mai mulți – pentru puținele nevoi ale bătrânului. Mania lui (cei din Monte Flat îl socoteau, în chip îngăduitor, drept un maniac) era privită cu atâta înțelegere, încât oamenii primeau chiar invitația de a prinzi de Crăciun împreună cu familia lui, invitație pe care Plunkett o făcea oricui se nimerea să mănânce sau să bea cu el.

Dar într-o zi, mare le-a fost mirarea tuturor, când bătrânul a năvălit cu o scrisoare deschisă în mână. Iată ce scria în ea:

„Fii gata să te întâlnești de Crăciun cu familia dumată în căsuța nouă de pe Heavytree. Invită ce prieteni vrei.

Și-au trecut tăcuți scrisoarea din mână în mână. Bătrânul se uita la chipurile celor de față, cu o privire când temătoare, când plină de speranță. După un timp, doctorul a privit în jur cu înțeles:

— E un fals, fără îndoială, a spus el încetișor. E destul de șiret ca să-l nascocescă... așa sunt toți... dar să vedeți că dacă-l iei repede, o lasă moale... fiți atenți la fața lui!... Moșule, l-a apostrofat deodată cu glas tare și hotărât, asta-i o păcăleală... un fals... și dumneata o știi bine... Uită-te în ochii mei și răspunde-mi cinstit: așa e, sau nu?

Ochii lui Plunkett s-au holbat o clipă, apoi s-au coborât încet. Și cu o fluturare de zâmbet, a spus:

— Prea sunteți mulți pentru mine, mă băieți. Doctoru' are dreptate. Gluma s-a sfârșit. L-ați dat gata pe bătrân!...

Și așa, clătinându-se, tremurând și chicotind, s-a așezat în scaunu-i obișnuit, cufundându-se în tăcere. A doua zi, însă, părea să fi uitat întâmplarea din ajun și a sporovăit ca de obicei despre sărbătoarea ce se apropia.

Au trecut așa zilele și săptămânile, până a venit ziua de Crăciun. Era o zi senină, însorită, cu adierea caldă a vânturilor din sud și cu bucuria ierburilor ce dădeau să înverzească. Apoi s-a auzit deodată zarvă mare în barul hotelului și Abner Dean, care se afla lângă scaunul bătrânului, a început să-l scuture din picoteală:

— Hop sus, moșule! A venit York, e cu nevasta și cu fata dumitale la casa de pe Heavytree. Haide, moșule!... Mă băieți, ia luați-l pe sus!...

După o clipă, o duzină de brațe voinice și binevoitoare îl și ridicaseră pe Plunkett și-l purtau în triumf pe stradă, apoi pe coasta pieptișă a dealului Heavytree și-l depuneau, zbatându-se nedumerit, în pridvorul căscioarei de pe deal. În același timp, două femei s-au repezit afară, dar, la un semn al lui Henry York, s-au oprit. Bătrânul se căznea să se țină pe picioare. A izbutit până la urmă să se ridice drept, dar tremurând, cu ochii ținți, pământiu la față și a spus cu un

răsunet adânc în glas:

— Totu-i o păcăleală ș-o minciună! Nu-i nici sângele meu, nici carnea mea, nici neam cu mine!... Nu-i nevasta mea, nici copilul meu!... Fata mea e frumoasă... o fată frumoasă, m-auziți? E în New York cu maică-sa ș-o să mă duc s-o aduc acil!... Am zis c-o să mă duc acasă ș-am fost acasă... m-auziți? Am fost acasă!... E o farsă grosolană pe care o jucați bătrânului! Lăsați-mă să plec, m-auziți?... Luați muierile astea de lângă mine!... Lăsați-mă să plec... Eu plec... plec acasă!...

Își zvârli brațele-n sus ca prins de nebunie și, dând să se întoarcă, bătrânul căzu pe-o rână în pridvor, apoi pe pământ... L-au ridicat repede... Prea târziu însă!... Plecase acasă...

WAN LEE, PĂGÂNUL.

Când am deschis scrisoarea lui Hop Sing, din plic a căzut un pătrățel de hârtie galbenă acoperit cu hieroglife, pe care, la prima vedere, l-am luat drept eticheta unui pachet de pocnitori chinezești. În același plic se afla însă și o altă bucățică de hârtie de orez, puțin mai mare, cu câteva slove chinezești trase în tuș, pe care am recunoscut-o numaidecât: era cartea de vizită a lui Hop Sing. Cuprinsul, tradus pe urmă cuvânt cu cuvânt, era următorul:

Străinului nu-i sunt închise porțile casei mele; castronul cu orez se găsește în stânga și dulciurile în dreapta intrării.

Două precepte ale Magistrului:

Ospitalitatea este virtutea fiului și înțelepciunea străbunului.

Omul superior are inima ușoară după strânsul recoltei e sărbătoarea lui.

Când străinul se află pe ogorul tău cu pepeni, nu-l urmări cu privirea prea de aproape; neatenția este adesea cea mai înaltă formă a bunei cuviințe.

Fericire, Face și Prosperitate!
Hop Sing.

Oricât de minunată era, desigur, această învățătură și această înțelepciune a zicalelor și cu toate că ultimul precept i se potrivea foarte bine prietenului meu Hop Sing, trebuie să mărturisesc că și în urma traducerii foarte libere a mesajului, tot nu știam ce trebuie să fac. Din fericire, am mai descoperit un al treilea răvaș, în forma unei note mici scrise în englezește, în stilul comercial al lui Hop Sing. Suna astfel:

Sunteți rugat să ne onorați cu prezența dumneavoastră, vineri seara la ora 8 în strada Sacramento nr. ... Ceaiul se va

servi la ora 9 precis.

Hop Sing.

Aceasta lămurea totul. Însemna, adică, o vizită la magazinul lui Hop Sing, care avea să cuprindă etalarea și prezentarea unor stranii noutăți și obiecte chinezești rare, un taifas în biroul din fund, o ceașcă de ceai de o desăvârșire neatinsă dincolo de acele sacre hotare, țigări și apoi o vizită la Teatrul Chinezesc sau la Templu. Acesta era, de fapt, programul favorit al lui Hop Sing când își îndeplinea îndatoririle de gazdă, în calitate de administrator principal sau director al companiei „Ning Foo”.

Vineri seara, la ora opt, intram în magazinul lui Hop Sing. Mă întâmpină iar amestecul acela suav de miresme enigmatice, străine, pe care-l simțisem de atâtea ori; mă întâmpină iar vechea înșiruire de obiecte stranii, lunga procesiune de sticlărie și ceramică, același uluitor amestec de grotesc și de migală matematică, același suflu persistent de frivolitate și fragilitate, aceeași stridentă de culori, deși fiecare obiect în parte era frumos și deosebit. Zmeie cu înfățișare de balauri sau fluturi uriași, atât de ingenios făcuți încât să scoată la răstimpuri, când înfruntă vântul, țipete de șoimi, zmeie atât de mari, încât să depășească puterea de mânuire a oricărui băiat – atât de mari, încât îți puteai da seama de ce jocul cu zmeul era în China o distracție pentru oameni în toată firea; idoli de porțelan și de bronz atât de neîngăduit de hidoși, încât prin chiar absurditatea lor să fie dincolo de orice concepție și percepție omenească; vase pentru dulciuri, acoperite de inscripții reproducând precepte morale din Confucius, pălării care arătau ca niște coșuri și coșuri care arătau ca niște pălării; mătăsuri atât de ușoare, încât mă codesc să spun câți metri ar fi putut trece prin inelul de pe degetul mic; acestea și o seamă de alte obiecte de nedescris mi-erau toate cunoscute. Mi-am făcut drum prin magazinul slab luminat până când am ajuns în biroul sau salonul din fund, unde l-am găsit pe Hop Sing, așteptându-

mă.

Înainte de a porni la descrierea gazdei, aş dori să piară din mintea cititorului obișnuit orice imagine preconcepută despre chinezi, pe care şi-ar fi putut-o face din pantomime. Hop Sing nu purta pantaloni din fâșii, ca clownii, cu ciucuri şi clopoței (de fapt n-am întâlnit niciodată un chinez astfel îmbrăcat!...) Nu-şi ținea de obicei arătătorul întins înainte, făcând unghi drept cu trupul, nici nu l-am auzit vreodată rostind propoziția misterioasă: „Ching a ring a ring chaw⁹”... şi nici nu l-am văzut în vreo împrejurare dansând. Era, în linii generale, un domn mai curând grav, rezervat, cu o înfățișare plăcută. Pielea smeadă, întinsă pe obraji şi peste întreg craniul, afară de locul unde-i creștea o coadă lungă, părea a fi o foiță gălbuie, cu un luciu de bronz tare frumos. Ochii îi erau negri şi strălucitori, iar pleoapele făceau la colțuri un unghi de cincisprezece grade; nasul drept şi delicat croit, gura mică şi dinții albi, curați. Purta o bluză de mătase de un albastru închis, iar pe stradă, în zilele reci, o jachetă scurtă din blană de astrahan. Mai purta de asemenea o pereche de pantaloni de brocart albastru, atât de strânși pe pulpe şi glezne, încât îţi făcea impresia că uitase în dimineața aceea să-şi tragă pantalonii şi că din pricina felului său distins de a se purta, oamenii se codiseră să-i atragă atenția. Avea o ținută citadină, foarte reținută. Vorbea curent franceza şi engleza. Pe scurt, mă îndoiesc că ați fi putut găsi perechea acestui neguțător păgân printre comercianții creștini din San Francisco.

Mai veniseră şi alte câteva persoane: un judecător de la Curtea Federală, un editor, în înalt funcționar guvernamental şi un comerciant de vază. După ce ne-am băut ceaiul şi am gustat din niște prăjiturile servite într-un vas misterios, care părea să conțină, printre alte comori de nedescris şi un șoricel conservat, Hop Sing s-a ridicat şi, poftindu-ne printr-un semn grav să-l urmăm, a început să coboare în subsol. Ajunși acolo, mare ne-a fost uimirea să găsim încăperea

⁹ Cuvinte onomatopeice fără nici un înțeles.

strălucitor luminată și un șir de scaune așezate în semicerc pe pardoseala de ciment. După ce ne-a îmbiat curtenitor să luăm loc, a spus:

— V-am poftit să fiți martorii unui spectacol care, vă pot încredința, nu a fost văzut niciodată de vreun alt străin, în afară de dumneavoastră. Ieri a sosit aici Wang, jonglerul imperial. Până azi n-a dat niciodată vreo reprezentație în afara palatului. I-am cerut s-o facă astă-seară pentru prietenii mei. N-are nevoie de teatru sau scenă, de accesorii sau vreun ajutor – nimic mai mult decât ce vedeți aici. Ați dori poate să cercetați încăperea chiar dumneavoastră, domnilor?

Desigur că am cercetat ce se vedea. Era obișnuitul subsol al magazinelor din San Francisco, cimentat ca să înlătore umezeala. Am ciocănit cu bastoanele în pardoseală și am bătut în pereți, numai ca să împlinim dorința unei gazde atât de curtenitoare. Am fi fost foarte mulțumiți însă să fim victimele oricărei mistificări dibace. În ceea ce mă privește, știu că eram gata să mă las cât mai mult înșelat și, dacă mi s-ar fi oferit o explicație a celor ce aveau să urmeze, poate că aș fi respins-o.

Deși sunt convins că reprezentația lui Wang a fost prima de acest fel dată vreodată pe pământul american, cred că de atunci mulți dintre cititorii mei au avut prilejul s-o mai vadă, așa încât nu voi stărui asupra-i, ca să nu-i plictisesc.

A început prin a trimite în zbor, cu ajutorul evantaiului său, un roi de fluturi, pe care i-a croit sub ochii noștri, din bucățele de hârtie satinată și pe care i-a ținut în aer tot timpul reprezentației. Parcă îl văd pe judecător încercând să prindă unul care i se așezase pe genunchi și care-i scăpa cu ușurința unei insecte vii. Și în timp ce mânuia de zor evantaiul, Wang scotea pui din niște pălării, făcea să dispară portocale, trăgea din mânecă nesfârșiți metri de mătase, părănd să umple întreaga încăpere cu lucruri ce se iveau nu se știe cum din pământ, din mânecile lui, din neant. A înghițit la cuțite, de i-ar fi ajuns să-și sfărtece măruntaiele ani de zile; și-a dislocat fiecare membru al trupului; s-a

culcat în aer, sprijinit pe nimic. Dar ceea ce a încununat reprezentăția, a fost un lucru pe care nu l-am mai văzut niciodată cu ochii mei, ceva neînchipuit de straniu, de uluitor, de cutremurător... Este scuza mea pentru această prea lungă introducere, singura mea scuză pentru a fi scris povestirea de față, geneza acestei istorisiri adevărate. Wang a curățat podeaua de tot ce-i stătea în cale pe o întindere cam de vreo doi metri pătrați și pe urmă ne-a poftit să venim și să cercetăm locul din nou. L-am cercetat cu toată seriozitatea. Nu era nimic de văzut sau de simțit, decât pardoseala de ciment. A cerut apoi să-i împrumutăm o batistă și, cum eu eram din întâmplare mai aproape de el, i-am oferit-o pe a mea. A luat-o și a întins-o frumos pe pardoseală. Deasupra a mai întins o bucată mare de mătase și peste ea un șal mare, ce acoperea tot locul pe care-l curățase. S-a dus apoi la unul din colțurile șalului și a început să îngâne un cântec monoton, legănându-și trupul încoace și-ncolo, în ritmul unei melopei oarecum lugubre.

Noi ședeam liniștiți și așteptam. O dată cu melopeea lui, auzeam bătăile orologiilor din oraș și, din când în când, huruitul vreunei căruțe deasupra capetelor noastre, pe stradă. Așteptam cu atenția încordată, în penumbra străvezie și tainică a pivniței, care dădea contururi fantastice unui uriaș idol chinezesc contorsionat, așezat în fund, învăluit cum eram în mirosul slab al fumului de opium amestecat cu mirodenii și în nesiguranța înfrigurată a ceea ce avea să se întâmple. Simțeam fiori reci pe șira spinării și ne uitam unul la altul, cu un zâmbet silit și nefiresc.

Încordarea noastră a crescut când Hop Sing s-a ridicat încetșor și, fără un cuvânt, a arătat cu degetul înspre mijlocul șalului.

Sub șal era ceva!... Era absolut neîndoielnic – și acel ceva nu fusese până atunci acolo... La început era așa, ca o părere, un contur ușor ce devenea însă cu fiecare clipă tot mai limpede, mai vizibil. Melopeea continua mereu, perle de sudoare se rostogoleau pe obrazul lui Wang; obiectul ascuns privirilor noastre prinse să ia treptat o formă, un volum,

ridicând șalul la mijloc cu vreo cinci-șase degete. Era acum, fără îndoială, conturul unei mici, dar perfecte forme omenеști, cu brațele și picioarele întinse. Unul, doi dintre noi am pălit, ne simțeam cu toții oarecum stingheriți, până când gazda noastră a rupt tăcerea cu o glumă care, așa nesărată cum era, a fost primită cu mare ușurare. Pe urmă cântecul a încetat brusc; Wang s-a ridicat și a smuls repede, cu o mișcare îndemnatică, șalul și mătasea, descoperind vederii noastre un gingaș prunc chinez care dormea liniștit pe batista mea.

Aplauzele și strigătele care au urmat nu puteau să nu-l bucure pe Wang, chiar dacă spectatorii nu erau prea numeroși; au fost însă destul de puternice ca să deștepte copilașul – un băiețel frumos cam de un an, un Cupidon din lemn de santal. Și aproape la fel de. Misterios cum apăruse, a fost făcut să dispară. Când Hop Sing mi-a înapoiat, cu o plecăciune, batista, l-am întrebat dacă scamatorul era tatăl copilului.

— *No sabe!* mi-a răspuns el netulburat, căutând scăpare în această formulă spaniolă atât de obișnuită în California, care are înțelesul de: „Nu știu”.

— Adică pentru fiecare spectacol are alt copilaș? Am întrebat eu.

— Poate! Cine știe?...

— Și ce o să facă ou ăsta?

— Ceea ce veți hotărî dumneavoastră, domnilor, a răspuns Hop Sing cu o ușoară plecăciune curtenitoare. S-a născut aici, sunteți nașii lui!

Orice adunare de oameni în California anului 1856 se caracteriza prin două trăsături: pricepea repede o aluzie și era darnică până la risipă când i se cerea obolul. Oricât ar fi fost cineva de socotit și de avar, tot n-ar fi putut să se împotrivească acelui curent. Am strâns colțurile batistei în chip de săculeț, am lăsat să cadă înăuntru o monedă și am întins-o fără un cuvânt judecătorului; a pus și el fără să șovăie o monedă de aur de douăzeci de dolari și a trecut-o următorului; când mi-au înapoiat-o, cuprindea mai bine de o

sută de dolari. Am înnodat banii în batistă și i-am înmănat-o lui Hop Sing:

— Pentru noul-născut, de la nașii lui.

— Dar ce nume să-i punem? a întrebat judecătorul.

S-au repezit cu toții la nume ca „Erebus”, „Nox”, „Plutus”, „Terra Cotta”, „Auten” ... etc... etc...

Până la urmă am cerut părerea gazdei.

— De ce să nu-și păstreze numele lui adevărat: Wan Lee, a răspuns acesta, liniștit.

Și, și l-a păstrat.

Așa s-a născut, în noaptea de vineri 5 martie 1856, numitul Wan Lee din această povestire adevărată.

.....

Ultima corectură a ziarului *Steaua Nordului* din 19 iulie 1865 – singurul cotidian ce apărea în ținutul Klomath – tocmai intrase în tipografie și, la orele 3 a.m. strângeam corecturile și manuscrisele, gata să plec acasă, când, sub niște foi de hârtie, am descoperit o scrisoare pe care, desigur, o trecusem cu vederea. Plicul era cam boțit și n-avea nici o marcă, dar nu mi-a fost greu să recunosc scrisul prietenului meu Hop Sing. L-am deschis iute și am citit cele ce urmează:

Stimate Domnule,

Nu știi dacă purtătorul scrisorii vă va fi pe plac, dar în afara cazului când slujba de „trepăduș” la ziarul dumneavoastră ar necesita o calificare tehnică socot că băiatul are toate calitățile trebuincioase. Este foarte iute, harnic și inteligent, înțelege limba engleză mai bine decât o vorbește și orice eventuală deficiență este compensată de spiritul lui de observație și imitație. Nu e nevoie să i se arate decât o singură dată cum trebuie să se facă un lucru și-l va face întocmai, fie că ar fi o necuviință sau o binefacere. Dar, desigur, că îl și cunoașteți; sunteți doar unul dintre nașii lui, căci nu e altul decât Wan Lee, vestitul fiu al lui Wang-vrăjitorul, la a cărui reprezentare am avut cinstea să vă poftesc. Dar poate că ați uitat...

Îl voi trimite cu un grup de culi până la Stockton și de acolo,

cu un tren rapid până în orașul dumneavoastră. Dacă-l puteți folosi, pe mine m-ați îndatora, iar lui i-ați putea salva viața, care-i este acum în mare pericol din pricina tinerilor aparținând civilizatei dumneavoastră rase creștine care învață la luminatele școli din San Francisco.

A dobândit unele năravuri și obiceiuri curioase în timpul cât a trăit lângă Wang, până când a crescut prea mare ca să mai încapă într-o pălărie sau să mai iasă din mâneca unei haine. Banii pe care mi i-ați lăsat au fost cheltuiți pentru educația lui; a studiat Clasicii Triliteralii, dar mi-e teamă că fără prea mult folos pentru el. Știe doar câte ceva despre Confucius și absolut nimic despre Mencius¹⁰. Din pricina lipsei de grijă a tatălui său, a trăit poate prea mult printre copiii americani.

Aș fi răspuns până acum scrisorii dumneavoastră prin poștă, dar l-am socotit pe Wan Lee un sol mai potrivit.

*Cu tot respectul,
al dumneavoastră Hop Sing.*

Acesta a fost răspunsul îndelung amânat la scrisoarea mea către Hop Sing. Dar unde era solul?... Cum fusese adusă scrisoarea? I-am întrebat îndată pe șeful de atelier, pe tipografi, pe băiatul de serviciu, dar fără a lămuri ceva; rumeni nu primise scrisoarea, nimeni nu știa nimic despre purtătorul ei. Peste câteva zile a venit la mine omul care îmi spăla rufe, Ah Ri:

— Tu viei Michiduț?... Mie plins pe el...

S-a întors după câteva minute cu un băiețuș chinez vîoi, de vreo zece ani, a cărui înfățișare și deșteptăciune m-au impresionat atât de tare, încât l-am angajat pe loc. După ce am încheiat târgul, l-am întrebat de nume.

— Wan Lee, mi-a spus copilul.

— Ce?... Tu ești băiatul trimis de Hop Sing?... Dar de ce dracu n-ai venit aici mai înainte și cum de ai adus

¹⁰ Mencius (secolul al IV-lea î.e.n.) filosof chinez, adept și continuator al învățăturii lui Confucius.

scrisoarea?

Wan Lee m-a privit râzând:

— Mie zbulat giam sus!

N-am înțeles. M-a privit o clipă surprins, apoi mi-a smuls scrisoarea din mână și a coborât în goană scările. După câteva clipe, spre marea mea uimire, scrisoarea a intrat zburând pe fereastră, s-a învârtit de două ori prin cameră și s-a lăsat ușurel, ca o pasăre, pe masă. Înainte de a mă fi dezmeticit, Wan Lee se afla în fața mea; a zâmbit, s-a uitat la scrisoare, la mine, apoi mi-a zis:

— Așa, John¹¹!

Pe urmă a rămas tăcut și grav. N-am mai spus nimic, dar se înțelege de la sine că aceasta a fost prima lui ispravă de angajat oficial.

Îmi pare rău să spun că isprava următoare n-a mai avut același succes.

Unul dintre distribuitorii noștri de ziare a căzut bolnav, încât, pe nepusă masă, Wan Lee a fost poftit să-i ia locul. Pentru a se preîntâmpina orice eroare, i s-au dat instrucțiuni de cu seară, iar în zori i s-a încredințat numărul obișnuit de exemplare destinate abonaților. S-a întors peste o oră voios și fără ziare. Le distribuise pe toate, spunea el.

Din nefericire pentru Wan Lee, pe la ora opt abonații au început să năvălească indignați la redacție. E drept, primiseră ziarele, dar cum?... În chip de gogoloaie-proiectile trimise dintr-o lovitură – un adevărat tur de forță – prin ferestrele camerelor de dormit. Le primiseră în plin obraz, ca pe o minge, dacă din întâmplare se sculaseră și umblau prin încăpere, le primiseră în tranșe de câte un sfert, aruncate pe geam, le găsiseră în cămine sau prinse cu un ac la ușă, vârate prin ferestrele mansardei sau strecurate în fâșii lungi prin broasca ușii, îndesate în ventilatoare sau în sticla cu laptele de dimineață. Unul dintre abonați a rămas chiar să aștepte câțva timp la ușa biroului, ca să stea personal de vorbă cu Wan Lee (încuiat, spre binele lui, în camera mea de

¹¹ Nume generic ce se dă în Statele Unite chinezilor.

dormit); și mi-a mărturisit, cu lacrimi de mânie, că fusese trezit la cinci dimineța de un zgomot înfiorător pe sub ferestre; că, ridicându-se din pat teribil de neliniștit, a fost cuprins de groază când a văzut *Steaua Nordului*, răsucită în chip de bumerang sau de măciucă indiană, intrând val-vârtej pe fereastră, descriind câteva curbe drăcești prin odaie, doborând lampa, plesnind copilașul peste obraz, pocnindu-l drept în falcă pe el (pe abonat), ca să se întoarcă apoi pe fereastră și să cadă neputincioasă în apropiere! Toată ziua aceea au fost aduse la redacție, cu multă indignare, teancuri și fâșii de hârtie murdară, cu pretenția a fi numere din *Steaua Nordului* ale ediției de dimineată. Și în felul acesta s-a irosit un admirabil articol de fond despre „Resursele ținutului Humboldt”, pe care-l scrisesem cu o seară mai înainte și care, sunt încredințat, ar fi schimbat întreaga balanță comercială a anului în curs și ar fi provocat falimentul docurilor din San Francisco.

În următoarele trei săptămâni s-a socotit că ar fi mai cuminte să-l ținem pe Wan Lee în cadrul strict al redacției și al treburilor pur tehnice. Aici băiatul a dovedit o îndemânare și o putere de adaptare surprinzătoare, câștigând până și bunăvoința zețarilor și a șefului de atelier, care, la început, priviseră pătrunderea copilului în tainele meseriei lor ca plină de cele mai cumplite tâlcuri politice. A învățat să așeze litera repede și bine, dibăcia extraordinară a mâinilor lui făcând minuni în simpla mișcare mecanică, iar necunoașterea limbii silindu-l să se mărginească la efortul fizic – astfel că a adevărit zicala tipografică potrivit căreia zețarul ce urmărește ideile din text e slab în ce privește meseria. Culegea diatribe lungi împotriva lui, compuse înadins de către ceilalți zețari și agățate în cârlig drept texte sau propozițiuni scurte, ca de pildă: „Wan Lee e drăcușorul împielit al lui Scaraoțchi”; „Wan Lee e un pehlivan!” și îmi aducea corectura, cu o fericire ce-i radia pe tot șiragul de dinți și o mulțumire ce strălucea în ochii lui ca afinele.

N-a trecut însă multă vreme și a învățat să se răzbune pe prigonitorii lui.

Îmi amintesc de o întâmplare, când răzbunarea lui era cât pe ce să mă pună într-o încurcătură supărătoare. Numele șefului nostru de atelier era Webster, iar Wan Lee a învățat repede să deosebească literele acestui nume, una câte una și toate laolaltă. Era în timpul unei campanii politice; focosul și elocventul colonel Starbottle din Siskyou ținuse o cuvântare răsunătoare, al cărei text fusese trimis special pentru *Steaua Nordului*. Într-o perorație grozav de înălțătoare, colonelul Starbottle spusese: „După cum se exprimă dumnezeiescul Webster, repet și eu”... și aici urma un citat pe care l-am uitat. S-a întâmplat însă ca, cercetând șpaltul după ce se făcuseră corecturile, Wan Lee să dea de numele celui mai mare prigonitor al lui. Firește, a crezut că era vorba de acesta. După ce a închis forma, Wan Lee a profitat de absența lui Webster pentru a scoate citatul și a-l înlocui cu o plăcuță de plumb, de aceeași mărime cu textul, alcătuind în caractere chinezești o propoziție care – eram îndreptățit să cred – constituia o limpede și infamă mărturisire a neroziei și a nelegiuirilor familiei Webster, nespus de elogiasă însă pentru Wan Lee, personal.

În numărul din dimineța următoare, în care a apărut cuvântarea colonelului Starbottle în întregime, „dumnezeiescul” Webster își tălmăcea gândurile într-o chinezească fără cusur, numai că grozav de enigmatică. Furia colonelului Starbottle n-a cunoscut margini. Parcă-l văd și acum intrând în biroul meu și cerând să publicăm o dezmințire asupra pasajului cu pricina.

— Dar, stimate domn, l-am întrebat, doriți oare să dezmințiți, sub propria dumneavoastră semnătură, că Webster ar fi spus vreodată asemenea cuvinte? Vă încumetați oare să tăgăduiți că printre binecunoscutele însușiri ale domnului Webster nu s-ar fi putut număra și cunoașterea limbii chineze? Doriți oare să supunem cititorilor noștri o traducere, pe măsura înțelegerii lor și să negați, pe onoarea dumneavoastră de gentleman, că defunctul domn Webster a făcut vreodată asemenea declarație? Dacă doriți așa ceva, atunci mă învoiesc să public dezmințirea.

Colonelul nu dorea aceasta și a ieșit nespus de indignat.

Webster, șeful de atelier, a privit totul cu mai multă nepăsare. Din fericire, el n-a aflat că, vreo două zile după aceea, chinezii de la spălătorii, din râpele aurifere și din bucătării se zgâiau la ușa din față a editurii, cu chipurile strălucind de o satanică încântare; că se comandase un surplus de trei sute de numere ale *Stelei* pentru spălătoriile de pe râu. Webster știa doar că Wan Lee fusese prins peste zi de spasme convulsive, iar el se văzuse silit să-l izbească cu piciorul pentru a-l aduce în simțiri...

O săptămână după întâmplare, l-am poftit pe Wan Lee în biroul meu.

— Wan, i-am spus eu cu gravitate, aș dori să-mi dai, pentru propria mea mulțumire, traducerea acelei fraze chinezești, pe care talentatul meu concetățean, răposatul și „dumnezeiescul” Webster, a rostit-o într-o anume împrejurare.

Wan Lee m-a privit cu înțeles și-n ochii lui negri s-a furișat o lumină, ca o străfulgerare.

Mi-a răspuns apoi cu aceeași gravitate:

— Domnu Webster spus: „Băiat chinez faci mie ies din sălite. Băiat chinez faci mie mult scâlbă!”

Ceea ce sunt îndreptățit să cred că nu era adevărat.

Mă tem însă că vă înfățișez numai o parte și nu cea mai de seamă, a firii lui Wan Lee. Așa cum mi-a mărturisit, viața lui fusese cumplit de grea. Aproape nu știuse ce-i copilăria, n-avea nici o amintire despre un tată sau o mamă. Îl crescuse scamatorul Wang. Își petrecuse primii șapte ani din viață ivindu-se din coșuri, căzând jos din pălării, cățărându-se pe scări, scoțându-și din încheieturi micile-i membre în tot soiul de exhibiții. Trăise într-o atmosferă de prefăcătorie și amăgire; se învățase să privească oamenii ca pe niște făpturi înșelate de simțurile lor; în sfârșit, dacă ar fi gândit cât de cât, ar fi fost un sceptic; dacă ar fi fost ceva mai mare, ar fi fost un cinic, iar dacă ar fi fost și mai mare, un filosof. Așa cum stăteau lucrurile, era un mic drăcușor! Dar un drăcușor bun din fire un drăcușor ale cărui resurse morale nu

fuseseră niciodată trezite, un drăcușor pornit pe joacă și gata să pună la încercare virtutea, numai pentru a se distra. Nu știu dacă avea o fire religioasă; era însă tare superstițios: purta mereu la el un mic idol hidos din porțelan, pe care avea obiceiul aci să-l suduie, aci să-l adore. Era prea inteligent pentru a cădea în obișnuitele păcate omenști: furtul sau minciuna fără rost. Comportarea, oricare ar fi fost, îi era dictată de inteligență.

Sunt ispitit să cred că firea nu-i era lipsită cu totul de sensibilitate deși îți era aproape cu neputință să obții de la el asemenea dovadă și mai cred, cred din adâncul inimii, că ținea la cei care se arătau buni cu el. Nu știu ce ar fi putut ajunge în condiții mai prielnice decât acelea pe care i le oferea slujba de rob la o gazetă, muncit peste măsură și plătit insuficient; știu numai că bunăvoința pe care i-am arătat-o, din când în când și fără continuitate, a fost primită cu recunoștință. Era leal și răbdător două calități rare la servitorul obișnuit din America. Cu mine, era ca Malvolio, „trist și cuviincios”. Doar o singură dată – și atunci silit de împrejurări – mi-aduc aminte că a arătat o oarecare nerăbdare. Aveam obiceiul să-l iau cu mine acasă, când plecam noaptea de la ziar, ca să fie purtătorul oricărui gând fericit ce mi-ar fi putut trece prin minte, în legătură cu redacția, înainte ca ziarul să intre sub tipar. Într-o noapte, am mai rămas puțin peste ora obișnuită când îi dădeam drumul lui Wan Lee, zmângălind hârtia; uitasem cu totul că ședea pe un scaun la ușa mea, când am auzit deodată un glas ce scâncea cam în felul acesta:

— Chy Lee!... Chy Lee!...

M-am întors furios:

— Ce-ai zis?

— Mie zis: „Chy Lee!”

— Ei și? I-am răspuns arțăgos.

— Tu *sabe*: „Ce faci, John?”

— Da!

— Tu *sabe*: „La levedele, John”?

— Da!

— Ei... Chy Lee tot aia!

Pricepusem foarte bine. Părea că „Chy Lee” era un fel de „noapte bună” și că Wan Lee era nerăbdător să plece acasă. Dar înclinarea către șotii, pe care mă tem că o aveam și eu, m-a îndemnat să mă port de parcă n-aș fi înțeles aluzia. Am bolborosit ceva ca și cum nu l-aș fi priceput și m-am aplecat din nou asupra lucrului. După câteva minute i-am auzit sandalele de lemn bocănind patetic pe podea. Mi-am ridicat privirea. Stătea lângă ușă.

— Tu nu *sabe*, „Chy Lee”?

— Nu, i-am răspuns aspru.

— Tu *sabe* mult mare nebun! Tot aia!...

Și cu obrăznicia asta pe buze, a șters-o. În dimineața următoare băiatul a fost totuși la fel de blajin și de răbdător ca mai înainte, așa că nu i-am amintit necuviința. Dorind probabil să se facă iertat, mi-a lustruit cu cremă – îndatorire ce nu i se ceruse niciodată – toată încălțăminte, printre care și o pereche de papuci din piele de căprioară de o culoare deschisă și niște cizme uriașe de călărie, asupra cărora și-a descărcat ispășirea vreme de două ceasuri.

Am vorbit despre cinstea lui ca fiind o însușire a minții, mai curând decât un principiu; îmi amintesc totuși că a călcat, pe vremea aceea, de două ori această regulă. Doream mult să mai mănânc și câteva ouă proaspete, ca să mai schimb hrana monotonă a unui oraș de mineri și, știind că semenii lui Wan Lee sunt mari crescători de păsări, am recurs la el. Și a început să-mi procure regulat ouă, dar refuza să primească vreo plată, spunând că omul nu le vinde – uimitoare pildă de generozitate, căci ouăle se dădeau atunci pe jumătate de dolar bucata! Într-o dimineață, vecinul meu Fostei a trecut pe la mine pe când luam micul dejun și, cu acest prilej, mi s-a plâns de ghinionul ce-l avea: găinile lui nu mai ouau în ultimul timp, sau dispăreau prin tufișuri. Wan Lee, care se afla de față la convorbirea noastră și-a păstrat obișnuita lui figură melancolică. După plecarea vecinului, s-a întors spre mine și, chicotind ușor, a zis:

— Găini Flostel, găini Wan Lee, tot aia!...

Cealaltă abatere a sa a fost mai gravă și mai cutezătoare. Era o vreme când corespondența mi se distribuia foarte neregulat și Wan Lee mă auzise exprimându-mi nemulțumirea pentru întârzierea cu care mi se aduceau scrisorile și ziarele. Într-o zi, sosind la birou, am rămas trăsnit când mi-am găsit biroul acoperit de scrisori, venite desigur chiar de la Oficiul poștal, dar din nefericire nici una pe adresa mea. M-am întors către Wan Lee, care le privea liniștit, încântat și i-am cerut o explicație. Spre groaza mea, a arătat cu mâna către un sac poștal gol care zăcea într-un ungher și mi-a spus:

— Postas zițe: „Nu sclisoli, John! Nu sclisoli, John!” Postas minte mult! Postas nu bun. Mie luat sclisoli noapte... tot aia!

Din fericire era devreme; corespondența nu fusese încă distribuită. Am avut imediat o convorbire cu directorul Poștei și, până la urmă, încercarea temerară a lui Wan Lee de a jefui Poșta S.U.A. a fost iertată, cu condiția cumpărării unui sac poștal nou. Și astfel, isprava lui a rămas un secret.

Dacă simpatia mea pentru micul meu paj păgân nu ar fi ajuns, cuvântul dat lui Hop Sing m-a hotărât să-l iau pe Wan Lee cu mine, când m-am întors în San Francisco după doi ani de activitate la *Steaua Nordului*. Nu cred că a privit schimbarea cu prea multă încântare. Am crezut că de vină erau străzile aglomerate – când avea de străbătut orașul pentru cine știe ce comision de-al meu, făcea totdeauna un ocol lung prin mahalale – repulsia lui pentru disciplina școlii chinezești și englezești la care aveam de gând să-l trimit, dragostea pentru viața liberă și hoinară a minerilor și un simțământ de autentică îndărătnicie. Că ar fi putut să fie și un soi de teamă dictată de instinct, nu mi-a trecut prin minte decât mult mai târziu.

Părea totuși că sosise, în sfârșit, prilejul pe care îi căutasem și-l așteptasem cu atâta încredere, de a-l pune pe Wan Lee sub o supraveghere mai binefăcătoare, de a-i înlesni o viață, un trai care să-i scoată la iveală acele însușiri pe care grija mea superficială și bunătatea mea nu le puteau trezi. Wan Lee a fost dat la școala unui misionar chinez, un preot

inteligent și inimos, care a arătat un interes deosebit pentru copil și care mai ales avea o nețărmurită încredere în el. I s-a găsit un cămin în familia unei văduve care avea o fetiță frumoasă și deșteaptă, eu vreo doi ani mai mică decât Wan Lee. Fetița asta frumoasă, veselă și curată, fetița asta sinceră a atins și a răscolit adâncimi nebănuite până atunci în firea băiatului, trezind o sensibilitate morală ce rămăsese ani întregi nepăsătoare la învățămintele societății și chiar la predicile preotului.

Aceste câteva luni, bogate în făgăduieli pe care nu le-am văzut niciodată împlinite, trebuie să fi fost luni de fericire pentru Wan Lee. Pe mica lui prietenă o adora, cu ceva din simțământul superstițios pe care-l revărsa asupra idolului său de porțelan, dar fără urmă de capriciu. Era nespus de fericit să meargă la școală în urma ei purtându-i cărțile – lucru care implica multă primejdie pentru el din partea mânuțelor creștine ale frățiorilor săi albi. Îi făcea cele mai minunate jucării, îi tăia din morcovi și napi cele mai uluitoare roze și lalele, îi făcea, din sâmburi de pepene, pușori ce păreau vii, îi meșterea evantaie și zmeie și se pricepea ca nimeni altul să facă rochițe de hârtie pentru păpuși. Pe de altă parte, fetița îi dansa și îi cânta, îl învăța nenumărate lucruri gingașe și subtile știute numai de fetițe, îi dăruia câte o panglică galbenă să și-o împletească în codiță, ca cea mai potrivită cu tenul lui; îi citea, îi arăta care erau părțile lui bune, valoroase, îl lua cu ea duminica la lecțiile de religie, triumfând ca o femeiușcă pentru că încălca regulile școlii. Mi-ar plăcea să pot adăuga că l-a și convertit, făcându-l să-și părăsească idolul de porțelan; dar eu vă spun o poveste adevărată și fetița asta mititică era foarte bucuroasă să-i dea cu amândouă mâinile din propria-i bunătate sufletească, fără a ține neapărat să-l facă să-și dea seama că se schimbă. Și așa, se înțelegeau tare bine amândoi: fetița creștină purtând cruciulița-i strălucitoare la gâtul mic, alb și plinuț și păgânașul smead, cu idolul său hidos din porțelan, ascuns bine sub bluză.

Dar au fost două zile în acel an de pomină, două zile pe

care San Francisco și le va aminti multă vreme, două zile în care o gloată de cetățeni s-a pornit să ucidă străini neînarmați, lipsiți de apărare, pentru că erau străini, de altă rasă, religie, culoare și pentru că munceau din greu pentru te miri ce.

Se aflau acolo câțiva reprezentanți ai autorităților atât de slabi de înger, încât, văzând ce se petrece, au crezut că venise sfârșitul lumii; se aflau și câțiva bărbați de stat ale căror nume mi-e rușine să le pomenesc aici și care au fost gata să creadă că pasajul din Constituție garantând libertate civilă și religioasă oricărui cetățean sau străin era o greșeală. Se aflau însă și câțiva care nu s-au înspăimântat atât de ușor, așa că, în douăzeci și patru de ore, lucrurile s-au întors astfel încât cei slabi de înger și-au putut freca mâinile în siguranță, iar distinșii bărbați de stat și-au putut exprima îndoielile, fără teama de a jigni pe cineva sau ceva. Și în mijlocul acestor întâmplări, am primit de la Hop Sing un mic răvaș, în care-mi cerea să mă duc numaidecât la el.

I-am găsit magazinul închis, bine păzit de poliție împotriva oricărui eventual atac din partea zurbagiilor. Hop Sing mi-a dat drumul înăuntru printr-un grilaj zăvorât, cu calmul său impecabil dintotdeauna, dar – așa mi s-a părut – cu mai mult decât obișnuita-i gravitate. Mi-a luat mâna, fără un cuvânt și m-a condus în fundul încăperii, apoi de acolo, jos, în subsol. Lumina era slabă, dar se vedea ceva întins pe podea și acoperit cu un șal. Când m-am apropiat, a smuls dintr-o dată șalul și a descoperit vederii mele pe Wan Lee, păgânul, zăcând acolo mort!...

Mort, cinstiții mei prieteni, mort!... Lovit de moarte cu pietre pe străzile orașului San Francisco, în anul de grație una mie opt sute șazeci și nouă, de către o gloată de copii creștini – băiețași de-o șchioapă și copii de școală!

Când mi-am pus plin de reculegere mâna pe pieptul lui, am simțit fărâmiându-se ceva sub bluză. M-am uitat la Hop Sing întrebător... Și-a strecurat mâna printre cutele de mătase și a scos afară ceva, cu un zâmbet amar, primul zâmbet amar pe care l-am văzut vreodată pe chipul celui

gentleman păgân...

Era idolul de porțelan al lui Wan Lee, sfărâmat de o piatră
zvârlită de mâinile unor creștini pângăritori de icoane!

„ASOCIATUL LUI TENNESSEE”

Nu cred că am știut vreodată care era numele lui adevărat, dar aceasta nu ne încurca relațiile noastre sociale, căci prin 1854 în Sandy Bar mai toți bărbații erau războtezați. Câteodată, poreclele li se trăgeau dintr-o particularitate a veșmintelor, ca în cazul lui „Jack Dimie”, sau din vreun obicei ciudat, ca în cazul lui „Bill Praf de Copt”, numit astfel datorită cantității mari din acel produs chimic pe care-l puneă în pâinea de toate zilele, sau unei confuzii nefericite, ca în cazul „Piratului de Fier”, bărbat blajin și inofensiv care își câștigase porecla înfricoșătoare din pricina pronunțării greșite a termenului „pirită de fier”. Se prea poate foarte bine ca aceste porecle să fi constituit începutul unor blazoane, dar mă vād silit să constat că, pe vremea aceea, numele adevărat al fiecăruia se temeinicea doar pe propria sa declarație.

— Te-o fi chemând Clifford, ai? L-a întrebat cu un dispreț nespus Boston pe un sfios nou-venit. Iadu-i plin de Clifforzi de-ăștia!

Apoi l-a prezentat pe acel nefericit, al cărui nume adevărat era, din întâmplare, Clifford, drept „Charley Gaiță” – o inspirație de moment lipsită de strălucire; și așa i-a rămas numele!

Dar să ne întoarcem la oile noastre: pe „Asociatul lui Tennessee” nu l-am cunoscut nicicând sub alt nume decât acest titlu dependent; că trăise vreodată și ca o ființă de sine stătătoare, distinctă, e ceva ce am aflat mai târziu.

Se pare că în 1853, omul a plecat din Poker Flat spre San Francisco, cu gând să-și ia o nevastă. N-a ajuns mai departe de Stockton. Acolo s-a simțit atras de o tânără chelnăriță de la hotelul unde trăsesese, într-o dimineață, i-a șoptit fetei ceva care i-a adus pe față un zâmbet în nici un caz răuvoitor, a făcut-o să răstoarne cochecul un taler cu pâine prăjită peste fața lui serioasă și simplă, îndreptată-n sus, spre ea și s-o șteargă apoi la bucătărie. Omul a urmat-o, dar peste câteva

minute s-a ivit iar, acoperit de mai multă pâine prăjită și glorie. După o săptămână s-au cununat la ofițerul stării civile și s-au întors în Poker Flat. Îmi dau seama că acest episod ar putea fi zugrăvit cu mai mult avânt, dar eu prefer să-l povestesc așa cum se obișnuia prin râpele și barurile din Sandy Bar, unde toate simțămintele erau colorate de un umor neîndurător.

Despre fericirea lor conjugală se știe doar puțin, poate din pricină că Tennessee, care locuia pe-atunci împreună cu asociatul său, a profitat de ocazie și i-a șoptit într-o zi tinerei neveste ceva pe cont propriu, la care femeia a zâmbit, pare-se, nu răuvoitor și, sfioasă, a șters-o... de data asta până la Marysville, unde a urmat-o și Tennessee și unde s-au gospodărit fără ajutorul vreunui ofițer de stare civilă. „Asociatul lui Tennessee” a suferit pierderea nevestei simplu și rezervat, cum îi era firea. Dar spre uimirea tuturor, când într-o zi Tennessee s-a întors din Marysville, fără soția asociatului său – deoarece ea zâmbise și o ștersese cu altul – „Asociatul lui Tennessee” a fost primul care să-i strângă mâna și să-l primească prietenește. Oamenii strânși buluc în canion ca să-i vadă împușcându-se au fost, firește, indignați. Indignarea lor ar fi putut luneca în zeflema dacă n-ar fi fost o anume căutătură în ochii „Asociatului lui Tennessee”, care dovedea că omul nu știe de glumă. De fapt, el avea o fire închisă, cu o înclinare nedezmăniată spre latura practică, lucru neplăcut în cazuri delicate.

În același timp s-a pornit în Sandy Bar un curent potrivit lui Tennessee. Se știa că era cartofor; și se bănuia că era și tâlhar. Aceste bănuieli cădeau, de asemenea și asupra „Asociatului lui Tennessee”; intimitatea dintre ei, chiar după întâmplarea mai sus pomenită, nu putea găsi altă explicație decât în ipoteza unei cărdășii la rele. Până la urmă, vinovăția lui Tennessee a fost dată în vileag. Într-o zi, el a ajuns din spate pe un străin aflat în drum spre Red Dog. Străinul a povestit după aceea cum Tennessee îi înveselise drumul cu anecdote și amintiri interesante, dar își încheiase pe neașteptate întrevederea cu aceste vorbe:

— Și-acum, tinere, nu te supăra că-ți cer cuțitul și pistoalele și banii... Vezi, armele te-ar putea băga în încurcătură la Red Dog, iar banii-s o ispită pentru ăi cu apucături proaste! Parc-ai zis că stai la San Francisco... O să vin să te văd!

E locul să spunem că Tennessee avea și sclipiri de umor, pe care nici îndeletnicirea lui nu le putea înăbuși pe deplin.

Isprava asta a fost cea din urmă. Red Dog și Sandy Bar și-au dat mâna împotriva tâlharului de drumul mare. Tennessee a fost hăituit aproape la fel ca și prototipul său, moș Martin. Când a simțit că lațul se strânge, a dat buzna în Sandy Bar, golindu-și pistolul în mulțimea adunată în fața salonului Arcadelor și-apoi, p-aci ți-e drumul, spre canionul Grizzly; când s-ajungă însă acolo, a fost oprit de un omuleț, călare pe un cal sur. Bărbații s-au privit tăcuți o clipă... Amândoi neînfricați, amândoi cu sânge rece, stăpâni pe ei; și amândoi tipuri ale unei civilizații care, în secolul al șaptesprezecelea, i-ar fi putut numi viteji, dar care în al nouăsprezecelea nu le dădea decât epitetul de aventurieri!

— Ce-ai acolo?... Spune!... a întrebat Tennessee, liniștit.

— Doi valeți și-un as, a răspuns străinul, la fel de liniștit, scoțând două pistoale și un șis.

— Ai luat potu', i-a întors vorba Tennessee.

Și cu aceste cuvinte din arsenalul cartoforilor și-a zvârlit cât colo pistolul, acum zadarnic și a pornit îndărăt, călare, cu cel ce-i venise de hac.

.....

Era o noapte caldă. Adierea răcoroasă care se stârnea de obicei la apusul soarelui, dindărătul creștelor muntoase, nu se simțea în seara aceea în Sandy Bar. Micul canion se înăbușea în miresmele rășinilor încinse, iar ciaturile cărate de torente putrezeau răspândind miasme fetide. Frământarea din timpul zilei și patimile dezlănțuite nu se potoliseră încă în așezare. Pe malul râului jucau neîncetat lumini, fără vreo oglindire de răspuns în apa miloasă. Ferestrele clădirii unde se ținea judecata străluceau de-ți luau ochii pe fundalul negru al pinilor și, prin geamurile fără perdele, orice gură-

casă putea vedea de afară siluetele celor care hotărau chiar atunci soarta lui Tennessee. Și deasupra tuturor se înălța Sierra, încrustată în firmamentul întunecat, depărtată și rece, încununată cu stele și mai depărtate și mai reci încă.

Judecata lui Tennessee se desfășura cât se poate de corect, cu un judecător și niște jurați oarecum conștienți de obligația de a justifica prin verdictul lor lipsa de legalitate a arestării și acuzării. Legea din Sandy Bar era implacabilă, dar nu răzbunătoare. Emoția și interesul stârnite de vânătoare se sfârșiseră; odată ce Tennessee se afla în mâinile lor, oamenii erau dispuși să asculte răbdători orice fel de apărare, deși știau dinainte că nu va ajuta la nimic. Nemaivând în minte nici o îndoială, voiau să acorde prizonierului favoarea de a beneficia de vreuna, dacă ar mai fi putut exista. Întemeindu-se pe ideea că acuzatul trebuie – din principiu – spânzurat, ei îi dăruiau mai multă îngăduință în apărare decât părea să ceară îndrăzneala-i nesăbuită. Judecătorul se arăta mai îngrijorat decât prizonierul, care, cu un aer nepăsător, simțea limpede o necruțătoare bucurie pentru răspunderea ce le-o crease.

— Eu nu merg în partida voastră, fusese răspunsul său neschimbat și mucalit la toate întrebările puse.

Judecătorul – de fapt, cel care-l și prinsese – simți o clipă regretul vag că nu-l împușcase pe loc în dimineța aceea, dar își înăbuși îndată această slăbiciune omenească, nedemnă de un spirit nepărtinitor. Cu toate astea, când s-a auzit o bătaie în ușă și li s-a spus că „Asociatul lui Tennessee” a venit pentru arestat, l-au introdus fără zăbavă. Membrii mai tineri ai completului de judecată, cărora procedura începuse să li se pară plicticos de încordată, l-au primit cu o senzație de ușurare.

Omul n-avea, desigur, o înfățișare prea impunătoare. Scund și îndesat, cu fața pătrată, ars de soare și roșu ca para focului, purtând un tricou șleampăt, marinăresc și pantaloni vârgați, improșcați cu o clisă roșcată – aspectul său ar fi părut ciudat în orice împrejurare, dar acolo era chiar ridicol. Pe când se frângea din șale ca să lase jos, pe

podea, o traistă grea, s-a putut vedea că peticele cu care erau cârpiți pantalonii și care purtau frânturi de mărci și inscripții fuseseră sorocite la început unei îmbrăcămînți mai puțin ambițioase. Totuși, a înaintat plin de gravitate și, după ce a strâns mâna fiecăruia din încăpere cu o cordialitate silită și-a șters fața serioasă și nedumerită cu o basma cu buline, de o culoare ceva mai deschisă decât obrazul și-a rezemat mâna vânjoasă de masă, ca să se îmbărbăteze și a vorbit judecătorului astfel:

— Uite, tocma' treceam p-acilea, a început el ca un fel de scuză și zic... ia, hai să intru, să văd ce-i cu Tennessee ăla, asociatu' meu... Da' fierbinte noapte!... Eu, unul, nu mi-aduc aminte d-așa vreme p-acilea...

S-a oprit o clipă, dar cum nimeni n-a mai adăugat vreo altă remarcă asupra vremii, a pus iar mâna pe basma și vreme de câteva minute și-a tot șters sânguincios obrazul.

— Dumneata ai ceva de spus în privința arestatului? a rostit, în sfârșit, judecătorul.

— Păi asta-i, a răspuns „Asociatul lui Tennessee” respirând ușurat. Venii acilea tocmai pentru că sunt asociatu' lui, că io-l cunosc de vro patru ani și-așa... și beat și treaz și la bine și la rău... Felu' lui nu-i totdeauna și felu' meu; da' nu-i nici o hachiță în băiatu' ăsta și nu-i trăsnaie să fi făcut-o, ca să n-o știu și eu... Și 'mneata-mi zici mie... zici... așa, ca-n secret... ca de la bărbat la bărbat, zici: „Știi ceva în privința lui?”... Și eu îți zic 'mneatale, zic... așa, ca-n secret... ca de la bărbat la bărbat: „Ce poate să știe un om de asociatu' lui?”...

— Asta-i tot ce ai de spus? a întrebat nerăbdător judecătorul, simțind, parcă, un val primejdios de umor și simpatie care începea să-i împlânzească pe jurați.

— Păi, zău așa, a urmat „Asociatul lui Tennessee”. Cum să zic io ceva contra lui?... Ș-acu', care-i cazu'?... Tennessee ăsta are nevoie dă bani, mare nevoie și nu vrea să ceară de la vechiu' lui asociat! Așa-a... Și ce s-apucă Tennessee să facă?... Se ia dup un străin și-l agață... Și 'mneavoastră vă luarăți după el și-l agățarăți; car' vasăzică, asta așa-il... Și te-

ntreb pe 'mneata, că ești om luminat la minte și pe 'mneavoastră, domnilor, pe toți, că sunteți oameni luminați la minte, dacă nu-i așa?...

— Inculpat, a spus judecătorul tăindu-i vorba, vrei să-l întrebi ceva pe omul ăsta?

— Nul! Nul... s-a repezit „Asociatul lui Tennessee”. Acu' eu joc de unul singur... Ca să v-o spun, la o adică, ce-i: Tennessee ăsta s-a dat urât de tot la un străin și la așezarea d-acilea... Ș-acu', cum s-o scoatem la capăt?... Unii or să zică una, alții alta... Iac-acilea una mie șapte sute de dolari în aur brut și un ceas... ăsta-i tot avutu' meu... să fim chit!...

Și mai înainte ca cineva să-l fi putut împiedica, omul își și deșertase desaga pe masă.

Câteva clipe, viața i-a fost în pericol. Vreo doi bărbați au sărit în picioare, câteva mâini au băjbăit după arme, iar sugestia de „a-l zvârli pe fereastră afară” a fost înlăturată numai printr-un gest al judecătorului. Tennessee râdea. Iar „Asociatul lui Tennessee”, inconștient pare-se de zarva iscată, profita de ocazie ca să-și șteargă iar fața cu basmaua.

Când zarva s-a mai potolit și l-au putut face să înțeleagă, după multă vorbă și explicații, că fapta lui Tennessee nu se putea răscumpăra cu bani, obrazul omului s-a făcut și mai stacojiu, căutătura și mai gravă; cei care erau mai aproape de el au băgat de seamă că mâna-i greoaie tremură ușor pe masă. S-a codit o clipă înainte de a-și pune aurul îndărăt în desagă, ca și când n-ar fi înțeles încă înaltul simț de dreptate care-i însuflețea pe judecători, frământat, se pare, de gândul că nu oferise îndeajuns. Apoi s-a întors către judecător și, înclinându-se în fața juraților, a spus:

— Păi, văd că acilea-i partida 'mneavoastră, pe care o jucați fără asociatu' meu!

Era gata să se retragă, când judecătorul l-a chemat înapoi:

— Dacă ai ceva de spus lui Tennessee, mai bine spune-i acum!

Și, pentru prima oară în seara aceea, privirile inculpatului și ale ciudatului său apărător s-au întâlnit. Tennessee a zâmbit cu dinții lui albi, mărturisind:

— M-ai făcut marț, bătrâne! Și i-a întins mâna.

„Asociatul lui Tennessee” i-a strâns-o în mâinile lui și i-a răspuns:

— Ia, intrai și eu, că tocma' treceam p-acilea și zic să văd cum mai merge treaba...

Apoi mâna i-a căzut moale și, adăugind că era „o noapte caldă” și-a șters din nou fața cu basmaua și, fără alt cuvânt, s-a retras.

Cei doi bărbați nu s-au mai întâlnit niciodată în viață. Fiindcă insulta fără seamăn de a fi oferit mită judecătorului – care, fie că ar fi fost bigot, îngust la minte, sau pur și simplu un om slab, era cel puțin incoruptibil – a întărit în mintea lui o hotărâre de neclintit cu privire la destinul lui Tennessee; așa că în zorii zilei, omul a fost dus, sub pază grea, să-și primească soarta sus, pe coama dealului Marley.

Cum a primit-o, ce sânge rece a arătat, cum a refuzat să spună vreun cuvânt, cât de desăvârșită a fost organizarea ceremoniei – toate s-au publicat la timp în ziarul *Red Dog Clarion*, drept pildă pentru viitorii răufăcători, adăugându-se și un avertisment moral din partea redactorului respectiv, care a fost de față și a cărui engleză viguroasă o recomand călduros cititorului.

Despre frumusețea acelei dimineți de vară, despre binecuvântata blândețe a pământului, văzduhului și cerului, despre viața ce se trezea în pădurile și pe dealurile slobode, despre înprospătarea exuberantă și plină de făgăduieli a întregii firi și, mai presus de toate, despre nesfârșita seninătate care vibra peste tot, nu s-a scris însă nimic, deoarece nu intra în lecția de morală obștească. Și totuși, când fapta smintită și neghioabă a fost împlinită și o viață, cu toate posibilitățile și răspunderile ei, a părăsit lucrul acela jalnic care se bălăbănea între cer și pământ, păsările cântau, florile înfloreau și soarele strălucea vesel ca și mai înainte; și poate că ziarul *Red Dog Clarion* avea dreptate.

„Asociatul lui Tennessee” nu se afla printre cei din jurul copacului fatal. Dar când oamenii au dat să se-mprăstie, au văzut o ciudată apariție, materializată într-un cărucior tras

de un măgar, așteptând nemișcat la marginea drumului. Când s-au apropiat, au recunoscut-o pe bătrâna Jinny și căruciorul cu două roate al „Asociatului lui Tennessee”, cu care căra glodul de pe concesiunea lui; iar la câțiva pași mai acolo, sub un copac, era chiar proprietarul echipajului, ștergându-și sudoarea de pe fața-i lucioasă. Drept răspuns la o întrebare, omul a spus că venise după trupul „răposatului” și a adăugat: „dacă nu e cu supărare”. Nu... el nu se grăbea... Putea s-aștepte... În ziua aceea nu avea de lucru; și când domnii or să fie gata cu răposatu’, o să-l ia de-acolo.

— De-i careva acilea, a adăugat în felul lui simplu și grav, care-ar dori să vină la înmormântare, n-are decât...

Poate că din simțul umorului, de care am pomenit ca fiind o trăsătură caracteristică în Sandy Bar, poate că din ceva mai mult decât atât, dar două treimi din gură-cască au primit pe loc invitația.

La amiază, trupul lui Tennessee a fost dat pe mâinile prietenului său. Când căruciorul a tras lângă copacul fatal, am băgat de seamă că înăuntru era o ladă butucănoasă, lunguiață – așa cum se arăta, un fel de raclă – pe jumătate plină cu coajă și cetină de pin. Căruța mai era împodobită cu mlădițe de salcie și flori de castan sălbatic. După ce trupul a fost așezat în ladă, „Asociatul lui Tennessee” a întins pe deasupra o bucată de pânză smolită și, urcându-se domol pe scăunelul îngust din față și-a pus picioarele pe hulube și a mănânat măgăruș a înainte. Echipajul se mișca încet, cu acel pas molcom pe care-l avea Jinny chiar în împrejurări mai puțin solemne. Oamenii – pe jumătate din curiozitate, pe jumătate de haz, dar binevoitori cu toții – umblau cu pași mari pe lângă căruță; unii mai înainte, alții ceva mai în urma catafalcului improvizat. Dar fie din pricina drumului ce se îngusta, sau a unui simț de bună-cuviință, în vreme ce căruciorul se tot ducea, ceilalți s-au rânduie în urmă perechi-perechi, urmând la pas și dând astfel impresia unei adevărate procesiuni. Jack Folinsbee, care la început se făcuse că suflă pe mutește un marș funebru într-un trombon imaginar, s-a lăsat păgubaș văzând lipsa de prețuire și

înțelegere din partea asistenței și neavând, poate, nici capacitatea adevăratului umorist de a se mulțumi cu propriul său haz.

Drumul ducea prin canionul Grizzly – la vremea aceea înveșmântat în falduri cernite și umbre. Copacii roșietici adăstau în șir de-a lungul drumului, îngropându-și tălpile în pământul roșu și scuturând din crengile plecate binecuvântarea lor păgână peste catafalcul în trecere. Un iepure trândav s-a ridicat dărdăind în ferigile de lângă drum, în vreme ce cortegiul trecea. Veverițele s-au grăbit să urce, ca să vadă mai bine, pe ramuri mai înalte, iar gaițe albastre și-au întins aripile și au pornit fâlfâind, în frunte, ca niște soli, până ce au ajuns la marginile așezării Sandy Bar și la coliba singuratică a „Asociatului lui Tennessee”.

Chiar în împrejurări mai fericite, locul n-ar fi fost prea îmbietor. Priveliștea lipsită de orice pitoresc, locurile grosolane și serbede, obișnuitele obiecte din jurul cabanei unui miner californian toate se strânseseră acolo. Și, pe deasupra, te izbea hidoșenia paraginei. La câțiva pași era o îngrăditură rudimentară care, pe timpul puținelor zile de fericire matrimonială a „Asociatului lui Tennessee”, adăpostea o grădiniță, năpădită acum de ferigi. Când ne-am apropiat, mare ne-a fost mirarea să vedem că ceea ce luasem drept o nouă încercare de plantație erau bulgări de pământ lângă o groapă proaspăt săpată.

Căruciorul s-a oprit în fața îngrăditurii și, refuzând orice ajutor, cu aerul acela de firească independență pe care-l avusese tot timpul, „Asociatul lui Tennessee” a ridicat coșciugul butucănos în spinare și l-a așezat singur în groapa puțin adâncă. A bătut apoi în cuie scândura care sluja drept capac și, suindu-se pe grămăjoara de pământ de lângă groapă și-a scos pălăria și și-a șters încet fața cu basmaua. Ceilalți au înțeles că asta însemna pregătirea unei cuvântări; s-au așezat, care pe un ciot de arbore, care pe un bolovan și au așteptat.

— Când un om, a început rar „Asociatul lui Tennessee”, când un om a alergat de capu’ lui toată ziua, p-urmă ce

trebuie să facă?... Să vină acasă... Și dacă nu e-n stare să vină acasă, ce poate să facă al mai bun prieten al lui?... Să-l aducă el acasă... Și uite că Tennessee ăsta a alergat de capu' lui și noi îl strângem de pe drumuri și-l aducem acasă... S-a oprit, a ridicat de jos o bucatică de cuarț, a frecat-o gânditor de mânecă și a urmat: Păi nu-i întâia oară că l-am luat în spinare, cum văzurăți că făcui acu'... Nu-i întâia oară că l-am adus aci-n bordei când nu se putea ține pe picioare... Nu-i întâia oară când Jinny și cu mine l-am așteptat coala pe deal... L-am cules și adus acasă, când nu putea scoate o vorbă și nici nu mă recunoștea... Și acu-i ultima oară... S-a oprit și-a frecat pietricica ușurel de mânecă: Vedeți, asta-i tare greu pentru pretenu' lui... Ș-acu', domnilor, a adăugat el deodată luând în mână lopata cu coada lungă, înmormântarea-i gata... Mulțumesc și vă mulțumește și Tennessee pentru osteneală!...

N-a vrut să primească nici un ajutor și a început să arunce pământ în groapă, cu spatele întors spre oameni, care, după câteva clipe de codeală, s-au depărtat încet-încet... Pe când treceau de muchia scundă ce ascundea vederii așezarea, câțiva au privit înapoi și li s-a părut că-l zăresc pe „Asociatul lui Tennessee”, cu lucrul sfârșit, stând jos pe mormânt, cu lopata între genunchi și fața îngropată în basmaua-i roșie... Alții au spus însă că, de la asemenea depărtare, nu era chip să poți deosebi fața de basma...

Așa că punctul acesta a rămas nelămurit.

.....

În fierberea ce-a urmat acelei zile înfrigurate, „Asociatul lui Tennessee” n-a fost uitat. Investigații tainice l-au absolvit de orice complicitate cu vina adusă lui Tennessee, dar a rămas o bănuială în privința sănătății lui. Cei din Sandy Bar își făceau o datorie din a-l vizita și a-l coplesi cu tot felul de propuneri nepotrivite, dar pline de gânduri bune. Din ziua aceea însă, sănătatea lui de fier și puterea-i fără seamăn au început să scadă văzând cu ochii; iar când s-au pornit ploile și au început să încolțească firicele de iarbă în movilița bolovănoasă de deasupra mormântului, „Asociatul lui

Tennessee” a căzut la pat.

Într-o noapte, când pinii din jurul colibei se legănau bătuți de furtună și își treceau degetele subțiri peste acoperișul cabanei, când mugetul și mânia râului involburat se auzeau în vale până departe, el a ridicat capul de pe perne și a șoptit:

— E timpul să mă duc după Tennessee; trebuie s-o-nham pe Jinny! Și ar fi coborât din pat, de n-ar fi fost împiedecat de cel care-l veghea. A încercat să lupte, apoi s-a lăsat în voia închipuirii lui stranii: Ei, acu' ia-o-ncet, Jinny... ia-o-ncet, mă fată!... Ce întuneric el... Ține bine poteca... și uită-te și după el, mă fată... Uneori, știi, când e beat mort, dă cu nasul în șosea... Ține-o drept către pinul din vârful dealului... Colo... îți spun eu... Uite, el e... vine și el încoa'... singur-singurel. E treaz și e vesel la față... Tennessee... Prietene!...

Și așa... s-au întâlnit.

ÎN AȘTEPTAREA VAPORULUI.

(Idilă din Fort Point).

Cam la un ceas de mers călare, pornind din Piaza, se află colțul unei faleze înalte, cu maluri stâncoase, în care oceanul izbește fără încetare. Pe plajă sunt câteva căsuțe ce par a fi fost zvârlite de curând de furia valurilor. Peticele cultivate din spatele fiecărei locuințe sunt înconjurate cu bambuși, bolovani de calcar și bușteni aruncați de valuri pe țărm. Cu verdeața celor câteva verze și vârfuri de napi, fiecare grădină arată ca un acvariu golit de apă. Și într-adevăr, nu te-ar mira să zărești pe-acolo vreun triton mușuroind cartofii, sau vreo sirenă mulgând o vacă de mare.

Lângă locul acela se înălța cândva semaforul unui post telegrafic, cu brațele-i slăbănoage azvârlite în văzduh. A fost înlocuit mai târziu cu un observator, legat printr-un nerv electric de inima marelui oraș comercial. Din punctul acesta sunt semnalizate la Bursa Centrală vasele care vin și care pleacă. Și, în vremea cât o să stăm aici, în așteptarea vaporului, o să vă povestesc o întâmplare.

Era odată, nu demult, un muncitor, un om dintr-o bucată; strânsese, muncind din greu în mine, destul cât să trimită acasă, pentru a-și aduce soția și cei doi copii.

A venit în San Francisco cu o lună înaintea datei când trebuia să sosească vaporul, pentru că omul pornise din vest, făcuse drumul pe uscat și știa tare puțin despre vase, mări și vijelii. A găsit de lucru în oraș, dar cum timpul sosirii vasului se apropia, el se ducea în fiecare zi la Agenția de Navigație. A trecut o lună și vaporul n-a venit; a mai trecut încă o săptămână, două săptămâni, trei săptămâni, au trecut două luni, apoi un an...

După aceea, chipul lui aspru, răbdător, cu linii blânde peste conturul dur, chipul care devenise o apariție zilnică la Agenția de Navigație, n-a mai fost văzut... S-a ivit însă într-o

zi la postul telegrafic, pe la apusul soarelui, când operatorul își înceta activitatea. Era ceva atât de copilăresc și de simplu în bruma de întrebări pe care străinul le punea cu privire la îndeletnicirea operatorului, încât acesta și-a irosit din timp ca să-i explice. Când taina semnalelor și a telegrafului i-a fost dezvăluită, străinul a mai avut o întrebare de pus:

— Câtă vreme poate să lipsească un vas, înainte de a se renunța la orice așteptare?

Operatorul nu-i putea răspunde; atârna de împrejurări...

Putea să treacă și un an?

Da, putea să treacă și un an, căci vase socotite vreme de doi ani pierdute apăruseră într-o zi în port...

Străinul și-a pus mâna muncită peste a operatorului, i-a mulțumit pentru „diranș” și a plecat...

Dar de venit, vaporul n-a mai venit. Intrau în radă corăbii mari, cu pânze și plecau în larg vase comerciale cu pavilioanele-n vânt; salvele de bun-venit ale vapoarelor răsunau adesea peste dealuri... Și-atunci, chipul răbdător, cu vechea-i căutătură resemnată, dar cu o strălucire tot mai aprinsă în ochi, putea fi văzut regulat pe punțile înțesate de lume ale vasului care-și debarca încărcătura vie. Poate că omul mai păstra încă o urmă de speranță, gândind că ai lui mai puteau veni pe calea aceea, ca pe singurul drum cu puțință peste întinderea stranie și necunoscută... Dar ceea ce i-au spus căpitani de vase și marinarii se pare că i-a spulberat și această ultimă speranță... Când fața brăzdată de chin și ochii strălucitori s-au ivit iar la postul telegrafic, operatorul, prins până peste cap de treburi, nu și-a mai putut pierde timpul ca să răspundă unor întrebări nătânge, așa că omul a plecat. Dar când se lăsa întunericul, el se așeza pe stânci, cu fața întoarsă spre mare și rămânea acolo toată noaptea...

Când și-a pierdut de tot mințile – doctorii spuneau că primul semn era strălucirea din ochii lui rătăciți – l-a îngrijit un tovarăș de meserie care îi știa necazurile. Noaptea, când nimeni altul nu mai stătea de veghe, i se îngăduia să se ducă să aștepte vasul pe care se aflau „ea” și „copiii”. Îi intrase în

cap că vaporul va sosi în timpul nopții. Și gândul că în felul acesta venea în ajutor și operatorului, ce putea fi obosit de veghea de peste zi, părea să-l bucure. Așa că se ducea și-l ajuta pe operator noapte de noapte.

Vreme de doi ani, vapoarele au tot venit și au tot plecat. El era acolo mereu, pândind barca ce se ducea să întâmpine vasul și așteptând-o la întoarcere. Îl știau acum oamenii de prin partea locului. Când, până la urmă, n-a mai fost văzut la postul său obișnuit, a trecut o zi sau două până când să se ivească o bănuială...

Într-o duminică, un grup de turiști care se cățărau pe stânci s-au luat după lătratul unui câine ce le-o luase, fugind, înainte. Când au ajuns sus, au dat peste leșul unui om îmbrăcat sărăcăcios... Avea în buzunar câteva hârtii – mai ales tăieturi din fel de fel de vechi almanahuri marine – iar fața îi era întoarsă către marea cea fără de sfârșit...

O NOAPTE ÎN WINGDAM.

Călătorisem cu poștalionul toată ziua, eram frânt de zdruncinături și, când am dat pe înnoptate de cătunul Wingdam, în Arcadia, m-am hotărât să nu merg mai departe și am coborât, obosit și posomorit. Mă mai chinuiam încă urmările unei plăcinte suspecte și ale unui soi de sifon dulce, căruia stăpânul hanului „La jumătate de drum” îi zicea „limonată”. Până și glumele surugiului, care le spunea la toți în drum pe nume, în vreme ce le zvârlea scrisori, ziare și boccele din vârful poștalionului, surugiu ale cărui picioare apăreau mereu pe lângă roți de te apuca groaza, care urca și cobora în vreme ce goneam ca vântul, surugiu a cărui cutezanță, energie și pricepere în ale călătoriei ne luaseră piuitul nouă, celorlalți și care vorbea în același timp cu câteva persoane, mai făcând, desigur și altceva totodată, ei bine, nici măcar toate astea nu izbutiseră să mă înviorizeze. Am coborât mohorât, ținând în mâini pledul și sacul de drum, cu ochii după poștalionul ce se depărta și după surugiul de care mă despărțisem, așa cum stătea atârnat cu un picior sus, pe hulubă și aprinzându-și în goană țigara de la pipa unui rânđaș. M-am îndreptat după aceea spre „Hotelul Temperanța” din Wingdam.

O fi fost, poate, vremea, o fi fost, poate, plăcinta – dar aspectul clădirii nu m-a impresionat prea plăcut. Sau, poate, era firma ce se întindea în tot lungul fațadei, cu câte o literă sub fiecare fereastră, făcând din cei care priveau pe geam niște arătări de pe ceea lume. Poate că era și acea „Temperanță”, care-mi trezea în minte imaginea pâinii reci încălzite și a unei poșirci de ceai. Fapt este că nimic nu te atrăgea. Ar fi putut tot atât de bine să se numească „Hotelul Abstenenței Depline”, întrucât nu exista nimic care să-ți bucure sau să-ți ispitească simțirea. Fusesse conceput de un ochi cu vederi artistice mohorâte. Era atât de imens pentru așezarea aceea, încât puteai să te crezi sub cerul liber. Era și

prea nou – neplăcut de nou. Avea un iz de umezeală ca-n pădure și o aromă înțepătoare de pin. Jignită, dar nu învinsă, natura se răzbuna uneori în mici lacrimi de rășină, rotunde și lipicioase, care se iveau pe ferestre și uși. Trăind acolo, era ca și cum ai fi fost într-un picnic veșnic. Tocmai când intram pe ușă, câțiva dintre clienții permanenți ai hotelului năvăliră dintr-o cameră lungă și, încercând să-și schimbe gustul ce le rămăsese în gură, se consacrară plăcerilor tutunului. Câțiva s-au așezat de îndată în jurul căminului, cu picioarele pe scaunul vecinului, rămânând tăcuți în această poziție, resemnați la indigestia inevitabilă. Aducându-mi aminte de plăcintă, am refuzat invitația gazdei să iau cina, dar am primit să fiu condus în „salon”.

Gazda mea era un soi de uriaș sălbatic, cu o barbă ca un fuior. Îmi amintea de ceva sau de cineva din lumea teatrală. Ședeam lângă foc, întrebându-mă în sinea mea ce putea să-mi amintească și încercam să urmăresc în trecutul încălzit coarda astfel trezită, când în ușă a apărut o femeie firavă care, sprijinindu-se obosită de pervaz, a spus cu glasul sfârșit:

— Bărbate!...

Hangiul s-a întors spre ea și în acea clipă ciudata amintire mi-a fulgerat pe dinainte într-un singur vers. Și anume:

„Două suflete și-un singur gând, două inimi care bat ca una”...

Erau Ingomar și soția lui, Parthenia¹². M-am gândit la un alt deznodământ al piesei: Ingomar o luase pe Parthenia îndărăt în munți și ținea un hotel pentru alemanii care trăgeau acolo în număr mare!

Sărmana Parthenia era muncită peste puteri și făcea toată treaba fără vreun ajutor. Avea și doi mici barbari: un băiat și o fată. Era ofilită, dar încă frumoasă.

Am stat de vorbă cu Ingomar, care se simțea în largul lui;

¹² Aluzie la personajele unei drame romantice obscure.

mi-a depănat o seamă de povești cu alemani, toate având un puternic iz de sălbăticie și foarte potrivite cu locurile. Mi-a spus cum el, Ingomar, omorâse a namilă de urs, a cărui „pele” era colo, pe patul lui. Cum el, Ingomar, omorâse câțiva cerbi, ale căror piei, împodobite cu ciucuri și cusături de către Parthenia, îi slujeau la îmbrăcăminte. Cum el, Ingomar, omorâse câțiva „spiriduși” și odată fusese cât p-aci să fie scalpat de ei!...

Și toate astea, cu acea candoare nevinovată care e pe deplin firească la un barbar, dar pe care un grec s-ar simți înclinat s-o socotească nițel cam prea „gogonată”. Și tot gândindu-mă la biata Parthenia, mi-a trecut prin minte că era, poate, mai bine să se fi măritat cu grecul legendar. Atunci, ar fi putut măcar să arate tot timpul dichisită. Atunci, n-ar mai fi purtat o rochie de lână împodobită cu lista de bucate din anul trecut. Atunci, n-ar mai fi trebuit să servească masa, cu părul mai mult nepieptănat. Atunci, cei doi copii nu s-ar mai fi agățat, cu degetele murdare, de fusta ei, trăgând-o zi de zi tot mai afund. Cred că plăcinta era de vină că mi se năzăreau astfel de gânduri nepotrivite și crude; drept care, m-am ridicat și i-am spus lui Ingomar că m-aș duce la culcare. Însoțit de acest barbar înfricoșător și de pâlparea unei lumânări de seu, am urcat sus, în camera mea. Era singura cameră de o persoană pe care o avea, așa mi-a spus. O rânduisese pentru perechile de însurăței care s-ar fi putut abate pe acolo, dar cum această împrejurare nu se ivise încă, odaia rămăsese pe jumătate nemobilată. Avea tapet de pânză într-o parte, dar pe pereții ceilalți se vedeau niște crăpături mari. Vântul, care se întetea peste noapte în Wingdam, sufla în cameră din toate părțile. Fereastra, prea mică pentru golul din zid, spânzura și se tot izbea bocănind. Totul era trist și neprimitor. Înainte de a pleca, Ingomar a adus „pelea de urs” și, zvârlind-o peste catafalcul solemn din colț, mi-a spus că socotește c-o să-mi țină de cald, apoi mi-a poftit noapte bună. În timp ce mă dezbrăcăm, lumina s-a stins și m-am vârat sub „pelea de urs”, silindu-mă să adorm.

Dar am rămas treaz, cum nu se putea mai treaz... Auzeam

vântul năpustindu-se peste coasta muntelui și lovind crengile pinilor întunecați, apoi intrând în casă și încercând pe la toate ușile. Uneori, pale puternice îmi răvășeau părul pe pernă, ca o suflare ciudată plină de șoapte. Bârnelor verzi din lungul pereților păreau să dea mlădițe noi, iar umezeala lor pătrundea până și pe sub „pelea de urs”. Mă simțeam ca Robinson Crusoe cocoțat în pom, cu scara trasă în sus, sau ca un prunc legănat. După ce am stat trează o jumătate de oră, a început să-mi pară rău că rămăsesem în Wingdam; peste trei sferturi de oră îmi părea rău că m-am culcat și, după o oră de chin, m-am ridicat și m-am îmbrăcat. Jos, în căminul din odaia cea mare, fusese foc. Poate că mai ardea încă. Am deschis ușa și am băjbăit în lungul coridorului, ce răsună de sforăiturile alemanilor și de vuietul vântului; am alunecat pe câteva trepte ale scării și când am intrat, în sfârșit, în camera cea mare, am găsit focul încă arzând. Am tras un scaun lângă cămin, am atârnat focul și... care nu mi-a fost mirarea, când am văzut în fulgerarea luminii că Parthenia era și ea acolo, cu un copilăș nevolnic în poală.

Am întrebat-o de ce stătea trează.

Nu se culca niciodată miercuri noaptea înainte de sosirea poștei, după care își trezea soțul; și pe urmă, erau oaspeți de servit...

Nu se simțea obosită câteodată?

Puțin, dar Abner – numele de botez al barbarului Ingomar – îi făgăduise să-i găsească un ajutor, la primăvară, dacă le-o merge bine.

Și câți clienți avea?

Cam vreo patruzeci luau masa regulat, apoi mai erau și unii în trecere, atâția câți ea și soțul ei puteau să servească... Dar „dumnealui” făcea o mare parte din muncă.

Ce muncă?

Oh! Aducea lemne de la pădure și vedea de bagajele călătorilor...

De cât timp era măritată?

De vreo nouă ani. Pierduse o fetiță și un băiat. Trei copii erau în viață. El era din Illinois. Ea, din Boston, învățase și

carte (liceul de fete din Boston geometrie, algebră, ceva latină și greacă). Tatăl și mama, morți... Venise în Illinois singură, ca să dea lecții. L-a văzut pe „dumnealui”... da... o căsnicie din dragoste... („*Două suflete*” ... etc... etc...). S-au căsătorit și au plecat în Kansas. De acolo, peste câmpii, în California. Mereu la marginea civilizației. Așa îi plăcea „dumnealui”.

Dorise uneori să se ducă acasă?...

I-ar fi plăcut pentru copii... I-ar fi plăcut să le dea o educație. Îi învățase ea câte ceva, dar nu mare lucru, din pricina treburilor. Nădăjduia ca băiatul să semene cu taică-său, voinic și vesel... Se temea însă ca fata să nu semene mai mult cu ea. Se gândise adesea că nu era prea nimerită ca nevastă de pionier...

De ce?

Oh! Nu era destul de voinică; văzuse cum unele dintre nevestele prietenilor lui, în Kansas, puteau munci mai mult... Dar el nu se plângea niciodată, era atât de bun! („*Două suflete*” ... etc...).

Așa cum stătea acolo, cu capul aplecat gânditor pe o mână și ținând istovită, pe celălalt braț, un biet pruncușor bicisnic – murdară, udă și nenorocită, cu scânteierea focului jucând pe chipul ei care, fără să mai fie proaspăt nici tânăr, era totuși fin și delicat, chip purtând chiar în grotesca-i neîngrijire o urmă slabă de distincție și educație – nu e de mirare că nu m-am extaziat de bunătatea barbarului. Încurajată de simpatia mea, femeia mi-a povestit cum s-a lăsat încet-încet de ceea ce i se păruse a fi slăbiciunile educației din tinerețe, până ce a înțeles că de pe urma noilor încercări nu câștiga cine știe ce putere. Și i cum, transplantată într-o societate la margine de pădure, era disprețuită de celelalte femei, socotită „fudulă” și cu „nas subțire” și cum scumpul ei soț își pierduse din pricina asta popularitatea printre cei de-o seamă cu el. Cum, mânat în parte de dorul lui de ducă și în parte de alte întâmplări, a plecat cu ea în California. Și încet și-a depănat povestirea acelei călătorii mohorâte. Ce puțin îi lăsase în amintire... ceva întunecat, întunecat... doar o câmpie goală pe care se

ridica o moviliță de pietre... mormântul unui copil... Cum băgase de seamă că micuțul Willie se stinge! Cum l-a chemat pe Abner, dar, ca orice bărbat, ce știa el despre copii?... și... ofl... ofl... era așa de sătul de toată hărmălaia! Cum într-o noapte, după ce trecuseră de Sweet Water, pe când umbla pe lângă căruță, privind mereu spre apus, a auzit un firicel de glas chemând: „Mamă”. Cum s-a uitat în căruță și a văzut că micul Willie dormea liniștit și n-a vrut să-l trezească... Cum, după câteva clipe, a auzit același glas chemând: „Mamă”. Cum s-a dus din nou la căruță și s-a aplecat asupra lui și i-a simțit pe obraz răsuflarea și l-a învelit iar cu duioșie și iar a pornit-o la drum pe lângă el, rugându-se Domnului pentru sănătatea lui. Cum, cu ochii spre cer, a auzit același glas chemând: „Mamă” și-n clipa aceea o stea mare și luminoasă s-a desprins dintre suratele ei și s-a stins. Și cum a știut atunci ce se întâmplase; cum a fugit iarăși lângă căruță, ca să strângă la sânu-i îndurerat o fețișoară albă și rece!...

Zicând acestea, femeia și-a ridicat mâinile-i subțiri și roșii la ochi și a rămas așa, nemișcată, câteva clipe. Vântul se învârtejea în jurul clădirii și se năpustea sălbatic în ușa de la intrare, iar în culcușul său de blănuri din camera adăpostită, Ingomar, barbarul, sforăia de mama focului.

Probabil că găsisese totdeauna ocrotire împotriva insultei și a violenței în curajul și în voinicia bărbatului ei, nu?

O, da!... Când Ingomar era cu ea, nu se temea de nimic. Dar era sperioasă și, odată, îi sărise inima din loc.

Cum asta?

Abia sosiseră în California. Țineau pe-atunci o dugheană și vindeau băuturi spirtoase călătorilor. Ingomar era grozav de primitiv; bea cu fiecare ca să devină popular și ca să meargă afacerile; și lui Ingomar a început să-i placă să bea câte un păhărel, dar nu ținea la băutură. Și femeia a povestit cum într-o noapte erau o mulțime de zurbagii în local; cum ea s-a dus și a încercat să-l scoată de acolo, dar n-a reușit decât să stârnească dezmațul petrecăreților care parcă înnebuniseră. Apoi cum l-a târât împreună cu copiii înspăimântați până în

odaie, unde a căzut pe pat ca un plumb, încât ea a crezut chiar că băutura este falsificată... Cum a vegheat lângă el toată noaptea și a auzit spre dimineață pași pe coridor și, uitându-se la ușă, a văzut clanța mișcându-se binișor în sus și în jos, ca și când cineva încerca să deschidă ușa. Și cum l-a zgâlțâit pe soțul ei, vrând să-l trezească, dar în zadar... Și cum la urmă, ușa a cedat puțin sus (era zăvorită în partea de jos), ca și când cineva ar fi pus umărul; și cum, prin crăpătura aceea, s-a strecurat o mână. Și cum, iute ca fulgerul, ea a înfipt în mâna aceea foarfecele (singura ei armă) ținându-o de perete, dar vârful s-a rupt și cineva a plecat, cu o înjurătură groaznică. Cum nu i-a spus niciodată nimic soțului ei, de teamă să nu-l ucidă pe omul acela, dar cum într-o zi a venit în local un străin și când i-a întins cafeaua, a văzut în palma lui o cicatrice ciudată, triumfiulară.

Femeia mai vorbea încă și vântul mai bătea încă și Ingomar mai sforăia încă în culcușul lui de blănuri, când s-a auzit un strigăt dinspre deal, pe drumul singuratic și tropot de copite și scârțâit de roți.

Sosise poșta.

Parthenia a alergat cu pruncul ei nevolnic, să-l trezească pe Ingomar și în aceeași clipă surugiul cel glumeț se afla în fața mea, spunându-mi pe nume și poftindu-mă să beau dintr-o sticlă neagră o băutură misterioasă. Caii au fost adăpați în grabă și, o dată sfârșite treburile, istețului surugiu, mi-am luat rămas bun de la Parthenia, m-am urcat în poșalion și am adormit pe loc; m-am visat venind iarăși la hanul Parthieniei și al lui Ingomar și fiind tratat cu munți de plăcinte nesfârșite, până când m-am trezit a doua zi dimineața în Sacramento. S-ar putea ca toate astea să nu fi fost decât un vis rău; dar de câte ori am auzit după aceea piesa sau pe cineva rostind cu o nobilă simțire: „*Două suflete*”... etc... mi-a fost cu neputință să nu-mi amintesc de Wingdam și de sârmana Parthenia!...

CUM A VENIT MOȘ CRĂCIUN ÎN SIMPSON'S BAR.

Plouase în valea Sacramento. Râul North Fork se revărsase peste maluri, iar prin gârla Rattlesnake nu era chip să treci. Cele câteva pietroaie care marcau în timpul verii vadul de la Răscrucea Simpson erau acoperite cu o pânză uriașă de apă, ce se întindea până la poalele dealurilor. Poștalionul se opri la Grangers; ultimul transport cu corespondență fusese părăsit în vale și poștașul trebuise să înoate călare, gata să-și piardă și viața. Ziarul *Avalanșa Sierrei* scria cu o solemnă mândrie locală: „O întindere mare cât statul Massachusetts zace acum sub apă”.

Nici la poalele dealurilor vremea nu era mai bună. Drumurile erau năclăite de clisă; carele, ce nu puteau li urnite nici de forța fizică și nici de vreun fel de obligații morale de pe drumurile blestemate în care se împotmoliseră, blocau drumul, iar șoseaua către Simpson's Bar se recunoștea după vehiculele sfărâmate și sudălmile strigate în gura mare. Și mai departe, Simpson's Bar, izolat de restul lumii, însingurat, potopit de ploi, năclăit în noroaie, bătut de vânturi cumplite și amenințat de ape revărsate, spânzura ca un cuib de rândunică pe cornișele stâncoase și capitелurile sfărțecate ale muntelui Table și se cutremura sub urgia furtunii în ajunul aceluia Crăciun al anului 1862.

Când a coborât noaptea peste așezare, câteva lumini prinseră a licări prin ceață la ferestrele colibelor, de o parte și de alta a drumului mare, înghițit acum de șuvoaie năprasnice și măturat de vânturi pustiitoare. Din fericire, cei mai mulți dintre localnici se strânseseră în prăvălia lui Thomson, buluciți în jurul sobei roșii ca focul pe care scuiپau tăcuți, cu simțul tacit al unui soi de frății ce făcea de prisos orice convorbire. Într-adevăr, cele mai multe feluri de

distracție fuseseră de multă vreme părăsite în Simpson's Bar. Revărsarea apelor întrerupsese rânduiala muncii pe râu și în râpe, iar ca o urmare firească, lipsa de bani și de rachiu răpise tot hazul petrecerilor mai deocheate. Până și domnul Hamlin a fost nevoit să părăsească localitatea numai cu cincizeci de dolari în buzunar, singurii bani pe care-i încasase din sumele mari câștigate prin exercitarea norocoasă a îndeletnicirii sale pătimașe.

— De m-ar întreba cineva, a mărturisit el ceva mai târziu, de mi-ar cere careva să-i arăt un sătuc curățel, unde un cartofoar la pensie, căruia nu-i pasă să dea bani, s-ar putea antrena des și vârtos, i-aș spune: Simpson's Bar; da' pentru un băiat ca mine, cu o familie grea-n spinare, nici o scofală!

Cum familia domnului Hamlin era compusă mai ales din adulți de gen feminin, această părere a dumisale este citată mai curând ca să arate amploarea umorului decât adevărata povară a răspunderilor sale.

Dar ca să revenim la cei luați astfel în zeflema, în seara aceea ei stăteau nepăsători; amorțeaua lor era o urmare a trândăviei și lipsei de imbold. Nici tropotul neașteptat al unor copite în fața ușii nu le-a putut trezi curiozitatea. Numai Dick Bullen s-a oprit o clipă din curățatul pipei și a ridicat capul; încolo, nimeni din cei de față n-a arătat că l-ar cunoaște pe bărbatul care intrase și nici vreo urmă de interes pentru el.

Era o figură destul de cunoscută tuturor; în Simpson's Bar i se spunea „Moșulică”. Să fi avut vreo cincizeci de ani; cărunț, cu părul rar și totuși proaspăt și tânăr la obraz. Un chip gata să-și arate, dar nu prea tare, simpatia, cu înclinația cameleonului de a-și schimba culoarea și nuanța după simțămintele și dispoziția din jur. Se despărțise tocmai de câțiva prieteni hazlii și la început n-a băgat de seamă posomorea celor strânși acolo; l-a bătut vesel pe umăr pe cel mai apropiat și s-a trântit pe un scaun:

— Auzii una bună de tot, mă fraților! Îl știți pe Smiley... Jim Smiley, de-e... caraghiosu' caraghioșilor din Bar?... Spunea Jim asta una gogonată despre...

— Smiley-i un smintit, i-a tăiat vorba un glas mohorât.

— O pramatie și un ticălos! a adăugat un altul, cu glasul ca de înmormântare.

Afirmații întru totul categorice, care au fost urmate de tăcere. „Moșulică” și-a aruncat repede ochii împrejur. Apoi chipul i s-a schimbat încet-încet:

— Asta așa-i, a spus gânditor după un timp, sigur că-i un soi de ticălos și de smintit, vezi bine! A rămas tăcut câteva clipe, de parcă ar fi cugetat adânc și cu durere la sminteala acelui discreditat Smiley. Căinoasă vreme, nu? a urmat „Moșulică”, într-o încercare de a se potrivi dispoziției generale. Ce de necazuri pe capul oamenilor și ioc nădejde de ceva bani în timpu’ acesta!... Și mâine-i Crăciunu’!...

La aceste vorbe, printre cei de față s-a iscat mișcare; poate de mulțumire sau de scârbă, cine știe...

— Da, a mai spus el cu glasul mohorât pe care și-l însușise de câteva minute fără să-și dea seama, da... Crăciunu’... și-n seara asta e Ajunu’! Uite, mă fraților, eu mă gândii... adică îmi veni, așa, o idee... zic că poate-ați vrea să veniți acasă la mine astă-seară și... și s-o facem și noi lată... De, mai știu și eu... poate că n-oți vrea?... Nu v-arde, ai? A adăugat el, așteptând îngrijorat și iscodind chipurile celor de față.

— Păi, știu și eu?... a răspuns Ton Flyn, cu o scânteiere de voie bună. Poate că da... Da’ ce-o să zică nevastă-ta, „Moșulică”? Ce-o să zică *dânsa* de una ca asta?

„Moșulică” s-a cam fâstâcit. Căsnicia lui nu fusese fericită și faptul era cunoscut în Simpson’s Bar. Prima lui soție, o femeiușcă drăguță, delicată, suferise mult și în taină din pricina firii geloase a soțului, până în ziua când el a chemat întreaga așezare acasă, ca s-o facă de răs pentru necredința ei. Ajunși la fața locului, oamenii o găsiseră pe mica și sfioasa făptură îndeplinindu-și liniștită treburile-i gospodărești, așa că s-au retras stânjeniți și rușinați. Femeia, simțitoare, nu și-a venit ușor în fire din jignirea asta cumplită. Cu greu și-a recăpătat sângele rece, ca să dea drumul iubitului din dulapul în care-l pitise și să fugă cu el. A lăsat în urma ei un băiețel de trei ani, ca să-l mângâie pe

soțul părăsit. A doua nevastă era femeia cu care se-nvoise să le facă de mâncare o ființă zdravănă, devotată și țăfnoasă.

Înainte ca omul nostru să poată răspunde, Joe Dimmick a amintit însă, fără nici un înconjur, că era casa lui „Moșulică” și că, martor îi e Cel-de-Sus, dac-ar fi el în joc, apoi ar pofti pe cine-i place, chiar dacă și-ar pune astfel în pericol propria-i mântuire! Puterile necuratului, a mai adăugat, degeaba s-ar lua cu el la harță!...

Și toate acestea, spuse cu o precizie și o înverșunare pierdute în vorbăria de mai sus.

— Păi!... Vezi bine!... Așa zău, a zis „Moșulică”, încuviințând încruntat. În *chestia asta*... gura-a-a!... E casa mea, cu fiecare scândurică bătută de mine... Să nu vă temeți de dânsa, măi băieți... *Poate* c-o s-o apuce pandaliile... cum fac muierile, de... da' se domolește ea!...

În sinea lui, „Moșulică” se bizuia pe fumurile băuturii și pe curajul din spusele prietenului, ca să-l susțină în asemenea primejdie.

Până atunci Dick Bullen, oracolul și căpetenia lor, nu vorbise încă. Deodată își scoase pipa din gură:

— „Moșulică”, ia zi, cum îi merge puștiului matală, lui Johnny?... Mi se pare că nu arăta prea bine ultima oară când îl văzui pe mal, rostogolind bolovani peste chinezi. Și nici nu părea că-i place cine știe ce. Ieri zării o droaie de chinezi p-acolo: se cărăbăneau în susu' râului și iac-așa mă gândii la Johnny și cum o să le ducă lipsa! Poate-acu', eu știu?... nu te-om încurca dacă puștiu-i bolnav?

Mișcat, firește, nu numai de tabloul patetic a ceea ce pierdea Johnny, dar și de grija delicată a vorbitorului, tatăl s-a grăbit să-l asigure că Johnny era mai bine și că „un pic de veselie poate c-o să-l învieze și pe el”.

Astfel fiind, Dick s-a ridicat, s-a scuturat și, zicând: «Păi eu îs gata... ia-o 'nainte „Moșulică”, să-i dăm drumu'», a ieșit chiar el pe ușă, cu o zvâcnitură și cu un anume chiot, avântându-se afară în noapte. În timp ce trecea prin tindă, a luat din vatră o surcea aprinsă. Fiecare din ei a făcut la fel, strângându-se grămadă, împingându-se cu coatele unii pe

alții și, înainte ca, uluit, patronul prăvăliei să-și dea seama ce aveau de gând clienții lui, odaia rămăsese goală.

Noaptea era neagră ca iadul. Cu prima pală de vânt, torțele lor improvizate s-au stins și numai tăciunii roșii, dansând și zburând în beznă ca un stol de fulgerări rătăcitoare, însemnau locul pe unde treceau. Drumul ducea în sus pe canionul Pinului, la capătul căruia, o colibă joasă, povârnită, acoperită cu scoarță de copac se înfunda în coasta muntelui ca o vizuină. Era locuința lui „Moșulică” și totodată intrarea în galerie unde lucra, când se întâmpla să lucreze. Acolo pâlcul s-a oprit o clipă, din cuviință față de gazda care venea în urmă, suflând anevoie.

— Poate că-i mai bine să stați un pic acilea afar’, pân’ mă duc să văd de-s toate-n regulă, le-a spus „Moșulică”, liniștit, cum nu se simțea însă cu adevărat.

Ideea a fost primită cu bunăvoință; ușa s-a deschis și s-a închis în urma gazdei, iar oamenii, rezemându-și spinarea de zid sau ghemuindu-se sub streășină, au așteptat, trăgând cu urechea.

Câtva timp nu s-a auzit nimic alta decât apa picurând din streășină și foșnetul crengilor zbătându-se pe acoperiș. Apoi oamenii au început să se simtă nu prea la largul lor și tot felul de gânduri și bănuieli au trecut în șoaptă din gură-n gură:

— Pesemne i-a spart moaca cu ce i-a căzut sub mână...

— Ba l-o fi ademenit în galerie și l-a închis acolo,..

— L-a trântit la pământ și acu-i călare pe el...

— Să știți c-apucă ceva și aruncă-n noi... păzea de la ușă, fraților!...

Și tocmai atunci încuietoea a zornăit, ușa s-a deschis încetiu și au auzit un glas rostind:

— Pofțiți de intrați în cas’!

Dar nu era nici glasul lui „Moșulică”, nici al nevesti-și. Era glasul unui băiețaș, cu un timbru subțirel de soprană, alterat de acea răgușeală nefirească pe care numai hoinăreala și o independență timpurie o pot da. Băiețașul privea în sus la ei și avea un chip ce-ar fi putut să fie frumos și chiar fin, de n-

ar fi fost umbrat de răul dinlăuntru și de murdăria vieții hăde dinafară. Avea o pătură pe umeri și era neîndoielnic că de-abia se ridicase din pat.

— Haideți înăuntru, a mai spus iar, da' nu faceți zgomot... „Moșulică”-i dincolo... vorbește cu mămuca, a urmat, arătând către o odăiță alăturată ce părea a fi o bucătărie și de unde răzbătea glasul certăreț al gazdei. Lasă-mă-n pace, s-a răstit copilul către Dick Bullen, care-l luase pe sus cu pătură cu tot și se făcea că-l azvârle în foc. Dă-mi drumu', mă, nebunule, n-auzi?

Implorat astfel, Dick Bullen l-a lăsat pe Johnny jos, râzând ușurel, în timp ce bărbatii ceilalți intrau binișor și se rânduiau în jurul unei mese lungi din scânduri grosolane care ocupa mijlocul încăperii. Johnny s-a îndreptat apoi către dulap, de unde s-a apucat să scoată de-ale gurii și să le pună pe masă.

— Acilea-i rachiu. Și uscățele. Și stârci roșii. Și brânză. Și zicând acestea, luă în drum spre masă o îmbucătură de brânză. Și zahăr... Luă și puțin zahăr, cu o mână mică și tare jegoasă. Și tiutiun... Îs și poame uscate colo pe raft, da' eu nu mor după ele... Poamele umflă!... Așa, a încheiat el, acu' luați de mâncați și, făr' frică! Mie nu-mi pasă de baba! Nu-i mama *mea*... Salutare...

Apoi trecu pragul unei cămăruțe ceva mai mari ca un dulap, despărțită de încăperea principală și cuprinzând în adâncimea-i întunecată un pătuț. Și rămase pe loc, privind la musafiri și dând din cap, cu piciorușele-i goale ivindu-i-se de sub pătură.

— Hei, Johnny! Nu cumva ai de gând să te bagi iar în pat? l-a întrebat Dick.

— Ba da, i-a răspuns Johnny, hotărât.

— De ce? Ce-i cu tine, mă băiete?

— Mi-e rău.

— Cum rău?

— Am călduri... Și digirături. Și reumatiz, i-a răspuns Johnny, dispărând dincolo. După o clipă, adăugă ca de sub așternut, din întuneric: Și pandalii!

A urmat o tăcere apăsătoare. Oamenii se uitau unii la alții și la foc. Chiar cu bunătațile îmbietoare din fața lor, s-ar fi zis că-i copleșea iar descurajarea din prăvălia lui Thomson. Și-atunci s-a auzit deodată glasul ridicat al lui „Moșulică”, răzbătând indignat din bucătărie:

— Firește!... Asta așa-i!... Dacă așa este ei!... O ceată dă trântori, dă pierde-vară, dă bețivani și Dick Bullen ăla, mai dihai ca toți... Mort, copt, să vină aici, cu boală-n casă și nimic de pus în gură... Eu i-am zis: „Bullen, zic eu, ești beat mort și trebuie că ești trăsnit, zic, ca să te gândești la una ca asta! Staples, zic eu, ești tu omu’ ăla, Staples, să vrei să dau de dracu-n casa mea și cu copilu’ bolnav pe cap?” ... Da’ ei, morțiș să vină și să vină... Vezi, asta trebuie s-aștepți dă la așa gunoi cum ieste p-acilea!...

Această nefericită destăinuire a fost urmată de hohotul de râs al oamenilor. N-aș putea spune dacă râsul s-a auzit sau nu în bucătărie, sau dacă arțăgoasa tovarășă a lui „Moșulică” nu mai știa cum să-și exprime indignarea-i disprețuitoare, dar ușa din dosul casei a fost trântită cu mare putere. O clipă mai târziu a intrat „Moșulică”, fără să cunoască, din fericire, pricina hohotelor de râs; zâmbea blajin.

— Baba se gândi să dea o fugă pân’ la madam Me Fadeen, să-i facă o vizită, le-a spus el în treacăt, pe când lua loc la masă.

Destul de ciudat, dar fusese nevoie de acest incident caraghios pentru a înlătura stânjeneala pe care începeau s-o simtă oaspeții și, o dată cu sosirea gazdei și-au căpătat iar îndrăzneala firească. Nu țin să vă dezvălui sindrofia din seara aceea. Cititorul curios se va împăca cu gândul că întreaga conversație s-a caracterizat prin aceeași efervescentă intelectuală, aceeași cuviință grijulie, aceleași ifose delicate, aceeași retorică minuțioasă și, ceva mai târziu seara, prin aceeași vorbire logică și coerentă, ca în toate adunările de bărbați, în locuri mai civilizate și împrejurări mai favorabile. Nu s-a spart nici un pahar, căci nu erau pahare; nici un pic de rachiu n-a fost irosit pe podea sau pe masă, fiindcă nu era de unde.

Se apropia miezul nopții, când benchetuiala a fost întreruptă.

— S-s-t... tăcere! le-a spus Dick Bullen, ridicând mâna.

Din cămăruța alăturată se auzise glasul răgușit al lui Johnny:

— Vai, tăticle!

Gazda s-a ridicat în pripă și a dispărut în odăiță. S-a reîntors îndată:

— Reumatizu' lui începe iar și-a lămurit el musafirii și vrea să-l fricționez.

A ridicat damigeana de rachiu de pe masă și a scuturat-o. Era goală. Dick Bullen a pus pe masă cana lui de tinichea, râzând stânjenit. Ceilalți au făcut la fel. „Moșulică” le-a cercetat pe toate și le-a spus încrezător:

— O s-ajungă; nu-i trebuie mult. Stați acilea toți; cât ați zice pește, sunt îndărăt...

Și a dispărut în odăiță, cu o cămașă veche de flanelă și cu rachiul. Ușa s-a închis, dar nu de tot, așa că s-a auzit limpede următorul dialog:

— Acu', fiule, spune unde doare mai al dracului?

— Câteodată ici și câteodată colo; da' ăl mai rău d-aici pân-aici. Freacă aici, tăticle...

A urmat o tăcere, părând să indice o fricțiune serioasă. Apoi, Johnny:

— Petreci bine acolo, tăticle?

— Da, fiule.

— Măine-i Crăciunu'... nu?

— Da, fiule... Cum mai merge?

— Mai bine. Freacă nițeluș mai jos... Și ce-i cu ziua de Crăciun, ai?... Ce-nseamnă aia?

— Ei... o zi...

Această definiție atotcuprinzătoare a fost, pare-se, mulțumitoare, pentru că fricțiunea a urmat câțva timp în tăcere.

Apoi Johnny iar:

— Mămuca zicea că peste tot, afar' d-acilea, se dau fel de fel dă lucruri de Crăciun... și p-urmă te-a făcut cu ou și cu

oțet... Zicea că e un om, unul de-i zice Moș Crăciun, nu un om alb, ci un fel de chinez, care intră-n casă pe coș, în ajunu' Crăciunului și dă lucruri la copii, la băieți ca mine. Le pune în ghetete lor. Așa a-ncercat ea să mă ducă... Acu' ușurel, tăticule... uite c-acu' freci la o poștă dă un mă doare... Ea a scornit toate-alea, numai ca să ne asmuțe, pe mine și pe tine... Nu freca acolo... Vai, tăticule!... în liniștea adâncă ce părea să fi cuprins casa se auzea suspinul pinilor din preajmă și picurul frunzelor afară. Chiar și Johnny a urmat cu glas mai coborât: Acu', freacă mai încet – că mi-e mai bine... Ce-or fi făcând băieții dincolo?

„Moșulică” a crăpat ușa și și-a furișat privirea. Musafirii lui se înțelegeau destul de bine; pe masă erau câțiva bănuți de argint și o pungă subțirică din piele de căprioară.

— Pariază pe cevașilea, joacă și ei cevașilea... e-n regulă, i-a răspuns lui Johnny și a început iar să-l fricționeze.

— Mi-ar plăcea să joc și eu, să câștig un ban doi, a urmat Johnny, gânditor, după un timp.

Și „Moșulică” a început să depene iar aceeași poveste învechită: dacă Johnny va aștepta până ce taică-su va da de pleșca cea mare în galerie, atunci va avea bani cu nemiluita etc... etc...

— Da, i-a răspuns Johnny, da' tu nu dai de plească... Și, dacă o să dai tu de ea, ori o să câștig eu, cam totuna-i... Totu-i norocu'... Dar ce lucru ciudat cu Moș Crăciun... nu? De ce i-o fi zicând așa?

Fie dintr-o grijă instinctivă de a nu fi auzit de oaspeți, fie dintr-un oarecare simț al măsurii, „Moșulică” a răspuns atât de încet, încât nu s-a putut auzi nimic dincolo de odăiță.

— Da, da... a mai spus Johnny, cu un interes ceva mai scăzut, am mai auzit eu de el și mai-nainte... Uf, acu' ajunge, tată... Nu mă mai doare chiar așa rău... Da' înfășoară-mă bine-n pătur-asta... Așa... Și acu', a adăugat în șoaptă, stai aci lângă mine pân-adorm...

Ca să fie mai sigur că va fi ascultat și-a scos mâna de sub pătură și, agățându-se de mânecă lui taică-su, s-a pregătit să doarmă.

„Moșulică” a așteptat răbdător câțva timp. Apoi liniștea ciudată din casă i s-a părut nefirească; fără să se miște de lângă pat, a deschis încetișor cu mâna liberă ușa, să se uite în odaia de-alături. Care nu i-a fost mirarea văzând-o întunecată și goală. Dar chiar atunci, un buștean ce ardea mocnind în vatră s-a frânt și, la vâlvătaia flăcării, „Moșulică” a zărit silueta lui Dick Bullen, lângă jarul ce se stingea.

— Ei, Dick!...

Dick a tresărit, s-a ridicat și a pornit cam încurcat spre el.

— Unde-s băieții? a întrebat „Moșulică”.

— Sus pe canion pentru o mică „vântureală”. Vin numaidecât să mă ia și pe mine... Îi aștept aici... Ce te zgâiești așa, „Moșulică”? a adăugat el cu un răs silit. Crezi oare că-s beat?

I s-ar fi putut ierta lui „Moșulică” această bănuială, căci ochii lui Dick erau umezi și obrazul îmbujorat. S-a întors agale îndărăt spre cămin, i-a dat târcoale, a căscat, s-a scuturat și-a încheiat haina și a râs:

— N-a fost atâta rachiu, „Moșulică”, ca să mă-mbăt. Stai, nu te ridica, a urmat el, văzând că celălalt încearcă să-și tragă mânecă din mânuța copilului. Lasă... rămâi unde ești; mă-ntorc îndărăt cât ai zice pește! Na, iacă-i și pe ei...

Se auzi în ușă o bătaie moale. Dick Bullen a deschis repede, a dat din cap către gazdă urându-i „noapte bună” și s-a făcut nevăzut. „Moșulică” s-ar fi dus după el de n-ar fi fost mânuța care-l strângea prin somn. S-ar fi putut ușor desprinde de mâna aceea: era mică, slabă, numai piele și os. Și poate *tocmai* fiindcă era mică, slabă, numai piele și os, omul și-a schimbat gândul și, trăgându-și scaunul mai aproape și-a sprijinit capul de spătar. Și lăsându-se așa în voie, tăria băuturii înghițite a început a-l toropi. Odaia se clătina și pălea în fața ochilor lui, apoi se iveau iar și iar pălea, până când s-a topit de tot și omul a... adormit...

În timpul acesta, Dick Bullen s-a întâlnit în ușă cu tovarășii lui.

— Ești gata? a întrebat Staples.

— Gata, a răspuns Dick. Cât e ceasu’?

— Trecut de douăsprezece. Spune, chiar te-ncumeți s-o faci?... Sunt vreo cincizeci de mile cu totul, încolo și-ndărăt...

— Știu, i-a tăiat vorba Dick. Unde-i iapa?

— Bill și Jack o țin la răscruce.

— S-o mai țină câteva clipe, a răspuns Dick.

S-a întors și a intrat iar binișor în casă. La lumina luminării ce se topea și a focului aproape stins, a văzut că ușa odăitei era deschisă. S-a îndreptat într-acolo în vârful picioarelor și a privit înăuntru. „Moșulică” se rezemase de spătarul scaunului și sforăia, cu picioarele întinse, cu umerii căzuți și pălăria trasă pe ochi. Alături, pe un pătuc îngust de lemn, zăcea Johnny, înfodolit într-o pătură din care se vedea numai o fâșioară de frunte și câteva bucle de păr jilave de sudoare. Dick Bullen a mai făcut un pas înainte, a șovăit și a privit peste umăr în camera goală: nici o mișcare. Atunci, cu un gest hotărât și-a ferit mustățile-i uriașe cu amândouă mâinile și s-a aplecat deasupra băiețașului adormit. Dar chiar în clipa aceea, o pală șagalnică de vânt, cutreierând pe-afară, s-a repezit pe coș în jos, a înviorat vatra și a luminat odaia cu o lumină sfruntată, de care Dick a fugit îngrozit și rușinat.

Ceilalți îl așteptau de mult la răscruce. Doi dintre ei se războiau în beznă cu o matahală diformă și stranie care, pe măsură ce Dick se apropia, căpăta înfățișarea unei namile de cal cu părul de un gălbui murdar.

Era o iapă. Destul de hâdă la vedere. De la nasu-i roman la șoldurile-i ridicate, de la șira arcuită a spinării, ascunsă sub bătoșenia unei șei mexicane, până la picioarele groase, țepene, osoase, nici urmă de grație cabalină. În ochii ei pe jumătate orbi, dar pe de-a-ntregul albi și răutăcioși, în buza-i inferioară ieșită înainte, în culoarea-i neobișnuită nu era nimic altceva decât hidoșenie și nărav.

— Și acu', a spus Staples, păzea din dosu' ei, fraților și tu, hop sus! Vezi de-o înșfacă întâi de coamă și, ia seama, prinde scara din stânga iute! Gata!...

A fost o poticneală, o luptă aprigă, un salt, buluceala oamenilor, un ropot de copite zburătoare, două sărituri de-a

surda care au cutremurat pământul, jocul pripit și zângănitul pintenilor, o smuceală înainte și apoi, glasul lui Dick de undeva din întuneric.

— S-a făcut!...

— N-o lua îndărăt pe drumu' de jos decât dacă ai zor mare! N-o trage de dârlogi la vale. La cinci suntem la vad. Mergi sănătos! Hai, Jovita!... Dii!...

O împroșcătură, o scânteie țâșnită din marginea drumului, un pocnet în șanțul stâncos și Dick a dispărut.

.....

Cântă, o, muză, goana lui Richard Bullen!

Cântă, o, muză, bărbăția omului, sfânta năzuință, faptele vitejești, ceata de calici lipiți pământului, înspăimântătoarea călătorie în goana calului și cumplitele primejdii ale zburătorului din Simpson's Bar! Vai mie! Ce gingașă e muza mea! Ea nu are nimic cu această brută dezlănțuită, cu acest sârman călăreț cutezător, iar eu sunt nevoit să-l urmăresc în proză și pe jos!...

Era ora unu și nu ajunsese decât la dealul Rattlesnake, fiindcă în timpul ăsta Jovita îi arătase călărețului toate metehnele ei și-și desfășurase toate năravurile. De trei ori se poticnise. De două ori își smucise în sus nările-i romane o dată cu dârlogii și, împotrivindu-se frâului și pintenilor, gonise ca turbată peste câmpuri. De două ori s-a ridicat pe picioarele dinapoi și a încercat să-l zvârle pe călăreț și de două ori sprintenul Dick s-a înțepenit vârtos în șa, înainte ca iapa să mai dea iarăși din picioarele-i nărăvașe. Și după încă o milă, la poalele unui deal lung, se afla gârla Rattlesnake. Dick știa că acolo era piatra de încercare a dibăciei lui, acolo se va vedea dacă poate să-și ducă la îndeplinire fapta cutezătoare; încruntat și-a încheștat dinții și-a înfipt genunchii în coastele iepii și a schimbat tactica defensivă în una strașnic de agresivă. Strunită și înnebunită, Jovita a pornit să coboare panta. Aici, priceputul Richard s-a făcut c-o ține în buiestru, cu muștrări aspre și prefăcute urlete de groază. Cred că e zadarnic să adăugăm că Jovita a rupt-o imediat la goană. Și la ce am mai destăinui oare timpul cât a

durat coborârea? Despre isprava aceasta grăiesc cronicile din Simpson's Bar. Destul că în clipa următoare, cel puțin așa i s-a părut lui Dick, Jovita improșca malurile inundate ale gârlei Rattlesnake. După cum se aștepta Dick, imboldul căpătat o făcuse să treacă peste pofta de a se împotrivi și el, strângând-o atunci între pulpe pentru o săritură năzdrăvană, s-a năpustit în mijlocul vârtejului vrăjmaș! Câteva clipe de zvârlituri din copite, de goană în vadul apei, de înot și Dick a răsuflat adânc și lung pe celălalt mal...

Drumul de la gârla Rattlesnake la Muntele Roșu a fost destul de potolit. Fie că baia din gârla Rattlesnake îi domolise focul năprasnic, fie că muștruluiala ce-o minase spre gârlă îi dovedise înverșunarea și mai strașnică a călărețului, dar Jovita nu și-a mai irosit bunătate de vlagă în înfumurări deșuchete. S-a mai ridicat o dată în două picioare, dar aceasta din puterea obișnuinței, a dat îndărăt o dată, dar aceasta din pricina unei case de rugăciune proaspăt vopsite, la răscrucea drumului de țară. Hărtoape, șanțuri, grămezi de pietriș, petice de verdeață înmugurită, toate piereau sub copitele-i tropotitoare. Jovita începea să asude din greu și a tușit ușor o dată sau de două ori, dar fără să-i scadă de loc puterea sau iuțeala. Către orele două trecuse de Muntele Roșu și începuse să coboare spre câmpie. După zece minute, surugiul poștalionului rapid „Pionierul” fu ajuns din urmă și întrecut de un „om călare pe o gloabă”, eveniment destul de însemnat pentru a fi consemnat. La două și jumătate, Dick s-a ridicat în scări cu un chiot prelung. Prin despicăturile norilor sclipeau stele și colo, departe, se înălțau din câmpie două turle, bățul unui steag și un șir de arătări negre, răzlețe... Dick a zornăit din pinteni și a plesnit din biciușcă; Jovita a sărit înainte, iar în clipa următoare erau în Tuttleville și trăgeau în fața verandei de lemn a „Hotelului Tuturor Națiunilor”.

Ceea ce s-a întâmplat în noaptea aceea în Tuttleville nu face neapărat parte din această povestire. Vă pot spune totuși pe scurt că, după ce Jovita a fost dată în grijă unui rânduș somnoros, pe care l-a trântit imediat la pământ, Dick

a pornit-o, însoțit de bufetier, să dea o raită prin orașul adormit. În câteva localuri și tripouri mai străluceau încă lumini; dar, ocolind aceste locuri, s-au oprit în fața câtorva prăvălii închise unde, cu bătăi stăruitoare în ușă și chemări cumpătate, au sculat pe proprietari din pat și i-au hotărât să-și deschie prăvăliile și să arate mărfurile. Uneori au fost întâmpinați cu sudalme, mai adesea însă cu interes și oarecare înțelegere pentru nevoile lor, iar convorbirea s-a încheiat, fără osebite, cu un păhărel. Gluma asta a încetat numai după ora trei, când Dick, cu o geantă impermeabilă de cauciuc zvârlită pe umeri, s-a întors la hotel. Dar aici i-a ieșit în cale „Sânziana”... O „Sânziană” plină de farmece, înzorzonată la îmbrăcăminte, convingătoare în vorbă și... spaniolă ca accent! Zadarnic l-a tot poftit ea la „Excelsior”, local rău văzut de toată tinerețea alpinistă și disprețuit de acest fiu al Sierrelor... un dispreț îndulcit, în cazul de față, printr-un surâs și prin ultimul său ban de aur. Pe urmă voinicul nostru a sărit în șa și s-a avântat deval pe strada singuratică, apoi mai departe în câmpia și mai singuratică, unde luminile, șirul negru de case, turlele și bățul steagului prinseră să se scufunde iar și să se piardă îndărăt, departe, departe... Furtuna se potolise, aerul era proaspăt și rece, se zăreau liniile de hotar învecinate, dar trecuse de patru și jumătate când Dick a ajuns la casa de rugăciune de la răscrucea de drumuri a ținutului. Pentru a ocoli urcușul pieptiș, el a luat o cale mai lungă și mai rotită, cu un noroi clisos în care Jovita se înfunda până la chișiță cu fiecare săritură. Era o proastă pregătire pentru urcușul ce-o mai aștepta, de încă cinci mile; proptindu-se însă bine pe picioare, Jovita birui panta, cu obișnuita-i înverșunare oarbă, așa că o jumătate de ceas mai târziu, cal și călăreț atingeau clina lungă ce ducea la gârla Rattlesnake. Peste încă o jumătate de ceas, Dick va ajunge chiar la gârlă! A zvârlit ușurel hățurile pe grumazul iepei, a îndemnat-o voios și s-a pornit să cânte... Deodată Jovita s-a smucit cu o săritură, care ar fi zvârlit din șa un călăreț mai puțin priceput. I se agățase de frâu o formă omenească ce țâșnise

de pe mal și, în același timp, se ridicau în drumul ei un alt cal și un alt călăreț topiți în umbră.

— Sus mâinile! a strigat a doua vedenie, cu o înjurătură.

Dick a simțit că iapa tremură, se clatină și se lasă parcă sub el. Știa ce însemna asta și era pregătit:

— La o parte, Jack Simpson. Te știu eu, tâlharul dracului!... Lasă-mă să trec sau...

N-a isprăvit vorba. Jovita s-a ridicat drept în sus cu un salt spăimântător și, zvârlind dintr-o singură smuceală a capului ei năstrușnic făptura agățată de zăbală, s-a pornit cu o înverșunare ucigașă asupra piedicii ce-i sta în cale. O înjurătură, un foc de pistol, cal și tâlhar s-au prăvălit în drum și, în clipa următoare, Jovita era cu o sută de metri mai departe. Dar mândrețea de braț drept al călărețului ei spânzura neputincioasă, străpunsă de un glonț...

Fără să încetinească goana, el a mutat hățurile în mâna stângă. Câteva clipe mai târziu a fost silit să se oprească și să strângă chingile șei care slăbiseră de atâta smuceală. Cu mâna schilodită, i-a trebuit, firește, câțva timp. Nu se temea că va fi urmărit, dar, privind în sus, a văzut că stelele pâneau spre răsărit, că piscurile depărtate pierduseră albul lor fantomatic și se profilau acum negre pe cerul mai luminos. Ziua îl ajungea din urmă. Atunci, stăpânit de un singur gând, a uitat de durerea din rană și, încălecând iarăși, s-a năpustit săgeată spre gârla Rattlesnake. Dar răsuflarea Jovitei se auzea acum tăiată de găfâieli; Dick aluneca în șa, iar cerul, deasupra, era mai luminos, tot mai luminos...

„Țin-te bine, Richard! Gonește, Jovita! Zăbovește, o, tu, ziuă!” Când era aproape să ajungă, a simțit o vâjâială în urechi. Era oare istovit din pricina sângelui pierdut sau ce altceva? ... Se simțea buimac, amețit, în vreme ce gonea pe deal, devala și nu mai recunoștea împrejurimile. Luase oare un drum greșit sau era chiar gârla Rattlesnake?...

Da, era gârla... Dar apele clipocinde în care înotase cu câteva ceasuri mai înainte se umflaseră de două ori pe-atâta și se rostogoleau acum ca un fluviu năvalnic și vijelios între el și dealul Rattlesnake... Pentru întâia oară în noaptea

aceea, Richard a simțit că-și pierde cumpătul. Apa, muntele și zorile ce se arătau îi jucau înaintea ochilor. I-a închis ca să-și vină în fire. În răstimpul ăsta scurt în față i s-au ivit ca prin farmec odăița din Simpson's Bar, cu tatăl și fiul dormind... A deschis ochii mari și-a aruncat haina, cizmele, șaua, pistolul și-a legat vârtos de umeri geanta prețioasă, a strâns țeapăn coastele goale ale Jovitei cu genunchii lui goi și s-a prăvălit chiuind în apa miloasă. De pe malul celălalt s-a ridicat alt strigăt lung, când capul unui om și al unui cal au pornit să lupte câteva clipe cu viitoarea apelor, pentru a fi mânați val-vârtej printre copaci dezrădăcinați și cioturi de lemne învântejite.

.....

„Moșulică” a tresărit și s-a deșteptat. Focul murise în vatră; lumânarea din camera mare pâlpâia în sfeșnic, iar la ușă bătea cineva. A deschis și s-a dat îndărăt cu un țipăt în fața unei arătări un om șiroind de apă și pe jumătate gol, care se sprijinea de tocul ușii.

— Dick?

— S-s-s-t!... Nu cumva s-a trezit?

— Nu, dar ascultă, Dick...

— Gura, mă nebunule!... Dă-mi un pic de rachiou, repede!

„Moșulică” a zburat și s-a întors cu o sticlă... goală! Dick ar fi tras o sudalmă, dar nu-l mai țineau puterile; s-a împleticit, s-a prins de ivărul ușii și a făcut semn celui alt:

— E ceva aici în traistă, pentru Johnny. Scoate tu... Eu... nu mai pot...

„Moșulică” a scos pachetul și l-a pus în fața omului gata să se prăbușească.

— Desfă-l, hai iute!

„Moșulică” l-a desfăcut cu degete tremurânde. Erau acolo câteva jucării sărăcăcioase, ieftine, niște marafeturi, dar strălucind de vopsea și de zorzoane. Una era spartă; alta, mă tem, stricată de tot din cauza apei; a treia... vai ție, inimă!... avea o pată cumplită...

— Nu-i cine știe ce de capul lor, asta așa-i, a spus Dick, întristat. Da-i tot ce-am putut face... ia-le, „Moșulică”, pune-

le în ciorapii lui și spune-i... spune-i, știi... ține-mă, „Moșulică” ... „Moșulică” a sprijinit trupul ce se prăbușea. Spune-i, a urmat Dick, cu un firicel de răs, spune-i c-a venit Moș Crăciun.

Și chiar așa: mânjit de noroi, în zdrențe, neras și netuns, cu un braț atârându-i neputincios într-o parte, Moș Crăciun a venit la Simpson's Bar și a căzut leșinat pe primul prag. Mai apoi au descălecat încetișor și zorile Crăciunului, mângâind piscurile îndepărtate cu căldura trandafirie a unei dragoste adevărate; și priveau atât de duios peste Simpson's Bar, încât muntele întreg s-a îmbujorat până sus, în ceruri, de parcă ar fi fost surprins făcând o faptă bună...

OMUL DIN SOLANO.

A venit spre mine, din foaierul Operei, într-o pauză și avea o înfățișare atât de deosebită, de parcă ar fi coborât de pe scenă: veșmintele lui, din piese de culori diferite, păreau să fi fost cumpărate și îmbrăcate cu un ceas-două înainte, fapt adevărat de eticheta magazinului care-i rămăsese prinsă de gulerul vestonului, înștiințând cam cu sila un public indiferent despre numărul, dimensiunile și prețul acelui veșmânt. Pantalonii aveau o dungă dreaptă în lungul fiecărui picior, ca și cum omul s-ar fi născut turtit, dar s-ar fi dezvoltat cu timpul; iar haina mai avea o cută pe șira spinării, ca la figurile pe care copiii le taie din hârtie îndoită. Aș mai putea adăuga că, din expresia lui, părea să n-aibă habar de toate astea; arăta a fi om blajin și, dacă falca de jos n-ar fi fost cam colțuroasă, era grozav de neinteresant și de oarecare.

— Nu-ți amintești de mine? mi-a spus scurt, în timp ce-mi întindea mâna. Sunt din Solano, în California. Te-am întâlnit acolo în primăvara lui '57. Eu păzeam oile și dumneata târnoseai mangalul.

Nu era nici cea mai mică urmă de grosolănie voită în aceste cuvinte. Era destăinuirea unui fapt, care trebuia luat ca atare.

— Te-am oprit doar pentru un lucru, mi-a mai spus după ce ne-am strâns mâna. Te văzui mai adineauri stând în loja de colo și ciripind c-o doamnă... o doamnă tânără, fâșneată și tare frumoasă. Nu cumva mi-ai putea spune cum o cheamă?

I-am spus numele unei vestite frumuseți dintr-un oraș învecinat, care făcuse să bată în ultima vreme inimile multor bărbați din metropolă și care era admirată mai cu osebire de Dashboard, tânărul sclipitor și plin de farmec care se afla lângă mine.

Omul din Solano a rămas o clipă pe gânduri, apoi a zis:

— Vas' zi că, așa-a!... Țsta-i numele!... Atunci, e tot fat-aia!

— Ai mai întâlnit-o? L-am întrebat uimit.

— Păi da-a-a! Mi-a răspuns târăgănat; am întâlnit-o acu' vr'o câteva luni. Făcea taman o călătorie în California, cu niște prieteni, ș-am văzut-o întâiași dată în mașină dincoa' de Reno. Își pierduse tichetele de bagaje și eu i le-am găsit și i le-am dat și ea mi-a mulțumit... Socot c-ar fi acu' lucru' ăl mai nimerit să mă duc într-acolo și să-i aduc aminte...

S-a oprit o clipă și ne-a privit întrebător.

— Scumpul meu domn, s-a repezit sclipitorul și fermecătorul Dashboard, dacă șovăiala domniei-voastre provine din cine știe ce îndoială privitoare la corectitudinea ținutei dumneavoastră, vă rog să nici nu vă gândiți la asta... E adevărat că tirania obișnuinței îl silește pe prietenul dumneavoastră și chiar pe mine să ne îmbrăcăm în chip fistichiu, dar vă asigur că nimic nu poate fi mai distins ca modul în care verdele măsliniu al vestonului dumneavoastră se topește în galbenul delicat al cravatei, sau cum se armonizează gri-ul de mărgăritar al pantalonilor cu albastrul luminos al vestei, dând o strălucire și mai grozavă lăntoiului cela auriu pe care-l purtați la brâu...

Și mare mi-a fost uimirea că bărbatul din Solano nu l-a plesnit. S-a uitat la ironicul Dashboard, lung și nespus de serios, apoi a răspuns liniștit:

— Atunci, socot că nu v-ar deranja să mă prezentați?

Trebuie să spun că, la aceste cuvine, Dashboard a rămas cam uluit; s-a stăpânit totuși și, înclinându-se în batjocură, a luat-o înainte spre lojă. Eu mergeam în urma lui și a omului din Solano.

S-a întâmplat însă ca frumoasa cu pricina să fie o femeie distinsă – vlăstar al unei familii distinse – și a înțeles repede cum stăteau lucrurile, din felul cum Dashboard îl prezentase pe bărbatul din Solano, fără a-l scuti de zeflema. Spre marea mirare a lui Dashboard, frumoasa ființă a tras un scaun mai aproape, l-a poftit pe noul-venit să ia loc și, întorcându-se liniștită cu spatele la Dashboard, s-a apucat

să vorbească cu celălalt, în fața sălii strălucitoare și a sutelor de binocluri îndreptate spre ea.

Aici mi-ar plăcea, de dragul romantismului înaripat, să vă spun că omul s-a însuflețit și că a desfășurat cine știe ce calități pline de farmec, vreun umor deosebit sau o deșteptăciune temeinică. Dar adevărul e că era anost și prost cum nu se mai poate. N-a avut tot timpul alt subiect de conversație decât tichetele pierdute și orice încercare a doamnei de a-l abate a dat greș. În cele din urmă, spre ușurarea tuturor, omul s-a ridicat și, aplecându-se peste scaunul ei, i-a spus:

— Păi, eu cred să rămân p-acilea câtăva vreme, domnișoară și cum și 'mneavoastră și eu suntem un soi de venetici p-acilea, poate, când s-o mai da vreo piesă d-astea, o să-mi dați voie...

Domnișoara X a răspuns puțin cam grăbită că obligațiile-i numeroase și scurta ei ședere în New York nu-i vor îngădui, probabil, etc... etc... Celelalte două doamne își țineau batista la gură, cu ochii pironiți pe scenă, dar omul din Solano a urmat:

— Atunci, dom'șoară, când o fi poate o piesă la care mergeți, să-mi trimiteți la Hotelul Earl răspuns pe adresa asta și trăgând din buzunar vreo duzină de scrisori mototolite, a scos plicul gros al uneia și i l-a înmănat, cu un soi de plecăciune.

— Nu mă îndoiesc, s-a amestecat nepoftit șolticul Dashboard, că domnișoara X va merge mâine seară la Balul Carității. Biletul costă o nimica toată pentru un bogătaș californian care dispune de mijloacele dumneavoastră, iar scopul balului e atât de generos! Nu-ncape îndoială c-o să vă puteți procura ușor o invitație...

Domnișoara X și-a ridicat o clipă ochii ei frumoși spre Dashboard:

— Firește, a spus ea, întorcându-se spre omul din Solano și cum domnul Dashboard e unul dintre organizatori, iar dumneavoastră sunteți străin aici, sunt sigură că o să vă trimită un bilet de favoare. Îl cunosc destul de bine pe

domnul Dashboard pentru a ști cât e de curtenitor cu străinii și de cavalier...

S-a adâncit apoi iar în fotoliu și și-a pironit ochii pe scenă.

Omul din Solano a mulțumit bărbatului din New York și, după ce a strâns mâna tuturor celor din lojă, s-a pregătit să plece. Când a ajuns la ușă, s-a uitat înapoi la domnișoara X și i-a spus:

— A fost unul dintre cele mai ciudate lucruri pe lume, dom'șoară, să gălesc tocma' eu tichetele alea...

Dar cortina se ridicase, înfățișând pe scenă grădina din opera „Faust” și domnișoara X era absorbită de spectacol. Omul din Solano a închis grijuliu ușa lojei și s-a retras. L-am urmat.

A mers tăcut până când a ajuns în foaier, apoi mi-a spus, ca și când ar fi continuat o conversație începută:

— E o bomboană de fată... E taman cum îmi place mie... Ș-o să fie o nevestică pe cinste...

Mi s-a părut că văd ivindu-se pericole în fața omului din Solano, așa că m-am grăbit să-i spun că tânăra era copleșită de atenții, c-ar fi putut să-și ia alesul din cea mai bună societate și că, în sfârșit, era – pare-se – logodită cu Dashboard.

— Așa zău! a răspuns el, liniștit, fără cea mai ușoară umbră de îngrijorare. Ar fi tare curios să nu fie așa... Da' socot s-o cârmesc spre otel. Nu țiiu așa de mult la schelălăiala asta... (Făcea aluzie la o cadență a vestitei cântărețe, *signora* Batti-Batti.) Cât o fi ceasu'?...

Și-a scos ceasul. Avea un lanț atât de lucitor – din tinichea curată – încât nu-mi puteam lua privirea de la el.

— Te uiți la ceasu' ăsta, a mai spus. E arătos când îl vezi, da' nu prea e bun. Și totuși, prețul a fost 125 dolari în aur. Am pus mâna pe el sus, pe strada Chatham, alaltăieri; îl vindeau pe nimica, la licitație.

— Te-au pungășit în chip rușinos, i-am spus indignat. Ceas și lanț nu fac mai mult de douăzeci de dolari...

— Fac oare cinciș'ce? m-a întrebat grav.

— S-ar putea.

— Atunci socot că târgu-i cinstit. Vezi, eu le-am spus că sunt californian din Solano și că n-am la mine nici un fel de pițule. Aveam doar trei *slugs*. Mai ți-aduci aminte de *slugs*!

Cum să nu-mi aduc aminte? *Slug*-ul era o mărturie rămasă din zile de demult; o monedă hexagonală de aur, de două ori și ceva mai mare decât o piesă de aur de douăzeci de dolari și având o valoare circulatorie de cincizeci de dolari.

— Așa că eu le-am dat p-alea și ei mi-au dat ceasu'. Vezi, piesele alea le făcusem singur din niște pilitură din aramă și pirită și le puneam de obicei jos, în fața băieților, ca o cacialma la pocher. Vezi 'mneata, cum nu erau bani oficiali de stat, nu era nici falsificare! Socot că m-au costat, punând la bătaie timp și grijă, cam cincișp'ce dolari. Așa că dacă ceasu' ăsta face atât, suntem aproape chit, nu?...

Cred că începeam să-l înțeleg pe omul din Solano și i-am răspuns că era chit. Și-a pus iar ceasul în buzunar, s-a jucat voios cu lanțul și a mărturisit:

— Într-un fel, te face să pari la modă și-nstărit, nu?

Am fost de aceeași părere.

— Da' ce-ai de gând să faci aici? l-am întrebat.

— Uite, am vr'o șapte sute de dolari bani gheață. Mă bate gându' că, pân' să-ncep vreo afacere stabilă, să mă mai învățesc și eu pân Wall Street, cu șmechereli d-astea...

Eram gata să-i atrag luarea-aminte să fie cu multă grijă, dar m-am gândit la ceasul lui și am tăcut. Ne-am strâns mâna și ne-am despărțit.

Câteva zile mai târziu l-am întâlnit pe Broadway. Era îmbrăcat cu un alt costum nou-nouț, dar mi s-a părut că văd o ușoară îmbunătățire în înfățișarea lui. Nu se vedeau pe el decât numai cinci culori. M-am incredințat însă mai târziu că lucrul fusese cu totul întâmplător.

L-am întrebat dacă a fost la bal. Mi-a răspuns că se dusesese.

— Fat-aia, știi, bomboana aia de fată... era și ea acolo... da' a fost așa... cam sfioasă cu mine... Mi-am cumpărat costumu' ăsta ca să mă duc la bal, da' chelnării ăia m-a înfundat într-o lojă și nu prea avuserăm prilej să mai vorbim

de tichetele alea. Da, flăcău' ăla Dashboard a fost grozav de politicos. A adus o seamă de fanți și fete în lojă să mă vădă, s-a strâns și p-alții în noaptea aia ca să mă ducă prin Wall Street și la Bursa aia. S-a doua zi a venit la mine și m-a luat cu el, ș-am băgat în acțiuni d-alea cam cinci sute de dolari, poate și mai mult... Vezi, într-un fel am cam luat Bursa pe sus! Știi, aveam zece acțiuni la „Peacock Copper Mine”, la care erai odată secretar.

— Dar acțiunile alea nu fac un ban. Întreaga afacere a sărit în aer acum zece ani!

— Asta așa-i, poate... *dumneata* zici așa!... Da' vezi că nici eu nu știam mai mult de „Communipaw Central” sau de „Naphtha Gaslight Company”, și-așa că în. - Am gândit că-i joc cinstit!... Numai c-am câștigat cu acțiunile cumpărate ș-am ieșit din Wall Street cam cu patru sute de dolari mai mult în buzunar. Vezi, pân' la urmă tot a fost un fel de rizic, fiindcă acțiunile alea „Peacock” ar putea să se ridice iar într-o zi!...

L-am privit drept în față: avea un chip nespus de senin și de cumsecade. Am început să mă simt oarecum înspăimântat de omul acesta, sau mai curând de lipsa mea de înțelegere pentru el; și după câteva cuvinte, ne-am dat mâna și ne-am despărțit.

Au trecut câteva luni până l-am văzut iar pe omul din Solano. Când ne-am întâlnit, am aflat că ajunsese membru în Consiliul de Administrație al Bursei și că avea un mic birou pe Broad Street, unde făcea afaceri frumusele. Amintindu-mi de prima noapte când l-am întâlnit, l-am întrebat dacă o mai văzuse pe domnișoara X.

— Păi, a fost astă-vară la New Port și m-am repezit și eu acolo pentru o săptămână.

— Și ai vorbit cu ea despre tichetele bagajelor?

— Nu, mi-a răspuns serios, mi-a dat mandat să cumpăr niște acțiuni pentru ea. Vezi 'mneata, pasămite fanții ăia la modă au început s-o cam ia la vale în chestia cu mine, așa c-a pus cunoștința noastră pe picior cinstit de afaceri. Îți spun eu, e-o bomboană de i fată, nu alta!... Auzit-ai de accidentu' care i s-a întâmplat?

Nu auzisem.

— Apăi să vezi: ea era cu yachtul și eu m-am învățat cu unul din fanții ăia să capăt și eu o invitație. Toată chestia fusese aranjată de unul care se zicea c-o s-o ia de nevastă. Și-apoi, într-o după-amiază, un catarg se-nvârte coala, de vijelie, și-o aruncă pe ea peste bord... Ȑilalți aproape că și-a pierdut capu'... N-ai auzit de-asta? Nu?...

— Nu!

Dar am văzut deodată totul cu o imaginație romantică, aureolată de poezie: bietul om, privat prin ciudățenia lucrurilor de a-i vorbi despre dragostea lui, găsise, în sfârșit, prilejul nimerit și...

— Era o larmă îngrozitoare, a urmat el. Am alergat la pupă și-acolo, la douăzeci de pași, era făptur-aia dulce, bomboan-aia de fată și... eu...

— Ai sărit s-o salvezi, am adăugat eu repede.

— Nu... mi-a răspuns el, grav. L-am lăsat p-ăl'alt să sară. Eu numai m-am uitat!

L-am privit uluit.

— Nu, a urmat foarte serios, el a fost ăl de-a sărit, asta era treaba lui!... Intra-n îndatoririle lui!... Ia te uită, păi dacă m-aș fi dat de-a berbeleaca peste bordu' corăbiei și-aș fi făcut pe nebunu' și mi-aș fi pierdut cumpătu' și pân' la urmă m-aș fi dus la fund, ăllalt ar fi sărit, firește, și-ar fi salvat-o; și cum el tot vroia s-o ia de nevastă, apăi nu vād unde ar mai fi fost locu' meu în afacerea asta! Da 'mneata nu pricepi că, dacă după ce-ar fi sărit el și n-ar fi scos-o și s-ar fi dus el la fund, eu aș fi avut ăi mai buni sorți, bașca că dānsu' mai era și scos din joc!... Dar vezi... 'mneata nu mă pricepi și gândesc că nu m-ai priceput nici în California.

— Atunci a salvat-o el?

— Păi sigur... vezi 'mneata, de ea nici o grijă!... Dacă n-o salva el, săream eu... N-avea nici un rost să fac eu treaba lui, decât dacă nu izbutea...

Povestea asta a cam stārnit vālvă. Omul din Solano a ajuns un fel de „cal de bătaie” nespūs de popular; era pofțit la recepții unde a întâlñit, firește, multă lume, pe care altfel

n-ar fi putut-o vedea. S-a mai băgat de seamă și că cei șapte sute de dolari ai lui sporiseră mereu și se părea să-i meargă foarte bine în afaceri.

Anumite acțiuni californiene din zile apuse, pe care le văzusem îngropate în mormintele părinților lor, înviaseră ca prin farmec; și mi-aduc aminte c-am rămas uluit de parcă aș fi văzut un strigoi când, cercetând „Cursul Bursei”, am dat peste fața cadaverică a Societății „Dead Beach Mining” ieșind sulemenită și înzorzonată din coloanele unui cotidian de dimineată. În cele din urmă au fost destui care au început să-l privească cu respect sau chiar să-l considere „suspect” pe omul din Solano. Și bănuielile au culminat cu întâmplarea de mai jos:

De multă vreme își arătase el dorința de a face parte dintr-un anumit club „pe cinste” și fusese poftit, mai degrabă în răs, să viziteze clubul, unde i s-a oferit un șir de distracții hazlii care s-au încheiat cu o partidă de cărți. Pe când coboram scările clubului a doua zi dimineată în zori, am auzit din întâmplare doi sau trei membri vorbind nervos:

— I-a curățat pe toți!... Trebuie să fi băgat în buzunar aproape 40.000 de dolari!

— Cine? l-am întrebat.

— Omul din Solano!

Când să plec, unul din domni – o victimă – cunoscut pentru însușirile-i de sportiv, a venit după mine și, punându-mi mâna pe umăr, m-a întrebat:

— Spune-mi acum cinstit: ce afaceri învârtea prietenul dumitale în California?

— Era cioban.

— Ce?

— Cioban. Își ducea turmele la păscut pe dealurile înmiresmate din Solano.

— Ia te uită!... Apoi tot ce pot spune e: ducă-se naibii... California voastră pastorală!

O ÎNTÂMBLARE DIN FIDDLETOWN.

În 1858, întregul Fiddletown o socotea o femeie foarte frumoasă. Lumea îi admira cununa de păr castaniu strălucitor, talia armonioasă, tenul care-ți lua ochii și o anume grație languroasă, care trecea ușor drept noblețe feminină. Se îmbrăca totdeauna așa cum îi ședea bine și cum se credea la Fiddletown că ar fi ultima modă. Avea numai două cusururi: privit de aproape, unul dintre ochii ei catifelati se uita puțin cruciș, iar obrazul stâng avea o ușoară cicatrice, lăsată de o picătură de vitriol din fericire una singură dintr-un flacon întreg zvârlit asupra ei din gelozie de o femeie, cu intenția de a-i poci fața frumoasă. Dar când vreun bărbat se apuca să-i cerceteze ochii, îndeajuns ca să le observe cusurul, de obicei nu mai era în stare de nici o critică; ba unii credeau că și cicatricea de pe obraz dădea mai mult farmec zâmbetului ei. Tânărul editor al ziarului local *Avalanșa* mărturisise în taină că era „o gropiță mai mare”. Iar colonelul Starbottle își adusese pe loc aminte de alunițele care erau la modă în zilele reginei Anne, „dar mai ales, dom’le, de cea mai a naibii de frumoasă muiere pe care, fi-rar al naibii să fiu, cineva își pusese vreodată ochii! O creolă, dom’le din New Orleans... Și muierea asta avea o cicatrice o linie ce se-ntindea, să fiu al naibii, de la ochiul drept la bărbia-i dată naibii! Și muierea asta te vrăjea, dom’le, te înnebunea, dom’le și-ți trimitea sufletu’ la naiba, pe căile pierzaniei, cu vraja-i dată naibii! Și într-o zi i-am spus: «îngere, cum naiba de ai cicatricea asta nostimă, fir-ai tu să fii!» Și mi-a răspuns: «Star, nu e pe lume alt om alb căruia i-aș mărturisi-o, afară de tine, dar mi-am făcut-o singură, dinadins, a naibii să fiu!»... Astea au fost chiar cuvintele ei, dom’le. Crezi, poate, ce naiba, că-i minciună?... Să fiu al naibii dacă nu pun la bătaie orice sumă vrei și-o să ți-o dovedesc, al naibii să fiu!”.

Adevărul e că cei mai mulți bărbați din Fiddletown erau

sau fuseseră îndrăgostiți de frumoasa femeie. Aproape jumătate dintre ei credeau că dragostea le era împărtășită, cu excepția, poate, a propriului ei soț. Era singurul despre care se știa că nu-și ascunde scepticismul.

Numele domnului care se bucura de această nefericită favoare era Tretherick. Divorțase de o soție minunată, pentru a se însura cu această vrăjitoare din Fiddletown. Nu-i vorbă, divorțase și ea pentru a se căsători cu domnul Tretherick, dar se spunea că experiența-i de până atunci făcuse ca divorțul ei să pară mai puțin neașteptat și mai lipsit de sacrificii. N-aș vrea să las să se creadă că femeia nu avea de loc inimă, sau că nesocotea înaltele principii morale!

Un prieten intim de al ei scrisese (cu prilejul celui de al doilea divorț): „Lumea nepăsătoare nu o înțelege încă pe Clara”; iar colonelul Starbottle spusese pe față că, „În afară de o singură femeie din parohia Opelousas în Louisiana, Clara are mai multă inimă decât toată seminția ei laolaltă!”... Și, într-adevăr, puțini au putut citi rândurile acelea intitulate: „Infelissimus” – care începeau astfel: „De ce nu adie nici un chiparos peste această frunte?”, apărute în *Avalanșa* sub semnătura „Doamna Clara” fără să simtă sub pleoape lacrimi de emoție; sau să nu-i fi apărut pe obraji bujori de indignare în fața josnicei brutalități și a ușurinței scandaloase a ziarului *Dutch Flat Intelligencer*, care a amintit, în săptămâna următoare, în chip de răspuns la întrebarea din poezie, caracterul exotic al chiparosului și totala lui absență din Fiddletown.

Dar tocmai această înclinare de a-și exprima simțămintele în formă metrică și de a le comunica unei lumi nepăsătoare, prin mijlocirea ziarelor, a fost primul lucru care a atras atenția lui Tretherick. Mai multe poeme zugrăvind vibrațiile unui suflet nespus de sensibil în fața priveliștilor din California, ca și dorul vag de infinit, pe care sfruntata lipsă de inimă a societății californiene îl stârnise într-o făptură visătoare» l-au impresionat pe domnul Tretherick, care, aflându-se tocmai în drum, între Knight's Ferry și Stockton, cu o încărcătură trasă de șase asini, porni s-o caute pe

necunoscuta poetă. Domnul Tretherick simțea într-un fel un soi de nostalgie ascunsă în adâncul ființei lui și s-ar putea ca unele cugetări privind deșertăciunea îndeletnicirii sale – aprovizionarea câteva așezări miniere cu whisky și tutun – împreună cu restriștea șesului prăfuit pe care-și mîna de obicei asinii să fi atins vreo strună în unison cu această femeie simțitoare. Și astfel, după o scurtă vreme de curtenire amoroasă – numai cât a trebuit pentru îndeplinirea câtorva formalități legale – căsătoria se încheiase, iar domnul Tretherick își adusese sfioasa mireasă în Fiddletown – sau „Fideletown”, cum îi plăcea doamnei, în poemele sale, să numească orașul.

Căsnicia n-a fost dintre cele mai fericite. N-a trecut anul și domnul Tretherick a descoperit că simțământul pe care-l nutrise în timpul transporturilor între Stockton și Knight's Ferry era altul decât cel pe care-l încerca soția lui când contempla zările din California și propriu-i suflet. Fiind un bărbat cu o logică șubredă, el s-a văzut îndemnat să o lovească, iar ea, desprinzând din aceeași premisă o concluzie la fel de greșită, s-a simțit împinsă la un anumit grad de necredință. Pe urmă, domnul Tretherick a început să bea, iar doamna Tretherick să colaboreze regulat la ziarul *Avalanșa*. Era pe vremea când colonelul Starbottle a descoperit o asemănare între versurile doamnei T. și geniul poetei eline Sapho; și el s-a grăbit să o dezvăluie cetățenilor din Fiddletown într-un articol pe două coloane semnat „A.S.”, publicat de asemenea în *Avalanșa* și presărat cu belșug de citate. Cum *Avalanșa* nu avea la îndemână o casetă cu litere grecești, editorul a fost silit să reproducă versurile leucadiene cu obișnuitele caractere latine, spre profundul dezgust al colonelului Starbottle și încântarea fără margini a cetățenilor din Fiddletown, care și-au închipuit că e vorba de o imitație reușită a dialectului *choktow*, limbă pe care se presupunea că domnul colonel o cunoștea bine, în calitatea sa de fost rezident al teritoriilor indiene. Și iată că ziarul *Intelligencer* a publicat chiar în săptămâna următoare, în chip de răspuns la poemul doamnei, o parodie trivială, scrisă înadins de soția

unui șef de săpători indieni; parodia era însoțită de un strălucit elogiu, semnat „A.S.S.¹³”!

Urmările acestei glume au fost înregistrate, pe scurt, într-un număr ulterior al ziarului *Avalanșa*:

„Lunea trecută a avut loc în fața localului *Eureka* o întâlnire nefericită între onorabilul Jackson Flash de la Dutch Flat Intelligencer și binecunoscutul colonel Starbottle din localitate. Între cei doi adversari s-au tras două focuri, fără urmări pentru nici unul dintre ei. Se spune însă că un trecător chinez a primit în coapsă, deși nu-i fuseseră destinate, cincisprezece alice mari, pornite din flinta cu două țevi a colonelului, ceea ce-l va face de azi încolo și pe „John” să se ferească de armele de foc ale omului *melican*¹⁴. Nu se cunoaște pricina gâlcevii, deși se zvonește că ar fi vorba de o doamnă. Șoaptele ce pomenesc de o frumoasă și binecunoscută poetă, ale cărei meditații au onorat adesea coloanele ziarului nostru, par să câștige crezare în rândurile curioșilor.”

În același timp, atitudinea calmă a lui Tretherick în aceste grele încercări a fost prețuită din plin în mahalalele răpoase.

— Unchiașu-și ține firea, a spus un filosof cu cizme lungi. Dacă colonelul îl omoară pe Flash, doamna Tretherick e răzbunată; dacă Flash îl împușcă pe colonel, atunci e bine de Tretherick. Oricum, el tot iese bine!...

În dârdora acestor întâmplări delicate, doamna Tretherick a părăsit într-o zi casa soțului său și s-a refugiat la „Hotelul Fiddletown”, numai cu ce avea pe ea. A rămas acolo câteva săptămâni, în care timp, trebuie s-o recunoaștem, s-a purtat cu cea mai desăvârșită cuviință.

Într-o dimineață senină de primăvară timpurie, doamna Tretherick a plecat neînsoțită de la hotel și a luat-o pe ulița îngustă, spre șirul de pini întunecați ducând către marginile orașului Fiddletown. La ora aceea matinală, cei câțiva hoinari își vedeau de ale lor, cu gândul la poștalionul care pleca spre

¹³ Ass – măgar, în limba engleza.

¹⁴ Pronunție defectuoasă pentru „american”, specifică chinezilor.

Wingdam din celălalt capăt al străzii, așa că doamna Tretherick a ajuns în mahalalele orașului fără a atrage atenția. Acolo a cotit pe un drum care tăia strada principală din Fiddletown și care era înconjurat de terenuri împădurite. Era, firește, bulevardul rezervat aristocrației orașului, cu locuințe puține, pretențioase, neîmpestrițate cu prăvălii. Acolo o aștepta colonelul Starbottle.

Galantul colonel nu prea se simțea la largul lui, cu toate că purta costumul bombastic ce-l deosebea de ceilalți, cu toate că vestonul îi era bine încheiat în nasturi, cizmele bine strânse pe pulpe, iar bastonul atârnat de braț se legăna în voie. Doamna Tretherick a binevoit să-i acorde un surâs grațios și o străfulgerare a ochilor ei periculoși, în timp ce colonelul pornea alături de ea, tușind cam stânjenit și pășind puțin cam țănoș.

— Spațiul e liber, i-a spus colonelul. Tretherick e la Dutch Flat la un chef; acasă nu-i nimeni, în afară de servitorul chinez și nu trebuie să te temi de ceva din partea lui. Eu, a urmat el umflându-și ușor pieptul și punându-și în pericol nasturii, voi avea grijă să-ți poți ridica lucrurile ce-ți aparțin.

— Vai, e atât de drăguț din partea dumitale și atât de dezinteresat, s-a sclifosit doamna în timp ce mergeau. Și e atât de plăcut să dai de cineva cu suflet, cineva de care să te simți aproape, într-o societate înăsprită și fără inimă ca a noastră!...

Și doamna și-a coborât ochii, dar nu înainte de a-și fi aruncat vraja lor atotputernică asupra însoțitorului ei.

— Da, desigur, fără îndoială, a răspuns colonelul furișându-și nervos privirea de-a lungul străzii.

Băgând însă de seamă că nu se zărea țipenie, s-a pornit de îndată să-i dezvăluie doamnei Tretherick că marea pacoste a vieții lui fusese, într-adevăr, faptul de a avea prea mult suflet. Că multe femei – fiind un cavaler, i se va ierta, desigur, dacă nu dădea nume – că multe femei frumoase căutaseră adesea societatea lui... „dar fiind deficitare, doamnă, cu totul deficitare sub acest raport”..., el nu le putuse răspunde în același fel. Când însă două ființe atât de

apropiate – disprețuind deopotrivă piedicile murdare ale unei lumi josnice, vulgare, ca și constrângerile convenționale ale unei societăți ipocrite – când două suflete atât de potrivite s-au întâlnit și s-au contopit într-o îngemănare poetică, atunci, atunci... dar zicând acestea, verva colonelului, care fusese remarcabilă datorită câtorva picături de whisky, a început să se-ncâlcească... Vorbele aproape nu se mai auzeau, iar de legat între ele nici gând!... Poate că doamna Tretherick mai ascultase și înainte astfel de lucruri, așa că ar fi putut să umple lacunele... Totuși obrazul ei din partea unde se afla colonelul a rămas virginal și rumen de sfială, până au ajuns la destinație.

Era o vilă mică și frumoasă, proaspăt vopsită în culori deschise, care se înălța în mijlocul pinilor; șirul copacilor din față fusese rărit pentru a lăsa liber locul pe care fusese ridicată. În lumina vie și în tăcerea grea din jur, casa părea nouă și nelocuită, ca și când dulgherii și zugravii abia ar fi părăsit-o. Departe, la celălalt capăt, un servitor chinez săpa domol; alt semn nu mai era că vila ar fi fost locuită. Așa cum spusese colonelul, „spațiul” era într-adevăr „liber”. Doamna Tretherick s-a oprit la poartă. Colonelul ar fi intrat cu ea împreună, dar a fost oprit de un gest:

— Vino după mine peste câteva ore și toate or să fie împachetate, i-a spus zâmbind și întinzându-i mâna.

Colonelul i-a luat-o și i-a strâns-o cu multă înfocare. S-ar putea ca strângerea de mână să-i fi fost ușor înapoiată, căci curtenitorul colonel s-a simțit îndemnat să-și umfle pieptul și s-o pornească țanțoș înapoi, atât cât i-o îngăduiau cizmele cu bombeu și tocuri înalte. După ce a plecat, doamna Tretherick a deschis ușa, a stat o clipă să asculte în holul pustiu, apoi s-a repezit în goană sus pe scări, spre ceea ce fusese odată camera ei.

Acolo, toate erau neschimbate ca în noaptea când părăsise casa. Pe masa ei de toaletă se afla cutia de pălării, așa cum își amintea c-o lăsase când scosese dinăuntru căciulița. Pe cămin era mănuașa pe care în fuga ei o uitase. Cele două sertare de jos ale biroului stăteau pe jumătate deschise –

uitase să le împingă la loc – iar pe marmura de deasupra, agrafa pentru șal și o manșetă murdară. Nu pot să știu dacă au mai năpădit-o și alte amintiri, dar a pălit deodată albă ca varul, s-a cutremurat și a ascultat cu inima zvâcnind și cu mâna pe ivărul ușii. Apoi s-a îndreptat spre oglindă și, pe jumătate înspăimântată, pe jumătate curioasă, degetele ei au ridicat şuvițele de păr auriu deasupra urechiușei trandafirii, până au dat de o cicatrice urâtă, pe jumătate vindecată. A ținut-o cu privirea, mișcându-și capul frumos în sus și-n jos ca să cadă mai bine lumina, până când jocul ușor cruciș al ochilor ei catifelați a început să se accentueze, într-adevăr prea tare! Atunci s-a dat la o parte, cu un hohot ușor, nereținut și a fugit spre dulapul unde atârnavă rochiile ei scumpe. Le-a cercetat la repezeală și, negăsind pe cuierul obișnuit una de mătase neagră la care ținea îndeosebi, a simțit c-o lasă puterile. Dar a descoperit-o în clipa următoare pe un geamantan unde chiar ea o aruncase și atunci s-a simțit pentru întâia oară înfiorată până-n adânc, de un simțământ de recunoștință pentru ființa divină, ce-i ocrotește pe cei părăsiți! Apoi, cu tot timpul care o zorea, nu a putut rezista ispitei de a vedea în oglindă cum îi vine o panglică viorie pe rochia ce-o purta. Deodată, însă, a auzit un glas de copil, aproape de ea și s-a oprit. Glasul de copil a repetat:

— Tu ești mămica mea?

Doamna Tretherick s-a întors iute într-acolo. În pragul ușii stătea o fetiță de vreo șase-șapte anișori. Rochia copilei fusese cândva frumoasă, dar acum era ferfeniță și murdară, iar părul de-un roșu-aprins îi cădea pe frunte într-un chip și serios și comic. Cu toate acestea, fetița era o fărâmiță pitorească; prin sfiala-i copilărească străbătea aerul de independență pe care-l au uneori copiii lăsați multă vreme singuri. Ținea sub braț o păpușă de cârpe, făcută pesemne de ea și aproape cât ea de mare o păpușă cu un cap cilindric și trăsăturile trase grosolan cu un cârbune. Un șal lung, aparținând desigur unei persoane mari, cădea de pe umerii fetiței și mătura podeaua. Apariția aceasta nu a umplut de bucurie inima doamnei Tretherick; poate că nici nu prea avea

simțul umorului și când copilul, stând încă în pragul ușii, a întrebat din nou: „Tu ești mămica mea?” ea a răspuns tăios:

— Nu, nu sunt eu și a aruncat o privire aspră nepoftitei.

Copilul s-a tras un pas îndărăt, apoi, căpătând curaj o dată cu distanța, i-a spus într-un grai încântător de scâlciat:

— Peacă atunți! De țe nu peți d-aiți? ...

Doamna Tretherick își pironise ochii pe șal. L-a smuls dintr-o mișcare de pe umerii copilului și s-a răstit mânioasă:

— Cum de ai îndrăznit să-mi iei lucrurile, copil rău ce ești?

— E-al tău? Atunți tu ești mămica mea!... Sigul că da!... Tu ești mămica! A urmat veselă și, înainte ca doamna Tretherick s-o poată împiedica și-a zvârlit păpușa și, apucând cu amândouă mâinile fusta femeii, a început să țopăie în sus și-n jos pe dinaintea ei.

— Cum te cheamă, fetițo? a întrebat-o rece doamna Tretherick, luându-i mâinile mici și nu prea curate de pe rochia ei.

— Tarry.

— Tarry?

— Da... Tarry... Tarolina!

— Carolina?

— Da! Tarolina Tretherick!

— Al cui copil ești tu? a întrebat-o doamna Tretherick și mai rece încă, încercând să-și înăbușe o teamă crescândă.

— Păi, a ta! a răspuns micuța râzând. Sunt fetița ta. Tu ești mămica mea, mămica mea nouă... nu știi că mămica mea veche a pecat și nu mai vine 'napoi de loc?... Eu nu mai stau cu mămica mea veche. Stau cu tine și cu tăticu.

— De când ești aici? a mai întrebat răstit doamna Tretherick.

— Cled că... tei zile, a răspuns Carry, gânditoare.

— Crezi! Adică nu știi? a repezit-o doamna Tretherick, disprețuitoare. Dar de unde ai venit aici?

La acest interogatoriu aspru, buza fetiței a început să tremure. Cu mari efortări și o înghițitură în sec a răspuns tot ce știa:

— Tăticu... tăticu a venit și m-a luat... de la miss

Simmons... din Saclamento, săptămâna tecută...

— Săptămâna trecută? Păi adineauri spuneai că de trei zile, i-a întors-o necruțător doamna Tretherick.

— Cled că de o lună, a ciripit Carry, prinsă deodată într-un adevărat vârtej de zăpăceală și neputință.

— Nici nu știi ce vorbești!... s-a răstit indignată doamna Tretherick, abia ținându-se să nu zgâlțâie mica făptură din fața ei, ca să-i scoată adevărul cu de-a sila.

Dar căpșorul cu păru-n flăcări a dispărut deodată în cutele rochiei doamnei Tretherick, ca și când ar fi vrut să stingă acolo focul cel roșu.

— Ei, acum lasă smiorcăielile, a spus doamna Tretherick, smulgându-și rochia din îmbrățișarea jilavă a copilului și simțindu-se groaznic de stingherită. Șterge-ți fața, fugi de-aici și lasă-mă-n pace!... Stai, a urmat ea în timp ce Carry dădea să plece, unde e tatăl tău?

— A pecat și el... E bolnav... A pecat de... a șovăit ea, de două-tei zile...

— Și cine are grijă de tine, fetiço? a urmat doamna Tretherick, privind-o cercetător.

— John, chinezul'. Eu mă-mbac singură și John fațe patulile...

— Bine! Acum șterge-o de aici. Și, a adăugat doamna Tretherick amintindu-și scopul venirii ei, poartă-te frumos și nu mă deranja. Stai, unde te duci? a mai întrebat-o, în timp ce fetița începuse a urca scările, târând de un prăpădit de picior păpușa cea lungă.

— Pec sus să mă zoc, să fiu tuminte și să nu supăl pe mama...

— Eu nu-s maică-ta, a strigat doamna Tretherick și a intrat repede în dormitor, trântind ușa în urma ei.

Acolo, a tras un cufăr mare din camera de alături și s-a apucat încruntată să-și împacheteze lucrurile, cu mișcări repezi și nervoase. Și-a sfâșiat rochia cea mai bună când a scos-o de pe cuierul pe care atârna și-a zgâriat de două ori mâinile pufoase într-un ac ascuns. Și tot timpul se gândea revoltată la ce se petrecuse în ultimele clipe. Își spunea că

abia acum înțelege ea totul: Tretherick trimisese după copilul primei lui soții – un copil de care nu păruse a se interesa vreodată – numai ca s-o jignească pe ea... ca s-o înlocuiască... Fără îndoială că prima soție va veni și ea curând, sau poate că o mai fi fost și o alta... Părul roșu, nu roșcovan, ci roșu... desigur că fetița... Carolina asta... semăna cu maică-sa și dacă lucrurile stau astfel... femeia aceea numai frumoasă nu era!... Sau poate că toate fuseseră rânduite anume – copila cu părul roșu, leit maică-sa, fusese ținută la îndemână, în Sacramento, pentru a putea fi adusă oricând! Își amintea de vizitele lui la Sacramento... pentru afaceri, spunea el... Poate că. Acolo... ba spirit în care se găsea, doamna Tretherick prefera să-și închipuie că fosta lui soție era acolo! Își dădea vag seama că încerca un soi de mulțumire în exagerarea bănuielilor ei. Desigur, nici o femeie pe lume nu fusese jignită cu atâta nerușinare!... Își schiță în minte propria ei plâsmuire: stătea, într-un apus de soare, singură, părăsită, printre coloanele unui templu în ruine, într-o atitudine melancolică, dar grațioasă... și-n timpul ăsta soțul ei gonia într-un landou somptuos cu patru cai, alături de o femeie cu părul roșu...

Așezată pe cufărul pe care tocmai îl închisese, își imagina fragmente dintr-un poem tragic, în care erau zugrăvite propriile-i suferințe; se închipuia pribegind singură în veșminte ponosite, dând de soțul ei și de „o alta” care se lăfăia în mătăsurii și briliante!... Se mai vedea murind de tuberculoză din pricina necazurilor – o epavă frumoasă și fascinantă încă, pe care o contemplau până la adorație editorul *Avalanșei* și colonelul Starbottle!... Dar unde se afla oare colonelul Starbottle în timpul ăsta?... De ce nu venea?... El, cel puțin, o înțelegea!... El! Și doamna Tretherick izbucni într-un râs ușor, nereținut, așa cum răsese cu câțva timp înainte, apoi păru deodată îngândurată, cum nu fusese cu câțva timp înainte...

„Și drăcușorul cela cu păr roșu, ce făcea oare? De ce nu se auzea nimic?”

Doamna a deschis binișor ușa și a ascultat. I s-a părut că

aude, pe lângă mulțimea de mici zgomote – trosniturile și pârâiturile unei case pustii – un firicel de glas cântând în încăperea de deasupra. Acolo era, după câte știa, o mansardă deschisă ce fusese folosită drept cămară. Simțindu-se cam vinovată, a urcat tiptil scara și, împingând ușa întredeschisă, a privit înăuntru.

De-a curmezișul mansardei lungi, cu bârne joase, se strecura printr-o singură ferestruică o rază piezișă de soare în care jucau firicele de praf, luminând doar pe jumătate încăperea goală și mohorâtă. În raza aceea de soare a văzut strălucind părul copilei, încununat parcă de un nimb roșu, așa cum ședea micuța pe podea, cu păpușa-i uriașă în poală. Fetița părea că vorbește păpușii și nu i-a trebuit mult timp doamnei Tretherick să înțeleagă că micuța repeta tot ce vorbiseră ele cu o jumătate de ceas înainte. Copila își dăscălea aspru păpușa, cerându-i amănunte despre durata șederii ei acolo, certând-o pentru că uitase măsura timpului. O imita pe doamna Tretherick strașnic de bine, iar convorbirea era o reproducere aproape vorbă cu vorbă, cu o singură excepție: după ce înștiințase păpușa că ea nu era mama ei, adăugase la sfârșit, emoționată: dacă o să fie „tuminte”, „foalte tuminte”, poate c-o să fie mama ei și o s-o iubească „foalte mult”!...

Am mai spus, cred, în cursul povestirii că doamna Tretherick nu prea avea simțul umorului. Poate că din această pricină, scena de mai sus a impresionat-o grozav de neplăcut, iar sfârșitul a făcut să i se urce sângele în obraz. Mai era încă ceva neînchipuit de straniu în situația aceea: încăperea pustie, fără nici o mobilă, lumina chioară, păpușa diformă ale cărei dimensiuni păreau să împrumute o semnificație patetică muțeniei ei și o singură fărâmă de făptură vie, strânsă în sine. Și toate acestea au impresionat, mai mult sau mai puțin adine, sensibilitatea oarecum poetică a femeii. Întrucât i-ar fi fost cu neputință să nu-și dea frâu liber imaginației, în timp ce stătea acolo începu să se gândească la un poem admirabil care s-ar putea scrie cu acel material, dacă încăperea ar fi fost ceva mai întunecoasă,

copilul mai singur și, hai să zicem, lângă mamă-sa moartă pe catafalc și cu vântul urlând bezmetic!... Dar a auzit deodată pași la ușa de jos și a recunoscut bastonul colonelului, cu ritmu-i obișnuit; atunci a luat-o repede pe scări și l-a întâlnit pe colonel în hol. Acolo i-a împuiat urechile bietului om uluit cu descrierea exagerată a celor descoperite și i-a mai înșirat indignată și nedreptățile îndurate:

— Să nu-mi spui că totul n-a fost aranjat dinainte, pentru că eu știu că e așa! I-a spus aproape țipând. Și închipuie-ți, a mai adăugat, lipsa de suflet a nenorocitului... Să-și lase copilul aici, singur, în felul ăsta!

— Ei, rușinea naibii! a bâlbâit colonelul, fără să aibă habar despre ce era vorba.

De fapt, cum nu era de loc în stare să priceapă tulburarea femeii, atât cât o cunoștea el, teamă mi-e că i se citea aiureala pe față mai tare decât ar fi dorit-o. S-a bâlbâit și-a umflat pieptul, a privit grav, curtenitor, duios, dar ca picat din cer. O clipă, doamna Tretherick s-a întrebat plictisită, dacă ar putea exista o ființă cu care să aibă o perfectă afinitate de simțire.

— Ce să mai vorbim! s-a răstit deodată doamna Tretherick, în chip de răspuns la o bâiguială încâlcită de-a colonelului și și-a smuls mâna din strânsoarea arzătoare a acestui om înflăcărat și inimos. Ce să mai vorbim, eu, una, m-am hotărât: poți trimite după cufărul meu cât de curând, dar eu rămân aici, ca să-l înfrunt pe individ, cu dovada josniciei lui!... O să-l pun față în față cu infamia lui!

Nu știu dacă domnul colonel Starbottle a priceput îndeajuns dovada strigătoare a necredinței lui Tretherick sau a mârșăviei pe care și-o îngăduise aducându-l, în văzul lumii, pe propriul său copil, în propria sa locuință. Își dădea însă oarecum seama de un soi de piedică neprevăzută în calea împlinirii dorului nețărmurit al ființei sale sentimentale... Dar, înainte de a putea scoate vreun cuvânt, Carry se și ivise în capul scării, sus, deasupra lor, privind sfioasă și totuși cam dojenitor perechea.

— Na, vezi-o!... zise doamna Tretherick, tulburată.

În momente de mare emoție, fie că le exprima în versuri sau în proză, ea se ridica deasupra grijii privitoare la formele stilistice.

— Ah!... exclamă colonelul, luându-și deodată un aer părintesc, vesel și drăgăstos, vizibil fals și afectat. Ce fetiță drăguță, ce fetiță drăguță!... Bună ziua, mititico!... Ce mai faci?... Cum merge, bine?... Ți merge bine, nu-i așa, fetiță frumoasă?

Prima mișcare a colonelului a fost să-și umfle pieptul și să-și legene bastonul, până i-a venit deodată în minte că toate astea ar putea să n-aibă nici un rost cu un copil de șase-șapte anișori. Carry n-a băgat însă de seamă aceste drăgălășenii și l-a dezamăgit și mai tare pe galantul colonel, când a fugit spre doamna Tretherick și s-a pitit, ca pentru a găsi ocrotire, în faldurile rochiei acesteia. Cu toate astea, colonelul nu s-a dat bătut. Lăsându-se pe spate într-o atitudine de mare admirație, s-a arătat impresionat de minunata lor asemănare cu „Madona și copilul”. Doamna Tretherick a schițat un zâmbet silit, dar n-a împins-o pe Carry ca mai înainte. Și, după ce au tăcut stânjeniți o clipă, ea i-a spus în șoaptă, arătând cu înțeles spre copil:

— Pleacă acum! Să nu mai vii aici, dar așteaptă-mă la noapte la hotel.

Apoi i-a întins mâna. Colonelul s-a înclinat curtenitor și, scoțându-și pălăria, s-a făcut nevăzut.

— Crezi, a întrebat doamna Tretherick, încurcată și roșie ca para focului, privind în jos la buclele înflăcărate ce ieșeau din cutele rochiei, crezi c-o să fii „tuminte” dacă o să-ți dau voie să rămâi aici și să stai cu mine?

— Și-o să mă lași să-ți spun mămico? a întrebat Carry, cu ochii la ea.

— Și-o să te las să-mi spui mămico, a încuviințat doamna Tretherick, râzând stânjenită.

— Da! i-a răspuns pe dată Carry.

Au intrat amândouă din nou în dormitor. Carry a zărit numaidecât cufărul.

— O să te duți iar, mămico? A urmat copilul, cu o privire

fugară, neliniștită și cu mâinile agățate de rochia ei.

— Nu, nu-u-u, i-a răspuns doamna Tretherick, cu ochii afară pe fereastră.

— Tu numai te zoți că peți depalte, s-a dumirit Carry, râzând. Da' pot să mă zoc și eu?

Doamna Tretherick i-a dat voie. Carry a zburat în încăperea alăturată, de unde s-a întors repede târând un cufăraș, în care s-a pornit să-și împacheteze serioasă lucrășoarele; cealaltă a băgat de seamă că nu prea avea ce pune înăuntru. O întrebare-două cu privire la hăinuțe au adus alte răspunsuri ale copilului, așa că numai după câteva minute doamna Tretherick îi cunoștea întreaga poveste a vieții. Dar ca să ajungă aici, a trebuit în timpul celor mai intime mărturisiri s-o ia pe Carry în poală. Și au rămas astfel multă vreme după ce femeia încetase parcă a dori să afle destăinuirile fetei și, cufundată în gânduri, a lăsat-o pe copilă să pălăvrăgească așa, în voie, în timp ce-și trecea degetele prin buclele-i ruginii.

— Mămico, nu mă ții bine, i-a spus Carry până la urmă, după una sau două suceli neizbutite.

— Dar cum să te țin? a întrebat-o doamna Tretherick râzând, pe jumătate veselă, pe jumătate încurcată.

— Așa, i-a arătat Carry așezându-se bine, cu un braț în jurul gâtului și cu obrăjorul pe sânul doamnei Tretherick. Uite așa!...

După ce mai întâi s-a cuibărit bine, ca un pui de animal, a închis ochii să doarmă. Timp de câteva minute femeia a rămas tăcută, abia îndrăznind să respire în poziția aceea nefirească. Apoi, fie din pricina îmbrățișării calde sau cine știe de ce, un gând s-a pornit deodată s-o frământa. A început prin a-și aminti de o durere veche pe care o uitase, de o spaimă veche pe care ținuse cu tot dinadinsul s-o înlăture în toți anii aceia. Își amintea zile de boală și îndoială, zile de teamă copleșitoare, zile de pregătire pentru ceva ce trebuia împiedicat – care *a și fost împiedicat*, cu o sfâșiere și o frică neînchipuite... Se gândea la o viață care ar fi putut să fie – nu îndrăznea să spună că și fusese – și rămânea

uimită!... Trecuseră de atunci șase ani; dacă ar fi trăit, ar fi fost acum cam cât Carry de mare. Brațele care se încolăceau moale în jurul copilului adormit au prins să tremure, răspunzând îmbrățișării. Apoi îndemnul acela lăuntric a izbucnit și femeia, cu un geamăt pe jumătate plâns, pe jumătate suspin și-a zvârlit brațele și a înfundat trupul copilului adormit, adânc, adânc la sânul ei, adânc, tot mai adânc, vrând parcă să-l ascundă în groapa săpată acolo cu ani în urmă. Apoi vârtejul ce o zguduise a trecut și-apoi... vai și amar de ochii ei!... Ploaia! O picătură-două căzură pe buclele fetei, care s-a mișcat încet în somn. Dar femeia a mângâiat-o iarăși – era atât de ușor s-o facă acum – și au rămas acolo liniștite, netulburate, de parcă făceau una cu casa părăsită și tăcută, cu razele de soare topindu-se pe-n cetul, cu toată atmosfera de singurătate și pustiu – un pustiu ce n-avea însă nimic din izul bătrâneții, al decăderii sau desperării.

.....

În noaptea ceea colonelul Starbottle a așteptat zadarnic la „Hotelul Fiddletown”. Iar în dimineața următoare, când domnul Tretherick s-a întors acasă, a găsit locuința goală-goluță, în afară doar de fire de colb și raze de soare.

Când s-a răspândit vestea că doamna Tretherick fugise luând cu ea și pe fetița domnului Tretherick, în Fiddletown s-a stârnit zarvă mare și au prins să circule păreri foarte diferite. Ziarul *Dutch Flat Intelligencer* a descris cu aceeași libertate și, pare-se, aceeași înverșunare cu care criticase odinioară poezia „răpirea cu sila” a copilului. Întreg sexul feminin și poate și câțiva din sexul opus, ale căror calități masculine nu fuseseră pare-se apreciate, au împărtășit întru totul părerea ziarului mai sus pomenit. Dar cei mai mulți n-au prins tâlcul moral. Aflaseră doar că doamna Tretherick își luase tălpășița papuceilor ei delicați și o ștersese din Fiddletown. Și deplângeau, mai mult decât jignirea adusă, pierderea frumoasei fugare. Nu recunoșteau nici măcar că Tretherick era un soț ultragiatic și un tată nemângâiat și mergeau atât de departe, încât se îndoiau în chip public de

sinceritatea durerii lui. Cât despre colonelul Starbottle, trebuie să spunem că i s-a arătat o compătimire cam cu două tăişuri; acest bărbat de seamă era copleşit prin baruri, cârciumi şi alte localuri, îndeobşte nepotrivite pentru desfăşurarea sentimentelor, de mărturia unei simpatii stânjenitoare.

— O fost tot d'una o fâşneată, dom'le colonel, i-a spus într-o zi un binevoitor care părea că-i împărtăşeşte necazul, fiind gata-gata s-o şi dovedească. Îi, adicătelea, natural c-a zbughit-o într-o zi şi-a mânat valvârtej şi pe mânzocu' ăla mititeluţ... da' că ți-a făcut-o *'mneatale*, dom'le colonel, că ți-a făcut-o *'mneatale*, asta m-a dat gata! Şi mai zic unii că te-ai tot învărtit în juru' otelului toată noptica şi-ai patratat pă coridoare şi te-ai foit pă scări în sus şi-n jos şi-ai făcut înconjuru' pieţii şi toate astea... pă gratis!

A mai fost şi altă faptură mărinimoasă, care l-a compătimit şi a turnat cu duhul blândeţii alt ulei şi alt vin pe rănile colonelului:

— Băieţii de p-aci au scornit cum că doamna Tretherick v-a convins să-i duceţi cufăru' şi pe copilaşu' cela d-acasă pân' la birou' poştalionului şi că ăl de-a plecat cu ea v-a mulţumit şi v-a dat şi vreo doi pitaci şi-a zis că i-a plăcut dă *'mneavoastră*, ş-o să vă mai dea de lucru... şi-acu *'mneavoastră* ziceţi că nu-i aşa? Bine-e-e! O să spui la băieţi că nu-i aşa... şi-mi pare bine că v-am întâlnit, că uite aşa merge vorba de colo-acolo!...

Din fericire însă pentru reputaţia doamnei Tretherick, servitorul chinez în slujba lui Tretherick şi singurul martor ocular al fugii a destăinuit că doamna nu fusese însoţită decât de copil. Apoi a mai spus că, la porunca ei, oprise poştalionul pentru Sacramento şi luase câte un bilet de drum pentru ea şi pentru copil până la San Francisco. Este adevărat că mărturia lui Ah Fe nu avea valoare legală. Totuşi, nimeni n-a pus-o la îndoială. Chiar cei care nu credeau că „păgânul” putea să înţeleagă sfîntenia adevărului tot nu se îndoiau că omul era dezinteresat şi lipsit de idei preconceptione. Se va vedea însă dintr-un pasaj încă

nedezvoltat al acestei povestiri adevărate că în această privință se înșelau...

Cam la vreo șase luni după dispariția doamnei Tretherick, într-o zi pe când Ah Fe lucra la bucata de pământ a domnului Tretherick, a fost strigat de doi chinezi ce treceau pe acolo. Erau niște culi-mineri echipați cu prăjini lungi și cu coșuri pentru îndeletnicirile lor obișnuite. Între Ah Fe și frații săi s-a înfiripat numaidecât o conversație caracteristică prin acea volubilitate pițigăiată și gâlceavă aparentă, care stârnesc deopotrivă încântarea și disprețul inteligentului om alb, deși nu înțelege o boabă! Cel puțin acesta a fost simțământul încercat de domnul Tretherick și de colonelul Starbottle – unul se afla pe pridvor, celălalt trecea tocmai pe acolo când i-au auzit vorbind. Galantul colonel le-a tras pur și simplu un picior, de-au ajuns cât colo; iar Tretherick, furios, a zvârlit cu o piatră și i-a înjurat. Chinezii s-au împrăștiat, nu însă mai înainte ca niște fițuici de hârtie galbenă de orez, împestritate cu hieroglifice, să fi fost schimbate între ei, împreună cu un pachetel pus în mâna lui Ah Fe. Când l-a desfăcut în singurătatea întunecată a bucătăriei, Ah Fe a găsit înăuntru un șorțuleț de fetiță proaspăt spălat, călcat și împăturit. La colțul tivului se vedeau inițialele „C.T.”. Ah Fe l-a vârat în bluză și s-a apucat să spele vasele în lighean, cu un surâs de mulțumire nevinovată.

Două zile mai târziu, Ah Fe se afla în fața stăpânului său:

— Mie nu plăți Fiddleton. Mie foalte bolnav... Mie duțe acu'!...

Domnul Tretherick l-a ocărit, trimițându-l de unde-a venit! Ah Fe l-a privit liniștit și s-a retras.

Dar înainte de a pleca din Fiddletown, s-a întâlnit ca din întâmplare cu colonelul Starbottle, căruia i-a șoptit câteva cuvinte răzlețe, ce au părut a-l interesa pe acest domn. La sfârșit, colonelul i-a înmănat o scrisoare și o monedă de douăzeci de dolari:

— Dacă-mi aduci răspuns, îți dau de două ori pe-atâta... *sabe*, John?

Ah Fe a dat din cap a încuviințare. Altă întrevedere, la fel de întâmplătoare și cu o încheiere aidoma, a avut loc între Ah Fe și alt domn, pe care-l bănuiesc a fi fost tânărul redactor de la ziarul *Avalanșa*.

Din păcate, sunt nevoit să consemnez că, după ce a făcut o bucată bună de drum, Ah Fe a rupt liniștit pecetele ambelor scrisori și, încercând mai întâi să le citească de-a-ndărătelea și apoi din toate părțile, până la urmă le-a rupt în pătrățele egale; rupte astfel, le-a dat pentru un bacșiș de nimic unui frate întru credință pe care l-a întâlnit pe drum. Când colonelul Starbottle a descoperit mai târziu că nota de plată venită de la spălătorie fusese făcută pe partea nescrisă a unuia din pătrățele și trimisă o dată cu rufele spălate săptămânal și când a mai descoperit că și celelalte fragmente ale scrisorii sale se răspândeau în același fel de la spălătoria chineză a unui anumit Fung Ti din Fiddletown, jalea sa – pare-se – n-a cunoscut margini! Aș fi totuși mulțumit dacă vreo ființă superioară, ridicându-se deasupra nemerniciei ce se desprinde din toate micile amănunte ale acestui gest de pângărire a încrederii, va găsi că greutățile îndurate mai târziu de către Ah Fe au fost o bună și pe drept meritată plată.

În drum spre Sacramento, acesta a fost aruncat, în glumă, de două ori din vârful poștalionului, de către un om alb, isteț și amețit de băutură, al cărui simț moral nu-i îngăduia să călătorească alături de un fumător de opium... în Hangtown a fost ciomăgit de către un trecător, faptă de pură și înaltă ținută creștinească, în Dutch Flat a fost jefuit, din motive necunoscute, de mâini binecunoscute! În Sacramento a fost arestat sub bănuiala de a fi cineva sau altcineva și liberat cu o dojană aspră – poate pentru că nu fusese nici unul, nici altul și pentru a fi încurcat astfel desfășurarea Justiției I în San Francisco a fost lovit cu pietre, după pofta inimii, de către copiii școlilor publice; ocolind totuși cu grijă aceste monumente ale civilizației luminate, a ajuns până la urmă, destul de întreg, în cartierul chinezesc, unde batjocura îndurată a fost adusă la cunoștința poliției și mușamalizată

de brațul puternic al legii.

A doua zi, Ah Fe a intrat ca ajutor la spălătoria lui Chy Fook, iar în vinerea următoare a fost trimis cu un coș de rufe curate la câțiva dintre clienții spălătoriei. Era o după-amiază cețoasă ca atâtea altele, o zi din cele cu vreme posomorită, cenușie, pe care nimeni n-ar putea-o numi „vară”, în afară de imaginația năstrușnică a celor din San Francisco. Ah Fe urca panta bătută de vânturi a străzii California. Nu era pic de căldură, nici culoare pe pământ sau în cer; nici lumină, nici umbră, jos sau în văzduh, ci numai un văl fumuriu, uniform, același peste tot. Se simțea un neastâmpăr sălbatic pe străzile biciuite de vânt și o liniște de pustiu în casele cenușii. Când Ah Fe a ajuns în vârful coastei, lanțul munților Mission nu se mai vedea, iar briza răcoroasă a mării îl făcu pe Ah Fe să tremure. Și în vreme ce-și punea coșul jos, ca să se odihnească, se prea poate să-și fi zis în mintea lui că acea așa-zisă „climă dumnezeiască” era tare săracă în gingășie, blândețe și îndurare. Și se mai poate ea în mintea lui Ah Fe anotimpul acela să se fi amestecat alandala cu vechii lui prigonitori, cu școlarii zurbagii care, sloboziți din strânsoarea studiilor, erau de obicei la ora aceea tare neastâmpărați. Așa că s-a zorit să plece și, luând-o pe după colț, s-a oprit în sfârșit înaintea unei case micuțe. Era obișnuita căsuță orășenească din San Francisco. În față, micul brâu de tufișuri pe de-a-ntregul verzi, apoi pridvorul gol și rece, iar deasupra pridvorului, balconul posomorit în care nu se afla nimeni. Ah Fe a sunat; s-a ivit o fetișcană care și-a aruncat ochii spre coș și, încruntată, l-a lăsat să intre, de parcă ar fi dat drumul unui cunoscut animal domestic. Ah Fe a urcat tăcut scările și, intrând prin ușa deschisă a camerei din față și-a pus coșul jos și a rămas liniștit în prag.

O femeie care ședea cu un copil pe genunchi, în lumina rece și cenușie a ferestrei, s-a ridicat distrată și a venit către el. Ah Fe a recunoscut-o numaidecât pe doamna Tretherick, dar nici un mușchi nu s-a mișcat pe chipul lui placid și nici ochii oblici nu s-au luminat când au întâlnit privirea ei... Firește, ea nu l-a recunoscut și a început să numere rufe.

Dar copilul, ridicându-și ochii cercetători spre el, a scos un tipăt scurt, de bucurie.

— Vai, John! E John, mamă, bățanu' nostru John din Fiddletown!

O clipă, ochii și dinții lui Ah Fe au sclipit, ca o scânteie electrică. Copilul bătu din palme și se agăță de bluza lui. Atunci omul a spus scurt:

— Da, John – Ah Fe – tot eu. Mie știe tu. Țe fați?

Doamna Tretherick a lăsat deodată să-i cadă rufele și l-a privit lung pe Ah Fe. Lipsită de acel fulgerător instinct afectiv care ascuțise agerimea fetei, ea n-a fost în stare nici măcar atunci să-l deosebească pe Ah Fe dintre semenii lui. Cu amintirea necazului prin care trecuse și cu o vagă bănuială a primejdiei ce-o pândea, l-a întrebat când plecase din Fiddletown.

— Asta mult... Nu plăți Fiddleton, nu plăți Tlevelick... Plăți San Frisco. Plăți spală. Plăți Tally...

Laconismele lui Ah Fe au fost pe placul doamnei Tretherick. Nu s-a oprit să judece în ce măsură neștiința lui în cunoașterea limbii engleze adaugă la sinceritatea destăinuirilor lui deschise. Femeia i-a spus:

— Nu povesti nimănui că m-ai văzut și și-a scos portofelul.

Fără să se uite înăuntru, Ah Fe a văzut că era aproape gol. Fără să cerceteze locuința, Ah Fe a văzut că avea foarte puțină mobilă. Fără să-și miște căutătura aceea imobilă, a văzut că și doamna Tretherick și Carry erau îmbrăcate sărăcăcios. Este totuși de datoria mea să adaug că degetele lungi ale lui Ah Fe s-au strâns repede pe moneda de o jumătate de dolar pe care i-o întinsese doamna Tretherick.

Apoi a început să-și scotocească bluza, sucindu-se la fel și chip. După câteva clipe a scos, din cine știe ce cută ascunsă, un șorț de copil și l-a pus pe coș, adăugând:

— Una bucat uitat speli...

După aceea s-a pornit iar pe suceli și pe scotoceli. În cele din urmă eforturile i-au fost răsplătite, căci a scos – pare-se din urechea dreaptă – o foiță de hârtia subțire, împăturită de multe, foarte multe ori... A desfăcut-o grijuliu și, scoțând, în

sfârșit, două monede de aur de câte douăzeci de dolari, le-a înmănat doamnei Tretherick.

— Tu lasat bani sus, biulou, Fiddleton! Mie găsit bani. Mie adus bani. Da... așa...

— Dar eu n-am lăsat nici un ban pe birou, John, i-a răspuns răspicat doamna Tretherick. Trebuie să fie o greșeală. Banii sunt ai altuia. Ia-i înapoi, John!

Ah Fe s-a întunecat însă la chip. Depărtându-se de mâna întinsă a doamnei Tretherick, a înhățat în pripă coșul:

— Mie nu iei 'napoi. Nu! Nu!... Selgent plinde mie!... El zice: „Fulisit hoț... luat patluzeți dolali... hai puscalie”... Mie nu iei 'napoi... Tu lasat bani sus biulou, Fiddleton... Mie adus bani 'napoi... Mie nu iei 'napoi...

Doamna Tretherick se codea. În zarva plecării *s-ar fi putut* să fi lăsat banii, așa cum spunea omul. În orice caz, nu avea dreptul să pună în primejdie, prin împotrivirea ei, libertatea acestui chinez cinstit. Prin urmare i-a spus:

— Foarte bine, John, am să-i păstrez. Dar trebuie să mai vii pe aici, ca să mă vezi... și aici, doamnei Tretherick i-a fulgerat deodată prin minte un gând cu totul nou – poate că omul ar fi putut dori să vadă și pe altcineva, nu numai pe ea, așa că adăugă: ... Și... și... pe Carry!...

Chipul lui Ah Fe s-a luminat. A izbucnit chiar într-un râs scurt ca de ventriloc, fără să-și miște buzele. Apoi, punându-și coșul pe umăr, a închis ușa cu grijă și a lunecat liniștit în jos pe scări. Nu s-a așteptat însă să nu poată deschide ușa holului de jos și, după ce a stăruit zadarnic o clipă s-o descuie, s-a uitat în jur după un ajutor sau o indicație. Dar fetișcana irlandeză care-i dăduse drumul înăuntru nu se gândea la nevoile lui.

În cele din urmă, Ah Fe a descoperit secretul încuietorii și a putut deschide ușa, chiar în clipa când s-a auzit zgomot de pași pe scara de serviciu. Ah Fe nu și-a sorit mișcările ci, potrivindu-și tacticos coșul pe umăr, a închis grijuliu ușa în urma lui și s-a afundat în pâcla deasă ce se-ntindea acum ca un lînțoliu între pământ și cer.

De la fereastra de sus, doamna Tretherick și-a pironit ochii

pe silueta lui Ah Fe, până când el s-a făcut una cu ceața cenușie. Simțea în singurătatea ei o recunoștință adâncă față de omul acela.

Pe când cenușiul pâclei se transforma în bezna nopții, a tras-o pe Carry mai aproape de ea și, peste ciripitul fetei, a dat drumul unui șir de amintiri sentimentale din viața ei, amare și în același timp periculoase. Ivirea neașteptată a lui Ah Fe îi întorcea gândul la trecut, spre Fiddletown... Și-apoi, răstimpul ăsta groaznic și amintirea călătoriei atât de nefericite, de aprige, de spinoase și zadarnice – încât nu era de mirare că până la urmă Carry a oprit-o deodată în mijlocul acelor amintiri dezlănțuite și, zvârlindu-și mânuțele în jurul gâtului femeii, a rugat-o să nu mai plângă!

Mă păzească cerul să folosesc o pană care să fie închinată pe veci înfățișării unor înghețate principii morale, pentru a transcrie părerea personală a doamnei Tretherick asupra acelei perioade și aceluși episod, cu ușoarele-i paleative, cu deducțiile-i lipsite de logică, cu indulgența față de sine și scuzele-i copilărești. Se pare totuși că femeia trecuse prin încercări grele. Bruma de bani strânși se sfârșise repede. În Sacramento a descoperit că versurile – deși stârneau cele mai înalte emoții omenesti, îmboldind inima gazetărească spre cele mai nobile tămâieri în paginile gazetelor – versurile, zic, erau ciudat de neîndestulătoare ca să acopere cheltuielile pentru ea și pentru Carry. A încercat apoi teatrul, dar a dat greș în chip neîndoielnic. Pesemne, concepția ei despre pasiuni era diferită de aceea a spectatorilor din Sacramento și, după cât se pare, încântătoarea-i prezență, atât de prețuită de la mică distanță, nu câștiga îndeajuns la lumina rampei. Avea destui admiratori în cabină, dar nu trezea vreun simțământ statornic printre spectatori. Aflându-se astfel la ananghie, i-a dat prin gând că ar avea voce o contraltă fără mare registru, nici școală, dar deosebit de dulce și vibrantă; în cele din urmă, a căpătat un post în corul unei biserici. L-a păstrat timp de trei luni spre marea ei folos bănesc și – pare-se – spre marea mulțumire a domnilor care, ocupând stranele din fund, își întorceau spre ea capetele, în

timp ce se cânta ultimul imn de slavă.

Mi-o aduc foarte bine aminte în zilele acelea: lumina care cădea pieziș în biserica St. Dives, mângâind parcă dinadins capul ei frumos, cu volbura bogată a părului de culoarea pielii de căprioară, cu arcul coborât al sprâncenelor negre și cu genele lungi sub care se adumbreau ochii din catifea de Genua. Era grozav de plăcut să urmărești cum se deschidea și se închidea gura aceea mică, dreaptă, cu sclipirile dinților mărunți și albi și să vezi sângele izbucnind năvalnic pe sub satinul obrazului ei, când se simțea privită; căci doamna Tretherick se înfiora de plăcere în fața unui simțământ de admirație și, ca mai toate femeile frumoase, se aduna toată sub o privire, ca un cal de curse sub pinten.

Pe urmă au venit, firește, încurcăturile. Le știu toate de la soprană – o doamnă micuță, care poseda ceva mai mult decât obișnuita judecată lipsită de prejudecăți a sexului ei și care mi-a spus că purtarea doamnei Tretherick era pur și simplu rușinoasă; că îngâmfarea ei întrecea orice măsură; că, dacă dânsa socotea restul corului ca pe niște sclavi, ea, soprana, ar fi trebuit măcar s-o știe; că felul cum s-a purtat în duminica Paștelui contralta cu basul a sărit în ochii întregii congregații și că ea însăși l-a văzut pe Dr. Cope privind de două ori în sus în timpul serviciului divin; că prietenii ei, ai sopranei, nu erau de acord ca ea să cânte alături de cineva care jucase pe scenă, dar că ea nu luase asta în seamă! Totuși știa, din surse demne de încredere, că doamna Tretherick fugise de la soțul ei și că fetița aceea cu părul roșu care venea uneori la biserică nu era copilul ei! Tenorul îmi mărturisise, în spatele orgii, că doamna Tretherick avea un fel de a lungi nota la sfârșitul unei măsuri, așa ca glasul ei să poată zăbovi mai mult în urechea ascultătorilor – fapt care nu putea arăta decât o faptură morală imposibilă; că bărbat fiind – în zilele de lucru era un binecunoscut vânzător de textile, iar în zilele de sărbătoare cânta, pare-se, mai mult din cap – că, bărbat fiind, n-o să mai poată răbda ei, dom'le, așa ceva Numai basul, un neamț scund, cu o voce gravă, care nu părea să-l încânte, ba mai

curând să-l plectisească, a luat partea doamnei Tretherick și a susținut că erau geloși pentru că femeia era „frumos”. Lucrurile au culminat, până la urmă, în timpul unei certe fățișe, când doamna Tretherick și-a folosit atât de meșteșugit limba în expresii și epitete, încât soprana a izbucnit într-un plâns isteric și a trebuit să fie susținută la plecare de soțul ei și de tenor. Faptul acesta a fost adus la cunoștința întregii congregații, intrigată de lipsa obișnuitului solo pe care-l cânta soprana. Doamna Tretherick a plecat acasă îmbujorată de triumful ei, dar când a ajuns la ea în odaie i-a mărturisit deznădăjduită fetei că de acum încolo erau cerșetoare, că ea, mămica, luase pâinea de la gura odorului ei și a sfârșit prin a izbucni în hohote de plâns pline de căință. Lacrimile nu mai veneau lesne ca în vechile zile poetice, dar când veneau erau semnul unei suferințe adânci. Vizita oficială a unui enoriaș, membru în Comitetul de Muzică, a trezit-o însă pe doamna Tretherick din durerea ei. Și-a uscat genele lungi și-a pus la gât o fundă nouă și a coborât jos în salonaș. A rămas acolo timp de două ceasuri – fapt care ar fi putut da apă la moară gurilor rele, numai că enoriașul era însurat și avea un cârd de fete în toată firea. Când s-a întors în camera ei, doamna Tretherick a început să cânte cu ochii în oglindă și a repezit-o pe Carry. Dar postul în cor și l-a păstrat...

Totuși, nu pentru multă vreme! Tocmai când îi era lumea mai dragă, dușmanii ei au primit întăriri însemnate din partea soției enoriașului. Această doamnă s-a dus pe la câțiva membri ai parohiei și la familia doctorului Cope. Drept urmare, vocea doamnei Tretherick a fost declarată, într-o ședință ulterioară a Comitetului de Muzică, nepotrivită cu dimensiunile clădirii, iar ea – invitată să-și dea demisia. Ceea ce a și făcut. Când Ah Fe i-a zvârlit în poală acea comoară neașteptată, nu mai avea de două luni nici un fel de post, iar slabele-i mijloace bănești erau pe sfârșite.

Pâcla cenușie se pierdea în întunericul nopții, felinarele străzilor începeau să sclipească și doamna Tretherick tot mai stătea posomorită la fereastră, depănând aceste zadarnice amintiri 1 între timp, Carry se strecurase afară pe nesimțite;

întoarcerea ei zgomotoasă în odaie, cu ziarul de seară jilav în mână, o trezi în sfârșit pe „mămica”, aducând-o iar pe pământ. Căci doamna Tretherick obișnuia să cerceteze anunțurile, cu slaba speranță de a descoperi calea către o slujbă – nu știa nici ea care! – potrivită nevoilor ei; iar Carry băgase de seamă acest lucru.

Cu gesturi mecanice, doamna Tretherick a închis obloanele, a aprins lumina și a desfăcut ziarul. Ochii i-au căzut instinctiv pe ultimul paragraf din coloana de telegrame:

„Fiddletown, 7. Domnul James Tretherick, un vechi concetățean, al orașului nostru, a decedat noaptea trecută de *delirium tremens*. Domnul Tretherick, se deda la acte de intemperanță datorită – se spune – unor necazuri familiale.”

Doamna Tretherick n-a tresărit. A întors liniștită altă pagină și a aruncat o privire fetei. Carry era adâncită într-o carte. Doamna Tretherick n-a spus nici un cuvânt, dar toată seara a fost neobișnuit de tăcută și de rece. După ce a dezbrăcat și a culcat fetița, a căzut deodată în genunchi lângă pat și, luând în mâini capul în flăcări al micuței, a întrebat-o:

— Ți-ar place să ai un alt tată, Carry dragă?

— Nu, i-a răspuns Carry după o clipă de gândire.

— Știi, Carry, un tată care s-o ajute pe mama, să-ți poarte de grijă, care să te iubească, să-ți dea rochii frumoase, să facă din tine, când o să crești mare, o doamnă.

Carry și-a întors ochii somnoroși către doamna Tretherick:

— Ție da, mămico?

Atunci, „mămica” s-a roșit deodată până la rădăcina părului.

— Culcă-te! i-a spus răstit și a plecat.

La miezul nopții, copilul a simțit însă două brațe albe strânse tare în jurul ei și ea trasă toată la sânul ce se ridica, palpita și se cutremura de suspine.

— Nu pânge, mămico! a șoptit Carry, aducându-și vag aminte de vorbele „mămichii”... Nu pânge! Eu cled că *as* vlea un alt tată, dacă el te ubeste foarte mult, da' foarte, foarte mult!

Peste o lună, spre uimirea tuturor, doamna Tretherick se căsătorise. Fericitul ginere era un anume colonel Starbottle, ales de curând pentru a reprezenta Ținutul Calaveras în Consiliile Legislative ale statului. Cum nu pot reda evenimentul în cuvinte mai alese decât cele folosite de corespondentul gazdei *Sacramento Globe*, îndrăznesc să citez câteva din grațioasele sale fraze: „Săgețile nemiloase ale vicleanului zeu au fost în ultimul timp active prin saloanele noastre elegante. Înregistrăm încă un nefericit. Ultima victimă este onorabilul A. Starbottle din Calaveras. Frumoasa vrăjitoare este, de data asta, o văduvă încântătoare – o fostă adoratoare a zeiței Thespis¹⁵ și, în ultimul timp, o fermecătoare Sf. Cecilie¹⁶, de la una dintre cele mai modeme biserici din San Francisco, unde primea o remunerație înaltă”.

Gazeta *Dutch Flat Intelligencer* a socotit totuși cu cale să comenteze evenimentul cu acel umor liber, caracteristic unei prese neîncătușate: „Noul reprezentant democrat din Calaveras a descălecat în ultimul timp în Legislatură, cu un mic act pentru schimbarea numelui de Tretherick în Starbottle. Prin partea locului, aceasta se numește certificat de căsătorie. Domnul Tretherick a decedat numai de o lună, dar nu ne îndoim că inimosul colonel nu se sperie de stafii”.

Este cinstit însă față de doamna Tretherick să se menționeze că victoria colonelului n-a fost de loc ușoară. La sfiiciunea firească a doamnei, se adăuga piedica din partea unui rival – un înstărit antreprenor de pompe funebre din Sacramento, care o văzuse pe doamna Tretherick la teatru și la biserică și se îndrăgostise de ea; îndeletnicirile profesionale nu îngăduiau însă îndrăgostitului nici un fel de relații cu sexul opus, în afară de cel mai ceremonios contact public. Cum acest domn făcuse o avere frumușică în timpul unei molime ce se întinsese în chip generos, colonelul îl privea ca

¹⁵ De fapt, Thespis a fost un poet grec, considerat creatorul tragediei eline; aici este evidentă intenția autorului de a ironiza ignoranța pretențioasă.

¹⁶ Sf. Cecilia era socotită patroana muzicienilor.

pe un rival de temut. Din fericire, însă, antreprenorul de pompe funebre a fost chemat să ia măsuri profesionale pentru un senator care căzuse, din păcate, lovit de un glonț al colonelului, într-o chestiune de onoare; și, fie că-l descurajase priveliștea celui rival, fie că trăsesese concluzia înțeleaptă că domnul colonel era valoros din punct de vedere profesional, fapt e că omul s-a retras de pe teren.

Luna de miere a fost scurtă și s-a încheiat cu o întâmplare nefericită. În timpul călătoriei de nuntă, Carry a fost lăsată în grija surorii colonelului Starbottle. La întoarcerea lor în oraș, de îndată ce au ajuns acasă, doamna Starbottle și-a mărturisit dorința de a se duce numaidecât la doamna Culpepper pentru a aduce fetița. Colonelul Starbottle, care arăta de câțva timp o anumită îngrijorare, deși se silea s-o stăpânească prin repetate părăsiri întăritoare și-a încheiat până la urmă haina strânsă pe trup și, după ce s-a plimbat de vreo două ori în susul și-n josul camerei, nu tocmai sigur pe picioare, s-a întors deodată către nevastă-sa, cu aerul cel mai impunător:

— Am ocolit, a spus colonelul exagerând o prestanță care creștea o dată cu teama lui lăuntrică și cu vorba-i tot mai împleticită, am ocolit... aș putea zice am amânat re-lata-tarea unui fapt și-i de datoria mea să-ți co-comunic... N-am vrut să stric o fer'cire mat'monială 'nsorită, să rup muguru' sper-ranței, să-n-tunec ceru' conju-gal cu reve-velațiuni neplăcute... Da' trebuie!... La naiba, c'coană, trebuie s-o fac acu'! Co-pila s-a... dus!

— ... Dus!... a repetat ca un ecou doamna Starbottle.

Era ceva în glasul, în pupilele ochilor ei cruciși, care-l trezi fie colonel pentru o clipă și-i mai dezumflă puțin pieptul.

— O să-ț 'splic tot acu', la minut... a spus cu un gest tăios al mâinii, tot-tot o să 'splic... 'Ve-ve-venimentu, melancolic care a pre-ciptat fer'cirea noastră... mis-ter'oasa prov'dență car' te-a 'li-berat pe tine, a 'li-berat și copilu... 'nțelegi?... 'Liberat copilu'!... în m'mentu' când moare Tretherick... orice pretențiune ai tu as'pra copilului, prin el moare și ea!... Asta-i... legea!... Cui aparține copilu'?... Lui Tretherick!...

Tretherick mort!... Copilu' nu p-p-oate 'parține unui mort! A naibii pro-stie! Să 'parțină unui m-mort!... E copilu' tău? Nul... Atunci, al cui e?... Copilu-i al mă-și, 'nțelegi?...

— Unde e fetița? l-a întrebat doamna Starbottle cu chipul foarte palid și glasul foarte grav.

— Îți 'splic... tot... Copilu' 'parține mă-și! Asta-i legal!... Sunt avocat, omu' legii și... și... cetă-țean american. E de dato-toria mea ca avocat, omu' legii și, tățean 'melican, să... să 'napoiez copilu'... mă-și 'durerate?... Cu or'ce preț-ț, or'ce preț-ț!...

— Unde e? ... a întrebat doamna Starbottle fără să-și ia ochii de pe chipul colonelului.

— La mă-sa... Dusă eri... eu vaporu-u... A dus-o vî-vântu' dulce la mă-sa 'ndurerată! Asta-i...

Doamna Starbottle n-a făcut nici o mișcare. Colonelul a simțit că pieptul i se dezumflă încet, dar s-a sprijinit de un scaun, silindu-se să radieze în fața ei de un cavalerism curtenitor, nu lipsit de un iz de fermitate judecătorească.

— Simț'mintele tale de d-dra'oste fac cinste sexului tău, c'coană, da' 'ndește-te la și-t'ațiune, 'ndește-te la i-nima mă-și, la a me-ea! Colonelul s-a oprit din vorbă și, înfoind o batistă albă, a pus-o neglijent la piept și pe urmă a zâmbit duios peste batistă, ca peste niște dantele și volane, femeii din fața lui: De ce umbra-ntunecoasă s-arunce 'travă pe... pe... două su-su-flete... ce bat ca... unu'?... Copilu-i un copil... drăguț, un copil bun... da' co-copilu' a-altuia!... Copilu' s-a dus... Clar' mea!... Da' nu s-a dus cu totu'!... Clar'mea!... Gî-gândește-te, scum-po, că, că mă ai pe mine...

Doamna Starbottle a sărit în picioare.

— Pe tine! a strigat ea cu un glas care a făcut candelabrele să-și pornească clinchetul. Pe tine, cu care m-am măritat ca să am ce să-i dau odorului meu să mănânce, ca s-o îmbrac!... Pe tine! Un câine pe care l-am fluierat să vină lângă mine, ca să-i țin pe bărbați la distanță!... Pe tine!...

Simțind că se înăbușă, a zvâcnit ca o săgeată pe lângă el, intrând în odaia care fusese a fetiței. Apoi a trecut iar ca o furtună în camera ei și s-a întors iar pe neașteptate în fața

lui, dreaptă, amenințătoare, cu pomeții obrazilor arzând ca focul, cu arcada sprâncenelor și gura întinse deodată, cu fălcile încleștate și capul turtit ca la șarpe.

— Ascultă!... i-a strigat cu un glas răgușit. Ascultă aici: dacă vrei să mai dai vreodată ochii cu mine, trebuie să găsești copilul! Dacă vrei să mai vorbești vreodată cu mine... să te apropii de mine, trebuie să mi-o aduci înapoi! Pentru că acolo unde e ea, acolo voi fi și eu... auzi-mă bine!... Acolo unde s-a dus ea, acolo să mă cauți!...

A trecut iar glont pe lângă el și brațele i-au zvâcnit înapoi, într-o mișcare foarte femeiască, de parcă s-ar fi eliberat de niște legături nevăzute și apoi s-a năpustit în camera ei, trântind ușa și încuind-o.

Deși nu era un laș, colonelul Starbottle simțea o teamă ciudată în fața unei femei mânioase și, dând înapoi din calea ei și-a pierdut echilibrul destul de șubred și s-a rostogolit neputincios pe canapea. După două-trei încercări zadarnice de a se ridica pe picioare, a rămas acolo, scoțând din timp în timp proteste necuviincioase, dar nu prea legate, nici limpezi, până ce s-a liniștit, ațipind sub povara istovitoare a calității simțămintelor lui și a cantității poțiunilor adormitoare.

În vremea aceasta, doamna Starbottle își strângea nervoasă lucrurile mai de preț și își împacheta cufărul, așa cum mai făcuse o dată în cursul acestei neobișnuite povestiri. Poate că și ei i-au venit în minte acele clipe din trecut, căci s-a oprit ca să-și îngroape în palme obrazii arzând ca focul; parcă o vedea iar pe fetiță stând în pragul ușii și auzea încă o dată glăsciorul ei întrebând: „Tu ești mămica mea?” Acel „mămica mea” îi sfâșie inima; cu un gest pripit, pătimaș, a dat să gonească amintirea, o dată cu lacrima ce i se strânsese sub pleopă. Pe urmă s-a întâmplat că, răscolind printre niște lucruri, a dat peste o sândăluță de copil cu o curelușă ruptă. Atunci a dat un țipăt groaznic – primul țipăt pe care-l scosese – și, strângând sândăluță la sân, a sărutat-o pătimaș mereu-mereu și a legănat-o dintr-o parte în alta, așa cum orice femeie știe să lege. Și pe urmă a mers cu ea la fereastră, s-o vadă mai bine cu ochii ei ce

șiroiau de lacrimi. Aici a înecat-o deodată o criză de tuse, pe care n-a putut-o potoli cu batista apăsată pe buzele-i arzând de friguri. Și pe urmă s-a simțit așa, deodată, tare slabă, fereastra părea că se depărtează din fața ochilor, podeaua că se afundă sub pasul ei și a ajuns împleticindu-se la patul pe care s-a prăvălit, cu sândăluță și batista strânse la piept. Chipul îi era alb ca ceara, orbitele ochilor vinete; mai era și o pată pe buze, altă pată pe batistă și alta pe învelitoarea albă de pe pat...

Vântul se întetise, lovind în cerceveaua ferestrei și fluturând perdelele albe ca niște vedenii. Mai târziu o pâclă cenușie s-a lăsat ușor peste acoperișuri, mângâind întinderile bătute de vânt și învăluind tot cuprinsul într-o lumină vagă și o pace fără sfârșit... Ea zăcea pe pat liniștită... Era totuși, în pofida necazurilor ei, o mireasă grozav de frumoasă!...

Iar de cealaltă parte a ușii ferecate, ginerele, curtenitorul ginere, sforăia de unul singur în culcușul său vremelnic.

„BATRÂNICA” LUI JOHNSON.

Se lăsa întunericul și cărarea care ducea spre Sonora pălea înaintea mea cu fiecă pas. Drumul era tot mai greu pe povârnișul ierbos, peste care se revărsa de sus un șuvoi mic, săpând o rețea de șanțulețe asemănătoare cu poteca, astfel încât nu era chip s-o mai deosebești. Nemaifiind în stare s-o găsesc pe cea adevărată, am zvârlit hățurile pe grumazul asinei, hotărât să mă las în seama vestitei agerimi a animalelor, despre care auzisem atâtea. Nu am ținut însă seama și de slăbiciunile la fel de binecunoscute ale speciei și sexului ei, iar Chu-Chu mai dăduse semne serioase că făcea numai cum o tăia capul. Fără nici o clipă de șovăială, când a simțit hățul moale, s-a trântit jos și a început să dea din copite.

În uluiala mea, zgomotul unor alte copite răsunând dincolo de canionul stâncos a fost pentru mine o ușurare, chiar dacă mă aflu deocamdată în încurcătură. O clipă după aceea, de după deal s-au ivit un cal și un călăreț firește că pe poteca pe care o socoteam pierdută; urcau în sus, în clipa în care eu izbutisem s-o fac pe Chu-Chu să se ridice pe picioare.

— Țasta-i drumul spre Sonora? am întrebat.

— Da. Apoi aruncând o privire cercetătoare spre asină: Socot că n-ai de gând s-ajungi acolo până la noapte.

— De ce nu?

— Păi, or fi cam op'șp'ce mile pân-acolo și-ăi mai mult pe o potecuță înfundată în pădure, după ce treci valea.

— Mai rea ca asta?

— Da' ce-are poteca asta?... Că nu te-i fi așteptând la o pistă de călărie sau la drum pavat în poala dealului, ai.

— Nu... E vreun han unde-aș putea trage?

— Da' de unde!

— Nici vreo casă?

— Nici!...

— Mulțumesc. Noapte bună!

A trecut înainte, apoi s-a oprit iar și s-a întors în șa:

— Ascultă-aici: după ce treci nițel de canion, o să dai de-o pădurice de castani; ia-o la dreapta ș-o să vezi o cărăruie. Aia te duce la o cabană. Să-ntrebi dacă-i a lui Johnson...

— Cine-i Johnson?

— Eu... că nu l-oi fi căutând pe Vanderbilt sau pe Atotputernicu' p-aici pe sus?... Acum, ascultă la mine: spune-i bătrânichii mele să-ți dea cină și-un așternut pe undeva, la noapte. Spune-i că te-am trimis eu. Drum bun!

A plecat înainte de a-r fi putut răspunde dacă primeam sau nu. În schimb, s-a auzit un soi de zbierăt surd al lui Chu-Chu, aducând a chicotit înfundat. M-am uitat crunt la ea; s-a prefăcut că tușește și, întinzând capul și gâtul atât cât îi era cu putință, păru că-și contemplă în chip admirativ copita stângă dinainte. Dar îndată ce am încălecat, a și pornit-o la drum; a trecut peste canionul stâncos, părând a fi ochit din proprie inițiativă păduricea de castani și, fără pic de codeală, a găsit cărăruia la dreapta, așa că într-o jumătate de ceas ne și aflam în fața căscioarei.

Era o cabană de bârne, cu o chițimie adăugată într-o parte, tot din bârne și acoperită cu coajă de copac; de cealaltă parte avea o „aripă” mai încăpătoare și mai făloasă, făcută din scânduri grosolane de pin roșu, cioplite, dar negeluite și nevopsite.

Chițimia era, desigur, folosită ca bucătărie, iar încăperea din mijloc drept cameră de locuit. Când m-am apropiat, lătratul unui câine a chemat patru copii, mai mari și mai micuți, în ușa deschisă, unde un plod întreprinzător încerca să se târască pe brânci peste un drug de lemn așezat ca piedică de-a curmezișul pragului.

— Aici e locuința lui Johnson?

Eu mă adresasem de fapt celui mai mare dintre ei, un băiețel ca de nouă-zece ani, dar îmi dădeam seama că atenția îmi era furată fără voie de plodul care, în clipa aceea, se rostogolise peste obstacol și mă privea liniștit de jos, vălătucindu-se pe tăcute și eroic în cămășuțele lui. Băiatul s-

a făcut nevăzut fără să-mi răspundă, dar s-a întors repede ou o fetișcană mai înaltă, de paisprezece sau cincisprezece ani. M-a izbit felul în care, ajunsă la ușă și-a trecut iute mâinile peste capetele celorlalți, parcă i-ar fi numărat, a ridicat plodul în sus, l-a întors, i-a scuturat rochița și l-a băgat în casă fără măcar să-i arunce o privire. Mișcările ei erau vădit mecanice și obișnuite.

Am repetat sfios întrebarea.

Da, *aici* stătea Johnson, dar el tocmai plecase la King's Mills. Am răspuns în grabă că știam aceasta, deoarece îl întâlnisem dincolo de canion. Cum rătăcisem drumul și n-aș fi putut ajunge până la Sonora în noaptea aceea, el a fost atât de bun și mi-a spus că aș putea rămâne acolo peste noapte. Ridicasem puțin glasul, cu gândul la bătrânica lui Johnson care, desigur, mă cerceta pe furiș din cine știe ce ungher.

Fata a împins copiii la o parte, afară de băiat. Lui i-a spus simplu:

— Dolphus, arată-i omului ăstuia unde să-și priponească asina și a dispărut apoi fără nici un cuvânt în „aripa” căsuței.

M-am luat după mica mea călăuză, oare era poate un copil mai curios în sinea lui, dar tot atât de nepăsător. Drept răspuns la diferitele mele întrebări, el zâmbea mereu, plictisitor de nătâng. Dar nu și-a luat nici o clipă ochii iscoditori de pe mine și-mi părea bine că nu-i scăpa nici un amănunt din înfățișarea mea. Mi-a arătat drumul din spatele casei, către o pădurice cu un singur luminiș și a rămas tăcut deoparte în timp ce eu priponeam pe Chu-Chu, fără să-mi ofere vreun ajutor și nici să mă împiedice în vreun fel oarecare de a cerceta locul. Nu se vedea urmă de mână omenească în împrejurimile cabanei. Sălbăticia călca nemilos pe urmele proaspăt lăsate de pașii pionierilor, părând hotărâtă să le șteargă cu totul. Pe o distanță de câțiva metri în jurul locuinței, civilizația lăsase urme dezgustătoare, de boarfe zvârlite, de sticle goale și cutii de conserve, iar pe scaietii și tufișurile de soc din preajmă înfloreau nesănătos

petice de hârtie albă și cioburi de vase. Cercul acesta hâd nu se lățea niciodată. S-ar fi zis că natura arunca tot timpul îndărăt gunoiul nedorit; nici o zburătoare, nici o fiară nu-l căra de-acolo; nici un animal nu trecuse vreodată peste acea barieră murdară: civilizația rămânea în țarcul mohorât al propriei sale mizerii. Vechiul și înfricoșătorul brâu de foc din jurul taberelor de vânători în timpul nopții nu tăia mai tare cheful nepoftiților ca această grosolană și întâmplătoare fortificație.

Când m-am întors în cabană, am găsit-o goală, cu ușile de la chițimie și de la „aripă” închise; dar în fața unei mese butucănoase fusese pus un scaun, iar pe masă fumega cafea într-o cană de tinichea, iar alături se vedea o farfurie de tinichea cu pesmeți fierbinți și încă una cu carne friptă. Era ceva ciudat și trist în această tăcută izolare a persoanei mele. Să nu-i fi plăcut oare înfățișarea mea bătrânichii, care m-o fi privit din cine știe ce întunecat post de observație, sau să fie această retragere îmbufnată un aspect al ospitalității celor din Sierra? Sau era doamna Johnson tânără și frumoasă și se ascundea din porunca soțului gelos, sau era vreo schiloadă ori vreo babă ținută la pat? Din timp în timp, din „aripa” căsuței răzbea un murmur de voci, dar niciodată un timbru de femeie în toată firea. Întunericul ce se-ntețea, spintecat doar de câte o pâlpare slabă a buștenilor ce mocneau în vatra de chirpici, îmi făcea singurătatea și mai grea. Astfel fiind, știam că ar fi trebuit să dau la o parte cina și să mă las pradă gândurilor mele negre... Dar firea este adesea neconsecventă și, în aerul acela tare de munte, îmi pare rău s-o spun, dar starea mea fizică nu era într-o perfectă armonie cu cea sufletească, așa cum o arată totdeauna poezii. Mi-era o foame... și mi-am potolit-o; indigestia și cugetările etice puteau să vină mai târziu. Am mâncat pesmeții cu mare bucurie și-mi isprăveam gânditor cafeaua, când un susur de glasuri venind de pe căpriorii de deasupra mi-a atras atenția. Am privit în sus; de sub streășina de coajă de copac mă ținutau trei perechi de ochi rotunzi. Erau ochii copiilor pe care-i văzusem mai înainte și

care, în postura îngerilor lui Rafael fuseseră, firește, spectatorii atenți ai cinei mele. Când privirile ni s-au întâlnit, de pe buzele celui mai mic a scăpat un chicotit înfundat.

N-am putut pricepe niciodată de ce gluma sfioasă a copiilor pe seama celor mari nu este primită de către cei țințiți cu tot atâta înțelepciune ca atunci când vine de la un egal. Credem cu tot dinadinsul că atunci când Jones sau Brown râd de noi, o fac din răutate, din ignoranță sau din dorința de a-și arăta superioritatea, dar suntem totdeauna încredințați că criticii cei mititei văd în noi ceva *cu adevărat* de râs... Eu le-am zâmbit însă amabil, necrezând că ar putea fi ceva caraghios în felul meu de a mânca singur.

— Vino încoa', Johnny! l-am chemat prietenește.

Cei doi mai măricei, un băiat și o fată, s-au făcut imediat nevăzuți, ca și cum acest nou caraghioslâc al meu ar fi fost prea mult pentru ei. Din hârșăitul și bocănitul picioarelor în peretele de bârne, am înțeles că-și dăduseră la repezeală drumul afară, pe pământ. Cel mai mic, cel cu chicoteala, rămăsese acolo ca vrăjit, dar gata să-și ia zborul la cea dintâi alarmă.

— Vino încoace, Johnny puiule! am repetat blajin. Aș dori să te duci la mămica ta și să-i spui...

La aceste cuvinte însă copilul, care până atunci se schimonosise fel și chip, a scos un urlat groaznic și a dispărut. Am alergat la ușa de la intrare și, când m-am uitat afară, am văzut-o pe cea mai înăltuță dintre fete, cea care mă primise, îndepărtându-se cu băiatul sub braț, împingându-l apoi înaintea ei și privind îndărăt, peste umăr, așa cum ar face o ursoaică tânără care-și apără puii de primejdie. A dispărut după aceea la capătul „aripii”, unde se afla desigur o altă ușă...

Era ceva de necrezut!...

Și nu-i de mirare că m-am întors în cabană atât de mâhnit și de amărât, încât o clipă mi-a venit în minte gândul năstrușnic să pun șaua pe Chu-Chu și să-mi iau tălpășița din căscioara aceea tăcută. Mi-am dat însă la fel de repede seama de ridicolul unei asemenea purtări, pentru a nu mai

pomeni nimic de ingratitudinea mea. Johnson îmi oferise numai hrană și adăpost; n-aș fi putut cere mai mult nici de la hanul spre care-l rugasem să mă îndrepte.

N-am mai intrat în casă ci, aprinzându-mi ultima țigară, am început să mă plimb mofluz în susul și-n josul potecuței. Când s-au ivit stelele, s-a mai luminat puțin; printr-un luminiș în mijlocul copacilor puteam vedea masivul copleșitor al muntelui din față și, dincolo de munte, o creastă mai înaltă, conturată de tivul roșu al pădurii în flăcări, care nu arunca însă nici un reflex pe pământul sau cerul din preajmă. În jurul meu, adieri ușoare, calde încă de soarele de peste zi, mișcau frunzele pădurii, cu răsufări lungi și aromate. Cu timpul însă, adierile au fost înlocuite de neobositul vânt de noapte al Sierrei, venind de sus, de pe culmile semețe și legănând vârfurile pinilor celor mai înalți, fără a tulbura totuși liniștea crengilor în bezna de jos. Se lăsase peste tot tăcere; nu se auzea nici o chemare, nici un strigăt de fiară sau de pasăre în întuneric; foșnetul lung al creștetului copacilor se auzea la fel de stins ca și talazurile depărtate ale unor mări nevăzute... Dar asemănarea nu se oprea aici. Șirurile îndesate da pini și de cedri care se întindeau la nesfârșit, până în zare, aveau în ele ceva din singurătatea neîntinată a țărmului de ocean. În mijlocul acestei liniști înaripate, am început să cred că înțelegeam firea tăcută a celor din cabana singuratică.

Mare mi-a fost însă mirarea când, la întoarcerea în cabană, am dat cu ochii de fata cea mai înaltă stând lângă ușă. Când m-am apropiat, s-a dat câțiva pași îndărăt și, arătând spre ungherul unde așezase chiar atunci un așternut pentru mine, mi-a spus:

— Poți să te lungești colo, da' o să trebuiască să te scoli în zori, căci Delphus s-apucă de trebăluit și s-a îndreptat către „aripă”. Aproape rugător, am oprit-o:

— O clipă, te rog. Aș putea s-o văd pe mama dumitale?

S-a oprit pe loc și m-a privit cu o căutătură ciudată. Apoi a spus tăios:

— Întâi și-ntâi, să știi că mama a murit!

Și dădu să plece; cred însă că trebuie să fi văzut uimirea de pe fața mea, pentru că s-a codit.

— Dar, am spus repede, eu am înțeles, desigur de la tatăl dumitale, vreau să spun că domnul Johnson, am adăugat întrebător, mi-a spus ca să vorbesc cu... dar nu mi-a venit să repet cuvintele aidoma – cu... *soția* lui.

— Nu știu ce i-o fi venit lui să-ți spună așa, mi-a răspuns fata tăios, dar mama a murit de mai bine de-un an.

— Atunci, am stăruit eu, nu e nici o femeie-n toată firea pe-aici?

— Nu.

— Și cine îngrijește de dumneata și de copii?

— Eu!

— Dumneata și tatăl dumitale, nu?

— Tata nu-i pe-aici nici două zile-n șir... și-atunci, numa' ca să doarmă...

— Și dumneata duci toată grija casei?

— Da și pontajul buștenilor.

— Pontajul buștenilor?

— Da; țin socoteala și mășor buștenii care lunecă pe jgheab.

Mi-a fulgerat prin minte că trecusem pe lângă jgheab și pe lângă clina dealului pe unde se dădea drumul buștenilor la vale și că gândisem despre Johnson că se îndeletnicea cu tăiatul cherestelei pentru fabrică.

— Da' ești cam tânără pentru toată treaba asta, mi-am dat eu cu părerea.

— Merg pe șaisp'ce, mi-a răspuns ea, serioasă.

Într-adevăr, așa cum arăta, i-ai fi putut da orice vârstă. Pe chipul ei pârjolit de soare se așternuse ceva aspru și așezat. Când am privit-o însă mai de aproape, m-a impresionat faptul că ochii ei, care nu erau mari, abia de se puteau zări din pricina celor mai neînchipuite gene ce mi-a fost dat să văd vreodată. Nemaipomenit de negre, nemaipomenit de dese, ba chiar încâlcite în belșugul lor, că păreau să îmbrace mai curând decât să țină pleoapele, umbrind totul în jur, în afară de smoala lucitoare a pupilelor, ce aduceau a boabe

negre de munte, lucioase și umede. S-ar fi zis că ochii aceia, care aminteau pădurea, o legau organic de ținutul unde trăia. I-am răspuns în glumă:

— Asta nu-nseamnă *foarte* bătrână. Dar ia spune-mi, îți zice tatăl dumitale sau ți-a zis vreodată: „Bătrânica mea”.

Fata a încuviințat din cap.

— Atunci, ai crezut că-s mama? mi-a spus zâmbind.

Era atât de plăcut să-i vezi chipul obosit părăsindu-și căutătura-i gravă, patetică, încât, deși în clipa aceea ochii i se îngropau iar în tufărișul negru al genelor, am urmat bucuros:

— N-am greșit chiar atât de mult, dacă te gândești la tot ce faci pentru casa asta și familia dumitale!

— Atunci, dumneata nu i-ai spus lui Billy să moară, să se ducă-n pământ la mama, cum ți-a spus? a întrebat ea ușurel bănuitoare, dar și gata-gata să suradă.

— Nu, firește că nu...

Dar mi-am dat seama că rugămintea mea de a se duce la maică-sa a putut isca această tălmăcire tristă într-o minte simțitoare de copil. Fata părea liniștită și a dat iar să plece.

— Noapte bună, domnișoară... Știi, tatăl dumitale nu mi-a spus cum te cheamă cu adevărat, am adăugat eu.

— Karline.

— Noapte bună, domnișoară Karline!

Și i-am întins mâna.

Ea mi-a privit mâna, apoi s-a uitat la mine printre genele ei încălcite. Și, izbindu-mi mâna la o parte cu un gest brusc, dar nu lipsit de gingășie, mi-a spus: „Lasă acu' prostiile”, așa cum ar fi vorbit unuia din copii; apoi a dispărut pe ușa dinăuntru.

Neștiind dacă trebuie s-o iau în glumă sau în serios, am rămas tăcut o clipă. Apoi am făcut câțiva pași afară, în întunericul ce se-ngroșa; am ascultat la vântul care se năpustea peste creștetul copacilor și am intrat iar în casă, am închis ușa și m-am întins pe așternut.

Dar nu ca să dorm. Creștea parcă în mine, așa cum stăteam culcat acolo, un simțământ de răspundere pentru

copiii aceia singuratici, răspundere pe care Johnson o zvârlise atât de ușor de pe umerii lui; și m-am trezit închipuindu-mi o groază de primejdii, căroră cea mai mare dintre fete cu greu le-ar fi putut face față în starea lor lipsită de ocrotire. Nu că ei ar fi avut a se teme din partea vreunui om sau animal de pradă, căci hoții drumurilor de munte nu se mânjeau niciodată cu tâlhării mărunte, iar ursul sau jaguarul se apropie rareori de o cabană; dar se putea ivi o boală pe neașteptate, un foc, fel de fel de accidente care pândesc pe copii, pentru a nu spune nimic de urmările nefaste morale și mintale ale izolării lor la o vârstă atât de fragedă. Era rușinos din partea lui Johnson să-i lase așa singuri!...

În tăcerea din jur, mi-am dat deodată seama că se auzea limpede glasul gazdelor mele în încăperea de alături și că, fără doar și poate, Karline îi culca acum. Apoi s-a ridicat un glas... era al ei! A început să cânte și ceilalți i s-au alăturat. Repetau o singură strofă dintr-un binecunoscut și trist cântec de-al negrilor:

„Mi-e greu și-i jale-n lumea-ntreagă”...

Se tânguia Karline, pe o notă înaltă.

*„Unde calcă al meu pas,
O, noapte, inima-n mine-i neagră
De dor după cei de-ac-a-a-s”...*

Sâsâia fetița mai mică drept răspuns.

Au repetat cântecul acesta de două-trei ori până ce și ceilalți au părut să-l prindă, apoi versurile au prins să urce și să coboare în întuneric, monoton și trist.

Nu știu de ce, dar mi-a fulgerat deodată în gând că orfanii aceia mititei credeau poate în mintea lor că ceea ce făceau ei era o rugăciune, asemenea unei închinăciuni cucernice de seară. Impresia mi-a fost întărită auzind un soi de recitare scurtă și îngânată, urmată de o tăcere pe care n-o spintecau

decât trosniturile surde ale bânelor verzi, ca și când cabana s-ar fi pregătit și ea de culcare. Apoi s-a așternut o tăcere deplină.

Dar eu eram mai treaz ca înainte. Până la urmă m-am ridicat, m-am îmbrăcat și, după ce mi-am tras scaunul lângă foc, am scos o carte din sacul de drum; și la lumina unei lumânări lăcrămânde, pe care am descoperit-o înfiptă într-o sticlă pe un colț al căminului, am început să citesc. Am căzut repede într-un fel de toropeală. Cât am dormit, n-aș putea spune, căci mi s-a părut că aud prin vis lătratul unui câine, care până la urmă m-a și deșteptat. Lătratul părea să vină din spatele colibei, dinspre luminișul unde o priponisem pe Chu-Chu. Am deschis în grabă ușa, am înconjurat cabana îndreptându-mă către luminiș și am dat aproape piept în piept cu asina înspăimântată ieșind din întuneric spre mine, ținută de funie de mâna unei făpturi înfășurate care înainta încet, cu pușca pe umăr, afară din luminiș. Înainte de a fi avut timp să mă dezmeticesc, am rămas încremenit când mi-am dat seama că arătarea aceea nu era alta decât Karlina.

Fără cea mai mică sfială sau măcar stinghereală pentru ținuta ei, mi-a aruncat trecând pe lângă mine capătul funiei, cu o scurtă explicație: vreun urs sau jaguar care dădea târcoale locului speriasse asina. Ar fi mai bine s-o priponesc în fața cabanei, la adăpost de vânt.

— Dar am crezut că fiarele sălbatice nu vin niciodată atât de aproape, i-am spus repede.

— Carnea de catâr e tare ispititoare, a adăugat fata sentențios și a trecut mai departe.

Aș fi vrut să-i mulțumesc; aș fi vrut să-i spun ce rău îmi părea că fusese tulburată; aș fi vrut să-i arăt toată prețuirea mea pentru cutezanța de care dăduse dovadă în miez de noapte și să-i atrag totodată atenția asupra primejdiei prin care trecuse; aș fi vrut să știu dacă era obișnuită cu astfel de întâmplări și dacă pușca pe care o purta era cu adevărat necesară. Dar nu puteam decât să-i respect rezerva și tocmai dădeam să mă îndepărtez, când am fost izbit de o scenă și mai ciudată. Pe când fata se apropia de casă, am văzut

lămurit statura înaltă a unui bărbat mișcându-se cu un fel de sfială și de reținere, care nu te lăsa să crezi c-ar fi avut de gând să se ascundă printre copaci; părea că și fata îl zărise în aceeași clipă și își încetinise ușor pasul. Nu era între ei mai mult de zece pași. El a spus ceva ce nu mi-a ajuns la ureche, dar n-aș putea spune dacă din pricina sfiei sale sau a depărtării. În schimb, în răspunsul ei scurt, așa cum îi era felul, nu se vedea urmă de sfială.

— În ordine. Poți s-o iei acu' din loc și să pleci acas'...

Ea a cotit pe după „aripa” cabanei și a dispărut. Statura înaltă a omului s-a legănat o clipă șovăitor și apoi a pierit și ea. Eu eram însă prea curios, ca să mă mulțumesc doar cu această încheiere; am priponit-o în grabă pe Chu-Chu la o aruncătură de băț de ușa din față și am luat-o la goană după flăcău, încredințat că nu ajunsese prea departe. Așa și era. La câțiva pași de acolo, el se oprise tot atât de șovăitor și de nesigur.

— Hei! i-am strigat.

S-a întors către mine în același fel stângaci, dar fără mirare, nici teamă.

— Vino-ncoace să bei cu mine un păhărel înainte de a pleca, i-am spus, dacă nu ești prea grăbit. Sunt singur aici și de vreme ce tot m-am sculat, nu vād de ce n-am fuma o pipă și n-am sta puțin de vorbă.

— Nu cutez...

M-am uitat la voinicul acela de șase picioare din fața mea și am repetat uimit:

— Nu cutezi?

— „Dânșii” nu i-ar place!

Și a făcut un semn cu umărul către cabană.

— Cui?

— Domnișoarei Karline.

— Prostii! i-am spus. Nu e în cabană... n-o să dai de „dânsa”. Haide, vino!

Șovăia, cu toate că pe chipul lui bărbos se putea desluși un zâmbet ușor.

— Vino...

M-a ascultat și m-a urmat, pasămite cum ar fi făcut-o și Chu-Chu, cu același simțământ al unei forțe și înțelegeri superioare și cu o ușoară pălire a privirii, ca și când ar fi fost gata în orice clipă s-o ia din loc. La ușă a rămas o clipă nehotărât. Pe urmă s-a strecurat înăuntru. Am băgat de seamă că trecea pragul la un fir de păr de pervazul de sus și de ușori. La lumina focului am putut vedea – în ciuda primei bărbi care-i creștea din plin – că era tânăr, mult mai tânăr decât mine și că nu era de loc urât. Dar cum părea mereu gata să se retragă, am scos din samar plosca și tutunul; le-am întins, i-am arătat scaunul, iar eu m-am așezat pe pat.

— Stai pe-aici pe-aproape?

— Da, mi-a răspuns cam distrat, parcă ar fi tras cu urechea în altă parte, la „Răscrucea Zece Mile”.

— Păi asta-i la două mile de-aici!

— Cam așa!...

— Atunci, nu locuiești p-aici prin partea locului...

— Nu... Eu țin de fabrica la „Zece Mile”.

— Erai în drum spre casă?

— Nu, a băguit el cu ochii la pipă, eu îmi cam fac drum pe-aici, la vremea asta când Johnson e plecat, să văd de-s toate la locul lor...

— Înțeleg; ești un prieten de-al lor...

— Nu-u... da' de unde!... S-a oprit, a răs cam încurcat și a adăugat parcă pentru pipa lui: Adică așa, un fel de preten... Nu prea-prea! „Dânșii”... și-a coborât el glasul ca și când persoana ceea autoritară ar fi umplut întreaga casă, „dânșii” nu i-ar place!...

— Atunci, peste noapte când Johnson nu e acasă, faci de santinelă în jurul casei?

— Da, de santinelă, asta-i... păru el încântat de idee. Asta-i! De santinelă... Ai plesnit-o, prietene!

— Și cât de des e Johnson plecat?

— Cam de două-trei ori pe săptămână... cam așa...

— Dar domnișoara Karline pare a fi în stare să aibă grijă singură de ea... N-are nici pic de teamă!

— Teamă?... Teamă nici nu era p-acolo când s-a născut

„dânsa”. Și după o clipă: Nu, domnule! Te-ai uitat vreodată în ochii ei?

Nu, nu mă uitasem din pricina genelor. Dar nu mi-a venit să spun asta și am încuviințat doar din cap.

— Păi nu e ființă vie ori moartă înaintea cui să nu poată ea să stea dreaptă și să i se uite-n față!...

M-am întrebat dacă el își închipuia că fata încercase vreo greutate în a sta dreaptă în fața chipului lui nevinovat de blând și nu m-am putut opri de a-l întreba:

— Atunci, nu văd nevoia să bați pe jos patru mile ca să ai grijă de ea!...

În clipa următoare mi-a părut însă rău de cele spuse, pentru că i-a căzut ca din întâmplare pipa și a rămas aplecat multă vreme după aceea, ca s-o culeagă de jos bucătică cu bucătică. În cele din urmă mi-a spus grijuliu:

— Băgat-ai de seamă legăturile de flanel' de la gâtul copiilor?

Mi-am amintit că le văzusem, dar nu știam dacă le purtau ca să nu răcească, sau era ideea lor copilărească de a se împodobi. Am încuviințat din cap.

— Păi, asta-i nenorocirea cu ei! Într-o noapte când Johnson era plecat de trei zile la Coulterville, eu dădeam târcoale pe-aici și văd că nu dau de nici unu' din ei, deși toată noaptea în cabană a ars lumina. Noaptea următoare vin eu iar pe-acilea, lumina pâlpâia la fel și nici unu' p-afară!... Socotesc eu că nu-i lucru curat și m-apuc să mă furișez pân' la casă și s-ascult... Aud eu cevaș'lea, ca un fir'cel de tuse, când și când și p-urmă cevaș'lea, ca un fir'cel de ge'măt... N-am cutezat să cânt în gura mare, că știam că „dânșii” nu i-ar fi plăcut, da' am fluierat așa, ca omu' fără griji, ca să priceapă puștii că eram p-acolo. Da' nu s-a prins. Tocma' dam să plec, când, pă viața mea, dacă n-am dat peste găleata cu apă pe care le-o adusesem de la izvor în dimineața aia, stând acolo plină, că n-o luaseră 'năuntru! Când am văzut una ca asta, am socotit să-mi fac drum 'năuntru, fie ce-o fi, ș-am bătut. Ușa s-a crăpat puțin, ș-am văzut ochii ăia ai ei sticlind la mine ca jaru'! Și s-a răstit la mine că mai bine

„să mă-ntorc și s-o șterg și să-nchid ușa!”... Atunci am răcnit și eu c-ar putea să-mi spună și mie ce se-ntâmplă cu ei, numa’ pân ușă! Și atunci mi-a zis – pân ușă – că puștii erau toți bolnavi de lingoarea aia grea, difterie! P-urmă s-a răstit că mai bine aș aduce un doctor. Și p-urmă s-a răstit că mai bine să iau plodu’ ăl mic cu mine, că el nu prinsese încă boala și să-l las la cineva-n grijă. P-urmă mi-a întins plodu’ prin crăpătura ușii, înfășurat într-o pătură ca un pui de Piei Roșii și îți-nchipui c-am luat-o la picior cu el. N-aveam ce căuta atunci la fabrică, așa c-am întins-o pân-acas’ la White, patru mile mai departe; acolo se afla bătrâna, mama lui White. I-am zis cum stăteau lucrurile și mi-a împrumutat un cal ș-am și luat-o la goană pân’ la doctoru’ Green, la Mountain Jin’s, ș-am fost cu el înapoi înainte de răsăritu’ soarelui. Și p-urmă am auzit că se stingea și ea... că, vedeți, de atât istov bolise și ea tot timpu’ mai dihai ca ăilalți, da’ niciodată nici nu s-a lăsat, nici n-a scâncit!...

— A fost bine că ai stăruit s-o vezi în noaptea aceea, i-am spus, urmărind expresia încântată a chipului său.

A privit repede în sus și-a dat seama de ochiul meu iscoditor și-a coborât iar pleoapele, a zâmbit ușor și, în timp ce desena cu coada pipei sparte un cerc în cenușă, a adăugat:

— Vezi că „dânșii” tot nu i-a plăcut...

I-am mărturisit cu oarecare căldură că, de vreme ce-i îngăduia tatălui ei s-o lase singură peste noapte cu copii plăpânzi, fata nu avea dreptul să aleagă *cine* s-o ajute în caz de pericol. Mi-am dat seama apoi că aceste vorbe nu erau prea măgulitoare pentru el și am adăugat grăbit că mă întrebam dacă fata se aștepta să treacă cumva altcineva pe poteca aceea, la miezul nopții! Dar vorbele mele mi-au amintit de stilul din graiul lui Johnson și m-am oprit.

— Așa-i, a răspuns el blajin. Și dacă ei nu-i pas? Destul de ea, de frații și de surorile ei, ar fi trebuit să se gândească la ăilalți, la puștii lui Beazley.

— Puștii lui Beazley? am repetat eu cu mirare.

— Păi da, ăi doi mititei de-o seamă cu Mirandy; ăia sunt ai

lui Beazley.

— Cine-i Beazley ăsta și ce-i cu copiii lui aici?

— Beazley era de la fabrică și a murit acolo și ea l-a rugat pe taică-său s-o lase să-i aducă p-ăia doi acilea.

— Nu cumva vrei să spui că pe lângă treburile ei, mai are grijă și de copiii altuia?

— Ba da și-i și educează?

— Îi educă?

— Da; îi învață să citească, să scrie și să socotească. Unul din lemnarii noștri a prins-o la treb'șoara asta pe când ținea pontaju'.

Am rămas amândoi tăcuți câteva clipe.

— Cred că-l cunoști pe Johnson? am zis în sfârșit.

— Nu prea...

— Dar dumneata vii pe-aici și altă dată, nu numai când o ajuți pe fată?

— N-am intrat niciodată în casă până acu'...

În timp ce vorbea, se uita cu luare-aminte împrejur, ridicându-și ochii pe căpriorii goi de deasupra și trăgând adânc aer în piept, parcă ar fi inspirat adierea vreunei făpturi nevăzute. Părea atât de răsplătit și de încântat, iar eu eram atât de mișcat de această umilă și tăcută contopire cu acel interior „sacru”, încât am avut un vag simțământ că orice amestec al meu ar fi fost o profanare. Și am stat liniștit, cu ochii pironiți la focul care se stingea. Deodată flăcău! S-a ridicat și-a întins mâna, a strâns-o călduros pe a mea și-a spus:

— Păi. Eu socot că-i timpu' s-o iau din loc!

A mai răsuflat încă o dată adânc, de data asta pe ascuns, ca și când s-ar fi temut de ochii mei, apoi s-a încovoiat într-o parte și a ieșit afară din casă, din nou în întuneric, unde statura lui păru a-și atinge dintr-o dată întreaga înălțime; s-a șters, în depărtare și a pierit. Am închis ușa, m-am suit în pat și am adormit adânc. Atât de adânc, încât când m-am trezit soarele se lăfia prin ușa deschisă chiar în patul meu. Pe masa din față era pusă mâncarea pentru mine. După ce m-am îmbrăcat și am mâncat, surprins de tăcere, m-am dus

la ușă și am privit afară. La câțiva pași de colibă, Dolphus o ținea pe Chu-Chu de căpăstru.

— Unde e Karline? am întrebat.

El a făcut semn spre pădure:

— Acolo, ține pontaju’.

— A lăsat vreo vorbă pentru mine?

— A zis să pregătesc asina pentru ’mneata.

— Nimic altceva?

— Ba da; zice că trebuie să pleci.

Am plecat, dar nu înainte de a fi așternut câteva rânduri de mulțumire pe o foaie din carnețelul meu, pe care am înfășurat-o în jurul ultimului meu dolar spaniol, cu adresa: „Domnișoarei Johnson”; și am pus foaia pe masă.

.....

Trecuse mai bine de un an când, în salonul-bar al „Hotelului Mariposas”, am simțit o mână atingându-mi umărul. M-am întors. Era Johnson.

A scos din portofel un dolar spaniol:

— M-am gândit eu bine, mi-a spus el vesel, c-o să mai dau ochii cu ’mneata odat’ ș-odat’, cine știe unde! „Bătrânica” mea a zis să-ți dau asta când s-o-ntâmpla să te văd și să-ți spun că ea nu ține nici un fel de otel. Da’ s-a-nvoit să păstreze biletu’ și l-a silabisit vorbă cu vorbă ălor mici!

Iată că venise prilejul atât de dorit, ca să mă adresez mândriei și dragostei lui Johnson pentru copila-i cutezătoare, dar neocrotită.

— Aș vrea să vă vorbesc despre domnișoara Johnson, i-am spus nerăbdător.

— Da, te cred, mi-a răspuns cu un zâmbet ce te scotea din fire. Ca mai toți băieții. Da’ nu mai e domnișoara Johnson. S-a măritat.

— Nu cu flăcăul acela voinic de la fabrica „Zece Mile”? am întrebat eu cu răsufierea tăiată.

— Și ce nu-ți place la el? mi-a întors Johnson vorba. Nu te-i fi așteptat să se mărite ca vreun nobil, ai?

I-am răspuns că nu vedeam de ce nu – și am fost încredințat că de fapt, chiar așa era!

SINGUR PE MUNTELE „STEAUA SINGURATICĂ”.

Partea întâi.

Aproape nu încăpea îndoială că exploatarea „Steaua singuratică” era „compromisă.” Nu „lichidată”, nu „terminată”, nu „secătuită” – ci „compromisă”. Timp de doi ani, cei cinci cutezători proprietari ai ei trecuseră prin diferitele stări ale entuziasmului minier, prospectând și plănuind, săpând și lăsându-se pradă îndoielilor, împrumutaseră bani cu inima ușoară, dar fără acoperire; căpătaseră credite, renunțând generos la orice răspundere și înduraseră dezamăgirea creditorilor cu o resemnare voioasă, pe care numai încrederea într-un viitor mărinimos le-ar fi putut-o da. Urmarea a fost însă că, până la sfârșit, o ciudată neînțelegere ivită în relațiile cu negustorii, însoțită și de refuzul acestora de a le mai vinde pe credit, a subminat de tot stoicismul fragil al acestor proprietari. Entuziasmul juvenil, care înălțase la început încercarea cea mai șubredă, cea mai zadarnică până la nivelul unei adevărate izbânde se stinsese, lăsându-le doar un șir întunecat și prozaic de galerii pe jumătate săpate, de șanțuri făcute fără nici o noimă, de puțuri neconsolidate, de mașini părăsite și dislocări fără rost în solul concesiunii „Steaua singuratică”, plus sacii goi de făină și butoaiele goale de afumătură din cabana „Steaua singuratică”.

Asociații își suportaseră cu o ușurință flusturatică sărăcia – dacă acest cuvânt se poate aplica renunțărilor la orice prisos de hrană, îmbrăcăminte sau podoabă, îndulcite prin jafurile delicate de care am pomenit. Mai mult încă: deoarece se despărțiseră de tovarășii lor mineri de la Râpa Roșie și intraseră în stăpânirea acelei mici viroage înțesate cu tufișuri

încâlcite, la cinci mile depărtare, nereușita întreprinderii căpătase în ochii lor numai aspectul vag al decăderii și al prăbușirii unei comunități, dezlegându-i astfel de orice răspundere individuală. Era mai ușor pentru ei să admită că exploatarea „Steaua singuratică” era „compromisă”, decât să mărturisească un faliment personal. Mai mult încă: își mai păstrau și dreptul sacru de a critica guvernul, socotindu-și fiecare părerea superioară înțelepciunii colective. Fiecare era însuflețit de un simțământ de recunoștință pentru răspunderea celorlalți patru în ceea ce privea soarta întreprinderii lor.

În ziua de 24 decembrie 1863, în lungul și-n latul concesiunii „Steaua singuratică” mai bura încă. De câteva zile de când tot ploua, peste înconjurul searbăd se așternuse o vagă culoare primăvărată, estompând cu gingașe nuanțe prăpădul făcut de proprietari sau acoperind mărinimos greșelile săvârșite. Urmele hărtănite de pe râpe și de pe canion își pierdeau conturul lor brutal; o subțiratică mantie verde înveșmânta ușurel coasta dealului, sfâșiata și jupuită. Încă vreo câteva săptămâni și un vâl de uitare se va fi întins peste biete poticneli de pe concesiunea „Steaua singuratică”. Iar simpaticele epave omenești se zgâiau și ele filosofic prin ușa deschisă și, ascultând la picăturile de ploaie pe acoperișul micii lor cabane, socoteau priveliștea drept o descărcare morală a îndatoririlor lor. Din cei cinci asociați, patru erau prezenți: „Valetul de cupă” și „Valetul de pică”, „Morile Unite” și „Judecătorul”.

Nu mai este nevoie să adaug că nici unul dintre ele nu era numele adevărat al posesorului. „Valetul de cupă” și „Valetul de pică” erau frați; iar poreclele lor o adaptare hazlie după jocul favorit de cărți, exprimând totodată și valoarea relativă a celor doi în tabără. Simplul fapt că „Morile Unite” își peticise cândva pantalonii cu un sac vechi de făină, care purta citeț această marcă a fabricii, a constituit o sugestie ispititoare peste care ceilalți n-au putut trece. Cât despre „Judecătorul”, un ins aiurit de fel de prin Missouri care nu pune mare preț pe cinste fusese fără îndoială o poreclă cu

totul neinspirată.

„Morile Unite”, care șezuse câțeva vreme înțepenit în prag cu un picior în ploaie, într-o lânzezeală ce nu-i îngăduia să-și schimbe măcar poziția și-a tras în cele din urmă piciorul bătut de intemperii și s-a ridicat. Mișcarea lui a tulburat mai mult sau mai puțin atitudinea celorlalți asociați, așa că într-un fel a fost primită cu o vădită rea voință. Izbitor era că, în pofida înfățișării lor tinerești și a unei sănătăți fără cusur, toți laolaltă și fiecare în parte maimuțăreau o decrepitudine proprie bătrâneții și invalidității; după ce s-au învărtit șontâc-șontâc de colo până colo timp de câteva minute, s-au așezat iarăși pe laițele și scaunele lor în pozițiile de mai înainte. „Valetul de pică” și-a potrivit alene în jurul gleznei bandajul pe care-l purta de săptămâni întregi fără o nevoie vădită, iar „Judecătorul” și-a scrutat grijuliu cicatricea palidă a unei zgârieturi pe braț. O ipohondrie pasivă, născută din izolarea în care trăiau, alcătuia ultima trăsătură, caraghios de patetică, a existenței lor.

Tulburarea stârnită a făcut însă simțită nevoia unei explicații.

— Ar fi fost același lucru pentru tine dacă-ți lăsaai piciorul cela afară, decât să-l vâri așa, hodoronc-tronc, în viața noastră particulară, l-a repezit „Valetul de cupă”, căci cu efortarea asta grozavă tot n-o să umpli butoiul cu afumătură. Băcanul de la Dalton zicea... ce naiba zicea? Și s-a întors alene către „Judecător”.

— Zicea că, după ei, „Steaua singuratică” e aproape „compromisă” și că nu mai vrea să ne vadă mutrele pe la el: „Vă foarte mulțumesc!” l-a imitat aidoma „Judecătorul”, cu o efortare mecanică de memorie cu totul lipsită de orice participare a interesului personal.

— Eu l-am bănuیت totdeauna pe omul ăsta, după ce Grimshaw a început să lucreze cu el, a mărturisit „Valetul de pică”. Sunt destul de ticăloși ca să-și dea mâna împotriva noastră.

Asociații „Stelei singuratică” credeau cu tot dinadinsul că erau urmăriți de dușmani personali.

— Mai mult ca sigur că străinii ceia noi de la Răscruce i-au plătit bani peșin, așa că i-au intrat gărgăuni în cap, a adăugat „Morile Unite” încercând să-și zbicească piciorul când lovindu-l, când frecându-l pe peretele cabanei. Dacă-ncepi să te temi de un guguștiuc ca ăsta, îi tragi pe toți ceilalți în jos după tine!

Această concluzie vagă a fost primită într-o tăcere mormântală. Priveau acum cu toții atât de atent la felul ciudat în care cel care vorbise își zbicea piciorul, încât uitaseră de discuția de mai-nainte. Câțiva au venit cu unele obiecțiuni, nici unul nu i-a dat însă vreun ajutor.

— Cui i-a spus băcanul asta? a întrebat „Valetul de cupă” întorcându-se în cele din urmă la subiectul părăsit.

— „Moșneagului”, a răspuns „Judecătorul.”

— Păi sigur, a izbucnit „Valetul de cupă” sarcastic.

— Păi sigur, au repetat ca un ecou ceilalți asociați. Asta i se potrivește! Moșneag sadea!...

Nu prea se înțelegea bine ce îi semăna „Moșneagului” sau de ce îi semăna, dar în general numai el era răspunzător de lipsurile băcanului. Iar „Morile Unite” a spus-o chiar pe șleau:

— Și asta, din pricină că l-am lăsat să se ducă acolo. E destul să-l trimiți pe „Moșneagu” la cineva, că-l și scoate din sărite... Nu mai poate omul să-și țină cumpătul i ăsta e-n stare să dărâme și creditul Rotschilzilor!...

— Asta așa e, i-a ținut isonul „Judecătorul”. Și uitați-vă la prospecțiunile lui. Săptămâna trecută a stat a tară două nopți – de cu seară până-n zori! – prospectând la lumina lunii filoane ascunse. Și să nu zici că e nebun?

— Mie mi-a ajuns până peste cap, s-a amestecat „Valetul de pică”. V-aduceți aminte că, mai deunăzi, ne-a propus nouă – la niște albi! – să ne-apucăm de săpat șanțuri de derivație, numai pe mâncare la fel ca orice chinez I Asta arată ce gândește el despre „Steaua singuratică”.

— Uite, eu n-am spus-o niciodată până acum, a adăugat „Morile Unite”, dar când unul, Mattisoni, a venit aici ca să cerceteze concesiunea cam cu gândul s-o cumpere,

„Moșneagu” a fost ăl de i-a scos ideea din cap. S-a apucat să tot spună că mai trebuie lucru, nu glumă, pân’ s-ajungi să dai de aur!... Și nu l-a poftit măcar pân-aici la cabană, să joace cu noi o partidă, l-a ținut, ca să zic așa, numai pentru el... Și firește că Mattisoni n-a văzut concesiunea!

A urmat o tăcere, pe care o tulbura numai ploaia ce cădea monoton pe acoperiș iar uneori și în vatră, prin hornul larg de chirpici, peste tăciunii care sfârâiau. Prins de un acces subit de energie, „Valetul de cupă” a tras butoiul gol spre el și, scoțând din buzunar niște cărți de joc soioase, a început să-ntindă pe capac o „pasență”. Ceilalți îl priveau cu un interes apatic.

— Ți-ai pus ceva în gând? l-a întrebat „Morile Unite”.

„Valetul de cupă” a încuviințat din cap.

„Valetul de pică” și „Judecătorul”, care se lungiseră fiecare pe laița lui, se săltară ca să vadă mai bine pasența. „Morile Unite” se dezlipi binișor de perete și se aplecă peste cel care o făcea. „Valetul de cupă” întoarse ultima carte într-un moment de așteptare aproape încordată și o trânti jos pe capac, plin de o gravitate profetică.

— A ieșit, răsuflă „Judecătorul” plin de respect lăuntric. Ce ți-ai pus în gând? Mai întreabă aproape în șoaptă.

— Dacă o să spunem sau nu „basta” așa cum am vorbit și-o să ne luăm tălpășița. E a *cincea* oară astăzi, a urmat „Valetul de cupă” cu un glas mohorât și plin de înțelesuri. Și a ieșit iar, cu toată cartea proastă!

— Eu, unul, nu-s superstițios, a spus „Judecătorul”, în vreme ce toate trăsăturile chipului său credul radiau de prețuire de sine și de îngâmfare, da’ zău că-nseamnă să-ți bați joc de providență ca să mergi împotriva unor semne ca astea!

— Mai fă-o o dată să vedem dacă pleacă și „Moșneagu”, se amestecă „Valetul de pică”.

Ideea a fost bine primită și cei trei bărbați se strânseră, ținându-și răsuflarea, în jurul celui care făcea pasența. Cărțile prezicătoare au fost amestecate din nou, pe-ndelete, potrivite după un tipic misterios, dar pasența a ieșit din nou.

Toți au părut că respiră mai în voie, ca dezlegați de orice răspundere; „Judecătorul” primea acest semn vădit al providenței cu o conștiință resemnată.

— Da, domnilor, a încheiat „Valetul de pică” senin de parcă s-ar fi luat o hotărâre nouă, înțeleaptă și legală, noi nu trebuie să lăsăm să se strecoare nici o ușurință sau vreun sentiment în lucrul acesta, ci să privim totul ca niște oameni de afaceri: singurul gest rațional este să ne ridicăm și să plecăm!

— Și „Moșneagu”? A întrebat „Judecătorul”.

— „Moșneagu”?... Ssst... Uite-l că vine!

În pragul ușii s-a ivit o umbră ușoară și sprintenă. Era asociatul absent, cunoscut în general sub numele de „Moșneagu”. Și trebuie să mai adăugăm că era un băiat de vreo nouăsprezece ani, cu o umbră de mustață ce începuse a-i tivi buza de sus.

— Pârâul s-a umflat dincolo de vad și-a trebuit să mă agăț de-o salcie de pe mal și să-mi fac vânt pe deasupra, a spus el cu un râs zglobiu, deschis, dar tot o să se-nsenineze, măi băieți, peste vreun ceas. Pun rămășag. Departe, pe Muntele Pleșuv, norii se destramă și mai joacă și o rază de soare pe petecuțu’ de zăpadă de pe Vârful Singuratic! Ia priviți! Puteți să vedeți de-aici! Parcă-i porumbița lui Noe când s-a lăsat pe Muntele Ararat. E semn bun!...

Și, ca de obicei, oamenii se lumina ră o clipă la venirea „Moșneagului”. Dar felul cum rostise, fără să roșească, superstiția nătângă din ultima propoziție le-a trezit îndreptățită severitate. Au schimbat între ei priviri pline de tâlc. „Morile Unite” a mormăit descurajat:

— Iadu-i înțesat cu semne d-astea!

Prea absorbit însă de subiectul deschis ca să ia în seamă această primire de rău augur, „Moșneagul” a urmat:

— Socot c-am dat de un filon fain, în persoana băcanului nou de la Râscruce. Zice c-o să-i dea „Judecătorului” o pereche de cizme, pe datorie, da’ nu le poate trimite aici; și cum „Judecătorul” tot trebuie să le-ncerce, poate că nu-i prea greu să se ducă pân-acolo. A mai zis c-o să ne dea un

butoi cu afumătură și-o traistă de făină, dacă-i dăm dreptul să folosească șanțul nostru și să-i desfundăm capătul de jos.

— Asta-i muncă de chinez și treabă de patru zile, s-a amestecat în vorbă „Valetul de pică”.

— Unui alb i-au trebuit numai două ceasuri ca să curețe a treia parte din el, i-a răspuns „Moșneagu”, victorios. Uite, m-am vârât în șanț imediat, cu o cazma pe care mi-a dat-o pe datorie și-am făcut toată treaba asta azi-dimineață și i-am spus că ce-a mai rămas de făcut o să sfârșiți voi după-masă.

Un gest ușor al „Valetului de cupă” a înăbușit o exclamație mânioasă din partea „Valetului de pică”. Dar „Moșneagul” n-a băgat de seamă nici una, nici alta ci, încrețindu-și fruntea netedă și tânără într-un chip grijuliu, a urmat:

— Va trebui să-ți iei o pereche nouă de pantaloni, „Morile”, dar cum el nu ține și haine, trebuie să cumpărăm niște pânză să-ți croim altă pereche. Am dat niște fasole, pe care o luasem de la el, pe oleacă de tutun pentru „Valetul de cupă”, la prăvălia cealaltă și i-am convins să pună înăuntru și-un pachet de cărți de joc. Astea – s-a cam isprăvit cu ele!... Și-o să ne mai trebuiască și ceva vreascuri de pus pe foc. Sunt mormane în văgăună. Cine o să le care aici? E rândul „Judecătorului”, nu-i așa?... Dar ce-aveți cu toții?...

Băgase, în sfârșit, de seamă reținerea și vădita stânjeneală a tovarășilor săi. I-a privit pe rând ou ochii lui tineri, cinstiți: se uitau pe furiș unul la altul! Totuși, prima sa grijă fusese pentru ei – prima lui pornire, părintească și ocrotitoare. Și-a rotit repede privirea de la unul la altul; erau toți de față și arătau așa cum îi știa...

— S-a întâmplat ceva cu concesiunea? i-a întrebat.

„Valetul de cupă” s-a ridicat fără să-l privească, s-a rezeamat de ușa deschisă cu mâinile la spate și, cu ochii privind afară, a spus vorbind parcă depărtărilor:

— Concesiunea e compromisă, asociația e și ea compromisă și, cu cât ne-om descotorosi de ele mai iute, cu atât mai bine. Dacă, a adăugat întorcându-se către „Moșneagu”, dacă tu vrei să mai stai, dacă vrei să faci muncă de chinez pe plată de chinez, dacă vrei să rămâi la cheremul

negustorilor de la Răscruce, n-ai decât s-o faci și să te bucuri pe cont propriu de peisaj și de porumbița lui Noe. Dar noi am hotărât să ne luăm tâlpășița.

— Păi, n-am spus niciodată că vreau s-o fac pe cont propriu, a protestat „Moșneagu”, cu un gest de nedumerire.

— Dacă astea-s ideile tale despre o asociație, a urmat „Valetul de cupă” știind dinainte că va fi susținut și de ceilalți prieteni, ele nu-s și ale noastre. Și singurul fel în care putem s-o dovedim e să sfârșim cu nebunia asta chiar acum. Am chibzuit să desfacem tovărășia și să ne căutăm norocu-n altă parte. Nu mai răspunzi pentru noi și nici noi pentru tine. Și socotim că e lucru drept să-ți lăsăm ție concesiunea și cabana, cu tot ce-i în ea. Ca să nu fie nici o încurcătură cu negustorii, am făcut, uite ici, o hârtie...

— Cu o gratificație de cincizeci de mii de dolari, partea fiecăruia și restul să rămână pe seama copiilor mei, i-a tăiat vorba „Moșneagu” cu un răs cam silit. Prea frumos! Dar... S-a oprit deodată, sângele i-a fugit din obrajii rumeni și din nou și-a aruncat ochii asupra celorlalți. Eu nu cred... eu... *no sabe*, măi băieți, a adăugat cu un tremur ușor al glasului și al buzelor. Dacă e o ghicitoare de dezlegat, atunci dați-mi una mai ușoară.

Orice urmă de îndoială pe care ar mai fi putut-o avea asupra intenției lor a fost spulberată de „Judecător”.

— După mine, ăsta-i cel mai bun lucru peste care ai putea da, „Moșnege”, i-a spus el confidențial. Dacă eu n-aș fi făgăduit ăstora să plec cu ei și dacă n-aș avea nevoie de un aviz medical din Sacramento pentru plămânii mei, apai aș fi chiar bucuros să rămân cu tine!

— Și asta dă un fel de libertate unui tinerel ca tine, „Moșnege”, ca și când ai merge în lume pe propriile tale picioare... lucru de care n-are parte orice tânăr californian, a spus ocrotitor și „Morile Unite”.

— Vezi bine că-i greu al naibii pentru noi, înțelegi, să dăm cu piciorul la toate, ca să zic așa, dar e pentru binele tău și nici n-o să ne-ntoarcem vreodată împotriva ta, i-a mărturisit „Valetul de pică”, nu-i așa, fraților?

Chipul „Moșneagului” s-a îmbujorat iarăși, dar ceva mai repede și mai ușor ca data trecută. A ridicat pălăria pe care o aruncase jos și-a pus-o cu grijă pe păru-i castaniu cărlionțat, a tras borul în jos înspre tovarășii lui și și-a băgat mâinile în buzunare.

— Foarte bine, le-a spus el cu glasul ușor schimbat. Și când vreți să plecați?

— Azi, i-a răspuns „Valetul de pică”. Ne gândim să facem o plimbare pe lună până la Răscruce și să luăm poștalionul la vale cam pe la miezul nopții. Avem timp berechet, a adăugat râzând ușor; acum e numai trei...

S-a lăsat o tăcere grea, apăsătoare. Până și ploaia își oprise răpăiala; un fel de pâclă mohorâtă, cenușie acoperea tăciunii din căminul pustiu. Pentru întâia oară, „Valetul de cupă” părea puțin cam încurcat.

— Pare c-a stat deocamdată, a spus cercetând stăruitor cerul, așa c-am putea să dăm o raită în jurul concesiunii să vedem dacă n-am uitat nimic. O să ne întoarcem, a adăugat grăbit fără să se uite la „Moșneagu”, înainte de a pleca,

Ceilalți au prins să-și caute pălăriile, dar atât de stânjeniți și atât de îngândurați, că nici n-au băgat de înțelegi... seamă că „Judecătorul” și-o pusese pe cap. Au izbucnit atunci în râs și au râs la fel când „Morile Unite” s-a poticnit stângaci în butoiul de afumătură, deși domnul cu pricina voise să-și ascundă zăpăceala și să se retragă cuviincios, exagerându-și peste măsură infirmitatea pe când ieșea șchiopătând după „Valetul de cupă”. „Judecătorul” fluiera ușurel, „Valetul de pică”, în dorința și mai aprigă de a imprima oarecare veselie plecării, s-a oprit în prag și a părut să facă o mărturisire în mare taină tovarășilor săi:

— Să fiu al naibii dacă „Moșneagu” nu pare cu două degete mai înalt de când a devenit proprietarul concesiunii, a râs el ocrotitor și s-a făcut nevăzut.

Nu se știe dacă noul proprietar crescuse ca statură, dar e sigur că nu s-a mișcat din poziția lui. A rămas în aceeași atitudine până când și ultimul dintre ei a dispărut pe după șirul de castani sălbatici care ascundeau, departe, drumul

cel mare. Pe urmă s-a apropiat încet de vatră, s-a rezemat de horn și a strâns grămadă, cu piciorul, tăciunii care mureau. Ceva a căzut și a sfârâit în spuză încinsă. Pare-se că ploaia nu încetase cu totul!

Îmbujorarea vie a obrazilor se stinsese, afară de câte o pată pe fiecare dintre pomeți, ceea ce împrumuta ochilor o strălucire nouă. Și-a furișat privirile jur împrejur prin cabană. Toate îi erau cunoscute și totuși străine. Străine, *tocmai* pentru că-i erau cunoscute – și deci nepotrivite cu atmosfera nouă din încăpere, nepotrivite cu ecoul ultimelor clipe, când simțise atât de dureros schimbarea. Erau acolo cele patru laițe unde dormeau tovarășii lui, fiecare culcuș purtând încă urmele personalității celui plecat, urme de o mută loialitate, colorând parcă într-un chip straniu acea dezertare ușuratică. În cenușa stinsă din pipa „Judecătorului” sau în cea împrăștiată pe polița lui trăia încă vechiul foc; în marginile scrijelite și sculptate ale laiței „Valetului de pică” stăruiau încă amintirile zilelor duse, de încântătoare lăncezeală; în grămada urmelor de gloanțe din jurul nodului unei grinzi se mai citea încă recordul dibăciei și exercițiile din zilele de demult ale „Valetului de cupă”; în cele câteva gravuri înfățișând frumuseți feminine, lipite deasupra fiecărui pat stăteau dovezile vechilor vise de iubire – toate, toate ca un protest mut împotriva schimbării.

Își amintea de vremea când, orfan de tată și chiulangiu la școală, se aruncase în viața lor aventuroasă și nomadă – viața unor chiulangii în toată firea ca și el – și se trezise că făcea parte din familia aceasta hoinară. Cum au luat ei locul rudelor și căminului în imaginația lui naivă, umplând-o cu divagările fantastice ale copilului ce se joacă de-a oamenii mari – asta el o știa prea bine. Dar cum dintr-un prâslea și un răsfățat ce era, începuse a-și afirma treptat și pe nesimțite propria sa personalitate, cum luase pe umerii săi fragezi nu numai bucuria adânc poetică a acelei vieți, ci și răspunderile ei adevărate și sarcinile-i aproape bărbătești – asta n-o mai știa. Crezuse în adâncul sufletului că era doar un începător într-ale obiceiurilor lor, un ucenic al speranței

lor încântătoare, al crezului lor indolent, iar ei îl încurajaseră la lucrul acesta; și-acum, renunțarea lor la acest crez nu putea fi decât o scuză a renunțării lor la „el”... Poezia, care timp de doi ani se aflate la temelia și uneori chiar în detaliile mărunte ale traiului lor, era prea legată de ființa lui pentru a fi ușor înlăturată. Lecția acelor moraliști isteți dăduse greș, așa cum pot să dea greș asemenea lecții; învățătura lor asmuțea, dar nu supunea. I se urca în obraji și în ochi un val de indignare în fața unei asemenea nedreptăți. Valul urca încetisor, dar era totuși puternic din pricina ființei lui jignite, a mândriei lovite pe neașteptate.

Sper că nu voi dezamăgi cititorul, dacă datoria mea de simplu cronicar mă silește să mai spun că al doilea gând bine cumpănit al acestui sensibil suflet de poet a fost să dea foc de îndată cabanei, ca să ardă până-n temelii cu tot ce era înăuntru. I-a urmat însă curând altă dorință mai blândă: să aștepte întoarcerea tovarășilor săi, să-l provoace pe, „Valetul de cupă” la un duel pe viață și moarte – poate va fi chiar el victima – dându-le *in extremis* explicația zdrobitoare:

— Se pare că *unul dintre noi* e de prisos. Nu face nimic; acum s-au lămurit toate. Adio!

Amintindu-și însă ca prin vis că citise parcă așa ceva în ultimul roman, făcut ferfeniță de cât îl tot răsfoiseră și la gândul că dușmanul său ar putea recunoaște textul, ba și mai rău, că i-ar putea-o lua înainte, ideea a fost repede înlăturată. Și-apoi, trecuse prilejul pentru o apoteoză a sacrificiului de sine! Nu mai rămânea altceva de făcut decât să refuze mita oferită în scrisoare, sub formă de cabană și concesiune și să aștepte întoarcerea lor. Rupse o foaie din jurnalul său intim, început și părăsit de multă vreme și încercă să scrie. Apoi făcu bucățele ciornă după ciornă, până când furia i se potoli și luă forma rece a unei scrisori la „persoana a treia”:

„Domnul John Ford aduce cu părere de rău la cunoștința foștilor săi asociați că oferta privitoare la casă și mobilă”... – dar aici cuvintele i se părură cam nepotrivite pentru butoiul-masă pe care scria! O altă renunțare și mai drastică, la oferta

lor, care-și găsi îndată expresia pe cealaltă parte a foi, i s-a părut nesperioasă și idioată din pricina unei caricaturi înfățișându-l pe „Morile Unite”, cu etichetă cu tot; iar când, în sfârșit, a redactat o expunere satisfăcătoare și nepătimasă a simțămintelor sale, observă că în josul foi sta scris „Vai, nu-ți pare bine c-ai șters-o din pustietate!”, acest prim vers al unui cântec popular de mult uitat, pe care nici o ștersătură nu l-ar fi putut înlătura! Și versul prea aducea cu un post-scriptum ironic, pentru a se mai gândi măcar o clipă să le lase hârtia.

A aruncat condeiul și a zvârlit în cenușa moartă din cămin mărturia fără noimă a nebuniilor unui timp trecut.

Ce liniște era! O dată cu ploaia care încetase se potolise și vântul; abia de mai simțea câte o adiere, răzbind prin ușa deschisă. Tânărul s-a îndreptat spre prag, cu ochii cercetând priveliștea tăcută... Cum era cu gândul dus departe și-a dat parcă seama de o bubuitură îndepărtată, ceva ca o părere doar... poate suflul unei explozii departe, hăt departe pe dealuri și care făcu după aceea ca tăcerea din jur să-i pară mai adâncă, mai copleșitoare. Când s-a întors, cabana i-a apărut cu totul schimbată. Arăta tare bătrână și dărăpănată. Pusese parcă stăpânire pe ea singurătatea unor ani întregi de părăsire; un iz de putregai uscat ieșea din grinzi și câpriori. În imaginația lui înfierbântată, cele câteva pături și bulendre răvășite păreau să se destrame fășii-fășii, iar mormanul lunguiet de veșminte de pe una din laițe semăna îngrozitor a hoit mumificat... „Așa s-ar putea să arate cabana peste ani și ani, când vreun drumeț”... dar s-a oprit. Începea să-l năpădească groaza de locul acela; o groază de zilele ce aveau să vină, când lumina monotonă a razelor de soare va scoate la iveală singurătatea pereților; zile lungi, lungi, de nesfârșită și apăsătoare singurătate azurie, fără un nour; zile de vară, când neîncetatele și pustiitoarele vânturi călătoare se vor tângui în jurul acelei scoici goale, dând glas pustiului din ea. Și-a strâns la repezeală cele câteva lucruri ale lui, nesocotindu-le pe cele pe care tovarășii din tabără i le lăsaseră, din nepăsare sau grabă. A șovăit o clipă în fața

puștii, dar plin de scrupule în mândria-i rănită, s-a întors și a lăsat arma cu care se familiarizase și care în zilele negre adusese atât de des cina sau prânzul pe masa micii lor gospodării.

Sinceritatea mă silește să mai spun că legătura lui nu era nici mare, nici prea folositoare. Cele câteva bulendre atârnav ușor chiar și pe umerii lui tineri, dar teamă mi-e că băiatul se gândise mai curând să scape de trecut decât să-și chivernisească viitorul.

Cu gândul acesta vag, dar unic în minte, pașii l-au dus aproape fără voie spre pâraul pe care-l trecuse în dimineața aceea. Știa că în felul acesta avea să evite întâlnirea cu tovarășii săi; greutatea și cotiturile drumului vor da de lucru picioarelor înfrigurate și-i vor lăsa timp de gândire. Se hotărâse să părăsească concesiunea, dar încotro s-o ia?... Nu știa încă... A ajuns la malul pâraului, unde fusese cu două ore mai înainte; parcă ar fi trecut doi ani de atunci!... Și-a privit chipul oglindit într-una din băltoacele apelor revărsate și i s-a părut că arată mai bătrân. A privit năvala și bulboanele puhoiului tulbure, gonind ca să-ntâlnească râul South Fork și să se piardă, în cele din urmă, în galbenul Sacramento. Chiar așa îngândurat cum era, l-a izbit asemănarea dintre sine, tovarășii săi și apa aceasta oare potopise malurile pašnice. În frânturile plutitoare ale unuia din trocurile lor uitate pe mal și furate de șuvoi i s-a părut că vede semnul descompunerii și al prăbușirii concesiunii „Steaua singuratică”.

Liniștea stranie din aer, pe care o observase – și mai înainte o liniște atât de neobișnuită în acel ceas și anotimp, încât prevestea parcă ceva rău – devenea și mai izbitoare prin contrast cu goana înfrigurată a șuvoiului clocotitor. Câțiva nori grămădiți alene spre apus păreau să se fi dus la culcare o dată cu soarele, într-un așternut de maci somnoroși; iar de-a lungul zării juca pretutindeni un luciul viu ca de ape aurite, ce scălda piscurile albe de zăpadă, împrumutându-și lumina până și lunii, care suia pe boltă. Pâraul îi prindea ici-colo chipul, până când pornea să împingă, necruțător și

parcă ironic, stăvilarele zdrobite și mașinile inutile în chiar albia râului, pe care ei o săpaseră cu speranță că le va zăgăzui și le va purta bogăția. Dar, prin nu știu ce ciudat joc al văzduhului, plinătatea aceluia amurg poleit se irosea pe coastele sfârtecate și pe coama încâlcită a muntelui „Steaua singuratică”. Numai creasta ce se înălța izolată – acea piatră de hotar a concesiunii lor, o biată stelă a nebuniei lor – transfigurată de splendoarea înserării și-a mai păstrat strălucirea nestinsă multă vreme după ce lumina pieri de pe înaltul cerurilor și când luna ce se ridica a stins, în sfârșit, unul câte unul toate focurile din văile șerpuinde și de pe plaiuri și a prins a se cățăra pe zăvoaiele canionului; era ca și cum soarele, plecat să se culce, se ascunsese vederii numai pentru a se ivi iar sub chipul unei cununi de aur.

Ochii tânărului rămaseră pironiți într-acolo, cu ceva mai mult interes decât pentru pitorescul acelor clipe: fusese locul preferat al prospectărilor sale eroice; poalele culmii fuseseră sfârtecate cu mașini hidraulice sau străpunse de puțuri în zilele de demult atât de pline de entuziasm, iar poziția aceea centrală, mai ridicată, din cuprinsul concesiunii dăduse locului putere de stăpânire asupra întinsului văii și a căilor de acces; această vădită superioritate a fost de fapt singurul lucru care l-a atras în clipa aceea. Știa că de pe creastă ar fi putut deosebi, în clarul crescând al lunii, siluetele tovarășilor săi când vor tăia valea pe lângă cabană. Putea deci să evite, în drumul său către șosea, întâlnirea cu ei și, în același timp, să-i vadă poate pentru ultima oară. Găsea în gândul acesta o ciudată mulțumire, în pofida jignirii îndurate.

Urcușul era greu, dar cărarea cunoscută. În tot lungul potecii întunecate l-au însoțit amintiri dulci din trecut care, asemenea mirosului ușor al frunzelor aromate și al ierburilor ude de ploaie pe care le strivea sub picior, păreau să exale o mireasmă mai dulce, în strădania lui de a le învinge sau de a se ridica deasupra lor. Colo era tufișul de manzanită, unde frânseseră împreună pâinea la vremea prânzului; ici era stânca de lângă puțul unde ridicaseră pentru izbândă libațiuni barbare, cu un avânt de băiețandri; și ici steiul

unde înfipseaseră în văzul admiratorilor din vale primul lor steag: o cămașă roșie, sacrificată eroic, ce fâlfâia pe coada lungă a unei cazmale. Când a ajuns în cele din urmă pe culme, tăcerea aceea misterioasă mai stăruia, ca și cum firea și-ar fi înăbușit suflarea o dată cu plecarea lui; către apus câmpia abia era luminată și nu se vedea țipenie de om. Se întoarse către luna ce urca pe cer și se îndreptă încet spre răsărit.

Deodată, se opri ca lovit de trăsnet. Încă un pas și ar fi fost ultimul: la picioare i se căsca hăul unei prăpăstii, iar el sta pe o muchie gata să se surpe. Căci dinspre răsărit pornise o alunecare de teren, lăsând goale în lumina lunii coastele muntelui „Steaua singuratică” și oasele-i descărnate. Înțelegea acum ciudatul huriu și bubuit pe care-l auzise; înțelegea acum ciudata tăcere a zburătoarelor și sălbătăciunilor din luminișuri și din tufăriș.

Cu toate că văzuse dintr-o singură privire că surpătura avusese loc într-o parte neumblată a muntelui, deasupra unui canion inaccesibil și că, judecând bine, tovarășii săi n-ar fi avut timp să ajungă atât de departe, un îndemn înfrigurat îl făcu să coboare câțiva pași pe urmele faliei. Aflorismentele și colțurile ce-i ieșeau înainte unul după altul făceau coborâșul relativ ușor. Și a început să strige în gura mare. Ecoul propriului său glas păru o sfruntată obrăznicie în tăcerea plină de înțelesuri. S-a întors ca să urce iarăși: coasta brăzdată a muntelui din fața lui se desfășura toată în bătaia lunii. Și în imaginația-i înfierbântată, vreo duzină de puncte strălucind ca stelele au început a prinde viață în crăpăturile stâncoase, unde-și pironea ochii. Aruncându-și atunci brațul pe steiul de deasupra lui, s-a sprijinit o clipă de ceea ce părea a fi ieșitura unei stânci țepene. Dar nu era chiar atât de țepănană și când s-a săltat până la nivelul acela, inima aproape i-a stat. Căci era o bucată desprinsă din aflorimentul sprijinit netemeinic pe stei, care-l susținea numai prin propria-i greutate. A cercetat-o cu degete tremurânde; solul care o împovăra se desprindea de pe margini, descoperind proeminente netede și lustruite ce

străluceau la lumina lunii. Era aur nativ!

Când mai târziu gândul i se întorcea la clipa aceea, își amintea că nu fusese uimit, orbit de strălucire, nici speriat. Nu luase faptul drept o descoperire sau o întâmplare, o lovitură de noroc sau un capriciu al sorții. În clipa aceea supremă, totul se lămurea: natura înfăptuise din plin sărmanele lor presupuneri. Ceea ce mașinile lor slabe și neputincioase încercaseră zadarnic împotriva straturilor de pământ care ascundeau comoara, firea desăvârșise cu forțe mult mai mari și mai răbdătoare. Picătură cu picătură, ploile de iarnă scosese la iveală stânca auriferă chiar în clipa când râul umflat ducea la vale, spre mare, mașinile lor biceșnice și sfărâmate. Ce importanță avea că brațul său nevolnic nu putea să ridice comoara pe care o găsisese! Ce importanță avea că pentru a desprinde stelele acelea sclipitoare va trebui să pună la bătaie pricepere și răbdare! Lucrul era făcut, ținta atinsă! Se simțea mulțumit până și-n neastâmpărul lui de băiețandru. S-a ridicat încet în picioare și-a desprins cazmaua cu mâner lung din spinare, a înfipt-o zdravăn în despicătură și a urcat iar liniștit pe culme.

Tot aurul era al lui! Al lui, prin dreptul de a-l fi descoperit, conform legilor țării și fără a fi primit vreun ajutor din partea *lor*. Ba, își mai amintea că prospectarea *lui* pe acel munte sugerase pentru întâia oară existența aurului în afloriment și necesitatea folosirii energiei hidraulice. Și *el* nu părăsise niciodată această idee, indiferent de ce făcuseră ceilalți. Simțea că nu se poate sprijini decât pe sine și, aproape fără să vrea, s-a întors sfidător către câmpia din vale. Dar câmpia dormea liniștită, fără să miște nici să sufle sub veghea lunii. Și-a îndreptat atunci privirea spre stele; mai era încă mult până la miezul nopții. Cu siguranță că tovarășii săi se întorseseră în cabană, ca să se pregătească de călătoria lor nocturnă. Acum poate că vorbeau de el, sau râdeau de el sau, mai rău, îl căinau, pe el și pricopseala ce-i picase pe cap! Totuși, *aici* era pricopseala lui! Hohotul ușor de răs care însoți gândul: „*aici*” l-a cam înfiorat; răsunase atât de aspru, de lipsit de veselie și de nepotrivit, își închipuia el, cu ceea ce

gândea într-adevăr. Dar *ce anume* gândea?

Nimic meschin, nimic răzbunător; nu, niciodată ei nu vor putea spune *așa ceva!* Când el va scoate tot aurul la suprafață și va pune în funcțiune mina, va trimite fiecăruia câte un cec de o mie de dolari. Dacă vor fi bolnavi sau săraci, firește că le va da și mai mult. Unul din cele dintâi, din cele mai dintâi lucruri pe care va trebui să le facă, va fi să trimită fiecăruia câte o pușcă frumoasă și să le spună că le cere în schimb doar vechitura aceea care fusese cândva pușca lui. După ani de zile, când gândul i se întorcea la clipa acelei descoperiri, se minuna că în afară de lucrul acesta, nu plănuise nimic în privința propriului său viitor sau a felului cum va folosi bogăția proaspăt dobândită. Era cu atât mai ciudat, cu cât cei cinci asociați aveau obiceiul să rămână treji peste noapte și să-și împărtășească cu glas tare unul altuia planurile: ce-or să facă după ce vor da lovitura. Își amintea cum odată fuseseră cât p-aci să se despartă, fiindcă nu se înțelegeau. Cum să dispună de o sută de mii de dolari, pe care nu-i avuseseră niciodată și nici nu se așteptau să-i aibă. Își amintea cum „Morile Unite” își începea mereu cariera de milionar cu o „masă pe cînste” la „Dehnonico”; cum prima dorință a „Valetului de cupă” era totdeauna un drum acasă ca s-o vadă pe maică-sa, cum „Valetul de pică” avea să-i domolească iute-iute pe părinții iubitei lui, cu daruri neprețuite (în paranteză fie zis, părinții și iubita erau la fel de ipotetici ca și averea) și cum „Judecătorul” își va începe traiul de capitalist făcând să sară banca la un chef din Sacramento. Și chiar el îndrugase un șir de bazaconii nemaipomenite în zilele acelea de calicie, el oare acum ședea rece și nepăsător în fața acelei neînchipuite realități!

Și cât de altfel ar fi putut să fie toate!... Dacă ceilalți ar mai fi așteptat măcar o zi! Dacă i-ar fi împărtășit hotărârea lor în chip mai blând și s-ar fi despărțit prietenește! Cum ar mai fi alergat, înainte de orice, să-i întâmpine cu vestea cea bună! Cum ar fi dănuțuit în jurul comorii și ar fi cântat pân-ar fi răgușit, cum ar mai fi răs de dușmanii lor și ar fi înălțat triumfători steagul sus pe vârful muntelui „Steaua

singuratică"! Cum ar fi fost încununat el, „Moșneagul”, ca „erou al taberei”. Și cum le-ar fi istorisit el vechea poveste: că un simțământ ciudat îl îndemnase să urce creasta și că încă un pas pe culmea aceea l-ar fi prăvălit în surpătură! Și că... Dar ce s-ar fi întâmplat dacă un altul, „Morile Unite” sau „Judecătorul”, ar fi fost primul descoperitor?... Nu și-ar fi păstrat fiecare, hapsân, secretul pentru sine?... Nu s-ar fi înfruptat oare numai ei singuri și ar fi făcut...

— Ceea ce faci *tu* acum!

Deodată, sângele i-a năpădit fierbinte obraji, ca și când un glas străin i-ar fi vorbit la ureche. Câteva clipe nici n-a putut crede că vorbele veneau de pe buzele-i palide, până când s-a auzit vorbind singur. A sărit în picioare arzând de rușine și a pornit în grabă pe coasta muntelui în jos.

Se va duce la ei, le va spune de descoperirea făcută, își va lua partea ce i se cuvenea și-i va părăsi pentru totdeauna. Era singurul lucru ce trebuia făcut. Ciudat că nu-i venise îndată în minte! Și totuși era greu, cumplit de greu și de crud să fie silit să-i mai vadă iarăși. Cu ce greșise el oare în viață pentru a îndura chinul acesta? Și a simțit o clipă că urăște cu adevărat comoara aceasta vulgară, care îngropase pe vecie sub greutatea-i strivitoare zilele senine, fără griji din trecut și spulbera poezia traiului lor nepăsător și fericit!

Nu se îndoia că-i va găsi așteptând la răscrucea drumurilor pe unde trecea poștalionul. Erau trei mile până acolo și totuși putea ajunge la vreme dacă se grăbea. Asta era încheierea înțeleaptă și practică a isprăvii lui din seara aceea – încheierea stângace și neputincioasă a indignării lui din seara aceea... Dar Iasă, nu face nimic! Vor crede, poate, la început că a venit după ei din slăbiciune; poate că la început se vor îndoii de spusele lui. Tot nu face nimic! Își mușcă buzele ca să-și înfrângă lacrimile nesăbuite care-i umpleau ochii, urmând să meargă orbește înainte.

N-a văzut noaptea frumoasă legănată-n copaia înălțimilor întunecate, înfășată în cețuri luminoase și mută de uimire în fața propriei sale splendori. Ici-colo, luna își așternuse chipul liniștit pe lac și pe bulboane și, îmbrățișându-le, se ducea să

se culce, încât câmpia întreagă părea să plutească într-o tăcere fără de sfârșit. Și tot mergând înainte ca într-un vis, zăgazurile negre, nepătrunse ale tufișurilor din marginea drumului se deschideau și făceau loc unor depărtări tainice – sumbre miraje cu neputință parcă de ajuns și de atins! Și încet-încet se simțea chiar el devenind o parte a nopții aceleia vrăjite; la fel de nezbuciumat, de liniștit, de nepătimaș.

Și asta ce mai era? O împușcătură venind dinspre cabană! Dar atât de slabă, de înfundată, atât de neînsemnată în tăcerea aceea vastă, încât ar fi putut crede că i s-a năzărit dacă nu și-ar fi simțit bieții lui nervi izbiți în chip ciudat. Era oare un accident, sau poate un semnal anume pentru el? S-a oprit; semnalul nu s-a mai repetat; se așternea aceeași tăcere, dar de data asta grea de prevestiri rele, ca de moarte. Și-atunci i-a fulgerat prin minte un gând îngrozitor. Și-a aruncat cât colo bocceaua și tot ce-l împovăra, a tras bine aer în piept și, plecându-și capul, s-a repezit ca un cerb încotro simțea primejdia.

Partea a doua.

Plecarea asociațiilor care părăseau concesiunea „Steaua singuratică” nu fusese prea impunătoare. În primele cinci minute după ieșirea din cabană pâlcul a umblat răzleț, hoinar. Sfortărea neobișnuită exagera șchiopătatul unora, iar lipsa unui scop moral îi îndemnase pe ceilalți la o plicticoasă manifestare muzicală. „Morile Unite” șchiopăta și fluiera cu o nepăsare afectată; „Judecătorul” fluiera și șchiopăta cu o seriozitate afectată; „Valetul de cupă” era cel care deschidea drumul, cu oarecare pretenție de țel bine hotărât; iar „Valetul de pică” îi urma cu mâinile în buzunare. Aceștia doi din urmă, făpturi mai slabe, legate printr-o simpatie inconștientă, își aruncau priviri, căutând sprijin unul la celălalt.

— Vezi, s-a repezit „Judecătorul” ca și când ar fi încheiat victorios o discuție, nimic nu e mai nimerit pentru un tânăr ca independența. Natura, ca să zic așa, ne arată calea. Uitați-

vă și la animale!

— Pe aici pe undeva e un sconcs, a spus deodată „Morile Unite” care avea printre ei faima unui ins cu nări neobișnuit de simțitoare. La cel mult zece mile de aici și sigur că înainte de a trece de creastă. Uite, ăsta-i totdeauna norocul meu, să fiu pe drum tocmai în astfel de împrejurări! Nu văd nevoia să mai pun capcane în juru’ concesiunii, dacă ziceți că plecăm în noaptea asta.

Amândoi au așteptat să vadă dacă sugestia era sau nu primită de „Valeții”—frați care, mohorâți, înaintau anevoie. Și cum n-a urmat nici un răspuns, „Judecătorul” și-a părăsit fără rușine tovarășul:

— Voi n-ați putea răbda să vă tot foiți pe-acolo și să-l lăsați pe „Moșneagu” să-și bage-n cap că-i singur! Așa-i? Eu am văzut în timpu’ ăsta că el o-nghițea, o-nghițea și p-asta, frumușel da’ cu noduri și am socotit că pentru noi, ăl mai bine e să ne sculăm și s-o ștergem până nu-și ia el câmpii...

„Judecătorul” ridicase puțin glasul, ca să-l audă și cei doi din frunte.

— N-a spus el oare, se opri deodată „Valetul de cupă” cu fața spre ceilalți, n-a spus el că negustoru’ ăla nou o să-i dea ceva provizii?

„Morile Unite” s-a întors întrebându-l parcă pe „Judecător”, așa că acesta s-a văzut silit să răspundă:

— Da; mi-aduc bine aminte c-așa a spus. ăsta era unul din lucrurile care mă interesa, mai ales pentru el și „Judecătorul” avea aerul că el ar fi rânduie toate cu noul negustor. Știu că m-am simțit mai ușor la inimă după asta.

— Dar n-a spus el, a întrebat „Valetul de pică” oprindu-se de asemenea pe loc, că numai dacă mai facem și ceva muncă la șanțul înfundat?

„Judecătorul” s-a întors căutând sprijin spre „Morile Unite”, care, cu aerul că s-ar pregăti pentru un discurs, se așezase boierește pe un ciot. „Judecătorul” s-a așezat și el și a răspuns șovăielnic:

— Mm... da! Noi sau el!...

— Noi sau el, a repetat „Valetul de cupă” încruntat și

ironic. Și nici nu-ți pasă de ce spui, așa-i? Poate că *tu* ai și făcut munca asta?... Văd că te omori nu alta de atâta trudă – pe negândite, din senin și prea de timpuriu – că așa ești tu!...

— Eu socot c-am auzit pe careva spunând cum c-ar fi muncă de trei zile pentru un chinez, s-a amestecat „Valetul de pică” la fel de ironic, dar nu-mi dau bine seama cum stă chestia...

— Pentru „Moșneagu” asta o să fie un soi de distracție, a spus sfios „Morile Unite” și-i mai bine că-și mai ia gându’ de la singurătatea lui!

Cum nici unul n-a luat în seamă ceea ce spusese, „Morile Unite” și-a întins și mai tare picioarele și și-a scos pipa. Abia și le potrivise toate, când „Valetul de cupă”, întorcându-se deodată, a pornit-o înspre pârâu. După câteva clipe, „Valetul de pică” l-a urmat fără nici un cuvânt. Gândind că e mai bine să se alăture celor mai tari, „Judecătorul” a luat-o ușurel la picior după ei, lăsându-l pe „Morile Unite” să încheie o gardă firavă ce se bălăbănea.

Drumul urmat, îndepărtându-se de muntele „Steaua singuratică”, îi ducea acum drept spre cotul pârâului – baza vechilor și zadarnicelor lor săpături. Aici începea faimosul șanț înfundat care mărginea concesiunea negustorului cel nou și se pierdea pe urmă într-un teren mlăștinos. Șanțul era înfundat cu tot felul de mașini stricate; un firicel de râu gălbui, care gonise cândva pe acolo părea că-și încetase strădania o dată cu ei și se irosea acum într-o gărlă verzuie.

Abia de-au scos câteva vorbe în timpul drumului, fără ca „Valetul de pică”, care-i conducea, să le dea altă explicație. Și așa, urmând exemplul său tăcut au ajuns lângă șanț. Sărind înăuntru, „Valetul de cupă”

A început să zvârle cât colo, fără a spune vreun cuvânt, fărâmbăturile de cherestea și lemnele cărate de apă. Înfierbântați de ceea ce părea a fi un joc nou grozav de hazliu, ceilalți săriră voioși după el și se prinseră într-o strânsă luptă cu șanțul înfundat.

„Judecătorul” își uită betșugul când se porni să sară peste un troc spart. „Morile Unite” uită să mai fluiera când

începu să-i imite pe culii chinezi cum cântă. Și totuși, după zece minute ritmul a început să slăbească. „Morile Unite” se apucase tocmai să-și frece piciorul, când o bubuitură îndepărtată zgudui pământul. Bărbații s-au uitat unul la altul: nu era lucru de glumă! A urmat o discuție domoală asupra bănuielii dacă fusese un cutremur sau o explozie când, în toiul vorbei, „Valetul de cupă”, care lucra ceva mai departe de ceilalți a scos un strigăt de alarmă și a sărit din șanț. Tovarășii lui abia au avut timpul să-l urmeze și apele pârâului, umflate deodată din senin, s-au pornit în șuvoi năvalnic să măture șanțul. Într-o clipă, albia înfundată și împotmolită era curățată, canalul liber, iar resturile de bușteni și de cherestea luate de apă.

Bucuroși de această întâmplare care le economisea eforturile, asociații concesiunii „Steaua singuratică” s-au aplecat peste șanț și au prins să împingă și să descurce cioturile plutitoare, împlinindu-și munca.

— Ar fi trebuit să fie aici „Moșneagu” ca să vadă și el chestia, a spus „Valetul de pică”. E felul de răsplată poetică după care aleargă cu limba scoasă. Eu unul zic că nu-i greu să-nțelegi ce s-a-ntâmplat: vreun zăpăcit din ăia cu nasu’ pe sus de la concesiunea „Excelsior” o fi dinamitat prea aproape de pârâu. A prăvălit malu-n pârâu și-a gonit aici devala apandiguită, tocma’ ca să ne spele șanțu’ nostru! Uite, asta-i ce numesc eu răsplată poetică.

— Și cine-a fost ăl de ne-a sfătuit să-ndiguim pârâul în josul șanțului, ca să-l facem s-o ia p-acolo? A întrebat „Valetul de cupă” morocănos.

— Asta a fost una din ideile „Moșneagului”, pare-mi-se, a răspuns „Valetul de pică” nesigur.

— Și aduceți-vă aminte, se aprinse „Judecătorul” tăindu-le vorba, că eu am fost ăla care vă băteam la cap: „Luați-o-ncet, luați-o-ncet... Țineți-o tot așa, c-o să se-ntâmples ceva!”... Apoi adăugă victorios: Și uite că s-a-ntâmplat! Nu vreau să fac pe deșteptu’, da’ eu am văzut că ăi de la „Excelsior” nu-s prea întregi la cap! Și-am luat riscu’ asupra mea!...

— Și dac-o să afli că cei de la „Excelsior” n-au pus azi

dinamită? l-a întrerupt „Valetul de cupă” sarcastic.

Firește că „Judecătorul” se bizuise în presupunerile lui pe o pretinsă explozie, așa că a găsit de cuviință s-o lase mai moale:

— Eu nu zic că „Moșneagu” n-ar avea cap pentru câte unele, da-i trebuie să mai învețe multe despre lume. A prins el o grămadă de lucruri la partidele noastre acu’ la urmă și chiar la pocher, că vezi, cu felul lui visător de parc-ar asculta la îngerii din cer, nici nu poți ghici dacă-ți trage o cacialma sau are carte. Nu-i așa? a întrebat el întorcându-se spre „Morile Unite”.

Dar susnumitul domn, care nu slăbise din ochi chipul întunecat al „Valetului de cupă”, prefera să se inspire de la acesta pentru ceea ce credea a fi replica potrivită.

— Nu-i vorba de asta, spuse făcând pe virtuosul; că noi nu vrem să scoatem din el un trișor. Și nu facem azi muncă de sclav, în șanțu’ ăsta pentru așa ceva! Nu, dom’le! Îl învățăm să-și ducă barca singur!...

Negăsind însă răspunsul dorit pe fața „Valetului de cupă”, s-a întors către „Valetul de pică”.

— Ba eu socot că ceea ce l-am învățat e că barca noastră era prea plină, a fost răspunsul neașteptat al „Valetului de pică”. Uite, cam asta-i toată chestia!

„Valetul de cupă” își săgetă fratele cu o privire pe sub sprâncene.

Acesta își ținea mâinile în buzunare, cu ochii pironiți pe năvala apei; apoi o luă din loc. Celălalt o porni după el.

— Te-ntorci împotriva noastră? îl întreabă „Valetul de pică”.

— Dar tu?

— Eu? Nu. Va să zică, asta el s-a lămurit „Valetul de pică” liniștit.

Fratele mai mare a șovăit încurcat, ea prins la strâmtoare:

— Atunci, ce-ai înțeles când ai zis c-am socotit barca noastră prea plină?

— N-a fost ăsta gândul nostru? A stăruit „Valetul de pică” nepăsător.

Uluit să-și audă spuse de altul propriile lui intenții

nemărturisite, „Valetul de cupă” s-a simțit zguduit.

— Dacă e vorba de „Moșneagu”, s-a amestecat „Judecătorul” călcând ca de obicei în străchini, eu zic că o să ne cam ducă doru’ pe vremi de-astea. Ne țineam de el și-l stârneam tocmai ca să-l întărâtăm și să facă pe ghidușu’ și vezi bine că asta o să-i lipsească... Și zău că și nouă la fel... ca să zic așa i V-aduceți aminte, fraților, de noaptea când i-am jucat festa aia de l-am făcut să creadă c-am dat lovitura în malul pâraului și era atât de convins c-a vrut s-o șteargă imediat oa să vadă ce și cum cu datoriile...

— Și cum am dat buzna în cabană c-o tigaie plină de pirită ordinară și de nisip negru, a chicotit „Morile Unite” răscolind aducerile aminte și cum aproape că îi ieșiseră afară din cap ochii ăia cenușii ai lui!... Uite, e oarecare mulțumire să știm că ne-am făcut datoria față de băiat chiar și-n lucrurile astea mititele.

S-a întors către „Valetul de cupă” dorind o încuviințare pentru mărinimia lor, dar acesta o pornise cu pași mari înainte, știind că „Valetul de pică” îl urma agale, ca o neplăcută conștiință întârziată. Mișcarea aceasta i-a unit din nou pe „Judecător” și pe „Morile Unite” într-o ușoară complicitate la spatele celorlalți și procesiunea a pornit, legănându-se, de la pârau spre casă.

Noaptea coborâse. Drumul lor ducea prin umbra muntelui „Steaua singuratică”, ce se lătea ici-colo din pricina șirului de zăvoaie care, pornind dinspre poale, se târau peste câmpie ca niște rădăcini uriașe ale unui trunchi butucănos. Umbrele crescură și mai negre când luna începu să urce peste întinsul văii. „Valetul de cupă” se opri deodată pe una din creste. „Valetul de pică” îl ajunsese încetișor și se opri și el, pe când ceilalți li se alăturau.

— Nici o lumină în cabană și-a spus parcă sieși cu glas scăzut „Valetul de cupă”, drept răspuns la atitudinea întrebătoare a celorlalți.

Au privit cu toții încotro le arăta cu mâna. Depart, conturul negru al cabanei „Steaua singuratică” se desprindea din întinderea scăldată în lumina lunii... Razele ei albe, oarbe

băteau în cele două ferestre, părând să reflecte golul întunecat dinăuntru, văduvit de lumină, de căldură și viață.

— Ia te uită trăsnaie! a șoptit cu teamă „Judecătorul”.

„Valetul de pică” își schimbă doar poziția mâinilor în buzunarele pantalonilor, lăsând astfel să se înțeleagă că el știa foarte bine ce înseamnă asta, că știuse chiar dinainte, dar că fiind acum, ca să zic așa, în mâinile destinului nu avea încotro. Cel puțin asta era tot ce a citit fratele mai mare în atitudinea lui. Dar „Valetul de cupă” a simțit atâta îngrijorare în clipele acelea, iar ceilalți doi un fel de remușcare înfricoșată încât, fără a mai ține seama de tovarășul lor cel cinic, au luat-o câteșitrei la picior spre cabană.

Au ajuns acolo pe tăcute, în vreme ce luna, care acum plutea sus, în tăriile văzduhului, părea să mângâie cabana cu grația-i duioasă și să-i vegheze liniștea de mormânt.

Și stăpânit de ceva ce aducea cu simțământul acesta, „Valetul de cupă” a împins binișor ușa. Și stăpâniți de ceva ce aducea cu teama aceasta, ceilalți doi au zăbovit în prag până când, după zadarnice încercări de a răscoli cu piciorul tăciunii stinși din vatră, „Valetul de cupă” a aprins un chibrit și ou el, singura lor lumânare. Pâlpâirea slabă a luminării descoperi ochilor același interior, cu nimic schimbat, afară de un singur lucru: de pe laița pe care dormise „Moșneagu” lipseau păturile; nu mai erau nici cele câteva poze și podoabe de nimic; sărăcia cruntă a scândurilor goale și a salteluței de paie îi privea în față, lipsită de chipul luminos și de tinerețea gingașă care izbutise cândva s-o mai îmblânzească. Sub rânjetul ironic al acelei priveliști, cei patru și-au dat seama îndoit de propria lor mizerie. Nici micul sac de drum, nici ceașca de ceai, nici ibricul de cafea care spânzurau de obicei lângă patul lui nu mai erau acolo!... Cel mai vehement protest, cea mai patetică scrisoare – ca cea pe care o scrisese și o sfâșiasse în bucățelele împrăstiate pe podea – n-ar fi putut vorbi niciodată cu elocvența celui loc gol!...

Asociații n-au schimbat nici un cuvânt; pustiul din cabană în loc să-i strângă laolaltă, îi îndepărta unii de alții, dintr-o

lipsă de încredere reciprocă. Până și limbuția fără noimă care-i caracteriza pe „Judecător” și pe „Morile Unite” se potolise. Ceva mai târziu, când „Valetul de pică” a intrat în cabană, prezența lui abia dacă a fost observată.

Deodată, un strigăt de bucurie al „Judecătorului” a spintecat tăcerea: zărise pușca „Moșneagului” într-un colț, unde n-o văzuse nimeni.

— N-a plecat încă, dom'lor, că uite aici pușca lui, s-a repezit el să-i turuie într-un falset subțirel. Nu și-ar fi lăsat-o el aici... Nu!... Am știut-o de la-nceput!... S-a dus nițeluș pe-afară, după lemne și apă! Nu, dom'le! Venind încoa', i-am spus-o și lui „Morile Unite”, nu-i așa? ... «Pun rămășag pe viața ta că „Moșneagu” nu-i departe, chiar de n-o fi în cabană!» Păi din clipa-n care am pus picioru'...

— Am spus-o și eu pe când veneam încoa', l-a întrerupt „Morile Unite” mințind la fel de sfruntat. Mai mult ca sigur că se-nvârte pe-aici, pitit pe vine ca să ne sperie I Hi! Hi I Hi!...

— A plecat de-a binelea și a lăsat pușca dinadins, a spus răspicat „Valetul de pică” luând cu un fel de duioșie pușca în mâini.

— Atunci, las-o jos! i-a strigat „Valetul de cupă”.

Era glasul fratelui său, dar schimbat dintr-o dată din pricina mâniei. Ceilalți doi prieteni s-au tras îndărăt speriați.

— N-am s-o las aici ca s-o ia primul venit, a spus „Valetul de pică” liniștit, numai pentru că suntem niște zevzeci și noi și el. E o armă prea bună.

— Las-o jos, îți spun! s-a încăpățânat „Valetul de cupă” dând să se repeadă furios la el.

Fratele mai tânăr a ridicat puțin trăgaciul, cu fața ca varul, dar cu privirea hotărâtă.

— Să nu miști! i-a poruncit ținându-l pe loc. Să nu te repezi la *mine*, fiindcă n-ai nici tăria de caracter să te ții de ideile tale și nici inimă să mărturisești c-ai greșit. Ți-am urmat sfatul și uite unde am ajuns: tabăra-i desființată, „Moșneagu” plecat și noi... pe picior de ducă... Cât despre blestemata asta de pușcă...

— Las-o, n-auzi odată! a răcnit „Valetul de cupă” ținând

morțiș la ideea lui, cu încăpățănarea oarbă a mâniei și a cauzei pierdute. Las-o jos!

„Valetul de pică” s-a tras înapoi, dar fratele său apucase patul puștii cu amândouă mâinile. A urmat o luptă de-o clipă, apoi un fulger în semiîntunericul cabanei. Și o bubuitură de s-a zguduit înconjurul. Cei doi s-au prăbușit imul într-o parte, altul în alta, cu pușca între ei jos pe podea.

Totul s-a petrecut atât de repede, încât ceilalți doi n-au avut timp să-i despartă așa cum ar fi dorit... Și nici după aceea parcă tot nu înțelegeau ce s-a întâmplat. Cei doi actori se întorseseră fiecare la locul său, aproape fără să-și dea seama de ceea ce făcuseră.

A urmat o tăcere grea ca o lespede. „Judecătorul” și „Morile Unite” se uitau buimăciți unul la altul, apoi s-au întors nervoși la vechile îndeletniciri, cu aerul caracteristic unor asemenea făpturi că „n-au auzit și n-au văzut” întâmplarea dureroasă. „Judecătorul” a tras butoiul spre el, a pus mâna pe cărți și a început să dea mecanic o pasență, la care „Morile Unite” se zgâia cu un deosebit interes, furișându-și totodată ochii spre statura împietrită a „Valetului de cupă” lângă cămin și spre fața îngândurată a „Valetului de pică” lângă ușă. S-au scurs așa vreo zece minute „Judecătorul” și „Morile Unite” vorbeau în șoaptă, ca niște copii care vrând-nevrând au fost martori la o senzațională ceartă de familie când s-au auzit, trosnind sub un pas ușor vreascurile din bătătură... și în prag a apărut chipul luminos al „Moșneagului”, abia suflând...

A fost un urlet de bucurie; în clipa următoare, tânărul era pe jumătate îngropat la sânul „Valetului de cupă”, pe jumătate tras pe genunchii „Judecătorului” și butoiul răsturnat cât colo, iar jur împrejur se foiau „Morile Unite” și „Valetul de pică”... Și odată cu numele lui strigat, strigat din răspuțeri, s-a spulberat și vrajba!...

Nebănuind, din fericire, gâlceava care dusesese la dezlănțuirea aceluia „bun-venit” atât de entuziast, „Moșneagul” s-a apucat și el, la fel de voios, să le spună vestea cea mare a descoperirii lui. A colorat amănuntele mă

tem cu o ușoară exagerare datorită și propriei lui emoții, dar și pentru a justifica emoția celorlalți. Era însă oarecum conștient că asociații lui păreau, în acele momente de mare noroc, mai puțin prinși de interesul lor personal cât de marea lui izbândă.

— V-am spus eu c-o s-o facă, se lăuda „Judecătorul” cu un aer sfruntat care-i dădu gata pe toți.

— Uitați-vă la el, mânca-l-ar neică de cățeluș! Și nu-i măcar de rasă! Sau e... ai?... glăsuia ștregărește „Morile Unite”, în timp ce „Valetul de cupă” și „Valetul de pică”, apucându-l pe „Moșneag” de câte o mână, i-o strâneau într-un fel de salut mândru și tăcut.

Era ceva cam nou pentru el, dar atât de minunat 1 Și i-a fost destul de greu să-i hotărască să meargă cu toții la locul descoperirii, ba să le potolească pofta de a-l purta pân-acolo pe umeri, din pricina lungilor sale strădanii de până atunci...

O singură dată totuși au trecut prin clipe de stânjeneală:

— Atunci, voi ați tras cu pușca ca să m-aduceți înapoi? i-a întrebat „Moșneagu” recunoscător.

În tăcerea stingheritoare ce a urmat, mâinile celor doi frați s-au căutat și s-au strâns ca pentru o ispășire.

— Da, a intervenit „Judecătorul” plin de tact. Știi că „Valeții” mai-mai să se certe, ca să vadă care să fie primul să tragă după tine. Da’ uite că n-am habar cine o făcu...

— Eu n-am atins trăgaciul, a adăugat repede „Valetul de pică”.

Dar lovind în aer cu piciorul, „Judecătorul” a lămurit lucrurile:

— S-a descărcat așa... pe negândite!

O dată cu convoiul ce a pornit iarăși din cabana „Steaua singuratică”, deosebiriile dintre asociați n-au întârziat să se arate potrivit cu firea fiecăruia. Când însă „Morile Unite” a încercat, cu tactul său subtil, să-și arate respectul proaspăt trezit față de norocosul lor tovarăș, chemându-l oa din întâmplare „Domnule Ford”, nimeni nu l-a încurajat; dar chiar și lucrul acesta s-a uitat în vreme ce ajungeau la poalele muntelui, cu răsuflarea tăiată de atâta emoție. Când

au trecut pârâul, „Valetul de cupă” s-a oprit gânditor:

— Zici c-ai auzit falia lunecând la vale înainte de a fi părăsit cabana? a întrebat întorcându-se către „Moșneagu”.

— Da; dar atunci nu știam despre ce era vorba. S-a întâmplat cam la vreo oră și jumătate după plecarea voastră, a răspuns el.

— Păi, atunci ascultați, fraților! a urmat „Valetul de cupă” în culmea bucuriei, atunci e vorba de aflorimentul oare s-a prăvălit în pârâu! Ala de a pricinuit revărsarea și ne-a ajutat nouă să golim șanțul!

Părea atât de vădit că norocul îi luase sub ocrotire pe asociații „Stelei singuratic”, încât au străbătut urcușul greu al muntelui cu siguranța unor cuceritori. S-au oprit doar sus pe culme, ca să-l lase pe „Moșneagul” să le arate drumul spre panta ce ascundea comoara. Acesta a înaintat prudent către muchia stâncii sfărâmicioase, s-a oprit, a privit fără să-i vină a crede, a înaintat iar, apoi a încremenit alb ca varul. Într-o clipă, „Valetul de cupă” a fost lângă el:

— S-a întâmplat ceva? Nu, nu face mutra asta, „Moșnege”, pentru numele Domnului!...

Moșneagul arată către coasta mohorâtă, netedă și neagră a muntelui, fără un colț, fără o gaură sau umflătură și băigui cu buzele înghețate:

— S-a dus!

.....

Și într-adevăr, se dusesese! Avusese loc o a doua alunecare de teren, jupuind coasta muntelui și îngropând comoara și cazmaua care-i însemnase locul sub un vâlmășag de stâncă și dărâmături spre poale.

— Slavă Domnului!...

Fetele palide ale asociaților se întoarseră grabnic spre „Valetul de cupă”.

— Slavă Domnului! a repetat acesta îmbrățișându-l pe „Moșneag” după grumaz. Dacă ar fi rămas aici, l-ar fi îngropat și pe el! S-a oprit și, arătând solemn către hăul de dedesubt, a adăugat: Și slavă Domnului că ne-a arătat locul unde să putem totuși munci cu speranță și răbdare, ca niște oameni

cinstiți!...

Și-au plecat cu toții capul și au coborât încet la vale. Dar când au ajuns în câmpie, unul dintre ei a strigat celorlalți să privească o stea, ce părea că se ridică și pornește către ei peste valea adormită și tăcută.

— Nu-i decât poștalionul, măi băieți, a spus „Valetul de pică” zâmbind, poștalionul care trebuia să ne ducă de-aici!

La adăpostul frăției regăsite, s-au hotărât să stea acolo ca să-l vadă trecând. Și așa cum gonea pe alături, cu fulgerări de lumină, cu ropot de copite și clinchet de zurgălăi, surugiul, singura ființă reală în cuprinsul acela de vis, a strigat hăulind o urare către cele cinci vedenii depărtate; a prins-o doar „Judecătorul”, care se afla cel mai aproape de poștalion.

— Ați auzit... ați auzit ce-a zis, fraților? a întrebat întorcându-se către ceilalți... Nu?... Dați-vă mâna toți, fraților!... Noroc și numai bine, măi fraților! Și când te gândești că noi nici nu știam...

— Ce să știm?

— La mulți ani! E Crăciunu’!

REVĂRSAREA APELOR.

Când fluxul se retrăgea de pe mlaștina Dedlow, dezolarea pe tot cuprinsul era copleșitoare. Întinderea-i joasă și spongioasă, bălțile-i leneșe ca de cerneală și smârcurile întortocheate șerpuindu-și drumuri subțirele ca niște țipari către golful deschis – toate erau realități brutale. La fel erau și cele câteva smocuri verzi, cu firele lor rare, cu izul lor muced și umezeala neplăcută. Și dacă te prindea pofta să-ți dai frâu liber imaginației – deși monotonia searbădă a mlaștinii Dedlow nu prea te îndemna – linia vălurită a băltoacelor risipite îți trezea neplăcut în amintire apele revărsate, iar certitudinea rece că fluxul va reveni îți prilejuia cugetări sumbre, pe care lumina soarelui strălucitor nu le putea împrăștia. Lunca verzuie părea apăsată de gândul acesta și nu-și punea prea mult la încercare vegetația, până ce munca de asanare nu va fi fost înfăptuită. Iar fructul amar al tufelor scunde de merișor părea că ascunde o urmă de dulceață naturală, sălcie și borșită de prea multă apă rece care năvălea cu regularitate.

Expresia sonoră a mlaștinii Dedlow era, de asemenea, melancolică și copleșitoare. Clămpănitul sepulcral al stârcului, țipătul fluierarului, strigătul găștei sălbatica în trecere, măcăitul certăreț al raței, protestul tăios și morocănos al cocorului speriat și tânguirea monosilabică a ploierului depășesc puterea cuvântului scris. Și nici înfățișarea acestor zburătoare mohorâte tiu era de loc veselă sau înviorătoare: fără îndoială, nici a stârcului albastru stând afundat în apă până la jumătatea piciorului și, răcind firește, căci el nu ține seama de picioare ude și de urmări; nici a ploierului, mare, sinistru, nici a fluierarului lugubru, sau a becaținei mofluze, care găsește nimerit să-l însoțească în contemplația-i sinucigașă; nici a pescărușului nepăsător* supraveghind întinderea deșartă; nici a corbului negru care, trecând mereu de colo-colo pe fața mlaștinii fără să se poată

dumeri dacă apele scăzuseră sau nu, se simte nenorocit la gândul că, după atâta zbuluciu, nu e în stare să dea un răspuns ca lumea. Dimpotrivă, te încredințai dintr-o privire că întinderea dezolantă a mlaștinii Dedlow apasă greu pe sufletul păsăretului și că vremea migrațiunii e așteptată cu un simțământ de ușurare și mulțumire de către cei vârstnici și cu nădejdi sfruntate de către tineretul golaș. Dar dacă mlaștina Dedlow arăta sumbră la vremea refluxului, ar fi trebuit s-o vezi atunci când năvălea fluxul: când aerul umed adia răcoros peste întinsul strălucitor și rece, inundând asemenea altui flux chipul celor ce priveau spre mare; când o lucire ca de oțel tinea micile adâncimi și linia sinuoasă a smârcului; când trunchiurile uriașe, încrustate cu scoici, ale copacilor căzuți se ridicau iar și o porneau hai-hui în pribegia lor fără țel, purtați înapoi și-ncolo dar negăsind liman nici după ce scădeau apele sau asfințea soarele; când rațele cu penele lor lucioase se legăneau tăcute fără a lăsa o dâră, o brazdă măcar pe fața sclipitoare a apei; când ceața se cobora o dată cu fluxul și acoperea în sus albastrul, astupând în jos verdele; când pescarii din bărci, pierduți în ceața aceea și lopătând înapoi și-ncolo la disperare, tresăreau ca și cum peste chila bărcii ar fi trecut degetele vreunui triton, sau se smulgeau dintre smocurile de iarbă împrăștiate în jurul lor ca pletele plutitoare ale unui înecat, încât știau din semnele acestea că se pierduseră pe întinsul mlaștinii Dedlow și trebuiau să petreacă noaptea acolo – ba încă ce noapte! – da, numai atunci v-ați putea face o idee despre mlaștina Dedlow în timpul fluxului.

Și-acum, dați-mi voie să vă povestesc ceva care nu-mi piere niciodată din minte în lungile mele hoinăreli vânătoarești prin mlaștina Dedlow. Deși întâmplarea a fost consemnată pe scurt în ziarul local, eu am auzit povestirea cu toate amănuntele-i grăitoare din gura personajului principal. Nu sper să găsesc accentele variate și coloritul specific al acelor descrieri feminine, căci povestitorul meu era o femeie; dar voi încerca să redau cel puțin fondul.

Femeia aceasta trăia la jumătatea drumului între smârcul

cel mare al întinderii Dedlow și fluviul care se varsă, la patru mile de acolo, într-un estuar săpat de Oceanul Pacific în peninsula lungă și nisipoasă, alcătuind țărmul de sud-vest al unui golf de toată mândrețea. Locuința ei era o cabană mică de grinzi, ridicată pe câțiva stâlpi bine fixați, la câteva picioare deasupra mlaștinii; cabana se afla cam la trei mile de așezările de pe fluviu. Bărbatul femeii era lemnar meserie rentabilă într-un ținut unde ocupația de bază era prelucrarea lemnului.

Era pe la începutul primăverii, când bărbatul ei plecase, la vremea refluxului, pe o plută cu bușteni pentru obișnuitul transport către partea de jos a golfului. Și cum stătea ea așa în ușa cabanei iar pluta se depărta, a băgat de seamă că, spre sud-est cerul se întuneca și și-a adus aminte că-l auzise pe bărbatul ei spunând însoțitorilor că va trebui să se silească să facă drumul înainte de a se stârni vijelia pe care o vedea apropiindu-se dinspre sud-est. Și în noaptea aceea s-a pornit într-adevăr un vânt și o furtună cum nu mai pomenise ea vreodată și s-au prăbușit câțiva copaci mari în pădurea de lângă fluviu, iar casa se legăna ca leagănul copilășului.

Dar oricât ar fi urlat furtuna în jurul cabanei, ea știa că omul ei, în care avea încredere, prinsese stâlpii și șuruburile cu mâna lui zdravănă și că, oricât s-ar fi temut, *dânsul* n-ar fi părăsit-o. Aceasta și îndatoririle ei gospodărești, apoi grija de copilășu-i firav au ajutat-o să-și mute gândul de la vremea rea, păstrând bineînțeleas nădejdea că el ajunsese teafăr cu buștenii acolo, hăt departe, în Utopia. Dar a băgat de seamă când s-a dus să vadă de vacă și să dea grăunțe la pui că apele se urcaseră până la micul gard ce împrejmuia peticul lor de grădină și că auzea deslușit vuietul talazurilor pe plaja din sud, deși până acolo era o depărtare de câteva mile. Și a început a se gândi că i-ar plăcea să aibă pe cineva cu care să stea de vorbă despre toate astea și, dacă n-ar fi fost atât de departe, iar vremea atât de-nvrăjbită și cărăruia atât de grea, ar fi luat copilășul în brațe și s-ar fi repezit până la Rickman, vecinul cel mai apropiat. Dar uite, s-ar fi putut ca *dânsul* să se întoarcă prin furtună taman atunci, ud pân' la piele și

nimeni să vadă de el! Mai era și primejdie mare pentru copil, care era tare slăbuț și bolnav de crup.

În noaptea aceea însă, n-ar putea spune de ce, nu i-a venit să se culce, nici măcar să se întindă. Furtuna se mai potolise, dar ea urma să stea trează – ba a încercat chiar să citească. Nu știu dacă biata femeie o fi citit din Biblie sau vreo revistă lumească – mai curând cred că era o revistă – dar literele se-amestecau atât de anapoda și fără nici o noimă, încât până la urmă s-a văzut silită să pună cartea jos; s-a întors la volumașul mai drag care se afla dinaintea ei, în leagăn, cu prima sa pagină albă, neprihănită și a încercat să-i mângâie cu mintea viitorul necunoscut. Și așa a tot legănat copilul și s-a gândit ba la una, ba la alta, dar rămânea trează, trează de tot...

Era aproape miezul nopții când, în sfârșit, a furat-o somnul. Nu-și putea aminti cât a dormit, dar s-a deșteptat cu un nod groaznic în gât și s-a trezit bolborosind ceva în mijlocul încăperii, tremurând vargă cu pruncul strâns la sân. Pruncul plângea și suspina, ea a început să umble de colo-colo încercând a-l potoli, când a auzit parcă zgâriind la ușă. A deschis înspăimântată și tare s-a mai bucurat văzând că nu era decât bătrânul Pete, câinele lor, care s-a târât ud learcă înăuntru. I-ar fi plăcut să se uite puțin afară, nu în nădejdea nemărturisită să-l zărească sosind pe bărbatul ei, ci așa, ea să vadă cum mai stăteau lucrurile; vântul izbi însă ușa atât de sălbatic, încât abia a putut s-o țină. S-a așezat apoi câteva clipe și apoi s-a plimbat în sus și-n jos câteva clipe și apoi s-a întins iar câteva clipe. Dar cum stătea lângă peretele cabanei, i s-a părut că aude o dată sau de două ori ceva hârșâindu-se de bârnele casei, ca niște crengi de copac. Apoi s-a auzit un gălgâit la fel cum făcea copilul când înghițea; apoi pic! pic! Și pe urmă iar pic! pic! Așa că s-a ridicat în pat. Și când s-a ridicat, ochii i-au căzut pe ceva ce părea că se târăște dinspre ușa din spate către mijlocul încăperii. Nu era mult mai gros decât degetul ei mic, dar s-a umflat curând cât palma și a început să se întindă peste toată podeaua. Era apă!

A fugit la ușa din față, a împins-o în lături și n-a văzut altceva decât apă! A fugit la ușa din spate, a împins-o în lături și n-a văzut altceva decât apă! A fugit la fereastra dintr-o parte și, împingând-o în lături, n-a văzut altceva decât apă! Atunci și-a adus aminte că-l auzise odată pe bărbatul ei spunând că fluxul nu era periculos, pentru că se retrăgea la un anumit timp, încât oamenii puteau să se chibzuiască și că el era mai mulțumit să locuiască lângă golf decât lângă fluviu, ale cărui maluri puteau fi oricând inundate. Dar era oare fluxul? ...

S-a repezit iar la ușa din dos și a zvârlit afară un băț. Furat de curent, bățul a pornit înspre golf 1 A luat în pumn puțină apă și a dus-o repede la gură. Și-a simțit-o proaspătă și dulce! Era fluviul, nu era fluxul!...

Și atunci – O, lăudat fie Domnul pentru mărinimia lui! – femeia nici n-a leșinat, nici nu s-a prăbușit. Și atunci – Binecuvântat fie Mântuitorul, căci mâna lui darnică a atins-o și a întărit-o în acea clipă îngrozitoare! – atunci teama a căzut din inima ei cum cade un veșmânt și femeia n-a mai tremurat. Atunci și de atunci încolo nu și-a mai pierdut nici o clipă stăpânirea de sine, în toate încercările acelei nopți de pomină.

A tras patul în mijlocul încăperii și a pus deasupra o masă, iar pe masă a pus leagănul. Apa de pe podea îi trecea acum de glezne; de două-trei ori cabana s-a clătinat din temelii, de parcă ar fi fost smucită, încât ușile dulapului au zburat în lături. Apoi a auzit un trosnet și niște lovituri surde în perete și când s-a uitat afară, a văzut că falnicul copac de lângă drum, din capătul de sus al pășunii, plutea dezrădăcinat în jos către casă.

Din fericire, rădăcinile lungi se mai țineau de pământ și-l împiedicau s-o pornească la fel de repede ca șuvoiul, căci dacă ar fi izbit casa cu iuțeala curentului, oricât de puternice ar fi fost piroanele și șuruburile din stâlpi, n-ar fi putut rezista loviturii. Câinele sărise pe fața noduroasă a trunchiului și se ghemuise lângă rădăcini, tremurând și schelălăind. Atunci în mintea ei a fulgerat o rază de speranță.

A tras o pătură groasă de pe pat, a înfășurat în ea pruncul și a pornit către ușă prin apa care creștea. Și când copacul s-a legănat iarăși de-a latul, făcând cabana să se cutremure și să trosnească, a sărit pe trunchi. Din mila Domnului, a izbutit să pună bine piciorul pe suprafața-i lunecoasă și, îngemănându-și un braț cu rădăcina, cu celălalt braț își ținea copilul care scâncea. Apoi a trosnit ceva lângă verandă și partea din față a casei pe care abia o părăsise a căzut toată, așa cum cad vitele în genunchi înainte de a se culca la pământ – și în aceeași clipă arborele acela uriaș de Sequoia s-a întors roată și a luat-o la vale în noaptea neagră, cu încărcătura-i vie.

Cu toată spaima și primejdia, cu toată grija ei pentru pruncul care plângea, cu tot vântul care șuiera, cu toată nesiguranța în care se afla, s-a întors totuși ca să mai vadă o dată căsuța părăsită măturată de ape. Își aducea aminte că dorise în clipa aceea și se minuna de nebunia gândului ce-i venise în minte să-și fi pus o altă rochie, iar copilului cele mai bune hăinuțe; și se ruga mereu Domnului să-i scape casa, așa ca atunci când s-o întoarce *dânsul* să aibă un locșor unde să se adăpostească, să nu fie totul atât de pustiu, dar... cum va putea afla el oare ce s-a-ntâmplat cu ea și cu copilașul?... La gândul acesta i-a venit aproape să leșine... Mai avea însă și altceva de făcut decât să se frământa, căci de câte ori rădăcinile lungi ale copacului se izbeau de vreun obstacol, arborele întreg se răsturna pe jumătate, încât o înmuiase de două ori în apa cea neagră. Câinele, care o zăpăcea alergând tot timpul în susul și-n josul trunchiului și schelălăind a căzut în cele din urmă la una din izbiturile acestea. A înotat el câțva timp pe lângă copac, iar ea a încercat să tragă sârmanul dobitoc înapoi pe trunchi, dar el „n-a știut ce să facă, nerodul” și până la urmă l-a pierdut din ochi pentru totdeauna. Așa că au rămas singuri, ea și copilul!... Lumina care mai arseese câteva minute în căsuța părăsită s-a stins deodată... Și atunci n-a mai știut încotro o ducea curentul! Zărea nedeslușit înaintea ei conturul dunelor albe ale peninsulei, încât a judecat că

trunchiul se mișca o dată cu apele fluviului. Se afla pesemne prin preajma albiei molcome și poate că ajunsese în viitoarea stârnită de confluența fluxului cu apele revărsate ale fluviului. Dacă fluxul nu se va retrage curând, era în pericol să fie împinsă valvârtej înspre mare sau sfărâmată de obstacolele plutitoare... Dar afară de această primejdie, dacă apele ar fi purtat-o către golf putea nădăjdi să nimerească în vreun promontoriu împădurit al peninsulei și să rămână acolo până în zori! Câteodată i se părea că aude urcând glasuri și strigăte din râu și muget de vite și behăit de oi... Pe urmă n-a mai auzit decât vâjăitul urechilor și bătăile inimii ei. Cam la vremea aceea a băgat de seamă cât era de înghețată și de înțepenită așa cum stătea ghem, încât abia de se mai putea mișca, iar copilul a plâns când l-a pus la sân, încât și-a dat seama că i se oprișe și laptele; și-atunci s-a înspăimântat atât de tare, că și-a vârât capul sub șal și a plâns amarnic întâia oară!

Când și-a ridicat iarăși capul, vuietul revărsării era îndărătul ei, încât a înțeles că arborele se întorsese din nou roată. A luat apă să-și răcorească gâtul și a aflat-o sărată ca lacrimile de pe buze. A simțit o ușurare, căci aceasta însemna că era luată de reflux. Tot pe atunci vântul a prins a se potoli și s-a lăsat o tăcere grea, cumplit de apăsătoare. Abia de se stârnea vreo undă pe lângă coaja brăzdată a trunchiului gros pe care se afla, iar de jur împrejur totul era tăcere și întuneric beznă. I-a vorbit copilului, așa ca să se audă vorbind și ca să se încredințeze că nu-și pierduse graiul. Și s-a gândit atunci era ciudat, dar n-ar fi putut să nu se gândească ce cumplită trebuie să fi fost noaptea când Arca lui Noe se legăna deasupra piscului asiatic, în vreme ce urmele creației pieriseră din lume; s-a mai gândit de asemenea la marinarii agățați de vergă, la sărmanele femei legate de plute și biciuite nemilos de talazurile înspăimântătoare. A încercat să mulțumească Domnului că fusese cruțată în felul acela și și-a ridicat privirile de la copilașul care căzuse într-un somn neliniștit. Deodată, departe spre miazăzi, s-a desprins din întuneric o

lumină mare: a fulgerat și a pâlپايت și iar a pâlپايت și iar a fulgerat... Iar inima ei a bătut mai repede, lipită de obrazul rece al copilului... Era farul de la intrarea în golf!

Și pe când ea se mai minuna încă, trunchiul s-a învârtit deodată puțin, pe urmă s-a târât puțin și pe urmă a părut că stă liniștit, înțepenit. A întins mâna și a simțit cum gâlپاie curentul. Copacul poposise pe țărm și, după poziția luminii și zgomotul undelor spumoase, poposise pe țărm în mlaștina Dedlow.

De n-ar fi fost grija pentru copilașu-i suferind, de n-ar fi fost grija pentru izvorul cela plăpând de lapte care secase, s-ar fi simțit în siguranță, ar fi zis că scăpase. Dar poate că din aceste pricini în fața ei totul părea a fi doar jale și măhnire. În timp ce apele fluxului scădeau grabnic, un stol mare de gâște negre și-au fâlپايت aripile pe lângă ea, țipând și gâپايد. Apoi și-au luat zborul niște ploieri și au șuietat a jale, rotindu-se jur împrejur, iar la urmă au coborât fără teamă pe copac, ca un nor cenușiu. A mai zburat și un stârc pe deasupra și-n jurul ei, țipând ascuțit și nemulțumit, ca apoi să se lase pe picioarele-i slăbănoage numai la câțiva pași de ea. Dar cea mai ciudată dintre toate, o pasăre albă, frumoasă, mai mare ca o porumbiță, cât un pelican aproape, dar nu era pelican, s-a rotit în cercuri, cerc după cerc, în jurul ei. La urmă s-a lăsat pe un fir de rădăcină deasupra umărului ei. Ea a întins mâna, i-a mângâiat gâtul alb, frumos, dar pasărea nu s-a mișcat. A rămas atât de mult acolo, încât ea s-a gândit să-și ridice pruncul în sus ca micuțul s-o vadă, încercând în felul ăsta să-l mai dezmoștească. Dar când a făcut astfel, copilul era atât de rece, de înghețat și avea albul ochilor atât de vânăt sub pleoapele-i micuțe pe care abia de și le-a ridicat, încât femeia a dat un răcnet; pasărea a zburat, iar ea și-a pierdut simțirea...

Și iată, ăsta a fost cel mai groaznic lucru dar, la urma urmei, poate că pentru nimeni altul decât pentru ea. Căci atunci când și-a venit în fire, strălucea un soare de toată mândrețea și apele se retrăseseră. În jurul ei se auzea un

murmur de voci guturale, în vreme ce o bătrână indiană îngâna un cântecel de leagăn de-al lor, legănându-se dintr-o parte în alta în fața unui foc aprins în cuprinsul mlaștinii. Iar lângă foc ea, soția și mama salvată, zăcea sleită de puteri. Primul ei gând a fost la copil și când să deschidă gura să întrebe, o tânără indiană, pesemne și ea mamă, a pătruns în adâncul gândului ei și i-a adus pruncul palid, dar în viață, într-o copăiță ciudată din salcie și legat fedeleș aidoma ca micuțul tinerei indiene; și ea a prins a plânge și a râde totodată, în vreme ce tânăra și bătrâna își arătau vesele dinții mari și albi și ochii lor negri, strălucitori spunând:

— Plod alb face sănătos... om alb vine repede...

Iar ea, de bucurie, le-ar fi sărutat chipurile pământii.

Apoi a aflat că femeile se duseseră să strângă boabe de merișor în coșurile lor ciudate, pe cuprinsul mlaștinii, când i-au zărit fusta fluturând pe copacul din depărtare, iar bătrâna indiană nu putuse rezista ispitei de a-și face rost de un veșmânt nou și s-au dus devala, unde au descoperit „femeia alb” și copilul. Și vă închipuiți, desigur, că ea a dăruit bătrânei indiene fusta și când a mai venit și dânsul și s-a repezit spre ea, arătând cu zece ani mai bătrân de groaza prin care trecuse, ea s-a simțit iar atât de slabă, încât a trebuit să fie dusă pe brațe până la canoe. Pentru că, vedeți, dânsul n-a știut nimic despre inundație până ce a întâlnit indieni în Utopia și a înțeles după semne că sărmana femeie era soția lui!... Și la fluxul următor, el a găsit copacul și l-a adus îndărăt acasă, cu toate că nu făcea atâta osteneală; apoi a clădit o casă nouă și a folosit copacul acela bătrân la temelie și la stâlpi și casa a numit-o în cinstea ei: „Arca Mariei”. Dar așa cum vă puteți închipui, noua locuință a fost clădită mai sus de locurile unde se putea revărsa fluviul!

Și aceasta e tot...

Nu-i mult, poate, dacă te gândești la puterea dușmănoasă a mlaștinii Dedlow. Dar trebuie să calci pe pământul ei când scad apele, sau să vâslești la fața apei când vine fluxul, sau să te pierzi în ea, ca mine, o dată sau de două ori pe ceață, ca să poți înțelege pe de-a-ntregul prin ce-a trecut Maria, sau să

prețuiești cum se cuvine fericirea de a trăi departe, dincolo
de revărsarea apelor.

Sfârșit.

